

**BAŞKENT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İÇ MİMARLIK VE ÇEVRE TASARIMI ANABİLİM DALI
İÇ MİMARLIK VE ÇEVRE TASARIMI
TEZLİ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI**

**ARKİTEKT VE ARCHITECTURAL FORUM DERGİLERİ
ÜZERİNDEN MODERN MİMARİNİN UYGULAMA BİÇİMİNİ
KARŞILAŞTIRMAK: TÜRKİYE VE AMERİKA ÖRNEĞİ**

HAZIRLAYAN

GÖKÇE SİLA BİNGÖL

YÜKSEK LİSANS TEZİ

TEZ DANIŞMANI

PROF. DR. CAN MEHMET HERSEK

ANKARA - 2024

BAŞKENT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
YÜKSEK LİSANS TEZ ÇALIŞMASI ORJİNALLİK RAPORU

Tarih: 22 / 07 / 2024

Öğrencinin Adı, Soyadı: Gökçe Sıla Bingöl

Öğrencinin Numarası: 22110430

Anabilim Dalı: İç Mimarlık ve Çevre Tasarımı

Programı: İç Mimarlık ve Çevre Tasarımı Tezli Yüksek Lisans Programı

Danışmanın Unvanı/Adı, Soyadı: Prof. Dr. Can Mehmet Hersek

Tez Başlığı: Arkitekt ve Architectural Forum Dergileri Üzerinden Modern Mimarinin Uygulama Biçimini Karşılaştırmak: Türkiye ve Amerika Örneği

Yukarıda başlığı belirtilen Yüksek Lisans tez çalışmamın; Giriş, Ana Bölümler ve Sonuç Bölümünden oluşan, toplam 170 sayfalık kısmına ilişkin, 22 / 07 / 2024 tarihinde tez danışmanım tarafından Turnitin adlı intihal tespit programından aşağıda belirtilen filtrelemeler uygulanarak alınmış olan orijinallik raporuna göre, tezimin benzerlik oranı %5'tir. Uygulanan filtrelemeler:

1. Kaynakça hariç
2. Alıntılar hariç
3. Beş (5) kelimeden daha az örtüşme içeren metin kısımları hariç

“Başkent Üniversitesi Enstitüleri Tez Çalışması Orijinallik Raporu Alınması ve Kullanılması Usul ve Esaslarını” inceledim ve bu uygulama esaslarında belirtilen azami benzerlik oranlarına tez çalışmamın herhangi bir intihal içermediğini; aksinin tespit edileceği muhtemel durumda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve yukarıda vermiş olduğum bilgilerin doğru olduğunu beyan ederim.

Öğrenci İmzası:

ONAY

Tarih: 22 / 07 / 2024

Öğrenci Danışmanı Unvan, Ad, Soyad, İmza:

Prof. Dr. Can Mehmet Hersek

Anne ve babama...

TEŞEKKÜR

Tez yazım sürecinde bilgisini, desteğini ve vaktini benimle paylaşan, çalışmamda bana yol gösteren değerli danışman hocam Prof. Dr. Can Mehmet Hersek'e teşekkürlerimi sunarım.

Yüksek lisans eğitimim boyunca bana katkı sağlayan tüm hocalarıma ve başta Ece Dönmezoğlu olmak üzere, tez yazma sürecimde bana manevi destek veren tüm arkadaşlarıma teşekkür ederim.

Sevgili annem Aysel Bingöl ve babam Mehmet Haluk Bingöl'e her zaman yanımda oldukları, beni destekledikleri, benim için çabaladıkları için sonsuz teşekkürlerimi borç bilirim.

Gökçe Sıla Bingöl

ÖZET

Gökçe Sıla Bingöl, Arkitekt ve Architectural Forum Dergileri Üzerinden Modern Mimarinin Uygulama Biçimini Karşılaştırmak: Türkiye ve Amerika Örneği, Başkent Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İç Mimarlık ve Çevre Tasarımı Tezli Yüksek Lisans Programı, 2024.

Modernizm sanat, bilim, felsefe gibi birçok alanda etkisini göstermiş; toplumun bakış açısını ve yaşam biçimini köklü bir şekilde değiştirmiştir. Değişen yaşam koşulları ile dönemin şartlarına uygun yapılar inşa edilmeye başlanmış; bu doğrultuda dönemin gerekliliklerine cevap vermesi ve yapılarda dil bütünlüğünün sağlanması amacıyla belirli kriterler uygulanmıştır. Bu kriterlerin belirlenmesi ve yayılmasında ise mimari yarışmalar, kongreler ve sergiler etkili olmuştur. Bu etkinliklerden biri olan Uluslararası Üslup Sergisi, modern yapı kriterlerinin belirlenmesini ve global ölçekte yayılmasını sağlamıştır. Bu uygulamalar genel olarak Modern Hareket Akımı olarak adlandırılmış ve 1930'lu yıllarda etkisini göstermiştir. Modern Hareket kapsamında belirlenen kriterlerin ise her yerde uygulanması beklenmiştir. Takdim edilen çalışma ise her ülkenin farklı ekonomik, coğrafi ve kültürel koşulları olduğunu öne sürerek, Modern Hareket kriterlerinin farklı ülkelerde ne biçimde uygulandığı karşılaştırmalı olarak açıklamayı hedeflemiştir. Bu noktada Türkiye ve Amerika olmak üzere, karşılaştırmak amacı ile iki farklı ülke seçilmiş; dönemin benzer bakış açılarını taşıyan Arkitekt ve Architectural Forum Dergileri'ni ele alınmıştır. Bu doğrultuda 1932- 1937 yılları arasında Arkitekt Dergisi üzerinden Türkiye'deki ve Architectural Forum Dergisi üzerinden Amerika'daki konut yapıları cephe, plan, iç mekan kapsamında detaylı olarak incelenmiştir. İncelemeler sonucunda ise verilen örneklerdeki benzerlik ve farklılıklara dikkat çekilmiş; Modern Hareket kriterlerinin farklı koşullarda ne gibi biçimsel özelliklere neden olduğu açıklanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Uluslararası Üslup, Arkitekt Dergisi, Architectural Forum Dergisi, Konut, Modernleşme

ABSTRACT

Gökçe Sıla Bingöl, Comparing the Application Style of Modern Architecture through Arkitekt and Architectural Forum Magazines: The Case of Turkey and America, Başkent University, Institute of Social Sciences, Interior Architecture and Environmental Design Master's Programme with Thesis, 2024.

Modernism has shown its influence in many fields such as art, science and philosophy; it has radically changed the perspective and lifestyle of the society. With the changing living conditions, buildings were started to be built in accordance with the conditions of the period; in this direction, certain criteria were applied in order to respond to the requirements of the period and to ensure the integrity of language in the buildings. Architectural competitions, congresses and exhibitions have been effective in determining and disseminating these criteria. The International Style Exhibition, one of these events, enabled the determination and global dissemination of modern building criteria. These practices were generally referred to as the Modern Movement Movement and became influential in the 1930s. The criteria determined within the scope of the Modern Movement were expected to be applied everywhere. The present study, on the other hand, aims to explain comparatively how the Modern Movement criteria are applied in different countries, arguing that each country has different economic, geographical and cultural conditions. At this point, two different countries, Turkey and the USA, were selected for comparison and Arkitekt and Architectural Forum Magazines, which had similar perspectives of the period, were analysed. Accordingly, residential buildings in Turkey through Arkitekt Magazine and in America through Architectural Forum Magazine between 1932 and 1937 are analysed in detail within the scope of facade, plan and interior. As a result of the analyses, the similarities and differences in the given examples are pointed out and it is explained what kind of formal characteristics the Modern Movement criteria cause under different conditions.

Key Words: International Style, Arkitekt Magazine, Architectural Forum Magazine, Housing, Modernisation.

İÇİNDEKİLER

TEŞEKKÜR	i
ÖZET.....	ii
ABSTRACT.....	iii
TABLolar LİSTESİ	v
ŞEKİLLER LİSTESİ	ix
SİMGELER VE KISALTMALAR.....	xi
1. GİRİŞ.....	1
1.1. Araştırmanın Amacı	1
1.2. Benzer Çalışmalar.....	3
1.3. Araştırmanın Yapısı.....	5
1.4. Araştırmanın Yöntemi	7
2. MODERNİZM VE MODERN MİMARİ.....	10
2.1. Modernizm Kavramları	10
2.2. Modern Mimarlık.....	13
2.3. Türkiye Modernleşme Süreci.....	28
2.4. Erken Cumhuriyet Dönemi ve Modern Mimarlık.....	35
3. MODERN MİMARLIĞIN YAYILMASINDA ETKİLİ OLAN UNSURLAR.....	47
3.1. Sinema	47
3.2. Edebiyat.....	54
3.3. Dergiler.....	57
4. ARKİTEKT VE ARCHITECTURAL FORUM DERGİLERİ’NİN TARİHÇESİ...63	
4.1. Arkitekt Dergisi’nin Kapsamı ve Tarihçesi.....	63
4.2. Architectural Forum Dergisi’nin Kapsamı ve Tarihçesi.....	65
5. DEĞERLENDİRME VE BULGULAR.....	68
SONUÇ VE ÖNERİLER	166
KAYNAKLAR.....	171

TABLÖLAR LİSTESİ

	Sayfa
Tablo 1.1. Sena Tuğcu'nun Araştırma Tablosu.....	4
Tablo 1.2. Detaylı İnceleme Tabloları.....	8
Tablo 1.3. Detaylı İnceleme Tabloları.....	8
Tablo 1.4. Detaylı İnceleme Tabloları.....	8
Tablo 2.1. Modernliğin Oluşumunda Etkili 3 Kaynak.	10
Tablo 2.2. Modernleşme Sürecinin 4 Boyutu.....	12
Tablo 2.3. CIAM Toplantı İçerikleri.	19
Tablo 2.3. Atatürk İlkeleri	33
Tablo 2.4. Atatürk'ün Gerçekleştirdiği Devrimler	33
Tablo 5.1. Arkitekt Dergisi'nden Seçilen Örnek Grubu.....	68
Tablo 5.2. Architectural Forum Dergisi'nden Seçilen Örnek Grubu	69
Tablo 5.3. İzzet Bey Evi Cephe İnceleme Tablosu	70
Tablo 5.4. İzzet Bey Evi Plan İnceleme Tablosu	71
Tablo 5.5. İzzet Bey Evi İç Mekan İnceleme Tablosu	72
Tablo 5.6. Hüsnü B. Apartmanı Cephe İnceleme Tablosu.....	73
Tablo 5.7. Hüsnü B. Apartmanı Plan İnceleme Tablosu	74
Tablo 5.8. Hüsnü B. Apartmanı İç Mekan İnceleme Tablosu	75
Tablo 5.9. Melek Apartmanı Cephe İnceleme Tablosu.....	76
Tablo 5.10. Melek Apartmanı Plan İnceleme Tablosu.....	77
Tablo 5.11. Melek Apartmanı İç Mekan İnceleme Tablosu.....	79
Tablo 5.12. Arkitekt Dergisi'nde Yer Alan Konut Projeleri	80
Tablo 5.13. Arkitekt Dergisi'nde Yer Alan Konut Projeleri	80
Tablo 5.14. Arkitekt Dergisi'nde Yer Alan Konut Projeleri	80
Tablo 5.15. Architectural Forum Dergisi'nde Yer Alan Konut Projeleri.....	81
Tablo 5.16. Architectural Forum Dergisi'nde Yer Alan Konut Projeleri.....	81
Tablo 5.17. Architectural Forum Dergisi'nde Yer Alan Konut Projeleri.....	82
Tablo 5.18. Architectural Forum Dergisi'nde Yer Alan Yabancı Kaynaklı Konut Yapıları.....	83
Tablo 5.19. Seza Apartmanı Cephe İnceleme Tablosu	84
Tablo 5.20. Seza Apartmanı Plan İnceleme Tablosu	85

Tablo 5.21. Seza Apartmanı İç Mekan İnceleme Tablosu	86
Tablo 5.22. Zingal Paviyonu ve Evi Cephe İnceleme Tablosu	87
Tablo 5.23. Zingal Paviyonu ve Evi Plan İnceleme Tablosu	88
Tablo 5.24. Zingal Paviyonu ve Evi İç Mekan İnceleme Tablosu	89
Tablo 5.25. Arkitekt Dergisi'nde Yer Alan Konut Projeleri	90
Tablo 5.26. Arkitekt Dergisi'nde Yer Alan Konut Projeleri	90
Tablo 5.27. Arkitekt Dergisi'nde Yer Alan Konut Projeleri	90
Tablo 5.28. Arkitekt Dergisi'nde Yer Alan Konut Projeleri	90
Tablo 5.29. Arkitekt Dergisi'nde Yer Alan Konut Projeleri.....	91
Tablo 5.30. House in New Hartford Cephe İncelemesi.....	92
Tablo 5.31. House in New Hartford Plan İncelemesi.....	93
Tablo 5.32. House in New Hartford İç Mekan İncelemesi.....	94
Tablo 5.33. Architectural Forum Dergisi'nde Yer Alan Konut Projeleri.....	95
Tablo 5.34. Architectural Forum Dergisi'nde Yer Alan Konut Projeleri.....	96
Tablo 5.35. İ. E. Ha. Evi Cephe İnceleme Tablosu	97
Tablo 5.36. İ. E. Ha. Evi Plan İnceleme Tablosu	98
Tablo 5.37. İ. E. Ha. Evi İç Mekan İnceleme Tablosu	99
Tablo 5.38. Arkitekt Dergisi'nde Yer Alan Konut Projeleri ve Yarışmaları	100
Tablo 5.39. Arkitekt Dergisi'nde Yer Alan Konut Projeleri ve Yarışmaları	100
Tablo 5.40. Arkitekt Dergisi'nde Yer Alan Konut Projeleri ve Yarışmaları	100
Tablo 5.41. House at Richmond Hill Cephe İncelemesi	101
Tablo 5.42. House at Richmond Hill Plan İncelemesi	103
Tablo 5.43. House at Richmond İç Mekan İncelemesi.....	104
Tablo 5.44. Week- End House Cephe İncelemesi	105
Tablo 5.45. Week- End House Plan İncelemesi	106
Tablo 5.46. Week- End House İç Mekan İncelemesi	107
Tablo 5.47. V. D. L. Research House Cephe İncelemesi	108
Tablo 5.48. V. D. L. Research House Plan İncelemesi	109
Tablo 5.49. V. D. L. Research House İç Mekan İncelemesi	110
Tablo 5.50. Architectural Forum Dergisi'nde Yer Alan Yarışma Projeleri	111
Tablo 5.51. Architectural Forum Dergisi'nde Yer Alan Yarışma Projeleri	111
Tablo 5.52. Architectural Forum Dergisi'nde Yer Alan Yarışma Projeleri.....	112
Tablo 5.53. Architectural Forum Dergisi'nde Yer Alan Yarışma Projeleri.....	112
Tablo 5.54. Architectural Forum Dergisi'nde Yer Alan Yarışma Projeleri.....	112

Tablo 5.55. Kira Evi Cephe İncelemesi.....	113
Tablo 5.56. Kira Evi Plan İncelemesi.....	114
Tablo 5.57. Kira Evi İç Mekan İncelemesi.....	115
Tablo 5.58. Arkitekt Dergisi'nde Yer Alan Konut Projeleri	116
Tablo 5.59. Square Shadows Cephe İncelemesi.....	117
Tablo 5.60. Square Shadows Plan İncelemesi	118
Tablo 5.61. Square Shadows İç Mekan İncelemesi.....	119
Tablo 5.62. House of Richard H. Mandel Cephe İncelemesi	120
Tablo 5.63. House of Richard H. Mandel Plan İncelemesi	121
Tablo 5.64. House of Richard H. Mandel İç Mekan İncelemesi	122
Tablo 5.65. Architectural Forum Dergisi'nde Verilen Konut Projeleri ve Yarışmaları....	123
Tablo 5.66. Architectural Forum Dergisi'nde Verilen Konut Projeleri ve Yarışmaları....	123
Tablo 5.67. Architectural Forum Dergisi'nde Verilen Konut Projeleri ve Yarışmaları.....	124
Tablo 5.68. Architectural Forum Dergisi'nde Verilen Konut Projeleri ve Yarışmaları.....	124
Tablo 5.69. Modada Bir Villa Cephe İncelemesi	125
Tablo 5.70. Modada Bir Villa Plan İncelemesi	126
Tablo 5.71. Modada Bir Villa İç Mekan İncelemesi	127
Tablo 5.72. Modada Bir Villa Cephe İncelemesi	128
Tablo 5.73. Modada Bir Villa Plan İncelemesi	129
Tablo 5.74. Modada Bir Villa İç Mekan İncelemesi	130
Tablo 5.75. Arkitekt Dergisi'nde Yer Alan Konut Projeleri	131
Tablo 5.76. House at Lake Delavan Cephe İncelemesi.....	132
Tablo 5.77. House at Lake Delavan Plan İncelemesi	133
Tablo 5.78. House at Lake Delavan İç Mekan İncelemesi.....	134
Tablo 5.79. House for W. E. Oliver Cephe İncelemesi.....	135
Tablo 5.80. House for W. E. Oliver Plan İncelemesi	136
Tablo 5.81. House for W. E. Oliver İç Mekan İncelemesi.....	137
Tablo 5.82. Houses For T. W. Frech Cephe İncelemesi.....	138
Tablo 5.83. Houses For T. W. Frech Plan İncelemesi.....	139
Tablo 5.84. Houses For T. W. Frech İç Mekan İncelemesi.....	140
Tablo 5.85. Houses For S. B. Heath Cephe İncelemesi.....	141
Tablo 5.86. Houses For S. B. Heath Plan İncelemesi.....	142
Tablo 5.87. Houses For S. B. Heath İç Mekan İncelemesi.....	143
Tablo 5.88. Architectural Forum Dergisi'nde Yer Alan Konut Projeleri ve Yarışmaları .	144

Tablo 5.89. Architectural Forum Dergisi'nde Yer Alan Konut Projeleri ve Yarışmaları .	144
Tablo 5.90. Architectural Forum Dergisi'nde Yer Alan Konut Projeleri ve Yarışmaları .	144
Tablo 5.91. Kalamışda Bir Villa Cephe İncelemesi	145
Tablo 5.92. Kalamışda Bir Villa Plan İncelemesi	146
Tablo 5.93. Kalamışda Bir Villa İç Mekan İncelemesi	147
Tablo 5.94. Kalamışda Bir Villa Cephe İncelemesi	148
Tablo 5.95. Kalamışda Bir Villa Plan İncelemesi	149
Tablo 5.96. Kalamışda Bir Villa İç Mekan İncelemesi	150
Tablo 5.97. Suadiyede Bir Villa Cephe İncelemesi.....	151
Tablo 5.98. Suadiyede Bir Villa Plan İncelemesi.....	152
Tablo 5.99. Suadiyede Bir Villa İç Mekan İncelemesi.....	153
Tablo 5.100. Arkitekt Dergisi'nde Yer Alan Konut Projeleri	154
Tablo 5.101. Rockefeller Apartments Cephe İncelemesi	155
Tablo 5.102. Rockefeller Apartments Plan İncelemesi	156
Tablo 5.103. Rockefeller Apartments İç Mekan İncelemesi	157
Tablo 5.104. Apartment House For Frank F. Fisher Cephe İncelemesi.....	158
Tablo 5.105. Apartment House For Frank F. Fisher Plan İncelemesi	159
Tablo 5.106. Apartment House For Frank F. Fisher İç Mekan İncelemesi.....	160
Tablo 5.107. Architectural Forum Dergisi'nde Yer Alan Konut Projeleri ve Yarışmaları.....	161
Tablo 5.108. Architectural Forum Dergisi'nde Yer Alan Konut Projeleri ve Yarışmaları.....	161
Tablo 5.109. Architectural Forum Dergisi'nde Verilen Konut Projeleri ve Yarışmaları...	162
Tablo 5.110. Architectural Forum Dergisi'nde Verilen Konut Projeleri ve Yarışmaları...	162
Tablo 5.111. Arkitekt Dergisi'nde Yer Alan Yapıların Yıllar İçindeki Gelişimi.....	163
Tablo 5.112. Architectural Forum Dergisi'nde Yer Alan Yapıların Yıllar İçindeki Gelişimi.	164

ŞEKİLLER LİSTESİ

Sayfa

Şekil 2.1. Kristal Saray, Joseph Paxton, 1851	15
Şekil 2.2. Red House, William Morris ve Phillip Web, 1860	15
Şekil 2.3. Hotel Tassel, Victor Horta, 1893.....	16
Şekil 2.4 Chicago Tribune Tower, R. Hood ve J. M. Howells, 1922.....	18
Şekil 2.5. Chicago Tribune Tower, R. Hood ve J. M. Howells, 1922.....	18
Şekil 2.6. Bauhaus, Walter Gropius, 1925	21
Şekil 2.7. Gropius Evi, Walter Gropius, 1925.....	22
Şekil 2.8. Bauhaus'un İç Mekan Yaklaşımı, Walter Gropius, 1925.....	23
Şekil 2.9. Bauhaus'un Ürettiği Mobilya Tasarımları, Walter Gropius, 1925.....	23
Şekil 2.10. Tugendhat Villası, Mies Van Der Rohe, 1928	24
Şekil 2.11. Villa Savoye, Le Corbusier, 1929- 1931	27
Şekil 2.12. Büyük Selime Cami Cephesi ve İç Mekanda Kullanılan Motifler.....	29
Şekil 2.13. Büyük Selime Cami Cephesi ve İç Mekanda Kullanılan Motifler.....	29
Şekil 2.14. Topkapı ve Dolmabahçe Sarayı Elçi Karşılama Alanları	31
Şekil 2.15. Topkapı ve Dolmabahçe Sarayı Elçi Karşılama Alanları	31
Şekil 2.16. Eski ve Yeni Karşılaştırması Yapılan Posterler	34
Şekil 2.17. Eski ve Yeni Karşılaştırması Yapılan Posterler	34
Şekil 2.18. Vedat Tek Tarafından Tasarlanan Sirkeci Merkez Postanesi	37
Şekil 2.19. Mimar Kemalettin Tarafından Tasarlanan 2. Vakıf Han	37
Şekil 2.20. Alexander Vallaury Tarafından Tasarlanan Osmanlı Bankası.....	38
Şekil 2.21. Jasmund Tarafından Tasarlanan Sirkeci Garı	39
Şekil 2.22. Hakimiyet-i Milliye Gazetesi ve Yeni Mimari	40
Şekil 2.23. Reform Öncesi ve Sonrası Mimarlık Eğitimi.....	41
Şekil 2.24. Seyfi Arkan Tarafından Tasarlanan Florya Deniz Köşkü.	42
Şekil 2.25. Şevki Balmumcu Tarafından Tasarlanan Sergi Evi	43
Şekil 2.26. Clemens Holzmeister Tarafından Tasarlanan Pembe Köşk	43
Şekil 2.27. Ernst Egli Tarafından Tasarlanan İsmet Paşa Kız Enstitüsü	44
Şekil 2.28. İkinci Ulusal Üslup Eserleri, Soldan sağa doğru İstanbul Şark Kahvesi (Sedad Hakkı Eldem), İstanbul Nuri Çapa Yalısı (H. Kemali Söylemezoğlu), Ankara Cenap And Evi (Emin Onat), Ankara Saraçoğlu Mahallesi.	45

Şekil 3.1. Robert Mallet Stevens Tarafından Tasarlanan Villa Noailles.....	48
Şekil 3.2. Villa Noailles'in Filmden Alınan Fotoğrafları.....	48
Şekil 3.3. Türkiye'nin Kalbi Ankara'da Yer Alan Ünlü Yapılar	49
Şekil 3.4. Türkiye'nin Kalbi Ankara'da Yer Alan Ünlü Yapılar	50
Şekil 3.5. Türkiye'nin Kalbi Ankara'da Yer Alan Ünlü Yapılar	50
Şekil 3.6. Mon Oncle Filminden Bay Hulot'un Evi.....	51
Şekil 3.7. Mon Oncle Filminden Arpeller'in Evi	51
Şekil 3.8. Mon Oncle Filminde Geleneksel ve Modern Zıtlığı	52
Şekil 3.9. Mon Oncle Filminde Geleneksel ve Modern Zıtlığı	53
Şekil 3.10. Mon Oncle Filminde Modern Estetiğin Verdiği Rahatsızlığın Yansıtılması....	53
Şekil 3.11. Cumhuriyetin İlk Yıllarında Yayınlanan La Turquie Moderne ve Yedigün Dergileri.....	58
Şekil 3.12. Yedigün Dergisinde Mimari Bölümü.....	59
Şekil 3.13. Yedigün Dergisinde Mimari Bölümü.....	59
Şekil 3.14. Yedigün Dergisinde Mimari Bölümü.....	60
Şekil 3.15. Yedigün Dergisinde Mimari Bölümü.....	60
Şekil 3.16. Karikatürlerde Modern Mimari Eleştirileri	61
Şekil 3.17. Karikatürlerde Modern Mimari Eleştirileri	61
Şekil 4.1. 1932- 1937 Yılları Arasında Arkitekt Dergisi Kapakları.....	64
Şekil 4.2. Arkitekt Dergisi İçindekiler Bölümü.....	65
Şekil 4.3. 1932- 1937 Yılları Arasında Architectural Forum Dergisi Kapakları	66
Şekil 4.4. Architectural Forum Dergisi İçindekiler Bölümü.	67
Şekil 6.1. Amerika ve Türkiye'de Modern Yapı Kriterlerinin Uygulanma Oranı	166
Şekil 6.2. Ülke koşullarının neden olduğu farklı uyarlamalar.....	167
Şekil 6.3. Türkiye ve Amerika'da bulunan ortak ve farklı işlevler.	168
Şekil 6.4. Türkiye ve Amerika'da yapıların ilişkilendirildiği kavramlar.	169

SİMGELER VE KISALTMALAR

CIAM Congrès Internationaux d'Architecture Moderne

MOMA Museum Of Modern Art

1. GİRİŞ

Dünya üzerindeki tüm insanların yaşadığı zorluklar, sahip olduğu imkanlar, yaşam tarzları ve bu doğrultuda oluşan ortak deneyimler modernlik olarak adlandırılmaktadır. Modernlik yeni algılanmaya ve adlandırılmaya çalışıldığı dönem olan 16. yüzyılda başlamış; 20. yüzyılda ise global ölçekte, sanat ve düşünce alanlarında etkin modern kültür ortamını oluşturmuştur. Modern olma durumu topluma sürekli bir gelişim ve bunun doğrultusunda bir dönüşümü getirmekte; coğrafya, kültür, etnik köken gibi farklılıkların önüne geçerek paradoksal bir birlik sağlamaktadır (Berman, 1982: 27- 29). Berman'ın açıklamalarından yola çıkarak modernliğin sahip olduğu bu özelliklerin, zaman içerisinde insanların yaşam ve düşünce biçimini değiştirdiği, bu değişimin ise her yerde etkili olduğu söylenebilmektedir. Bu doğrultuda toplumun yaşam ve düşünce stili doğrultusunda oluşan mekanların da değişiklik göstermesi diğer bir deyişle yeni bir mimari tarzın oluşması beklenebilmektedir.

Yeni oluşan bu mimari tarz 20. yüzyılda mimaride hakimiyet göstermiş ve Modern Hareket olarak adlandırılmıştır. Modern Hareket cam, çelik ve beton malzemelerinin kullanımını, geleneksel motif ve süslemelerin tasarımdan çıkarılmasını, kübik hacimlerin ve geometrik formların belirli çizgisel akslar doğrultusunda konumlandırılmasını yaygınlaştırmıştır. Bu tasarım kriterleri Avrupa merkezli olmasına karşın CIAM Kongresi ve çeşitli sergiler doğrultusunda Modern Hareket, Uluslararası Üslup adı ile her ülkede etkili olmuştur (Bozdoğan, 2002: 18-19). Modern kültürün ve bu doğrultuda oluşan modern mimari tarzın, tasarıma belirli ilkeler getirerek mimaride evrensel bir dil bütünlüğü yakaladığı çıkarılabilmektedir. Modern Hareket'in getirdiği bu köklü değişimler ve bu değişimin uygulama biçimi dönemin birçok yayın organından okunabilmektedir.

1.1. Araştırmanın Amacı

Modern Hareket ile yeni ve her yerde uygulanması ön görülen tasarım kriterleri belirlenmiştir fakat, her ülkenin farklı siyasi, ekonomik, coğrafi koşulları bulunmaktadır. Sunulan çalışma farklı koşullara sahip ülkelerin Modern Hareket kriterlerini, kendi algıları

doğrultusunda uyarladığını ve bu doğrultuda farklı biçimsel özelliklere neden olduğunu varsaymıştır. Bu hipotezi cevaplamak için farklı iki ülkenin dergilerindeki örnekler karşılaştırılarak benzer ve farklı yönlerin açıklanması hedeflenmiştir. Bu kapsamda takdim edilen araştırma Modern Hareket kriterlerinin uygulanış biçimini Arkitekt Dergisi üzerinden Türkiye’deki; Architectural Forum Dergisi üzerinden ise Amerika’daki örnekler kapsamında inceleyerek karşılaştırmıştır.

Araştırmanın soruları ise:

- Türkiye ve Amerika’daki konut yapılarında, Modern Hareket kriterlerinin uygulanma oranı nedir? Yapılarda hangi kriterlere daha az ya da daha çok yer verilmiştir?
- İki ülkedeki konut yapılarında farklılaşan işlevler bulunmakta mıdır?
- İki ülkedeki konut yapıları hangi kavramlar ile ilişkilendirilerek şekillenmektedir? Bu kavramlar arasında benzerlik ve farklılık bulunmakta mıdır? olarak belirlenmiştir.

Araştırmanın kapsamı, Arkitekt ve Architectural Forum’da 1932- 1937 yıllarında yayınlanan konut yapıları olarak belirlenmiştir. Bu tarih aralığı Modern Hareket kriterlerinin yaygın olarak uygulanması nedeni ile seçilmiştir. Modern Hareket kriterlerinin uygulama biçimi ile ilgili en fazla verinin ise konut yapılarında bulunduğu görülmüş ve araştırma konut yapılarını incelemek üzere kurgulanmıştır. Araştırmaya dergilerde yayınlanan inşa edilmiş, tasarım aşamasında ve yarışma kapsamında olan, yurt dışında uygulanarak dergide örnek verilmiş projeler dahil edilmiştir. Bu projeler arasında en çok bilgi inşa edilmiş olan yapılar kapsamında verilmiş; bu noktada çalışmada diğer projelere (yarışma, tasarım aşaması, yurt dışı örneği) yer verilirken, inşa edilmiş projeler detaylı bir biçimde incelenmiştir. İnşa edilen yapıların daha verimli incelenmesi ve örnek grubunun azaltılması için yapının birden fazla cephe görselinin, eksiksiz ve okunabilir kat planlarının, mobilya içerecek şekilde yayınlanmış iç mekan fotoğrafının olması gözetilmiştir. Yalnızca 1932 yılında örnek verilebilmesi adına, birden fazla cephe görseli bulunması kriteri aranmamıştır. Bu bağlamda Arkitekt Dergisi’nden 12 ve Architectural Forum Dergisi’nden 12 olmak üzere toplam 24 adet yapı incelenmiştir.

Dergide yer verilen yurt dışı konut yapılarında, hangi unsurların dikkat çektiği ve nelerin örnek alındığını açıklamak üzere cephe, plan ve iç mekan görseli olan yapılar seçilmiştir. Buna ek olarak araştırmada, mimarların ekonomik, coğrafi ve teknik koşulları

düşünmeden nasıl bir yaklaşıma sahip olduklarını anlamak amacıyla tasarım aşamasındaki ve yarışma kapsamındaki projelere yer verilmiştir

Modern Hareket'in Avrupa merkezli olması nedeni ile bu bölge dışında gelişen modernleşme süreçlerinin incelenmesi amaçlanmış, bu kapsamda çalışmada Türkiye ve Amerika modernleşme süreci incelenmiştir. Arkitekt Dergisi, Modern Hareket'in etkin olarak rol oynadığı 1932 ve 1937 yıllarında, Türkiye'deki tek mesleki yayın olduğu için araştırmaya dahil edilmiştir. Architectural Forum Dergisi ise Amerika'dan birçok örneğin Arkitekt'te yayınlanması ve Arkitekt ile benzer bakış açısı ve özellikleri olması nedeniyle tercih edilmiştir.

1.2. Benzer Çalışmalar

Arkitekt ve konut gelişimi ile ilgili literatür tarandığında aşağıda belirtilmiş olan çalışmalar ile karşılaşılmaktadır:

Nur Banu Ulusoy Evlekoğlu tarafından 2022 yılında yayınlanan Karabük-Yenişehir'de Modern Yapı Üretim Sürecinde Mimar/Arkitekt Dergisinin Rolü tezi, sanayi kentlerinde modern mimarlığın daha etkili olduğu hipotezini savunmaktadır. Bu doğrultuda hipotezi doğrulamak için dönemin ilk süreli mimarlık dergisi olan Arkitekt'in içinde yer alan modern yapı örnekleri ile Yenişehir'deki modern yapı örnekleri modern mimarlık bakımından karşılaştırılmıştır. Bu noktada Arkitekt Dergisi'nde yer alan örnekler ve Yenişehir'de inşa edilen yapıların ne kadar benzediği araştırılmıştır. Böylece derginin Yenişehir'de etkili olup olmadığı açıklanmıştır.

Bir diğer çalışma ise Çağrı Uludüz tarafından 2014 yılında yayınlanan Türkiye'de 1931-1980 Dönemi Apartman Konutlarının Mimar/Arkitekt Dergisi Üzerinden İrdelenmesi tezidir. Araştırma belirlenen dönemler arasında apartman yapısının nasıl değiştiğini aktarmayı hedeflemiştir. Bu noktada apartman yapılarının cephe ve planları incelenmiş, ilerleyen yıllarda eklenen ya da çıkarılan hacimler; değişen mekanlar ele alınmıştır fakat iç mekan incelemesi bulunmamaktadır.

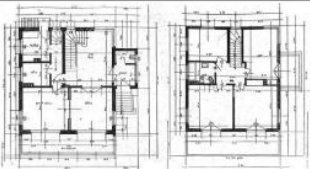
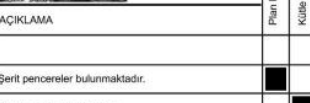
Bir diğer çalışma ise Esmâ Vural'ın 2021 yılında yayınladığı Yarı Kamusal ve Yarı Özel Alan Olarak Balkonlar: Mimar/Arkitekt Dergisi Bağlamında – İstanbul Örneği, 1931-

1940 adlı çalışmasıdır. Çalışma, İstanbul'da yer alan konutlardaki balkon alanlarının zaman içerisindeki hacim, malzeme gibi kriterler doğrultusunda değişimini incelemiştir.

Bu süreçte araştırmaya en çok benzeyen çalışma Sena Tuğcu'nun 2022 yılında yayınlanan "Modernizmin Erken Cumhuriyet Dönemi Konutlarında İç Mekan Organizasyonuna Etkisinin Arkitekt Dergisi Üzerinden İncelenmesi" yüksek lisans tezi olarak tespit edilmiştir. Tuğcu'nun tezinde 1931 ve 1980 yılları arasında inşa edilmiş konut yapılarının incelendiği görülmektedir. Bu noktada Tuğcu'nun amacı "Türkiye'de erken cumhuriyet döneminde konut mimarisinde yaşanan değişim ve gelişmeleri tarihsel olarak örtüştüğü modernizm kavramı ile tanımlamak ve bu birlikteliğin konut iç mekanlarında ne şekilde karşılık bulduğunu ortaya çıkarmak" olarak tanımlanmıştır. Araştırmanın amacı doğrultusunda ise ilk olarak modernizmden bahsedilmiş, daha sonra dünya genelindeki ve Türkiye'deki mimari biçimleniş incelenmiştir. Bu bilgilerden sonra ise Tuğcu 1931- 1980 yılları arasında 20 adet yapı incelemiş ve açık plan, serbest cephe, dolu boş ilişkisi, açık taşıyıcı, çatı terası kriterleri ile Türkiye'deki konut gelişimini incelemiştir.

Tablo 1.1. Sena Tuğcu'nun Araştırma Tablosu

Kaynak: Sena Tuğcu, 2022

YAPI 1						
Adı : Modada Bir Villa Mimar : Zeki Sayar Yeri : Moda, İstanbul Yıl-Sayı : 1936 - 3						
PLAN ORGANİZASYONU	- Orta sıra hol etrafında kare plan olarak geliştirilmiştir. - Mutfak, yemek odası ve ofis kısmı hol ile salon ve girişten ayrılmıştır.					
KÜTLE / CEPHE KURGUSU	- Küçük cephe anlayışı hakimdir. - Şerit ve köşe pencereleri kullanılmıştır. - Balkon kullanımı vardır. - Giriş kısmı kütsel olarak belirgin.					
İÇ / DIŞ İLİŞKİSİ	- Balkon kullanımı, köşe ve geniş açıklıkta geniş pencereler ile iç-diş ilişkisi artırılmıştır.					
MOBİLYA / EŞYA	- Çim duvar, engellenen duvar kullanılmamıştır. - Taş serce kullanımı vardır. - Duvarla kaplı duvar kullanılmamıştır. - Duvarlarda çelik, tahta, seramik kullanılmıştır. - Kütlenin görsel olarak birleştirilmesi amaçlanmıştır. - Duvarlar ve genel olarak duvarlar haricinde kullanımı azdır.					
MALZEME	- Deri koltuk kullanılmıştır. - Ahşap malzeme kapı ve merdivende kullanılmıştır. - Boyerlerde çelik desenli kumaş kullanılmıştır.					
MODERNİZM	ÖZELLİKLER	ACIKLAMA	Plan Kurgusu	Kütle Kompozisyonu	Cephe	Mobilya
	Açık Plan					
	Serbest Cephe	Şerit pencereler bulunmaktadır.				
	Çatı Terası / Balkon	Çatı terası bulunmaktadır.				
	Dolu / Boş İlişkisi	Cephede plan ilişkisi açıklıkla okunabilmektedir.				
	Açık Taşıyıcı					
	İç Mekan Kavramsal Tasarım	Malzeme, kütle kompozisyonu, mobilya seçimleri ve plan geliştirilmesi modernizmin tasarım kriterlerini taşımaktadır.				

Tuğcu'nun tezinde Türkiye'deki inşa edilmiş villaların gelişimi incelenmekte; tezde yer alan yirmi yapıdan yalnız dört tanesi bu çalışmadaki yapılar ile kesişmektedir. Bu yapılar çalışmanın değerlendirme ve bulgular kısmındaki 1936 ve 1937 yılı Arkitekt Dergisi örnekleridir.

Araştırma bu noktada yukarıda ayrıntıları verilen çalışmalardan faydalanmış ve farklı bir bakış açısı sunmayı hedeflemiştir. Bu doğrultuda ise sunulan araştırmada Arkitekt ve Architectural Forum Dergileri incelenerek verilen inşa edilmiş, tasarım aşamasındaki, yarışma kapsamındaki ve yurt dışı kaynaklı projelere yer verilmiş; Modern Hareket'in mimariye getirdiği standart kriterlerin farklı koşullardaki ülkelerde nasıl farklılıklar yarattığı karşılaştırılarak açıklanmaya çalışılmıştır. Buna ek olarak bu çalışmada dergilerin yapıyı aktarım biçimine dikkat edilmiş, modern mimarlığın en çok hangi kavramlar ile ilişkilendirildiği de açıklanmak istenmiştir. Bu durumda takdim edilen çalışmanın literatürdeki diğer çalışmalardan farklı olarak yalnızca Türkiye bağlamında sınırlı kalmadığı, yurt dışındaki konut modernleşme sürecini de detaylı bir biçimde incelediği söylenebilmektedir. Bu noktada ise farklı ülkelerde konut modernleşme süreci üzerinden farklı ve benzer biçimlenişler karşılaştırılarak, ülkelerin özelinde biçimlenme yaklaşımları dikkate alınmış; diğer çalışmalardan farklı amaç ve hipotezler elde edilmiştir.

1.3. Araştırmanın Yapısı

Modernizmin yapısı, modernleşmenin sonuçları ve toplum üzerindeki etkisini daha iyi aktarabilmek amacıyla tezin ilk bölümünde modernizm kavramları tanımlanmıştır. Bu kavramların tanımlanması ve toplum üzerindeki etkisinin araştırılmasında temel olarak 2 kaynak ele alınmıştır. Bu kaynaklar Marshall Berman'ın Katı Olan Her Şey Buharlaşıyor ve Anthony Giddens'in Modernliğin Sonuçları kitaplarıdır.

Modernliğin süreç içerisindeki gelişimi ve toplum üzerindeki etkisinden sonra mimariyi nasıl etkilediği tartışılmıştır. Bu noktada modern mimari kriterlerinin belirlenmesinde ve geniş kitlelere yayılmasında etkili olan sergi, kongre, yarışma gibi etkinliklerin özellikleri verilmiştir. Bu bölümde Hitchcock ve Johnson'ın yayınladığı Uluslararası Üslup yazısı, Le Corbusier'in Yeni Bir Mimariye Doğru kitabı; 20. yüzyılda

modern mimari dönemine kadar olan mimari modernleşme adımları ise Belkıs Mutlu'nun Mimarlık Tarihi Ders Notları 1 ve Enis Kortan'ın XX. Yüzyıl Mimarlığına Estetik Açından Bakış adlı kitapları temel olarak alınmıştır.

Bu bölümden sonra modernlik tartışması Türkiye'ye taşınmış, Osmanlı'dan başlayarak Türkiye'nin modernleşme süreci aktarılmıştır. Osmanlı'nın modernleşme sürecinde temel olarak İlber Ortaylı'nın İmparatorluğun Son Nefesi Osmanlı'nın Yaşayan Mirası Cumhuriyet ile Batılılaşma Yolunda, Bernard Lewis'in Modern Türkiye'nin Doğuşu ve Ergün Aybars'ın Türkiye Cumhuriyeti Tarihi 1 kitapları referans olmuştur. Cumhuriyetin modernist ideolojisi ve reformlarını aktarmada ise Enver Kartekin Devrim Tarihi ve Türkiye Cumhuriyeti Rejimi, Sibel Bozdoğan'ın Modernizm ve Ulusun İnşası: Erken Cumhuriyet Türkiye'sinde Mimari Kültür kitapları ve Atatürk Ansiklopedisi temel olarak alınmıştır.

Bu bölümden sonra ise Türkiye'deki modernleşme sürecinin mimari etkileri incelenmiştir. Birinci Ulusal Üslup ve Modern Hareket akımları içeren Erken Cumhuriyet Dönemi, Yıldırım Yavuz'un İmparatorluktan Cumhuriyete Mimar Kemalettin 1870- 1927, İnci Aslanoğlu'nun 1923- 1938 Erken Cumhuriyet Dönemi Mimarlığı, Afife Batur'un Cumhuriyet Döneminde Türk Mimarlığı, Metin Sözen'in Cumhuriyet Dönemi Türk Mimarlığı, Sibel Bozdoğan'ın Modernizm ve Ulusun İnşası: Erken Cumhuriyet Türkiye'sinde Mimari Kültür kitapları temel alınmıştır.

Modernizm ve mimariye ilişkin tüm bu bilgilerden sonra modern mimarinin yayılmasını sağlayan sinema, kitap ve dergilere yönelik bilgiler verilmiştir. Bu alanlarda modernizm eleştirileri ve aktarımlarının gösterilmesi amaçlanmış bu doğrultuda Man Ray'in Les Mysteres du Château du De, Jacques Tati'nin Mon Oncle ve Türkiye'den ise Türkiye'nin Kalbi Ankara filmi incelenmiştir. Kitap incelemesi kısmında ise Halide Edip Adıvar'ın Sinekli Bakkal, Peyami Safa'nın Canan, Yakup Kadri Karaosmanoğlu'nun Ankara ve Mithat Cemal Kuntay'ın Üç İstanbul adlı kitapları incelenmiştir. Dergilerdeki mimari referanslar için ise Yedigün Dergisi'nden örnekler sunulmuştur.

Dördüncü bölümde ise Arkitekt ve Architectural Forum Dergileri'nin kapsamı, tarihçesi, bakış açısı üzerinde durulmuştur. Tüm bu bilgiler ışığında ise değerlendirme ve bulgular kısmında iki farklı derginin konut örnekleri detaylı bir biçimde karşılaştırılarak analiz edilmiştir.

1.4. Araştırmanın Yöntemi

İki ülkenin dergilerinde yayımladıkları inşa edilmiş yapılar karşılaştırılarak benzer ve farklı yönler bulunmuş, bu doğrultuda Modern Hareket'in uygulanma biçimi tartışılmıştır. Ek olarak verilen yapıların dergide hangi kelimeler ile aktarıldığına dikkat edilmiş, bu kapsamda yapıların en çok hangi özellikler etrafında şekillendiği anlaşılmaya çalışılmıştır. Dergilerde yer alan proje, yarışma ve yurt dışı örneklerine yer verilmiş, dönemin mimarlarının ekonomik ya da teknik kaygılar olmadan modern yapılara nasıl yaklaştığını açıklamak hedeflenmiştir.

Bu noktada tezin ‘‘ 2.2. Modern Mimarlık’’ bölümünde verilen bilgilere dayanarak dönemin standartlaştırılmaya çalışılan kriterleri baz alınmış ve karşılaştırma tabloları oluşturulmuştur. Bu kapsamda dönemin ünlü mimarları olan Gropius, Le Corbusier ve Rohe'nin yapıları; Uluslararası Üslup Sergisi'nin araştırması incelenmiştir. Buradan elde edilen kriterler ise ilgi alanlarına göre plan, cephe ve iç mekan incelemesi olarak 3 farklı detaylı inceleme tablosuna yerleştirilmiştir. Bu kapsamda:

- Yalın Cephe
- Düz Çatı
- Şerit Açıklıklar
- Piloti
- Açık Plan
- İşlevsellik
- Yalın İç Mekan
- Modern Mobilya olmak üzere 8 adet kriter belirlenmiştir.

Yalın cephe kriterinde cephede genel kompozisyona bakılmış, cephelerde süsleme bulunup bulunmadığına dikkat edilmiştir. Düz çatı kriterinde, çatının teras olarak kullanılıp kullanılmamasına dikkat edilmeksizin, düz çatı uygulamasının yer alıp almadığına bakılmıştır. Şerit açıklıklar kriterinde ise cephe boyunca uygulanmış şerit açıklıkların bulunup bulunmaması dikkate alınmıştır. Piloti kriterinde yapının piloti yardımı ile zeminden koparılıp koparılmadığına bakılmıştır. Açık plan kriterinde salon, yemek odası, çalışma alanı gibi ortak alanların kapalı bir hacim olarak yer almamasına, mekanlar arasında geçiş olmasına dikkat edilmiştir. İşlevsellikte ise dönemin ünlü mimarlarının

yapılarında ortak olarak bulunan ve modern mimarlık bölümünde aktarılan bilgiler doğrultusunda yapıda bulunması öngörülen balkon ve çalışma alanlarının varlığına bakılmıştır. Yalın iç mekan kriterinde ise iç mekanda işlevsiz ürünlerin, süsleme ve geleneksel motiflerin kullanılmaması baz alınmıştır. Modern mobilya kriterinde ise verilen örneklerdeki mobilyaların; dönemin hafif görünümlü, teknoloji ile paralel gelişen Bauhaus mobilyası estetiğini taşıyıp taşımadığı gözlemlenmiştir.

Tablo 1.2., 1.3. ve 1.4. Detaylı İnceleme Tabloları

Kaynak: Araştırmacı tarafından hazırlanmıştır.

Yapı / Cephe İncelemesi				
Dergi Bilgisi	Yapı Mimarı		Yapı Yeri	Yapı Türü
KÜTLESEL FORM				
KRİTERLER	VAR	KISMEN VAR	YOK	AÇIKLAMA
YALIN CEPHE	☒			
DÜZ ÇATI	☒			
SERİT AÇIKLIKLAR	☒			
PİLOTİ	☒			

Yapı / Plan İncelemesi				
Dergi Bilgisi	Yapı Mimarı		Yapı Yeri	Yapı Türü
PLAN KURGUSU				
İŞLEVLER				
KRİTERLER	VAR	KISMEN VAR	YOK	AÇIKLAMA
AÇIK PLAN	☒			
İŞLEVSELLİK	☒			

Yapı / İç Mekan İncelemesi				
Dergi Bilgisi	Yapı Mimarı		Yapı Yeri	Yapı Türü
MALZEME KULLANIMI				
KRİTERLER	VAR	KISMEN VAR	YOK	AÇIKLAMA
YALIN İÇ MEKAN	☒			
MODERN MOBİLYA	☒			

Bu kapsamda yukarıda sunulan detaylı inceleme tabloları (Tablo 1.2, 1.3, ve 1.4) hazırlanmıştır. Kriterlerin daha detaylı incelenebilmesi için cephe, plan ve iç mekan olmak üzere üç farklı tablo hazırlanmıştır. Bu noktada cephe ile ilişkili olan düz çatı, şerit açıklık, yalın cephe ve piloti kriterleri cephe inceleme tablosunda; plan ile ilişkili olan açık plan ve işlevsellik kriterleri plan inceleme tablosunda; iç mekan ile ilişkili olan yalın iç mekan ve modern mobilya kriterleri ise iç mekan tablosunda yer alacak şekilde düzenlenmiştir. Buna ek olarak tablolarda kütleli form, plan kurgusu, işlev listesi ve malzeme kullanımı gibi açıklamalara yer verilerek yapı hakkında daha çok bilgi aktarılması amaçlanmıştır.

2. MODERNİZM VE MODERN MİMARİ

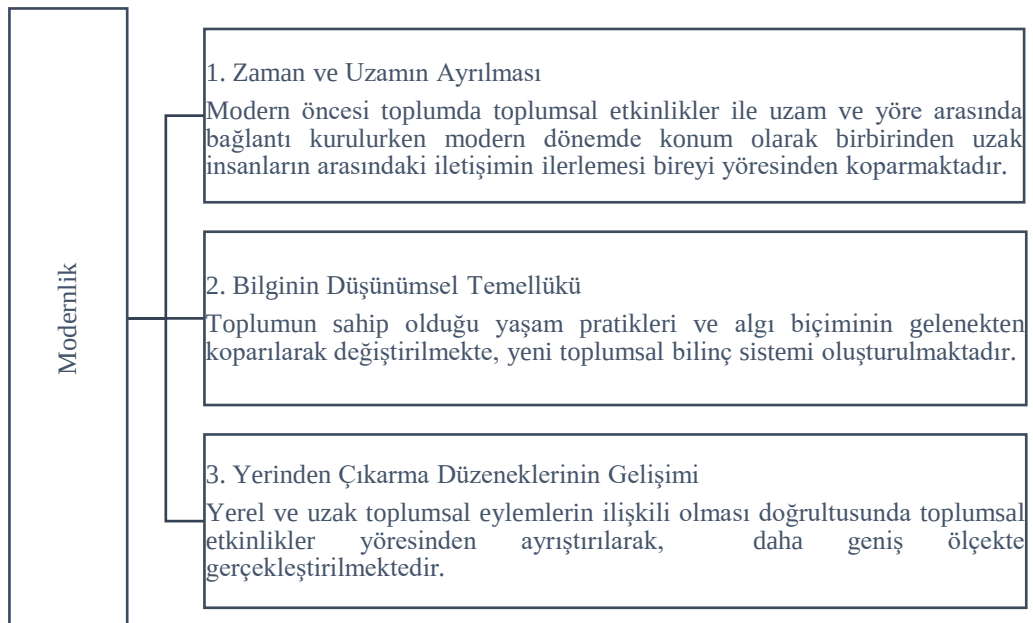
2.1. Modernizm Kavramları

Modern kelimesi, eski Romalı ve Pagan dönemin, Hristiyan dönemden farklı olduğunu ifade etmek amacıyla ilk kez 5. yüzyılda Modernus şeklinde Latince olarak kullanılmıştır. Bu noktada modern kelimesi eski ve yeni olanı nitelemek üzere kullanılan bir kavram olmuştur (Habermas, 1990: 31).

Giddens (1994) modernliği, 17. yüzyılda Avrupa’da başlayarak geniş kitlelere yayılan ve bu doğrultuda toplumsal örgütlenme sağlayan bir kavram olarak tanımlamıştır. Bu tanımlamadan sonra Giddens, modernliğin geleneğe olan karşıtlığından bahsederek, bireyin günlük pratiklerinin geçmişte sahip olduğu deneyimlerden tamamen farklı olduğunu söylemiştir. Bu bilgiler doğrultusunda ise modernliğin zaman ve uzamın ayrılması, bilginin düşünümsel temellükü, yerinden çıkarma düzeneklerinin gelişimi olmak üzere üç kaynaktan oluştuğunu aktarmıştır (9- 57).

Tablo 2.1. Modernliğin Oluşumunda Etkili 3 Kaynak.

Kaynak: Anthony Giddens, 1994

Bu kapsamda Avrupa’da orta çıkan modernliğin, bireyin geçmiş nesillerden öğrendiği yaşam pratikleri ve algılama biçimini değiştirdiği ve bu değişimin küresel ölçekte mekan, zaman, bireysellik ve iletişim şekilleri gibi birçok kavram üzerinde etkisi olduğu söylenebilmektedir.

Berman (1982) ise modernliği “*Bugün, dünyanın her köşesindeki insanlarca paylaşılan hayati bir deneyim tarzı; başka bir deyişle uzay ve zamana, ben ve ötekilere, yaşamın imkanları ve zorluklarına ilişkin bir deneyim tarzı...*” şeklinde tanımlamıştır. Giddens’e benzer bir görüş ile Berman da modernliğin evrensel ve gelenek karşıtı yapısından bahsetmiştir. Bunlara ek olarak modern olmanın bireye güç, coşku vererek kendisini geliştirme böylece yaşadığı çevreyi dönüştürme fırsatı verdiğinden fakat, bireyin sahip olduğu her şeyi yok edebilecek bir tehlikesi olduğunu söyleyerek modern ortamın çelişkili ortamına dikkat çekmiştir. Berman, modern yaşamın çelişkili ortamını oluşturan, sürekliliğini sağlayan ve içerisinde çeşitli düşünceleri barındıran süreçleri modernleşme; bu düşünceleri ise modernizm olarak adlandırmıştır (27- 29).

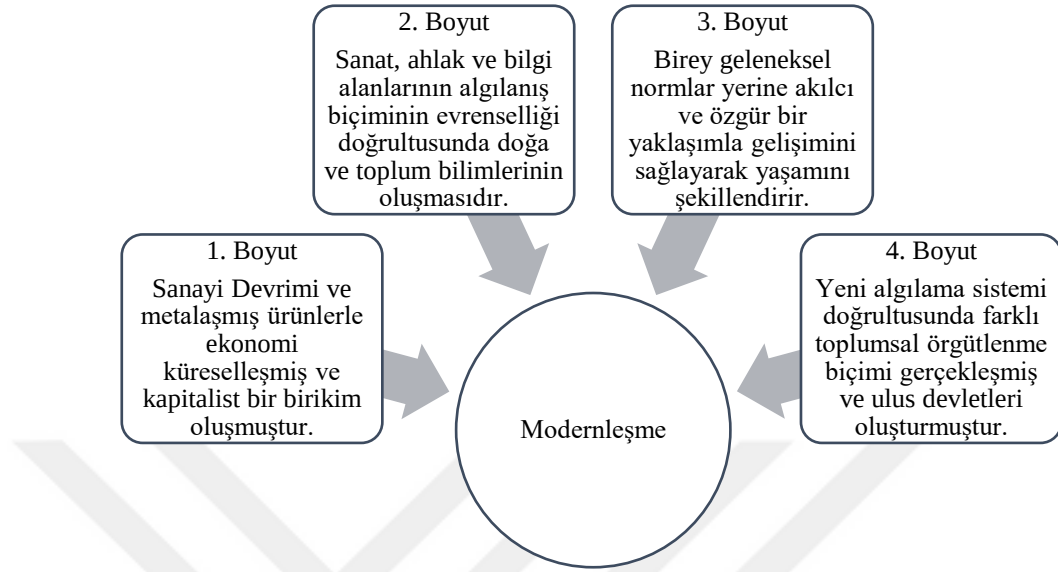
Marshall (1990) ise modernizmi “*Modernizm, özgül bir modernleşme süreci tarafından yaratılan modernite koşullarına sıkıntılı ve yalpalayan bir estetik cevaptır.*” şeklinde aktarmıştır (120). Bu açıklamalar doğrultusunda modern olma durumunun uzun bir süreç olduğu ve bu sürecin kendisi ile meydana gelen düşünce akımlarının, hedeflerin, değişimlerin neler ve ne etkileri olduğunun tanımlanabilmesi amacıyla modernlikle ilgili birçok terimin türediği söylenebilmektedir. Bu bağlamda modern olmanın daha iyi aktarılabilmesi adına modernizm, modernleşme ve modernite kavramlarının üzerinde durmanın önemli olduğu düşünülmektedir.

Modernizm yalnız sanat alanında değil, politik, ideolojik, teknolojik birçok alanda etkisini gösteren ve bu dallar tarafından etkilenen entelektüel bir harekettir (Marshall, 1999: 508- 509).

Modernleşme ise Avrupa’da başlıca aydınlanma sonrasında zamanın teknolojik, ekonomik gelişmelerine bağlı koşullar doğrultusunda oluşmuştur. Modernleşme birçok gelişmeyi içerisinde barındırmakta ve 4 boyuttan oluşmaktadır (Tekeli, 2009: 5-6).

Tablo 2.2. Modernleşme Sürecinin 4 Boyutu.

Kaynak: İlhan Tekeli, 2009

Tabloda bahsedilen gelişmeler doğrultusunda modernleşme, toplumun içsel olarak değişmesi ve kompleks hale gelme sürecidir (Kızılçelik ve Erjem, 1994: 299). Bu sürecin içinde bulunan teknolojik, ekonomik, politik gelişmelerin toplumu değiştiren ve dönüştüren bir özelliği bulunmaktadır. Bu gelişmeler doğrultusunda modernleşme akıl ve mantık çerçevesinde insanlığın gelişmesini sağlamaktadır. (Yonca Erdem, 2020: 94- 95). Bu kapsamda zaman içerisinde gelişen olay ve düşüncelerin, toplumu değiştirerek modernleşme sürecini oluşturduğu çıkarılabilmektedir. Bireyin modernleşme sürecinde gelenekten kopuk, akılcı bir tutum sergilemesinden dolayı araştırmacıların modernlik ve Aydınlanma Dönemi ilişkisine dikkat çektiği görülebilmektedir.

Aydınlanma Avrupa’da bilim ve aklın, din ile geleneksel düzene karşı şüpheli tutumu; toplumun demokratik ve ideolojik olgularının biçimlenmesi dönemidir (Marshall, 1999: 48-49). Aydınlanmanın davranış ve düşünce biçimindeki etkisi, 17. yüzyılda toplumun doğal olayları dini açıklamalara dayandırmasından çok akıl ve mantık çerçevesinde anlamlandırmasını sağlamıştır. Bunun nedeni aydınlanmanın bilim, felsefe, sanat, tarih gibi dalların kendi aralarındaki etkileşimleri doğrultusunda insanın davranış ve düşünce biçiminin değişmesi ile oluşan ilişkiler ağı olmasıdır (Hampson, 1981: 12- 28). Tüm bu bilgilerin doğrultusunda Aydınlanma Dönemi’nin sahip olduğu felsefe ve amacın,

modern düşünce ile benzerlikler gösterdiği; modernlik, modernleşme, modernite gibi kavramların da aydınlanma düşüncesi ile gelişmiş olduğu söylenebilmektedir.

Aydınlanma düşüncesi ile benzer bir şekilde modernite de insanlığın gelişmesinin önünde bir engel olarak görülen geleneksel ve dini otoritelere karşı çıkar. Modernite, bütün toplumların yaşam pratiklerinde bilimsel ve akılcı bir yaklaşım biçimi edinmesini bu doğrultuda ise evrensel bir deneyim süreciyle insanlığın ilerlemesini sağlamayı hedeflemektedir (Aslan Yaşar, 2011: 10- 11).

Giddens moderniteyi küresel etkiler ve bireyin gereksinimleri arasındaki bağlantının artmasını sağlayan özelliklere sahip; bireyin tüm gündelik pratiklerini ve öznel düşüncülerini etkileyen bir sanayileşmiş dünya dönemi olarak açıklamıştır (1991: 28- 29).

Bauman' a göre (2000) ise modernite, modern dönem öncesinde birbiriyle iç içe olan zaman ve mekan kavramlarının ayrışmasıyla başlamıştır. Modernite kavramı tıpkı zaman ve mekanda olduğu gibi tüm sınırları içmeli bir şekilde ortadan kaldırmaya çalışan sürekli gelişmenin adıdır (34- 35).

Aktarılan bilgiler doğrultusunda modernliğin bireyi, toplumu, sanatı bilimi, düşünce ve algı yapısını değiştiren dinamik bir kavram olduğu söylenebilmektedir. Bahsedildiği üzere modernlik küresel ölçekte birçok alanda etki göstermekte ve insan hayatını, yaşam pratiklerini köklü bir biçimde değiştirdiği anlaşılabilmektedir. Modernliğin sahip olduğu bu etki ve insanların yeni yaşam pratikleri doğrultusunda ise yeni bir mimari ile mekan anlayışının gelişmesi beklenebilmektedir.

2.2. Modern Mimarlık

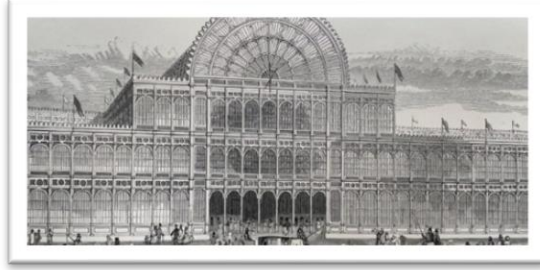
Modern mimarlık 1910'da Art Nouveau akımının bitişinden 1970 yılına kadar olan dönemi kapsayan eklektizm karşıtı bir akımdır. Modern mimarinin bulunduğu zamana ve koşula cevap verme ihtiyacı dolayısıyla 1910 ve 1970 arasında yapılan uygulamalar birbirlerinden farklılık göstermektedir fakat, modern mimarinin geleneksel biçimleri yok sayma düşüncesi tüm yapılarda ortak bir özellik olarak ortaya çıkmaktadır (Sözen ve Tanyeli, 1986: 164).

Scully'ye göre modern mimarlık, Fransız ve Sanayi Devrimi ile şekillenmeye başlayan bir Batı ürünüdür. Modern zamandaki insanlar onlardan önce yaşayanlardan farklı olarak kendilerine ait bir şey görememekte ve yalnız hissetmektedir. Modern mimarlık ürünleri ise bu yalnızlığı giderme ve kendine ait bir şey bulma amacıyla uygulanan, insanın bocalama durumunu yansıttığı yapılardır. Bu doğrultuda modern insan yapısı ile modern mimari arasında sıkı bir ilişki bulunmakta, modern insan modern mimarinin özellik ve tarihini tanımlamakta önem kazanmaktadır. Bu kapsamda Scully insan modernleşmesini de baz alarak bu dönemin 18. yüzyılın ortalarında başladığını savunmuştur (Scully,1980: 9).

Mimari tasarım süreci toplumun ihtiyaçları doğrultusunda oluşmakta ve toplumun geçirdiği değişimler sürecin farklılaşmasına yol açmaktadır. Gelişmekte olan bu süreç Sanayi Devrimi, Aydınlanma Dönemi gibi kırılma noktalarında büyük bir ivme kazanmış ve modern mimari döneminin başlamasını sağlamıştır (Biol, 2006: 3- 16). Bu noktada sürekli gelişen teknoloji ve toplum gereksinimleri doğrultusunda mimari tasarımın da değiştiği, Aydınlanma ve Sanayi Dönemi gibi önemli tarihi olayların modern mimari üzerindeki etkisi gözetildiğinde ise 18. yüzyılın modern mimarinin oluşmasında büyük rol oynadığı söylenebilmektedir.

1789 yılında gerçekleşen Fransız İhtilali dolayısıyla yönetim ve ekonomide burjuva kesim söz sahibi olmuş, ek olarak yine 18. yüzyılın sonuna doğru buhar gücü ile çalışan makinelerin icadı Endüstri Devrimine yol açmıştır. 18. yüzyılın sonlarında gerçekleşen bu olaylar global ölçekte etkili olarak toplumların düşünce ve yaşam biçimini değiştirmiş; bu değişim sanat, felsefe, tıp gibi birçok alanda kendini göstermiştir. (Turani, 1990: 499-599). 18. yüzyılın sonlarına doğru barok sanatının tükenmesi ve arkeoloji alanındaki gelişmeler yeni bir tasarım anlayışı olarak Neo- Klasizm akımının oluşmasını sağlamıştır (Mutlu, 1996: 189- 199). Bu doğrultuda 19. yüzyılda da benzer bir şekilde antik Grek mimarisinin yeniden canlandırıldığı revivalist, süslemelerin bulunduğu eklektik bir yaklaşım söz konusu olmuştur. 19. yüzyılda eskiden var olan barok, gotik gibi akımların yeniden canlandırılması birçok üslubun birbirine karışmasına ve zamanın gereksinimlere uygun olmayan yapıların oluşmasına neden olmuştur (Kortan, 1986: 10-40). 19. yüzyılın ortalarında ise çelik, demir ve betonarmenin kullanılmaya başlanması ile geniş açıklıklar elde edilmiş, bu doğrultuda planda ve yapı formunda yeni uygulamalar görülmüştür. 1851'de sergi için yapılan Kristal Saray'da demir ile cam kullanılarak büyük ve aydınlık bir kütle elde edilmiş; iç ve dış mekan arasında şeffaf bir ilişki kurulmuştur. Bu doğrultuda

kristal saray malzeme kullanımıyla, teknik ve biçimsel açıdan mimariye yenilik getirmiştir (Mutlu, 1996: 189- 199).

Şekil 2.1. Kristal Saray, Joseph Paxton, 1851.

Kaynak: URL 1.

Kristal Saray'ın malzeme, tasarım ve uygulama alanlarında sahip olduğu farklılıklar ve kendinden önce inşa edilen yapılar ele alındığında mimaride bir kırılma noktası yarattığı söylenebilmektedir.

Sarayın bir kırılma noktası olarak görülmesine karşı olarak mimariyi yozlaştırdığı düşünülerek karşıt fikirler oluşmuştur. Bu yozlaşmanın ise iyi bir işçilik ve özgün bir mimari ile engellenebileceği düşünülerek Arts And Crafts Akımı başlamıştır. Arts and Crafts akımına öncü olan William Morris, zanaat ve fonksiyonelliğin ilişkisine değinmiştir. Bu dönemde yapılar yerli malzemeler ile yerli tarzda inşa edilmiş, bu kapsamda alçak ve açılı çatılar, eğimli payandalar kullanılmıştır (Curtis, 1982: 87- 91).

Şekil 2.2. Red House, William Morris ve Phillip Web, 1860.

Kaynak: URL 2.

Bu dönemin ünlü yapılarından olan Red House, William Morris'in isteğiyle Phillip Web tarafından yapılmıştır. Red House fonksiyonlar ön planda tutulmak üzere tuğla, ahşap ve çininin el işçiliği ile yerel tarzda uygulanmıştır (Mutlu, 1996: 205).

19. yüzyılın sonlarında Arts and Crafts'tan ilham alarak ortaya çıkan ve Arts and Crafts akımıyla birbirlerini dönüştürerek paralel olarak ilerleyen Art Nouveau akımı ortaya çıkmıştır. Art Nouveau'nun şekillenmesinde Arts and Crafts kadar makineleşme doğrultusunda yapıda demir kullanımı, dolayısı ile eskisinden farklı yapı formların elde edilmesi ve pozitif bilimlerdeki gelişmeler de etkili olmuştur. Pozitif bilimlerdeki ilerleme sanatta kendini natüralizm ile bağdaştırmış ve Art Nouveau akımında doğadan gelen formlar sıklıkla kullanılmıştır. İlham alınan bu etkenler doğrultusunda Art Nouveau dekoratif sanatları ve klasik mimari referansları yenilemeyi hedefleyen ilk akımdır (Colquhoun, 2002: 13- 20).

Şekil 2.3. Hotel Tassel, Victor Horta, 1893..

Kaynak: URL 3.

Art Nouveau tasarımlarının (Şekil 2.3) incelenmesi üzerine doğadan gelen oval formların, modern yapım teknikleriyle uygulandığı; Arts and Crafts akımının ön plana koyduğu el işçiliği ve zanaatın, Art Nouveau' da makineleşme dahilinde uygulandığı görülebilmektedir. Verilen bilgiler kapsamında ise mimaride 18. yüzyılda başlayan bu değişimlerin kısa süreli ve değişken yapısının dikkat çektiği söylenebilmektedir. Tüm akımların modernleşme sürecindeki farklı düşüncüler ve bunlara karşıt fikirler tarafından oluşup tükendiği gözlemlenebilmektedir.

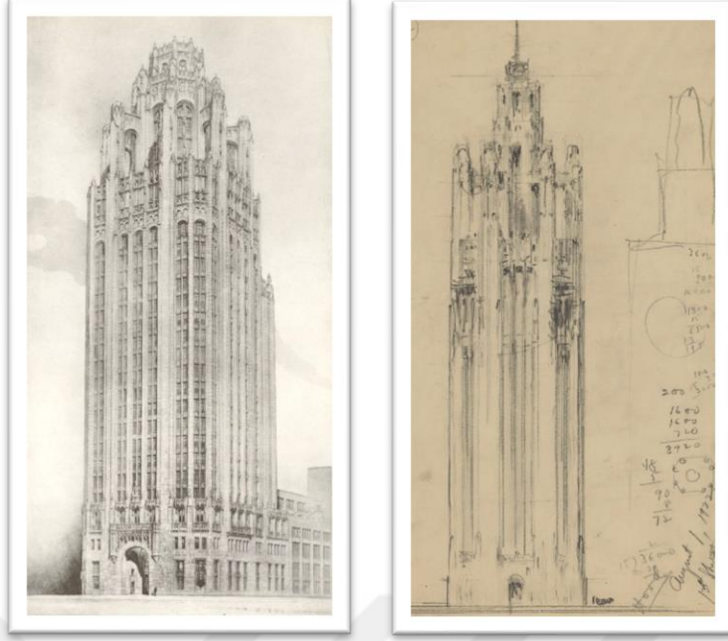
Harvey bu değişken süreci, modernizmin sahip olduğu dinamik ve çelişkili yapı doğrultusunda açıklamaktadır. Modernizmin bu yapısı sürekli değişmek zorunda kalan gelip geçici bir estetik anlayış oluşturmaktadır. Özellikle 1. Dünya Savaşı sonrasında teknolojinin ilerlemesi ile ulaşım, üretim ve iletişim gibi alanlarda birçok gelişme sağlanmış ve bu gelişmeler bağlamında yeni koşullar oluşmuştur. Bu yeni koşullar doğrultusundaki üretimlerde ise modernizm bir öncü olarak değil yeni koşullara eleştiri niteliğinde oluşmuştur (1990: 36-37).

Savaş sonrasında gelişen yeni koşullar doğrultusunda konut gereksinimine olan artış, sanayileşme ve farklı kültürel, etnik kökenlere sahip insanların dünya vatandaşı başlığı altında hoşgörü ile bir arada yaşaması fikri (evrendeşlik) mimaride yeniliklere yol açmıştır. Bu yenilikler ise yarışma, sanat sergisi, kongre ve toplantı gibi etkinliklerle geniş kitlelere yayılmıştır. Bu kapsamda düzenlenen ve büyük bir etki gösteren bazı etkinlikler;

- Mimari proje yarışmaları (1922’de gerçekleştirilen Chicago Tribune Tower yarışması gibi)
- 1928 ve 1933 yılları arasında gerçekleşen CIAM (Congres Internationaux d'Architecture Moderne) uluslararası mimarlık kongreleri,
- 1928 ve 1933 yılları arasında Stuttgart, Viyana, Stockholm gibi birçok şehirde gerçekleşen Avrupa araştırma ve karşılaştırma toplantıları
- Hitchcock ve Johnson tarafından 1932 yılında New York’taki Modern Sanat Müzesi’nde (MOMA) gerçekleşen Uluslararası Üslup Sergisi şeklinde sıralanmaktadır (Monnier, 1994: 140-141).

Bu doğrultuda savaş sonrasında değişen toplum gereksinimlerine cevap vermek amacıyla, uluslararası araştırma ve çalışma faaliyetlerinin yürütüldüğü; her insana hitap edebilmek ve kentlerdeki yoğunluğa yeterli kapasitede konut sağlayabilmek için bazı standartların oluşturulmaya çalışıldığı söylenebilmektedir.

Bu kapsamda modern mimarlığın önemli yapı tiplerinden biri gökdelenler olmuştur. Gökdelen tipolojisinin gelişmesi açısından önemli olan birçok yarışma düzenlenmiştir. Bu yarışmaların başlangıcı 1922 yılında gerçekleştirilen Chicago Tribune Tower’a dayanmaktadır (Erdoğan ve Begeç, 2021: 42).

Şekil 2.4 ve 2.5. Chicago Tribune Tower, R. Hood ve J. M. Howells, 1922.

Kaynak: Hassan Bagheri, 2019.

Yarışma, Chicago Tribune gazetesinin 75. yıl dönümüne özel yeni bir genel merkez kurma amacıyla yapılmıştır. Yarışmaya Adolf Loos, Walter Gropius gibi birçok mimar katılım sağlamıştır. Yarışmayı ise Raymond Hood ve John Mead Howells kazanmıştır. Hood ve Howells'ın tasarımı incelendiğinde gotik ve tarihi referansların modern biçimlerle bir arada kullanıldığı görülmüştür (Bagheri, 2019).

Chicago Tribune Tower'ın yapım süreci ele alındığında yarışmaların yeni yapım teknikleri ile biçimlerini desteklediği, birçok ülkeden mimarın katılımı ile büyük bir etki alanı oluşturduğu söylenebilmektedir. Yarışmaların modern mimarlığa olan bu etkisi benzer bir şekilde kongre ve sergilerde de görülebilmektedir.

CIAM (Congres Internationaux d'Architecture Moderne), 1928 yılında İsviçre'de kurulmuş, 24 mimarın 20. yüzyılın mimari yapısını açıklama amacı doğrultusunda ortak görüşlerini aktarmasıyla ünlenerken global ölçekte etki göstermiştir (Aras, 2015: 19- 20). Kongre kent planlaması ve kentteki gereksinimleri gözeterek 1940'lı yıllara kadar 5 kere toplanmıştır (Günay, 1985: 23- 30)

Tablo 2.3. CIAM Toplantı İçerikleri.

Kaynak: Baykan Günay, 1985.

CIAM 1 (1928) Çağın gereksinimlerine uygun tasarım anlayışının geliştirilmesine dair öneriler sunulmuştur.	CIAM 2 (1929) En ekonomik konutların geliştirilmesi amaçlanmış bu doğrultuda araştırmalar yapılmıştır.	CIAM 3 (1930) Alçak, orta ve yüksek olmak üzere farklı yükseklikteki yapıların, herkesin eşit hava ve ışık alabileceği şekilde tasarlanması amaçlanmıştır.
CIAM 4 (1933) Kentleşme açısından büyük önem taşıyan bir kongredir. Bu kongrede kentleşme kriterlerini içeren Atina Tüzüğü oluşmuştur.	CIAM 5 (1937) Kent ve kırsal alan arasındaki farklılıkların en aza indirgenerek dengelenmesi amaçlanmıştır.	

Gerçekleşen toplantılara bakıldığında tasarımların fonksiyon, eşitlik ve ekonomi kavramları ekseninde oluştuğu anlaşılabilmektedir. Özellikle 1933 yılında gerçekleşen kongrede Atina Tüzüğü oluşturularak, kent planlaması açısından birçok kriterin belirlendiği söylenebilmektedir.

Yayınlanan tüzükte endüstri döneminin, toplumun davranış ve iş yapma biçimini değiştirdiği, bireyin barındığı ve çalıştığı mekanlarda deformasyona neden olduğu; ulaşım araçlarının kontrolsüz bir yoğunluğa yol açmasıyla ise kentlerin kaotik bir yapıya dönüştüğü aktarılmıştır. Bu kapsamda ikamet, çalışma, ulaşım ve dinlenme olmak üzere kent 4 fonksiyona ayrılmış, kaotik yapının engellenmesi amacıyla bu fonksiyonların geliştirilmesi önerilmiştir. Nüfus artışı, konutun sanayi bölgesine çok yakın olup insan sağlığını tehlikeye atması gibi problemler dolayısıyla ikamet başlığı altında anayol üzerinde olmayan, ışık ve hava alan, yeni yapım teknikleri ile çok katlı konut uygulamalarının yapılması kararlaştırılmıştır. Dinlenme başlığı altında bireyin sosyalleşmesi ve rahatlayabilmesi amacıyla sosyal, doğal ve açık alanların düzenlenerek erişilebilir olması sonucuna varılmıştır. Çalışma başlığı altında ise bireyin konut ve iş yeri arasındaki ulaşımında çok fazla vakit kaybetmesi ele alınarak çalışma alanlarının yola ve konuta yakın bir şekilde düzenlenmesi, konut ve çalışma alanının yeşil açık alanlarla

ayrışması çözüm olarak kabul edilmiştir. Ulaşım başlığı altında ise yeni makinelerin büyüklüğü ve çıkabileceği hız sınırının mevcut yollar için uygun olmaması tartışılarak mevcut yolların bu ölçütlere göre düzenlenmesi, yollarda yaya ve taşıt alanı gibi sınıflandırmaların yapılması kararlaştırılmıştır (Atina Tüzüğü, 1933).

Bu doğrultuda Atina Tüzüğü kısaca kentin fonksiyonel ve ekonomik bir şekilde, bireyin dinlenme, sosyal, barınma ihtiyaçlarını ve sağlık, erişim durumunu gözeterek tasarlandığı söylenebilmektedir. Böylece CIAM'ın 20. yüzyıl mimarlığına belirli standart ve şartlar getirdiği çıkarılabilmektedir. Benzer bir şekilde gerçekleşen diğer faaliyet ise Uluslararası Üslup Sergisidir.

10 Mart 1932 tarihinde New York Modern Sanat Müzesi'nde açılan Uluslararası Üslup Sergisi, Johnson ile Hitchcock tarafından 1930'lu yıllardaki yeni mimari stilin genel özelliklerinin belirlenmesi ve yayınlanmasıyla gerçekleştirilmiştir (Jordy, 1965: 18). 19 yüzyılda birçok stilin bulunması ve kaotik bir yapı oluşturmaya karşı olarak 20 yüzyılda dünyanın birçok yerinde bilinçli ya da bilinçsiz bir şekilde yapılarda benzer özellikler görülmektedir (Hitchcock ve Johnson, 1932: 21). Hitchcock ve Johnson için önsöz yazan Barr, bu benzerlikleri “ Bugün de geçmişte olduğu kadar orijinal, tutarlı, mantıklı ve yaygın olarak dağıtılan modern bir üslup olduğuna inanıyorum. Yazarlar buna Uluslararası Stil adını verdiler.” şeklinde açıklamıştır (1922: 11). Yeni oluşan bu stilde 19. yüzyılın aksine kendini geliştiren ve esnek bir tasarım söz konusu olmakta ve bu tasarımın genel olarak 3 özelliği bulunmaktadır. Geleneksel referanslar doğrultusunda uygulanan simetrik yapı ve süslemeler yerine, fonksiyon doğrultusunda şekillenen asimetrik biçim ve sade cepheler kullanılmaktadır. Yapı kütleden çok hacimsel olarak düşünülmekte ve kapalı kütle görünümü terk edilmektedir. Bu doğrultuda sergide birçok mimarın söz konusu özelliklere sahip yapılarına yer verilmiş; Walter Gropius dolayısı ile Bauhaus, Mies Van Der Rohe ve Le Corbusier'in üzerinde özellikle durulmuştur. (Johnson ve Hitchcock, 1922: 21).

Bu noktada 19. yüzyılda birçok üslubun bir arada yer alması ile oluşan kaotik durum ve sürekli tükenen akımların mimariyi soktuğu girdap, bu üsluplardan gelen özelliklerin bırakılarak yeni bir tasarım anlayışının oluşmasıyla son bulduğu söylenebilmektedir. Yeni tasarım anlayışının eskiden olduğu gibi estetik kaygılarla değil, akılcı ve işlevsel bir yaklaşımla ele alındığı anlaşılabilmektedir. Bu fikri benimseyen ünlü mimarların ise Uluslararası Üslup kriterlerinin yayılmasında büyük bir rolü olduğu gözlemlenmiştir.

Bu mimarlardan biri olan Walter Gropius'a göre anıtsal yapıların mecburi bir referansı görülen süsleme sanatın en önemli parçası olarak görülmüş fakat modern dönemde sanat dallarının birbirinden ayrılması yapının bütünlüğünün bozulmasına yol açmıştır. Bunun nedeni yapının içerisinde heykel, resim gibi birçok sanat dalının bulunmasıdır. Bu doğrultuda sanatçıların ortak bir dil bütünlüğü sağlayarak yapıyı oluşturması bir çözüm olarak görülmüştür. Dil bütünlüğü sağlanırken endüstrinin yaşama etkisi göz önünde bulundurulmuş, üretimin birçok fonksiyonu bir arada bulundurmasına, süsün olmamasına, herkes tarafından belirli renk ve biçimlere ulaşılmasına ve standardizasyon sağlanmasına dikkat edilmiştir. Bu kapsamda kurulan Bauhaus sanatçılara zanaat öğretmek, sanatlarını mimarinin ayrılmaz parçaları haline getirmeyi, mimarinin akılcı bir şekilde düzenlenmesini hedeflemiştir (Walter Gropius, 1927: 19- 30).

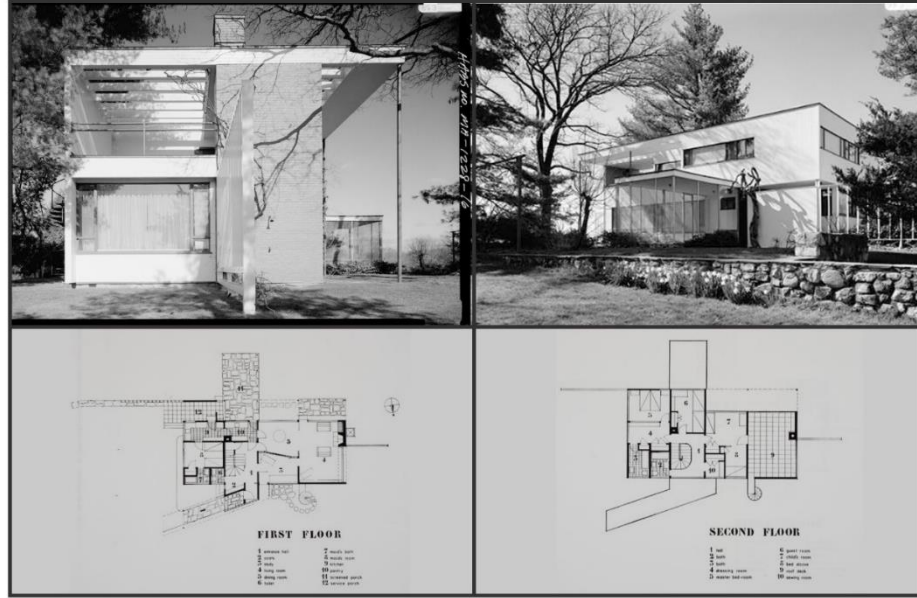

Şekil 2.6. Bauhaus, Walter Gropius, 1925.

Kaynak: URL 4.

Görsellerin incelenmesi ile modern mimarlıkla ilgili birçok değerli tasarımın olduğu Bauhaus'un, geniş açıklıklar ve yeni yapım teknikleriyle kübik formda yapıldığı; cephede bir simetri ya da süslemenin yer almadığı görülebilmektedir. Bu noktada Bauhaus'un yapı ve mobilyalarda yakalamayı hedeflediği standartlarda Uluslararası Üslup özelliklerinin gözüktüğü ve bu tasarımların yeni üslubun yayılmasında büyük bir rolü olduğu söylenebilmektedir. Bu durumda Bauhaus'un iç mekan ve mobilya tasarımlarının modern hareket kapsamında gelişen yapılarda etkili olduğu çıkarılabilmektedir.

Gropius'un konutta evrensel bir dil oluşturmasını beklediği kriterlerin konutta (şekil 2.7.) kullanılıp, bir prototip olarak sunulduğu görülmektedir. Bu evlerin en büyük farkı dinlenme, yemek yeme, çalışma gibi alanların i  içe olması, bu alanların kapalı birer hacim olmamasıdır (Güler, 2019: 103).

şekil 2.7. Gropius Evi, Walter Gropius, 1925.

Kaynak: URL 5.

Benzer bir görüşte Heynen de mekanların i  içe, dinamik, saydam ve esnek olmasının dönemin simgesel özellikleri olduğunu belirtmiştir. Heynen'in dikkat çektiği bir diğer nokta ise eski konut yapısında neredeyse aynı büyüklükte ve belirli bir düzen içerisinde konumlandırılmamış odaların, modern konutta ise belirli bir düzende işleve göre boyut kazanmasıdır. Ek olarak bu mekanların çoğuna balkon eklenmesi de dönemin önemli tasarım kararlarındanır (Heynen, 1999: 63-79).

   mekanda ise burjuva karşıtı bir tasarım dili hakimdir. Bu noktada sütün başlığı, tavan göbeği, alınlık, duvar kağıdı,  i ekli yer halıları, kalın perdeler, f rf rl  abajurlar ve süsleme gibi dekoratif unsurların olmadığı, beyaz renk duvarlar ile bej, gri, siyah renklerinin hakim olduğu yalın i  mekanlar tasarlanmıştır. Mobilyalar ise deri,  elik boru, ahşap ya da çadır kumaşı malzemeleri ile yapılmış hal  yerine ise linolyum tercih edilmiştir (Wolfe, 1996: 18-19).

Şekil 2.8. Bauhasus'un İç Mekan Yaklaşımı, Walter Gropius, 1925.

Kaynak: Munch, 2021.

Şekil 2.8' de yer alan iç mekanlar incelendiğinde süslemesiz ve yalın tasarımın dikkat çektiği söylenebilmektedir. Tıpkı iç mekan gibi mobilyaların da sade olduğu görülebilmektedir. Bu kapsamda yapının yeni tasarım kriterleri kapsamında dışardan içeriye doğru bir bütün olarak şekillendiği anlaşılabilmektedir.

Şekil 2.9. Bauhaus'un Ürettiği Mobilya Tasarımları, Walter Gropius, 1925.

Kaynak: URL 6.

Şekil 2.9'da yer alan mobilyalar incelendiğinde Bauhaus'ta üretilen mobilyaların çelik boruların bükülerek, deri ve ahşap gibi malzemeler ile birleştiği, mobilyaların da tıpkı

yapı gibi kapalı bir bütün değil hafif ve geçirgen bir görünüme sahip olduğu söylenebilmektedir.

Uluslararası Üslup metinlerinde örneklerine bolca yer verilen bir diğer mimar olan Mies Van Der Rohe için ise yapı, içeri ve dışarıyı ayıran katı bölümlerin olmadığı, birbiri içine ya da dışarıya açılan mekanların bulunmasıyla oluşmaktadır. Rohe bu mekanları birbirinden bağımsız düşey ve yatay elemanların farklı malzemelerle bir araya getirilmesiyle belli etmektedir. Farklı ve zengin malzemelerle mekan içinde mekan yaratmak onun tasarımının temelini oluşturmaktadır. Rohe'nin mekanda kurduğu bu ilişki doğrultusunda neoplastik sanatından (Mondrian'ın öncülüğünde yatay ve dikey çizgilerin ana renklerle kullanıldığı soyut sanat) etkilendiği görülmektedir (Hitchcock ve Johnson, 1932: 114- 116).

Mies Van Der Rohe (1923) ise mimarlık anlayışını ‘‘Mimarlık çağın iradesinin yansımasıdır; yaşanan, değişen, yeni. Dün değil, yarın değil, sadece bugün form verilebilir. Ancak bu tür bir yapı yaratıcı olacaktır.’’ sözleriyle aktarmıştır (41). Bu doğrultuda Rohe (1927) çağın değişen koşullarına ve gereksinimlerine dikkat çekerek, mutfak ve banyo tesisatının sabit bir bölüm olarak görülüp geri kalan fonksiyonların bu bölümün çevresinde yer alması gerektiğini savunmuştur. Bu şekilde bireyin artan ihtiyaçları esnek olan mekanda rahat bir şekilde karşılanabilmektedir. Mekan esnekliğine dikkat çeken Rohe aynı zamanda standardizasyonun önemini de vurgulamış, ekonomik yapıların uygulanabilmesi için işlevsellik ve standartlaşmanın şart olduğunu öne sürmüştür. (45-47).

Şekil 2.10. Tugendhat Villası, Mies Van Der Rohe, 1928.

Kaynak: URL 7 ve 8.

Mies Van Der Rohe'nin Tugendhat Villası incelendiğinde, mutfak ve banyonun konutun daha arka kısmına yerleştirildiği; geri kalan alanda taşıyıcı olmayan iç duvarların farklı renk ve malzemelerle alan tanımlandığı görülebilmektedir. Rohe'nin iç duvarları bu şekilde kullanması ile konuta yeni mekan eklenmesinin ya da mekanın başka bir şeye dönüştürülmesinin kolaylaştığı; bireyin gereksinimlerine göre mekanın tekrar tekrar şekillenebileceği bir esnekliğin sağlandığı söylenilebilmektedir.

Modern mimarlıkta önemli bir yeri olan Le Corbusier'in tasarım anlayışı ise makineleşme ekseninde gelişmiştir. Le Corbusier eski yapım biçimlerinin modern zaman koşullarına yanıt vermediğine dikkat çekmiş, uçak, gemi ve otomobilleri inceleyerek bu soruna bir çözüm aramıştır. Uçak, gemi, otomobillerin uçmak, yüzmek gibi amaçlara yönelik tasarlanarak bu doğrultuda biçimlenmesinden ve seri üretilmesinden yola çıkan Le Corbusier, konutun da bu araçlar gibi ele alınması gerektiğini savunmuştur. Bu bağlamda konut geçmiş biçimlerin tekrarı ile değil, yapıldığı dönemin gereksinimlerine göre tasarlanmalı, çok işlevli, modüler olmalı ve belirli bir standart düzene oturtularak seri olarak üretilmelidir. Bu doğrultuda Le Corbusier "Konut içinde yaşamak için bir makinedir." anlayışını tasarımının merkezine oturtmuştur. (Le Corbusier, 1923: 111-267). Bu noktada Le Corbusier'in de tıpkı Gropius ve Rohe gibi işlevsellik, standardizasyon, esneklik kavramlarına dikkat çekmiş, konutun güncel bir niteliği olması gerektiğini vurgulamıştır.

Le Corbusier'in tasarımının merkezine koyduğu bir diğer yaklaşım ise pürizmdir. Pürizm, karmaşıklık ve belirsizliğe karşı olarak saf ve arınmıştır. Yapı içten dışa doğru gelişerek küp, kare, küre gibi birincil formları oluşturmaktadır. Söz konusu birincil formlar Le Corbusier'in fikirlerinden esinlendiği Platon'dan yapı biçimine aktarılmıştır (Kortan, 1986: 40-44). Platon'un Sokrates ve Protarkhos'u konuşturduğu Philebos'ta, en güzel formlar;

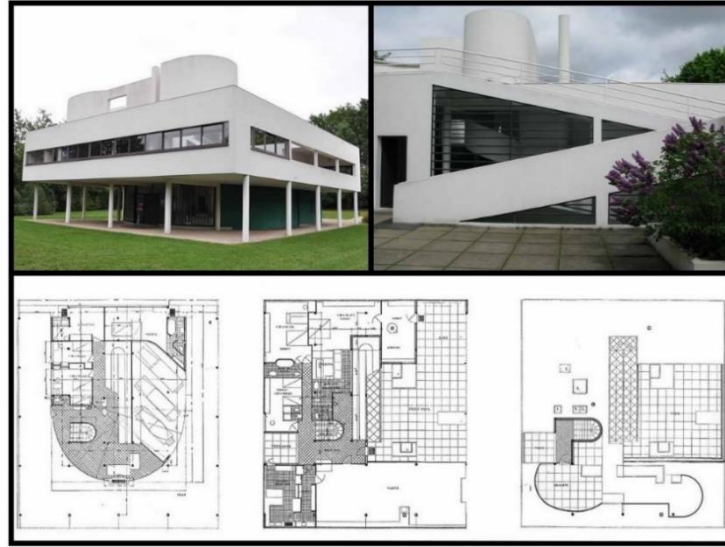
"... düz çizgiden, daireden, torna, cetvel, gönyeyle yapılmış düz ve katı biçimlerden söz etmek istiyorum. Çünkü ileri sürüyorum ki bunlar, ötekiler gibi her hangi bir bakımdan değil, her bakımdan ve özleri gereği hep güzeldirler; insanda öyle haz ve duyguları uyandırır ki, bunların kaşınmaktan doğan haz duygularıyla hiçbir ilgileri yoktur." şeklinde aktarılmıştır (Platon: 95).

Bu doğrultuda Mies Van Der Rohe ve Le Corbusier'in tasarım anlayışlarına bakıldığında felsefe ve diğer sanat dallarının mimarlıkta büyük bir etkiye sahip olduğu;

bilim ve teknolojik gelişmelerin mimarlıkta temel birtakım biçimleri meydana getirdiği söylenebilmektedir.

Bu gelişmelerin doğrultusunda oluşan tasarım anlayışıyla Le Corbusier modern yapı için 5 kriter belirlemiştir;

- **Piloti:** Zemin kat piloti yardımıyla araziden 3, 4 ya da 6 m yükseltilmektedir. Bu doğrultuda yükseltilmiş zemin kat topraktan arınmakta, daha fazla ışık ve hava almaktadır. Araziden koparılmış zemin katın altında ise bahçe yer almaktadır.
- **Düz Çatı:** Eğimli bir çatı yerine düz çatı kullanımı, bu alanında bir işleve sahip olmasını sağlamaktadır. Yağmur suyu nedeniyle nemli kalacak olan beton, zengin bitki örtüsüne sahip bir çatı bahçesinin meydana gelmesini desteklemektedir. Bu doğrultuda çatı yapının en çok kullanılan alanlarından biri haline gelmektedir.
- **Açık Plan:** Yapının taşıyıcı elemanlarının zeminden çatıya kadar uzaması ve bu doğrultuda ara katları taşıması, iç duvarların taşıyıcılık gözetmeden kullanılmasını ve her katın birbirinden bağımsız olmasını sağlamaktadır.
- **Yatay Pencere:** Yeni yapım teknikleri doğrultusunda açıklıklar cephe boyunca ve yatay bir biçimde kullanılabilir. Yatay açıklıklar, dikey açıklıkların kullanımına göre 8 kat daha fazla ışığı mekana yaymaktadır.
- **Serbest Cephe:** Taşıyıcı sistemin değişmesiyle birlikte cephe, strüktürü destekleme özelliğini yitirmiştir. Bu doğrultuda cephe içeriden bağımsız olarak tasarlanabilmektedir (Le Corbusier, 1926).

Şekil 2.11. Villa Savoye, Le Corbusier, 1929- 1931.

Kaynak: URL 9.

Bu 5 özellik Le Corbusier'in Villa Savoye adlı yapısında görülebilmektedir. Villa Savoye incelendiğinde sayılan kriterlerdeki gibi cephe boyunca uygulanan yatay açıklık, pilotilerle yükseltilmiş zemin, teras olarak kullanılan düz çatının kullanıldığı anlaşılabilmektedir.

Tüm bu bilgilerin ışığında 19. yüzyılın çelişkili durumu birçok farklı yapının türemesine neden olmuş, mimarlıkta dil bütünlüğü ihtiyacını doğurduğu söylenebilmektedir. Bu noktada mimarlıkta bir standardın yakalanması amacıyla geçmiş üslup referanslarının kullanılmadığı, tasarımın yalınlaştığı ve yapının tamamen kendi gününün gereksinimlerinden doğan formları içerdiği anlaşılabilmektedir. Bu standart kriterlerinin oluşması ve yayılması için birçok faaliyet gerçekleştirildiği ve global ölçekte etki eden bir üslup elde edildiği görülebilmektedir. Sonuç olarak bu üslubun asimetric, yalın, işlevsel, içeri ve dışarı ilişkisi kuran hacimlerden oluşan bir yaklaşımda olduğu söylenebilmektedir. Bu bilgiler doğrultusunda mimarların yapılarında temel işlevlere (salon, yatak odası, ıslak hacimler) ek olarak çalışma alanlarının varlığı dikkat çekmektedir. Bu noktada plan bazında mekana çalışma alanları ve balkonların eklendiği ve günlük ihtiyaçlar için bu mekanların işlevsel olduğu görülebilmektedir.

2.3. Türkiye Modernleşme Süreci

Modernleşme sürecinin Aydınlanma Dönemi, Fransız İhtilali ve Endüstri Devrimi gibi tarihin önemli olayları ile ilişkili olması ve bu olayların sonucunda gelişen yeniliklerin evrensel nitelik taşıması doğrultusunda Osmanlı'nın da bir modernleşme süreci geçirdiği şüphesizdir. Bu noktada Türkiye'nin modernleşme sürecinin ele alınmasından önce Osmanlı'nın modernleşme sürecine değinmek doğru olacaktır.

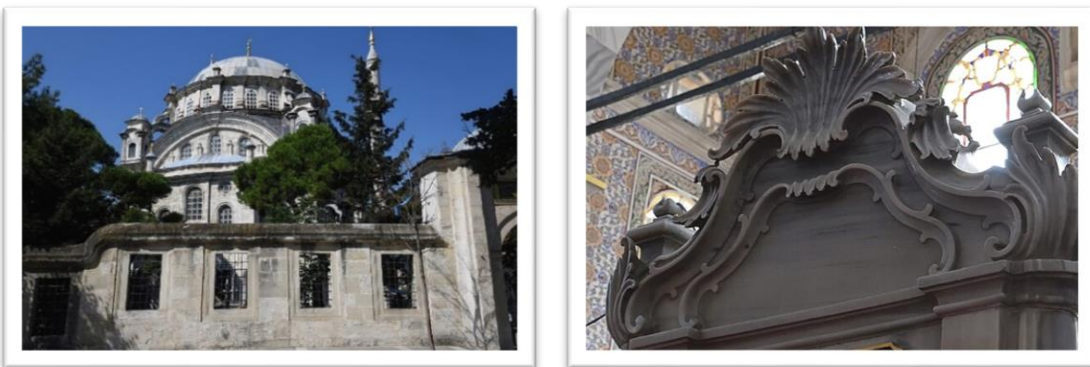
Osmanlı'nın modernleşme süreci imparatorluğun 17. yüzyıldaki duraklama döneminde başlamış ve Osmanlı Batılılaşmaya çalışmıştır. Batılılaşma terimi genel olarak modern topluma ve özgürlükçü düşünceye sahip bir devlet kurma yolunda atılan adımlar olarak tanımlanmaktadır. Osmanlı duraklama döneminden önce refah düzeyi yüksek, bağımsız ve Batı'dan daha çok birliğe sahip bir devlet olduğu için Batılılaşma ihtiyacı duymamıştır (Tunaya, 1999: 13- 29).

17. yüzyılda Viyana Kuşatması ve Karlofça Antlaşması, 18. yüzyılda Küçük Kaynarca ve daha birçok savaş kaybı gibi askeri ve siyasi başarısızlıklar uzun bir süre devletin gelişmesi gerektiğini gündemde tutmuştur. Bu kapsamda Osmanlı, askeri alanda düzenlemeler gerçekleştirmiş fakat Avrupa'dan diğer ülkelere yayılan yeni düşünce sistemi, bilimsel ve teknolojik gelişmeler sayesinde diğer ülkeler ticaretle zenginleşmiş, birçok keşif yapmıştır. Bu süreçte Osmanlı ise şeriat ile yönetilmiş, Batı'da gerçekleşen akılcı yaklaşımlar dinsizlik; Hristiyan Batı'nın yöntemlerini uygulamaya çalışmak kafirlik olarak görülmüştür. Bu nedenle askeri alanda yapılan değişimlerden bir sonuç alınamamış, devlet gelişme gösteremeyerek duraklamış ve ekonomik gücünü kaybetmeye başlamıştır. Bu doğrultuda çökmeye başlayan imparatorluğu kurtarmak amacıyla Batılılaşma bir çıkış noktası olarak görülmüştür (Aybars, 1994: 12- 22).

Osmanlı'da Batılılaşma amacıyla okullar açılarak eğitim; denizcilik ve gemi yapım teknikleri ile ilgi yabancılardan yardım alarak askeri reformlar gerçekleştirilmiştir. Özellikle 1727'de ilk Türk matbaası açılmış (1742' de kapanmış ve 1784'te tekrar açılmıştır.) ve tarih, coğrafya, dil ile ilgili kitaplar basılmıştır. 1789 yılında ise Fransız Devrimi Osmanlı'da da etkisini göstermiş, devrimin getirdiği yeni fikirlerin ve öncekinden büyük çaplı reformların ilk adımları bu dönemde hükümdarlık yapan 3. Selim tarafından gerçekleştirilmiştir (Aybars, 1991: 46- 57).

3. Selim, Osmanlı'nın bulunduğu durumla ilgili yeniliklere ihtiyaç duymuştur. Bu ihtiyaçların karşılanması amacıyla yapılan reformlarda 3. Selim'in, 16. Louis ile mektuplaşmasının bu doğrultuda Louis'in fikirlerinden etkilenecek onu örnek almasının büyük bir etkisi bulunmaktadır. Bu kapsamda eski ordudan ayrı olarak daha eğitilmiş, Batılı tarzda giyinen ve silah kullanan Nizam- ı Cedid Ordusunun kurulması, tersanelerin açılması, Batı'nın sanat eserlerinin incelenmesi, Batı ilim, dil, düşünce yapısının öğrenilmesi için okullar açılması ve başka ülkelere kalıcı elçilerin gönderilmesi gibi birçok reform gerçekleştirmiştir. Bir süre sonra dini ihlal ettiği gerekçesiyle gerici 3. Selim'i tahttan indirmiş ve reformlarına son vermişlerdir (Shaw, 1982: 351-371). Tüm bu yenilikler doğrultusunda Batılı tarzda anlayışın, benzer bir şekilde mimari alanda da geliştiği düşünülebilmektedir.

Açıkyıldız'a (1995) göre, 3. Selim'in Fransa ile olan ilişkisinin ve sanatçı kişiliğinin dönemin mimari yapısı üzerinde büyük etkisi olmuştur. 3. Selim'in gerçekleştirdiği reformlar birçok yeni kışla, hastane, cami, fabrika, okul, köşk gibi ihtiyaçların doğmasını sağlamıştır. Yeni tarzda uygulanmaya çalışılan bu yapılarda geleneksel Osmanlı biçimleri kullanılmakta fakat, süslemede akant (bitki) ve istiridye kabuğu motifleri, cephede ise silme, pilaster kullanımı Batı etkisi ile yapıya kazandırılmıştır (44- 46). Mimarideki bu Batılılaşma, Avrupalı mimarlar aracılığı ile sarayda başlayarak konut yapılarına doğru ilerlemektedir. Bu doğrultuda 3. Selim'in görevlendirdiği ressam ve mimar olan Antoine Ignose Melling, saray ve kıyafet tasarımları yapmış, sarayda Batılı tarzda ilk mobilya olan altın süslemeli iskemleler kullanılmasını sağlamıştır (Demirarslan, 2006: 45-46).

Şekil 2.12. ve 2.13. Büyük Selime Cami Cephesi ve İç Mekanda Kullanılan Motifler.

Kaynak: URL 10.

3. Selim döneminde inşa edilen Büyük Selimiye Cami'nin cephesi incelendiğinde kubbeyi taşıyan kısımda yer alan açıklıkların arasında pilaster ve caminin iç mekanında bitki, istiridye motiflerinin kullanımının dikkat çektiği, yapının geleneksel ve Batılı formları birlikte bulundurduğu görülebilmektedir.

Bu bilgilerin doğrultusunda Osmanlı'nın yüzyıllar boyunca edindiği geleneksel yapı ve inanç biçiminin, yenilikçi olan adımların uygulanmasını engellediği anlaşılabilmektedir. Özellikle yapılan reformların kökten bir değişim yerine mevcut düzenle ile devam etmesinin, yeniliklerin belirli bir alanda etki göstermesine ve sorunlu olan her alana nüfuz edememesine neden olduğu söylenebilmektedir. Bu noktada reformların o dönemde her ne kadar yüzeysel bir etkisi olsa da Batı kültürünü öğretmeyi amaçlayan okulların açılması, başka ülkelere kalıcı elçilerin gönderilmesi toplumun bir kesiminin Batılı tarza hakim olmasını sağladığı ve sonraki dönemler için yeni girişimlere öncülük ettiği çıkarılabilmektedir. Aktarılan bilgiler doğrultusunda özellikle Batı sanatı ile ilgilenmenin mimari alanda da farklılıklara neden olduğu ve bu somut değişimin alışlagelmiş yapı biçiminden farklı uygulama ve düşüncülerin farkındalığını arttırdığı düşünülmektedir. Bu kapsamda gerçekleştirilen yenilik adımlarından bir diğerinin ise Tanzimat Fermanı olduğu söylenebilmektedir.

Tanzimat, Batı etkisi altında birçok sosyal ve siyasi yeniliğin gerçekleştirildiği aralığı tanımlamak için düzenleme anlamında kullanılan bir kavramdır (Mardin, 1962: 9). Tanzimat hukuk, cemiyet alanlarında reform sağlayarak, Osmanlı'nın çöküş sürecini durdurmayı amaçlamış ve etkisini modern Türkiye'nin oluşumunda da göstermiştir (Ortaylı, 2014: 47).

Tanzimat kısaca kişinin ait olduğu mezhep ayırt edilmeden aynı yasalar çerçevesinde eşit olması; kişinin can, ırz, mal, konut güvenliğini sağlamak amacıyla uygulanan bir ferman olarak tanımlanmaktadır (Kili, 1995: 68-69). Bu doğrultuda Tanzimat daha laik bir dünya görüşü önermektedir. Siyasi yapıdaki değişime ek olarak Tanzimat Fermanı sosyokültürel yapıyı da değiştirmiştir. Kadınlar eğitim görmeye ve roman okumaya başlamış, mirasın kız ve erkek evlat arasında eşit bölüşmesi için adımlar atılmıştır. Kadın rolünün değişmeye başlaması aile yapısını da değiştirmiş, bu değişim yaşam pratikleri ve ev düzenlemesini etkilemiştir. Bu kapsamda İstanbul ve bazı kıyı şehirlerinde sofraya masaya taşınmış, ev mobilyalarında Avrupa ürünleri seçilmiş ve evler kargır olarak yapılmaya başlanmıştır (Ortaylı, 2007: 9- 28). Bu doğrultuda şariat ile yürütülen imparatorluğun

Batılı yargılama ve siyasi sistemlerini uygulamaya çalıştığı, aynı zamanda halkın da Batılı yaşam tarzından etkilendiği söylenebilmektedir. Bu noktada değişen toplum yapısının, bakış açısı ve yaşam tarzı doğrultusunda mekanda yenilikler yaptığı bu yeniliklerin ise konut ile sınırlı kalmadığı düşünülmektedir.

Bu kapsamda tanzimat ve yenileşme adımlarının düşünce tarzına göre yapılan Dolmabahçe Sarayı (Göncü, 2015: 141-142), barok, rokoko, neo-klasik gibi Batılı stilleri ve Osmanlı referansları birleştirilerek tasarlanmıştır. Elçilerin kabul edildiği “Kırmızı Oda” saltanat rengini temsil etmek amacıyla kırmızı tül görünümlü duvar yüzeyleri, altın süslemeli kaset tavan ve kırmızı hareke kumaştan oturma grupları ile tasarlanmıştır. Sarayın diğer odalarında da tavanın geometrik şekillerle bölündüğünü, yine hareke kumaşlardan mobilya ve perdeler kullanıldığını, Fransız vazoları gibi dekoratif unsurların yer aldığını görmek mümkündür (TBMM Milli Saraylar, 2016: 8-51).

Şekil 2.14. ve 2.15. Topkapı ve Dolmabahçe Sarayı Elçi Karşılama Alanları.

Kaynak: URL 11 ve 12.

Şekil 2.14 ve 2.15 incelendiğinde elçi kabul odasında geleneksel olarak sabit donatı olan divanın, Dolmahçe Sarayı’nda hareketli mobilyalara dönüştüğü, saltanat renginin iki oda da kullanıldığı fakat süsleme biçiminin çiniden, Batılı stillere doğru değiştiği görülebilmektedir. Bu noktada Dolmabahçe Sarayı’nın değişen birçok düşünce ve davranış biçimini bunların doğrultusunda farklı tasarım unsurlarını içinde barındırarak çokkültürlü bir kimlik takındığı söylenebilmektedir.

Benzer bir görüşle Sözen ve Tapan'ın aktarımına göre (1973) Dolmabahçe Sarayı'nı gezen Fransız yazar Theophile Gautier de, sarayın mimarisini “ *Hangi mimari üslubu içinde yapılmış olduğunu kestirmek zor; bu saray ne Grek, ne Romalı, ne Gotik, ne Rönesans, ne Arap, ne de Türk.*” şeklinde tanımlamıştır (55- 56). Tanzimat Fermanı ile Batılı yönetim, toplum, sanat özellikleri gibi olguların benimsenmesinin; toplumun yaşam biçimine farklı pratiklerin dahil olmasının daha birçok düşünce ve yeniliğin önünü açtığı söylenebilmektedir.

Meşrutiyet düşüncesi de benzer bir şekilde Tanzimat ile ortaya çıkmaya başlamıştır. Batılı düşünce ve sistemlerin savunulması ile padişahın bir meclis ile kararlarının denetlenmesi, anayasal bir sistemin bulunması gerektiği düşünülmüş, meşrutiyet kavramı ortaya çıkmıştır. Meşrutiyetin öncüleri ise Genç Osmanlılar (Jön Türkler) olarak adlandırılmıştır (Kili, 1995: 68-70). Jön Türkler Batılı tarzda eğitim almış aydın bir kesim olarak Osmanlı'nın yeniden doğmasını istemekte ve bunun parlamenter sistemle mümkün olduğunu savunmuşlardır. Abdülhamid'in meşrutiyeti kaldırması ile parlamenter sistemi tekrar getirmek isteyen Jön Türkler İttihat ve Terakki Cemiyetini ile yönetimi ele geçirmiş, bu süreçte modernleşme ve laikleşme adına birçok reformda bulunmuşlardır. Bu doğrultuda kökenleri birçok farklı ülkeye dayanan Jön Türkler'in ortak paydası olan milliyetçilik düşüncesi ve yaptıkları reformlar cumhuriyetin şekillenmesinde büyük rol oynamıştır (Zürcher, 2005:141- 151).

Bu noktada Osmanlı modernleşme sürecinde birçok modernleşme adımı olduğu gibi bunlara karşı gerçekleşen gerici tepkilerin de varlığı görülebilmektedir. Bu tepkilerin modernleşme adımlarını yarıda bıraktığı ve kökten bir değişimin gerçekleşmesini engellediği fakat toplumun bunlardan ders çıkararak aynı amaç doğrultusunda farklı reformlar gerçekleştirdiği anlaşılabilmektedir. Cumhuriyetin ilanına kadar olan süreçteki bu modernleşme adımlarının ise Türkiye'nin modernleşme sürecinde büyük bir etkisi olduğu söylenebilmektedir. Osmanlı'daki reformların bu şekilde yarım ve belirli noktalarda gerçekleşmesi, kalıcı bir düzenin oturmasını engellemesi üzerine ise Mustafa Kemal Atatürk'ün modern bir ulus inşa etme sürecindeki reformlarının daha keskin, sürekli ve her alanda olduğu görülebilmektedir.

Atatürk 10. Yıl Nutku'nda “*Yurdumuzu dünyanın en mamur ve en medeni memleketleri seviyesine çıkaracağız. Milletimizi en geniş refah, vasıta ve kaynaklarına sahip kılacağız. Milli kültürümüzü muasır medeniyet seviyesinin üstüne çıkaracağız. Bunun*

için, bizce zaman ölçüsü geçmiş asırların gevşetici zihniyetine göre değil, asrımızın sürat ve hareket mefhumuna göre düşünülmelidir. ‘ ‘ sözleri ile çağdaş bir ülke olma yolundaki değişimlerin diğer ülkelerdeki gelişmelerle paralel olması gerektiğini aktarmıştır (1933).

Bu doğrultuda Atatürk Osmanlı’nın ilerleyememesine neden olan temel kuruluşları değiştirmiş ve cumhuriyet ile örtüşen yeni bir sistem kurmuştur. Böylece Doğu kültüründen kurtularak çağdaş Batı kültürüne erişmek amacıyla birçok reform gerçekleştirmiştir (Kartekin, 1973: 206-209) Bu kapsamda ilk olarak ilkeler ve ilkelerin gerektirdiği atılımları gerçekleştirmek adına devrimler oluşmuştur (URL 13).

Tablo 2.3. Atatürk İlkeleri.

Kaynak: URL 13.

Cumhuriyetçilik	Cumhuriyet değiştirilmez bir devlet sistemidir. Cumhuriyetçilik demokratik ve çağdaş bir ülke için gerek sistemdir.
Milliyetçilik	Cumhuriyetçi sistemi koruyan, birlik bilinci oluşmuş toplum düşüncesidir.
Devletçilik	Sosyal, kültürel ve ekonomik gelişmenin metodunu içeren düşüncedir.
Laiklik	Dinin devlet işlerinden ayrılması, dini olgulara devletin tarafsız kalması düşüncesidir.
Halkçılık	Batılı demokrasinin topluma işlemesi ve gerçekleşmesidir.
İnkılapçılık	Sayılan ilkeleri koruma ve bu ilkeler doğrultusunda sürekli olarak atılımlar yapma, gelişme süreci düşüncesidir.

Tablo 2.4. Atatürk’ün Gerçekleştirdiği Devrimler.

Kaynak: URL 14.

Siyasi Devrimler	Alandaki	Saltanatın Kaldırılması (1922) Cumhuriyet İlanı (1923) Halifeliğin Kaldırılması (1924) Anayasanın Kabulü (1924)
Hukuk Devrimler	Alanındaki	Medeni Kanun (1926) Borçlar Kanunu (1926) Ticaret Kanunu (1926) Ceza Kanunu (1926)
Toplumsal Devrimler	Alandaki	Kadın Hakları Şapka ve Kıyafet Devrimi (1925)

		Tekke, Zaviye ve Türbelerin Kapatılması (1925) Soyadı Kanunu (1934) Bazı Unvanların Kaldırılması (1934)
Eğitim	Alanındaki	Tevhid-i Tedrisat Kanunu (1924) Türk Harflerinin Kabulü (1928) Türk Tarih Kurumu'nun Kurulması (1931) Türk Dil Kurumu'nun Kurulması (1932)
Ekonomi	Alanındaki	Aşar Vergisinin Kaldırılması (1925) Sanayii Teşvik Yasası (1927)

Tablo 2.3 ve 2.4 incelendiğinde toplumsal, ekonomik, politik olarak gelişmek ve Batılı uluslar ile aynı seviyeye erişmek amacıyla birçok devrimin gerçekleştirildiği söylenebilmektedir. Bu devrimlerin sürekliliğinin sağlanması için ise fikir ve düşünce olarak ilkelerin benimsendiği anlaşılabilmektedir. Şekil 2.16 ve 2.17' ye göre eski ve yeni arasındaki farkın görsel olarak desteklendiği de söylenebilmektedir.

Şekil 2.16. ve 2.17. Eski ve Yeni Karşılaştırması Yapılan Posterler.

Kaynak: Bozdoğan, 2002.

Özellikle toplumsal alandaki devrimlerde kadının cumhuriyetteki önemine vurgu yapılmış ve kadın hakları sağlanmıştır. Şarkiyatçı düşünce ve Türk kadınına olan bakış açısı doğrultusunda, Atatürk Medeni Kanun kabulü, seçme seçilme hakkı, kadın erkek eşitliği gibi birçok reform gerçekleştirmiştir. Bu doğrultuda kadının erkeklerle eşit şartlarda okuyabilmesi, çalışabilmesi, evlenebilmesi ya da boşanabilmesi, yönetimde söz hakkı olması amaçlanmıştır (Doğramacı, 1985 :111- 123). Bu noktada modern toplum modelinde kadın figürünün önemli bir etken olduğu anlaşılabilmektedir.

Benzer bir ifade ile Bozdoğan (2002), imparatorluğun eski rejimi ve yeni cumhuriyet rejimi arasındaki farklı anlatmak amacıyla modern kadın ve mimarlık imgesinin büyük rol oynadığını aktarmıştır. Bu noktada tıpkı şapka devrimi ve kadın figürü ile modern toplum imgesi yaratıldığı gibi, modern mimari ile çağdaş bir ülke tasvir edilmiştir (80- 110).

Çağdaş bir ülke tasviri, aydınlanmacı pozitivist düşünce doğrultusunda yenicilik, akılcılık, işlev, fayda, nesnellik gibi kavramları beraberinde getirmiş; somut olarak mimari ile şekillenmiştir. Bu noktada cumhuriyet ideolojileri ve kurumsallaşması, çağdaş ülke imgesi mimari ile elde edilmiştir (Batur,1984: 1382). Bu bilgiler doğrultusunda devrim ve ilkelerin, muasır medeniyetler seviyesine erişmek amacı ile eski yeni arasında somut ve görsel bir imaj çizdiği; bu hedefte ise kadın ve mimari tasvirlerin büyük rol oynadığı anlaşılabilmektedir. Bu noktada cumhuriyet döneminde gerçekleşen köklü değişimlerin ve bu değişimlerin mimari üzerinden yansıtılmasının, yeni bir mimari üslubu oluşturduğu söylenebilmektedir.

2.4. Erken Cumhuriyet Dönemi ve Modern Mimarlık

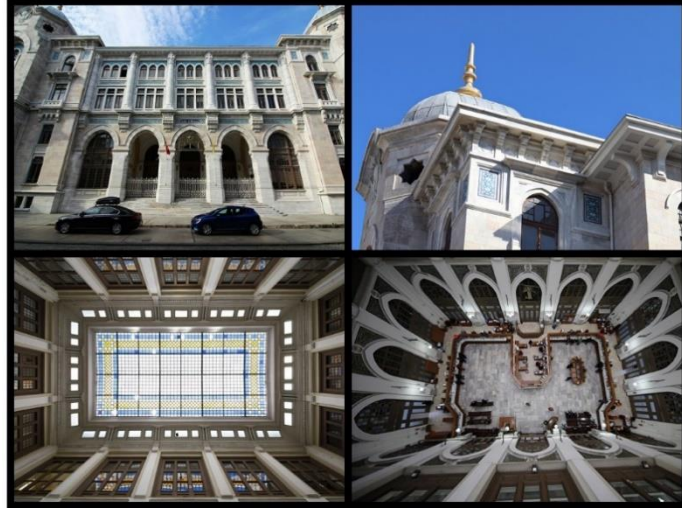
Erken Cumhuriyet Dönemi, Aslanoğlu tarafından 1923- 1938 yıllarını kapsayan dönem olarak aktarılmıştır (Aslanoğlu, 1986: 15-41). Bu dönemde cumhuriyetin ilanı ile modernleşme sürecinin hızlandığı ve bu doğrultuda dönemin mimari anlayışının değiştiği söylenebilmektedir. Bu noktada 1923 ve 1938 yılları arasında Türkiye’de Birinci Ulusal Mimarlık akımı ve modern mimari olmak üzere 2 farklı stilin hakim olduğu görülebilmektedir.

Birinci Ulusal Mimarlık akımı 2. Meşrutiyet’in ilanı ile başlamış ve cumhuriyetin ilk yıllarında da varlık göstererek 1930’lu yıllara kadar sürmüştür (Yavuz, 2009). Bu yıllar

arasında çöken imparatorluğu canlandırma isteği ile kentsel olarak modernleşme çabası içine girilmiş; imparatorluğa duyulan özlem ve milliyetçilik akımı bu dönemde milli bir mimari üslubun oluşmasını sağlamıştır. Bu noktada mimarlar sivri kemer, çini, yarım kubbe gibi klasik Osmanlı mimari öğelerini; betonarme, çelik, demir gibi yeni yapı malzemeleriyle bir araya getirerek yeni bir üslup elde etmişlerdir (Bozdoğan, 2002: 32-53). Bu kapsamda Birinci Ulusal Mimarlık yapılarının malzeme ve yapım tekniği açısından modern olduğu fakat düşünce ve tasarım alanında geleneksel kimliğinin muhafaza edilmeye çalışıldığı söylenilebilmektedir.

Bu dönemdeki milliyetçi düşünce yapının giriş cephesinin geleneksel Osmanlı ve Selçuklu motifleri ile süslenmesi olarak algılanmıştır. Süslemeler renkli çini, bitkisel ya da geometrik motiflerin farklı kompozisyonları ile cephe, saçak ve iç mekanlarda kullanılmıştır. Yapılar genel olarak 3 katlı, simetrik ve yapıda kule görünümünü yansıtmak amacıyla köşelerde ya da orta kısımlarda yükseltme ile çıkıntılar yapılarak tasarlanmıştır. Yapının orta kısmında yer alan girişlerde ise revak ya da taç kapı uygulaması yaygın olarak kullanılmış ve dönemin kamusal yapıları bu genel kararlar etrafında şekillenmiştir. Bu kararlar dönemin önde gelen mimarları Vedat Tek ve Kemalettin Bey tarafından tasarlanan yapılarda görülmektedir (Aslanoğlu, 1986: 15-41).

Vedat Tek İstanbul'da eğitim gördükten bir süre sonra Paris' gitmiş, Ecole Monge ve Beaux- Arts'ta eğitim görmüştür. Sonra tekrar İstanbul'a dönen Vedat Tek Birinci Ulusal Mimarlık döneminde birçok üretim gerçekleştirmiştir. Bu dönemin önemli isimlerinden biri olan Kemalettin Bey ise eğitimini Hendese-i Mülkiye'de gerçekleştirmiş ve öğretmeni Profesör Jasmund'un yardımcısı olarak görev almıştır. Bir süre sonra ise Jasmund'un desteği ile Berlin'de eğitim görmeye başlamıştır. Kemalettin Bey ülkesine döndükten sonra birçok yapıda görev almış ve Hendese- i Mülkiye ile Sanay-i Nefise Mektebi'nde görev almıştır (Sözen, 1984: 34- 37).

Şekil 2.18. Vedat Tek Tarafından Tasarlanan Sirkeci Merkez Postanesi.

Kaynak: URL 15.

Sirkeci Merkez Postanesi mimar Vedat Tek tarafından tasarlanmış ve 1909 yılında tamamlanmıştır. Postanede malzeme seçimi, korint düzen, eksensellik ve simetri, yeni yapım tekniklerinin getirdiği tasarım unsurları (tepe açıklığı) açısından Batılı; sivri kemer, saçak, köşelerde yer alan kule kubbeleri ve çini uygulaması ile geleneksel bir yönelim söz konusudur. (Bozdoğan, 2002: 33-34)

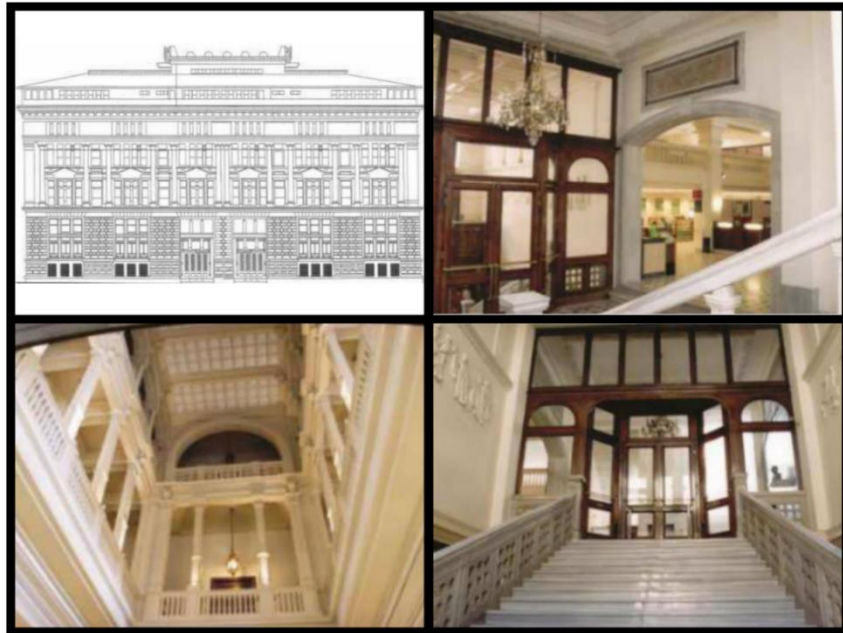

Şekil 2.19. Mimar Kemalettin Tarafından Tasarlanan 2. Vakıf Han.

Kaynak: URL 16.

Ankara’da yer alan İkinci Vakıf Han, Kemalettin Bey tarafından 1926 ve 1927 yılları arasında tasarlanmıştır. İkinci Vakıf Han toplam 7 kattan oluşmakta, zemin katta kiralık dükkanlar ve diğer katlarda kiralık konutlar yer almaktadır. Yapı betonarme strüktür ile inşa edilmiş ve orta noktasına avlu konumlandırılmıştır. Cephede ise yuvarlatılmış köşeler ve çok az bezemeye rastlanmaktadır (Batur ve Yavuz, 2008: 82- 83). Bu noktada iki yapıda da dönemin benzer özelliklerinin görüldüğü, geleneksel referanslara gelişen teknolojinin ve bakış açısının eşlik ettiği söylenebilmektedir.

Bu dönemlerde hat, resim, heykel ve mimarlık alanlarında eğitim veren Sanay-i Nefise ve Sanay-i Nefise ve mimarlık dersleri verilen Hendese-i Mülkiye okulları önemli rol oynamıştır. Özellikle bu okullarda eğitim veren Jasmund ve Vallury’nin Osmanlı ve İslami referansları içeren eklektik ve şarkiyatçı tasarımları, Türk öğrencilerinin eleştirilerini aktarma aracı olarak da kullandığı Birinci Ulusal Üslup’un şekillenmesini sağlamıştır. Vallury ve Jasmund’un verdiği eğitimde plandan önce cephe tasarımı gelmiş, yapının simetrik olmasına dikkat edilmiştir. Derslerde ek olarak Yunan ve Roma mimarisi incelenmekte, klasik düzenlerin kullanıldığı bir yaklaşım söz konusu olmuştur (Bozdoğan, 2002).

Şekil 2.20. Alexander Vallauri Tarafından Tasarlanan Osmanlı Bankası.

Kaynak: Aktemur, 2012.

Osmanlı Bankası 1892 yılında tamamlanmış ve Alexander Vallaury tarafından tasarlanmıştır. Yapı ikisi bodrum olmak üzere 6 kattan oluşmakta, katlar arası erişim merdiven ya da asansör ile gerçekleştirilmektedir. Yapının cephelerinde pilaster, korint başlıklar ve farklı süsleme stilleri ile birçok üslup yer almaktadır (Aktemur, 2010: 1- 20). Şekil 2.20 incelendiğinde yapının galeri boşluğu üzerinde bir tavan açıklığı bulunduğu, yapıda ahşap ve mermer kullanımının yaygın olduğu söylenebilmektedir.

Şekil 2.21. Jasmund Tarafından Tasarlanan Sirkeci Garı.

Kaynak: URL 17 ve 18.

Sirkeci Garı, August Jasmund tarafından tasarlanmış, 1890 yılında ise hizmete açılmıştır. Yapı Osmanlıda toplumu için Batılı, Batıdan gelenler için ise Oryantalist bir stile sahiptir. Sirkeci Garı'nda eğrisel ve palmet motifler, pilaster, vitray açıklıklar, Osmanlıda pek rastlanmayan at nalı kemerler kullanılmıştır. Cephede ise boya ve tuğla kullanımı hakimdir (Aktaş Durmaz, 2019: 4-11). Şekil 2.21'e bakıldığında uzun yatay kütle hacim olarak daha büyük olan dikey giriş kısmı ile kesiştiği, giriş alanının iki yanında saat kulesi tasarlandığı görülebilmektedir.

Bu iki yapı 1. Ulusal Mimarlık Dönemi'nde uygulanmamasına rağmen, eğitimcilerin tasarım anlayışının öğrencilerinin üzerinde büyük etkisi bulunmasından dolayı önem arz

ettiği söylenebilmektedir. Buna ek olarak modern mimarlık serüveninde yeni olan her şeyin tüketilmesi ve çelişkili ortamda sürekli karşıt fikirlerin yeni bir stili oluşturması konusunda, bu yapıların Türkiye’de büyük bir rol oynadığı düşünülmektedir. Özellikle 1930’lu yıllara gelindiğinde ilke ve devrimler ile gerçekleşen düşünce biçimleri farklı bir stilin oluşmasını sağladığı söylenilebilmektedir.

Şekil 2.22. Hakimiyet-i Milliye Gazetesi ve Yeni Mimari.

Kaynak: Hakimiyet- i Milliye Gazetesi, 1930.

Bu dönemin mimarlığı, Hakimiyet-i Milliye gazetesinde de yer bulmuş; CIAM Kongresi’nin dönemin şartları ile mimarisi arasında bir bütünlük olması gerektiğini aktardığından bahsederek “Yeni Mimari” başlığıyla tanıtılmıştır.

Yeni mimarinin oluşmasında Kemalettin Bey’in ölümü, akademide eski atölyelerin kapatılıp yerine modern atölyelerin açılması ile Birinci Ulusal Üslup ’un son bulması ve cumhuriyet rejimi etki olmuştur. Bu noktada Batı’daki gelişmeler incelenmiş, 1920’li yılların başında Avrupa’da modern mimarlık kapsamında alınan birçok tasarım kararı ve bunları içeren ünlü mimarların yapıları rol oynamıştır. Böylece dönemin toplumsal yapısı doğrultusunda, Türk mimarlar Batı’da gerçekleşen bu mimari gelişmeleri takip etmiş ve kübik mimari başlığı altında birçok uygulama yapmışlardır (Aslanoğlu, 1986: 15-41).

Bu noktada modern Türkiye imajı ve yeni mimarinin oluşması amacıyla okullarda verilen 1. Ulusal Üslup anlayışına sahip eğitim şeklinin değiştirilmesi gerekli görülmüş, eğitim vermeleri için yabancı mimarlara davetiye yollanmıştır. Bu kapsamda davet edilen mimarlardan biri olan Ernst Egli, yeni bir eğitim sistemi geliştirmiş ve öğrencilerine akılcı, işlevsel, sade modern mimari yaklaşımını aktarmıştır (Erkılıç ve Aysel, 2016: 16- 21).

Şekil 2.23. Reform Öncesi ve Sonrası Mimarlık Eğitimi.

Kaynak: Erkılıç ve Aysel, 2016.

Şekil 2. 23’te gözüktüğü üzere Egli, Birinci Ulusal Üslup’tan tamamen farklı tasarım anlayışına sahip, çağın gereksinimleri uygun ve Batı ile paralel bir eğitim sistemi gerçekleştirmiştir. Bu noktada eğitim gören öğrencilerin modern yapı tipolojisine ve kriterlerine hakim olduğu söylenebilmektedir.

Bu dönemdeki mimari tasarım kriterlerinin Le Corbusier gibi ünlü mimarların tasarım anlayışları ile benzerliği dikkat çekmektedir. Bunlar;

- Bezemeden arınmış yalın cephe kullanımı
- Betonarme kullanımı
- Küp gibi düzgün geometrik formlara yönelim

- Düz çatı uygulaması
- Geniş cam cephe kullanımı
- Serbest tasarım anlayışı olarak sıralanabilmektedir (Sözen, 1984: 172).

Bu kriterler ve Hakimiyet-i Milliye’de yer alan CIAM söylemleri doğrultusunda Türkiye’de CIAM Kongresi’nde alınan kararlar ve Uluslararası Üslup ‘un (International Style) etkili olduğu söylenebilmektedir.

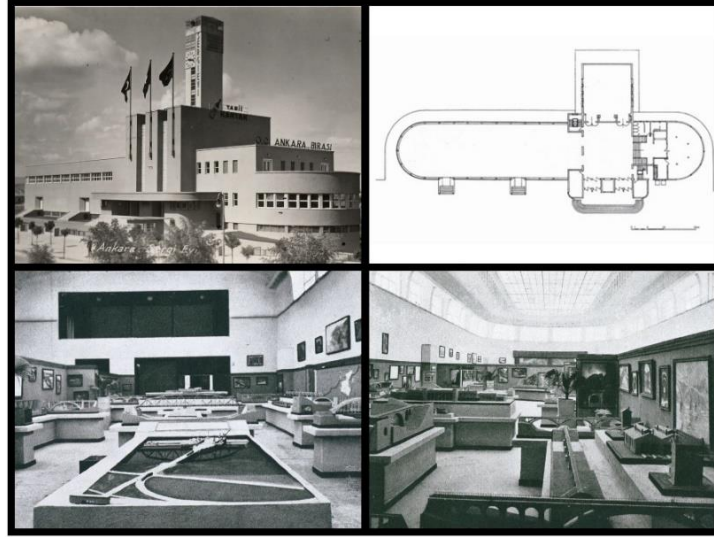
Bu dönemdeki modern mimari ayrıca Modern Hareket olarak adlandırılmış, kriterler ise Ernst Egli, Clemens Holzmeister, Seyfi Arkan, Şevki Balmumcu ve dönemin diğer ünlü mimarlarının eserlerinde görülebilmektedir (Bozdoğan, 2002).

Şekil 2.24. Seyfi Arkan Tarafından Tasarlanan Florya Deniz Köşkü.

Kaynak: URL 19 ve 20.

Florya Deniz Köşkü Seyfi Arkan tarafından 1936’da tasarlanmıştır. Köşk modern mimari kapsamında ve gemi estetiğinden etkilenerek, işlev doğrultusunda biçimlenmiş, düz çatı ile örtülmüş, cephede süreklilik gösteren açıklıklar uygulanmış kübik bir yapıdır. Yapının içerisinde bulunan mobilyalar da Seyfi Arkan tarafından tasarlanmıştır, çoğu ahşap olan mobilyalar yapının karakterine göre yalın bir biçimde üretilmiştir (URL 20).

Şekil 2.25. Şevki Balmumcu Tarafından Tasarlanan Sergi Evi.

Kaynak: URL 21.

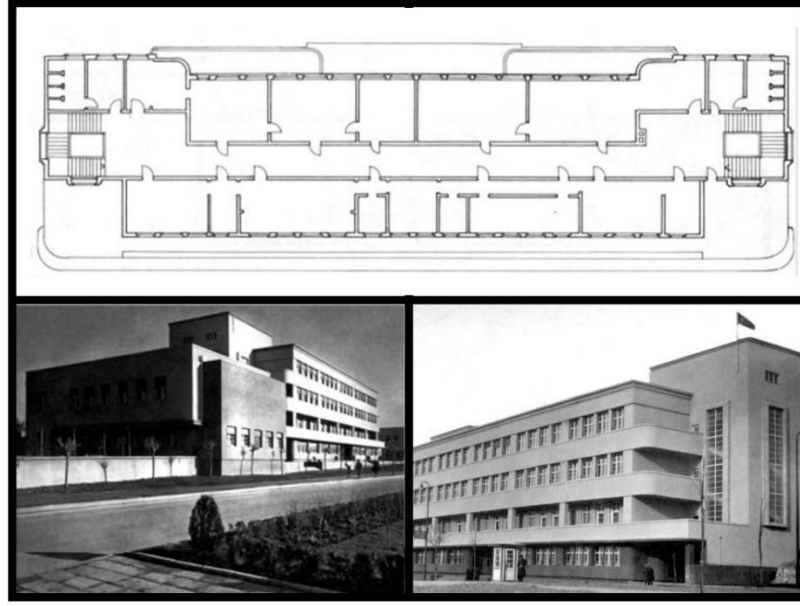
Şevki Balmumcu tarafından tasarlanan Sergi Evi 1934 yılında tamamlanmıştır. Yapı yataydaki yuvarlatılmış kütle ve saat kulesi olarak tasarlanmış dikey kütlenin, asimetrik olarak yerleştirilmiş giriş aksı ile birleşmesi doğrultusunda oluşmuştur. Sergi Evi yuvarlatılmış köşeleri, betonarme kulesi ve yatay pencereleri ile gemi estetiği taşımaktadır (Bozdoğan, 2002: 169- 170).

Şekil 2.26. Clemens Holzmeister Tarafından Tasarlanan Pembe Köşk.

Kaynak: Goethe İnstitut Ankara, 2010.

Clemens Holzmeister tarafından tasarlanan Pembe Köşk (Cumhurbaşkanlığı Köşkü), 1930- 1932 yılları arasında inşa edilmiştir. Yapı iki katlı ve kareye yakın bir formda, simetrik olarak tasarlanmıştır. Yapının arka kısmında yer alan açık alan ise kolonlarla desteklenmiş ve kapalı kütle formunu hafifletmiştir. Yapı cephesinde ise yalın bir tasarım ve çıkımlar yer almaktadır. Köşk, düz bir üst örtü ile örtülmüştür (Goethe İnstitut Ankara, 2010).

Şekil 2.27. Ernst Egli Tarafından Tasarlanan İsmet Paşa Kız Enstitüsü.

Kaynak: URL 22.

Ernst Egli tarafından 1930- 1934 yıllarında yapılan İsmet Paşa Kız Enstitüsü, simetri aksı referans alınarak düzenlenen 4 katlı ana kütle, merdivenlerin bulunduğu iki dikey kütle, toplantı ve yemek alanlarının yer aldığı iki köşe kütteden oluşmaktadır. Bu kübik kütlelerin düz bir çatı ile örtülmesi, malzeme kullanımı ve planda görüldüğü üzere köşelerin yuvarlatılması ile yapıda dönemin mevcut akımından referanslar yer almaktadır (Goethe- Institut Ankara, 2010).

Bu örneklerde geleneksel referanslardan arınmış ve dönemin modern mimari kriterlerinden birçoğunu içinde bulunduran yapılar görülmektedir. Verilen yapılarda düz çatı, yalın cephe, kübik form ve açıklık uygulamalarının benzerlik gösterdiği

anlaşılabilmektedir. Dönemdeki diğer yapılar incelendiğinde ise 1. Ulusal Üslup 'un aksine Yeni Mimari konut alanında da birçok uygulamada yer almıştır.

Konutlardaki kübik ve modern yaklaşıma ile iç mekanda da modern, yalın ve geometrik biçimlerden oluşan mobilyaların kullanımı öngörülmüş fakat, uygulamada mobilyalar eklektik bir yaklaşımla ele alınmıştır. Uluslararası Üslup 1930'lu yıllar boyunca etkisini göstermiş, 1938 yılında ise milli duygular ve dönemin şartları ile kriterlerin uygulanması yüksek bir oranda azalmıştır (Bozdoğan, 2002: 253- 281). Bu tutum 1930'lu yılların sonuna kadar değişim geçirerek 1940 ve 1950 yılları arasında etkisini gösteren İkinci Ulusal Üslup akımının oluşmasını sağlamıştır. Bu dönemde de Avrupa merkezli bir tasarım anlayışının gelişimi etkili olmuş; İtalya'daki faşist ve Almanya'daki Nasyonal Sosyalist düşünce akımı ile meydana gelen milliyetçi ve ırkçı bakış açısı mimari atmosferi de değiştirmiştir. Bu noktada yapılar daha anıtsal ve simetrik bir düzen içerisine girmiş, taş malzeme kullanımı artmıştır. Benzer bir şekilde Türkiye'de de mimarlar iklimsel koşullara uygun, yerli malzeme ve tekniklerle yapı inşa edilmesi gerektiği üzerinde durulmuştur (Sözen, 1984 :43-44).

Şekil 2.28. İkinci Ulusal Üslup Eserleri, Soldan sağa doğru İstanbul Şark Kahvesi (Sedad Hakkı Eldem), İstanbul Nuri Çapa Yalısı (H. Kemali Söylemezoğlu), Ankara Cenap And Evi (Emin Onat), Ankara Saraçoğlu Mahallesi.

Kaynak: Sözen, 1984.

Verilen yapılar incelendiğinde Uluslararası Üslup özelliklerinin milli bakış açısı ile değiştirildiği; yapıların geleneksel formlarına geri dönerek simetrik bir yapıda kurgulandığı görülebilmektedir.

Bu bilgilerin doğrultusunda, Avrupa'da gelişen birçok durumun mimari tasarım biçimini etkilediği ve bu değişimin her yerde etkili olduğu anlaşılabilmektedir. Bu noktada hem yurt dışında gelişen tasarımlardan haberdar olmak hem de dönemin mimarideki somut değişiminin anlaşılabilmesi adına kitap, sinema ve dergi gibi araçların büyük bir önem taşıdığı söylenebilmektedir.

3. MODERN MİMARLIĞIN YAYILMASINDA ETKİLİ OLAN UNSURLAR

Modernite ile kilise toplum üzerindeki etkisini kaybetmiş, bu noktada toplumu kitle iletişim araçları yönlendirmiştir. Kitle iletişim araçları modernleşme sürecinde toplumun yeni değerleri benimsemesini ve yeni davranış biçimleri oluşturmalarını sağlamıştır (Bektaş ve Gelgeç Bakacak, 2009: 36). Kitle iletişim araçlarının Dergi, edebiyat, sinema, gazete, televizyon gibi geniş kitlelere hitap eden araçlar, belirli bir görüşü aktararak toplumun aynı bakış açısına ve beğeni standartlarına sahip olmasını sağlamıştır (Çalışkan, 2022: 117-119). Bu noktada kitle iletişim araçlarının geniş kitlelere hitap ederek yeni değerler ve beğeni sistemi oluşturduğu, bu doğrultuda üretilen yeni stilleri topluma benimsettiği söylenebilmektedir. Bu bilgilerin doğrultusunda kitle iletişim araçlarının modern mimariyi topluma benimsettiği ve gündelik pratiklerine nasıl uyarlaması gerektiğini aktardığı çıkarılabilmektedir. Bir diğer açıdan ise yayınlanan film, kitap, dergi ve karikatürlerin modern mimariye karşı eleştirileri de içerisinde barındırdığı söylenebilmektedir. Bu kapsamda dönemin sinema, edebiyat ve dergi gibi kitle iletişim araçlarındaki modern mimari örnekleri incelenmiştir.

3.1. Sinema

Sinema ve modern mimarlığın aynı dönemlerde gelişmesi, bu iki alanın birbiri ile ilişkili olmasını sağlamıştır. Filmler mekanın geçmişte geçirdiği değişimlerin izlenebilmesi, yıkıldı ise arşiv niteliği taşıyabilmesi gibi özelliklere ek olarak mekanın hangi biçimde kullanıldığını da izleyiciye aktarmaktadır (Şumnu, 2023:15- 25). Sinema ve mimarlığın arasındaki bu ilişki aynı zamanda birbirlerinden faydalanmalarını da sağlamaktadır. Bu noktada her film kullandığı mimari ürünün algılanması ve deneyimlenmesi açısından katkıda bulunmakta (Beşgen ve Köseoğlu, 2019: 28); mimari ise mekana ait imgesel verileri sayesinde sinematografik bir anlam oluşmasını sağlamaktadır (Ölçer Kanbur, 2022: 49). Bu anlamda sinemanın bir mekanın bellekte yer edinmesinde, deneyimlenmesinde katkısı olduğu söylenebilmektedir. Ek olarak filmde yer alan yapıların tanınırlığının artarak mimarlara örnek olabileceği de düşünülebilmektedir.

Bu kapsamda 1929 yılında Man Ray tarafından yayınlanan Les Mysteres du Château du De filmi incelenmiştir. Film Robert Mallet Stevens tarafından tasarlanan Villa Noailles’de geçmektedir (Beşışık, 2013 :86).

Şekil 3.1. Robert Mallet Stevens Tarafından Tasarlanan Villa Noailles.

Kaynak: URL 23.

Şekil 3.1’e göre yapının dikdörtgen formu, düz çatısı, cephe açıklıkları ve modern malzeme ile yapım tekniği kullanımı yönünden modern mimari kriterlerinin birçoğunu yansıttığı görülebilmektedir.

Şekil 3.2. Villa Noailles’in Filmden Alınan Fotoğrafları.

Kaynak: Les Mysteres du Château du De, 1929.

Filmde villanın ilk olarak uzaktan çekildiği, daha sonra iç mekana girilerek detaylara odaklandığı görülebilmektedir. Bu noktada modern biçimleniş ve mobilyanın izleyiciye aktarıldığı söylenebilir. Ek olarak şekil 3.2’de gözüktüğü üzere kullanıcıların mekanı nasıl deneyimlediği de aktarılmıştır. Bu doğrultuda daha önce Şumnu’nun da belirttiği gibi film, mekanın hem arşivlenmesini sağlamış hem de nasıl kullanıldığını göstermiştir.

Benzer bir şekilde Türkiye’nin Kalbi Ankara’da da cumhuriyetin 10. Yılı için başkentte olan kutlamaya farklı illerden insanlar gelmiş ve yeni Ankara tanıtılmıştır. Ankara’nın ilk olarak bir havadan çekilen görüntülerine yer verilmiş, daha sonra birçok çağdaş yapı sahne almıştır. Ankara’ya gelen halk ise yeni inşa edilen kente hayranlıkla bakmaktadır.

Şekil 3.3. Türkiye’nin Kalbi Ankara’da Yer Alan Ünlü Yapılar.

Kaynak: Türkiye’nin Kalbi Ankara, 1934.

Belgeselde Ernst Egli’nin İsmet Paşa Kız Enstitü (üstte) ve Musiki Muallim Mektebi (altta) yapılarına yer verilmiştir. Belgesel incelendiğinde enstitü yapısında kız çocuklarının egzersiz yaptığı bir sahneye ve kutlama için Ankara’ya gelen bir diğer kız çocuğunun bu sahneye karşı olan umut dolu bakışlarına yer verildiği görülebilmektedir. Ek olarak kübik mimari örneği olan bu yapıların kütle ve cephe tasarım anlayışı gibi karakteristik özelliklerinin de yansıtıldığı söylenebilir.

Şekil 3.4. Türkiye'nin Kalbi Ankara'da Yer Alan Ünlü Yapılar.

Kaynak: Türkiye'nin Kalbi Ankara, 1934.

Modern birçok yapıyı çeken belgeselde, Holzmeister'ın Genelkurmay Başkanlığı (Solda) ve Merkez Bankası (Sağda) yapıları gösterilmiştir. Çekilen karelerde yapıların cephe çıkmalarına ve kütlelerin birleşim noktalarındaki ilişkilere dikkat edildiği söylenebilmektedir.

Şekil 3.5. Türkiye'nin Kalbi Ankara'da Yer Alan Ünlü Yapılar.

Kaynak: Türkiye'nin Kalbi Ankara, 1934.

Modern yapılar kadar olmasa da 2. Vakıf Han (sağda) İş Bankası (Solda) yapıları gibi 1. Ulusal Üslup eserleri de belgesele dahil edilmiştir. Yeni Ankara'nın mimari ve sosyolojik ortamını yansıtan bu belgeselde şehrin gelişimini izleyen oyuncunun büyük bir mutlulukla "Bu bizim şimdiki halimiz, yeni hayatımız" demesinin, modernleşme süreci ve modern şehrin algılanma biçimini yansıttığı düşünülmektedir. Belgesel sayesinde modern yapılar ve kent tanıtılmış; yer alan yapılar tıpkı Les Mysteres du Château du De filminde olduğu gibi arşivlenmiş olup, yapıların günümüze kadar uğradığı dönüşüm izlenebilir duruma gelmiştir.

Modern mimari ve sinema ilişkisini yansıtan bir diğer filmin ise Jacques Tati'nin 1958 yılında yayınladığı Mon Oncle olduğu düşünülebilmektedir. Mon Oncle filmi incelendiğinde filmin ana karakteri olan Bay Hulot'un henüz modernleşmeye başlamamış mahallesi ve kız kardeşi Bayan Arpel'in modern evinin, bir başka deyişle modern öncesi ve sonrası yaşamın karşılaştırıldığı anlaşılabilmektedir. Modern ev olarak tasvir edilen Villa Arpel'in kübik ve çizgisel formlarda, düz üst örtüyle örtülmüş betonarme bir yapı olduğu söylenebilmektedir. Arpeller'in evine karşı Bay Hulot'un evi ise henüz modernleşmemiş mahallede bir apartmanın en üst katında yer almaktadır.

Şekil 3.6. Mon Oncle Filminden Bay Hulot'un Evi.

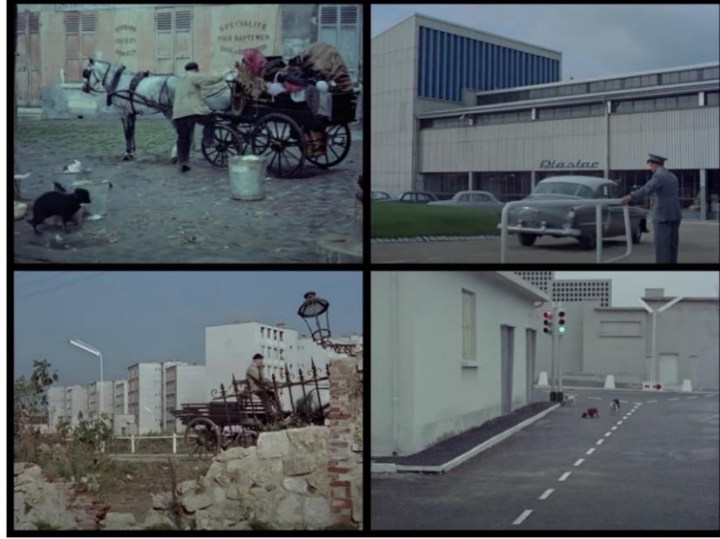
Kaynak: Mon Oncle, 1958.

Şekil 3.7. Mon Oncle Filminden Arpeller'in Evi.

Kaynak: Mon Oncle, 1958.

Filmi izlendiğinde Hulot'un mahallesinin sıcak ve canlı yapısına değinilirken, modern villada çocuk ve köpeğin sıkılarak dış dünyaya eğlenmeye çıktığı söylenebilmektedir. Film boyunca geleneksel ve modern olan mekanlar arasındaki farklılık, karşılaştırma ve eleştiriye birçok sahnede yer verildiği görülebilmektedir.

Şekil 3.8. Mon Oncle Filminde Geleneksel ve Modern Zıtlığı.

Kaynak: Mon Oncle, 1958.

Şekil 3.8’de gözüktüğü üzere sol tarafta Bay Hulot’un yaşadığı, sağda ise Arpeller’in yaşadığı mahalle gösterilmektedir. Hulot’un mahallesinin kirli, yıkık ve düzensiz görünümüne karşı, modern mahallenin temiz ve düzenli olduğu söylenebilmektedir. Ek olarak mahalle kimliklerinin arasındaki farkın kullanılan at arabası ve otomobiller ile pekiştirildiği anlaşılabilmektedir.

Şekil 3.9. Mon Oncle Filminde Geleneksel ve Modern Zıtlığı.

Kaynak: Mon Oncle, 1958.

Dikkat çeken bir diğer unsurun ise iki mekandaki tabela tipografilerinin olduğu düşünülmektedir. Şekil 3.9'a göre geleneksel mahallede farklı biçimde tabela yazı karakterlerinin kullanılmasına karşı, modern mahallede aynı tipte tabelaların bulunduğu görülebilmektedir.

Şekil 3.10. Mon Oncle Filminde Modern Estetiğin Verdiği Rahatsızlığın Yansıtılması.

Kaynak: Mon Oncle, 1958.

Modern villada kapı ve süs havuzunu açmak gibi birçok işin uzaktan kumanda edilebildiği görülebilmektedir. Buna karşı teknolojik ve minimal villada mobilyaların rahatsız olduğu, birçok tasarım kararı ve eylemin yalnızca gösteriş için yapıldığı, gündelik yaşam pratiklerinin modern ev dolayısı ile zorlaştığı söylenebilmektedir. Şekil 3.10'a göre kullanıcıların mobilyalarda rahatsız hissettiği ve yürüme alanlarının tasarımı nedeniyle birbirleri ile yüz yüze konuşamadığı ya da yürüyemediği anlaşılabilmektedir. Sonuç olarak modern mahallede her şeyin nizami ve makine gibi işlediği; geleneksel mahallede ise canlı ve özgür bir yaşam biçiminin olduğu düşünülebilmektedir. Bu noktada Mon Oncle filminin modern mimari kriterlerini izleyiciye yansıttığı fakat, makineleşme ve teknoloji ile endüstriyel bir yaşam tarzının oluşarak insanı yabancılaştırdığını eleştirdiği söylenebilmektedir.

3.2. Edebiyat

Toplumun sahip olduğu düşünce ve yaşam biçimi doğrultusunda oluşan mimarlık, eser ve anlamı açısından tıpkı edebiyat, resim ve müzik gibi bir iletişim aracı olmaktadır. Bu noktada değişen yaşam biçimi ile dönüşen mekanlar, romanlar üzerinden takip edilebilmektedir. Özellikle Batılılaşma süreci edebiyatta çokça işlenmiş; şehir semt, ev, iç mekan gibi olguların değişimleri de romanlara yansımıştır (Güler, 2021: 206- 207). Bu noktada romanlarda dönemin mimari anlayışının okunabildiği, mekanların kullanım biçiminin ve gerçekleşen değişimlere bakış açısının anlaşılmasının mümkün olduğu söylenilebilmektedir. Bu duruma örnek olarak Halide Edip Adıvar'ın Sinekli Bakkal, Peyami Safa'nın Canan, Yakup Kadri Karaosmanoğlu'nun Ankara, Mithat Cemal Kuntay'ın Üç İstanbul kitapları incelenmiştir.

“‘Rabia, “ haydi olsun”, dedi. Fakat dünya bir araya gelse namaz kıldı odaya resim koyduramaz. Kanarya bunu kabul etti. Osman'ın bir iki sevgili tablosunu sokak üstündeki odaya koymaya razı oldu. Ve sokak üstündeki odaya biraz daha fazla Avrupai bir şekil verilmesine Rabia muvafakat etti. Fakat gözlerini açıyor, “ Aman beni mahalleye kepaze edecek kadar ileri gitmeyin,” diye yalvarıyordu” (Adıvar, 1935: 345).

Sinekli Bakkal'dan alıntı olan bu paragrafa göre, tıpkı Osmanlı modernleşme sürecinde aktarıldığı gibi, modernlik ve Batılı tarz ile eşyaların dinsizlik olarak algılandığı; Avrupai olmanın bu nedenle ayıplandığı anlaşılabilmektedir. Bu kapsamda dini inanç

sistemi ve dinin, yaşam pratiklerine kattığı eylemlerin tasarım üzerindeki etkisinin de okuyucuya yansıdığı düşünülmektedir.

“Bazen bir kadının bütün hüviyetini yattığı oda ifşa eder, orada, kadının ruhu da vücudu gibi çıplaktır. Lami küçükten beri böyle düşünür... Lami bakındı: Duvarlarda çerçevesiz yahut çarpık kasılmış resimler yok. Boş bir çivi görünmüyor. Ne karyolanın altına gelişi güzel atılmış iskarpinler, ne de kapı arkasına dolap topuzlarına asılmış etekler, bluzlar, hatta küçük bir kurdela parçası. Karyolanın kenarında, üstü kadifeli “tabure” bile düz konulmuş. Perdeler bir hizaya çekilmiş, köşe raflarında birbirlerine nisbetleri gözetilerek sıraya dizilen biblolar da bile itina var. Eşyanın bu intizamında kuvvetli bir şuurun, hatta, riyazi bir zevkin hakimiyeti hissediliyor. Mefruşat, bir tantana merakını anlatıyor. Hep ağır eşya, Uşak ve Acem halıları. Tunçtan, büyük muhteşem karyola. Kornişleri yaldızı. Hereke'nin dallı, kalın ipek kumaşlarından yapılmış perdeler. Böyle saray zevkinden mülhem, küçük büyük birçok yaldızlı, çiy renkli, kaba ve ağır şeyler. Fakat bunların yanında Avrupa'nın yeni mamulatından, asri bazı eşya, vazolar, biblolar ve raflar göze çarpıyor. Şaşılacak bir şey daha: Odada o kadar çok ayna var ki! ” (Safa, 1925: 90-91).

Canan'dan alınan bu paragrafa göre, mekanın kullanıcı kimliğini yansıtmaya özelliğine değinilerek, ithal ve gösterişli ürünlerin bulunduğu odanın Canan Hanım hakkında birçok bilgi verdiği söylenebilmektedir. Özellikle bu kitabın geri kalanı okunduğunda gösteriş merakının zamanla Lami Bey'i yüklü bir borç ödeme sürecine soktuğu anlaşılmaktadır.

Güler (2021), kitaptaki bu durumu Osmanlı'nın tevazu içeren yaşamının, modernite ile dönüşmesinin ve gösterişin ön planda olduğu yeni yaşam tarzının, toplumu eşyaların kölesi olmaya sürüklemesinin yansıması olarak yorumlamıştır (203).

“Yeni Ankara baş döndürücü bir süratle inkişaf ediyordu. ...Bazıları da ogival pencereleri, yeşil renkli yıldız murabbalı saçaklarıyla Osmanlı devrinin medrese ve imarethane mimarisinin soysuzlaşmış bir devamı gibi idi. Lakin, bereket versin ki, ilk yılların acemiliği ve zevksizliği yüzünden meydan alan bu cereyan, birdenbire yerini modern mimariye bıraktı. Villaların kuleleri yıkılmaya, ogival pencereler müstatil olmaya ve yeşilli yaldızlı saçaklar ortadan kalkmaya başladı. Birçok binanın cepheleri, sakalını bıyığını tıraş eden bu adamların yüzleri gibi değişiyor, düzeliyor sadeleşiyordu. Fakat, bu modern zevki evlerin içine doğru sokulurken acayip bir soysuzluğa uğruyor, adeta rokokolaşyordu. Bir Macar sıvacı, duvarları, ıstampa nakışlarla boyama modasını getirdi. Öbür taraftan Beyoğlu mobilyacıları, bu duvarların estetiğinden daha feci eşya tarzlarıyla, evlerin içini adeta bir kabus havasına buladılar. ... ” (Karaosmanoğlu, 1934: 127- 131).

Karaosmanoğlu'nun Ankara kitabındaki bu alıntıdan, Birinci Ulusal Mimarlık akımının, Osmanlı kimliğinin kaybolması ve birçok stili içinde bulundurarak kompleks bir duruma gelmesi nedeniyle hoş görülmediği anlaşılabilmektedir. Modern yapıların ise sade

üslubu ile karmaşaya son verdiğine fakat bu sadeliğin iç mekana yansımadığına dikkat çekilmiştir.

“Onlar da, önce, saçaklı, kuleli bir evde oturmakta idiler. Onlar da, her aile gibi sonradan, modern’e doğru bir istihale (başkalaşma) buhranına müptela oldular. Hatta, Hakkı Bey, her hususta olduğu gibi ev hususunda da herkesten bir parça daha ileriye gidip, aleme, kübiğin ilk örneklerini gösterdi. Köşeleri baştan başa camlı, kapıları lakeden ve tavanları gizli elektrik enstallasyonlarına göre oyuk binaların ilki Hakkı Bey’in evi oldu. ...Hele Berlin’in veya Paris’in son mobilya sergi kataloğlarındaki eşya resmine göre döşenmiş odalarını, salonlarını herkese ilk gösterdiği günler, adeta, bayramlıkları ile sevinen bir çocuk gibiydi. Birer dışçı sandalyasını andıran koltuklar, birer ameliyat masasına benzeyen sedirler, bir otomobil içi gibi kanepeler, sekiz köşeli masalar, eski zahire ambarlarından hiç farkı olmayan büfeler, dresuvarlar ve nihayet, bütün bunların üzerlerine serpilmiş duran birtakım acayip, korkunç ve ihtilaçlı biblolar; çıplak duvar, çıplak yer... ve hepsinin üstünde soğuk bir klinik parıltısı... Genç adam, hem evdeki kalabalıktan, hem hayatında ilk defa gördüğü bu eşyalardan şaşırılmış, sıkılmış bir halde idi. Ayağını nereye basacağını, nereye, nasıl oturup nasıl kalkacağını bilmiyor gibiydi. ” (Karaosmanoğlu, 1934: 127-131).

Aynı şekilde Ankara’dan aktarılan bu alıntıda ise cephe boyu açıklıkları olan, teknolojik ve kübik formlu modern ev tasvirinin verildiği, toplumun er ya da geç bu yapılara taşınacağını ima edildiği söylenebilmektedir. Ek olarak modern evde moda kavramının varlığı ve sergilerde gösterilen son moda eşyaların toplum tarafından ne kadar değerli görüldüğünün altı çizilmiştir. Buna karşı oluşan ana akım tasarım unsurlarının bir klinik atmosferini yansıttığı; geleneksel yaşam biçiminin ise yeni iç mekan tasarımına ayak uyduramadığı anlaşılabilmektedir.

“Burada herkes o kadar kendi içine, kendi kabuğuna çekilmiştir, herkes birbirinden öyle uzak ve çekingendir ki, ne bu evin ıstırabından öbür evin, ne bu ailenin şevk ve saadetinden öbür ailenin haberi vardır. Selma Hanım’ın bu soğuk atmosfer içinde Tacettin mahallesindeki eski hayatını ve eski tanıdıklarını hasretle aradığı zamanlar çoktur. ... hayat, orada, daha tuzlu biberli, daha karakterli, daha esaslı daha insani bir şeydi. ... O milli ateşin hararetinden bu buzdan şehir maketi nasıl çıkmıştı?” (149-150).

Bu noktada ise modern mimari ile soğuk olan tek şeyin mekan olmadığı, insanların da yabancılaşarak birbirlerinden uzaklaştığı anlaşılabilmektedir. Özellikle milliyetçi bir heyecan ile kurulan Ankara’nın eriştiği soğuk ve kimliksiz atmosfere anlam verilemediği çıkarılabilmektedir.

“Onu büyük bir salona aldılar; hiçbir şey parlamıyordu; her taraf yaldızsızdı; yüksek pencerelerden koyu kırmızı renkli Cenevre kadifesi perdeler bol bükümlerle yerlere sarkıyor, duvardaki Hollanda tablolarının koyu renkleri duvardan odaya doluyor, ayağa kalkan eşyadan salona ağır bir azamet çöküyordu; pencerelere bütün Boğaziçi sığıyor, denizin mavisi ve dağın yeşili

tablolardaki boyaların karanlığına karışıyordu. Chippendale koltuklar ve kanepeler köşeler teşkil ederek odayı döşüyorlar; bir tarafta aynı İngiliz evinin yuvarlak camlı uzun vitrininde yeşim ıstatüer (statue), mertebani heykeller, Rodos vazoları duruyor; bir tarafta da velurdöjen (velours de Genes) kaplı paravananın üstünde çok kıymetli Polonya kuşağının ipek çizgileri dalgalanıyordu.” (Kuntay, 1938: 131).

Mithat Cemal Kuntay’ın Üç İstanbul kitabındaki mekanın tanıtıldığı bu paragrafta, birçok ithal ürün bulunan ve sadelik ile geniş açıklık gibi modern tasarım kriterlerinin yer aldığı bir salon tasvir edilmiştir. Belirli ülkelere ait üslup ya da ürünlerin mekanda yer almasının ise ülkeleri belirtilerek aktarılması dikkat çekmektedir. Bu noktada tasvir edilen hiçbir eşyanın yerli olmadığı da anlaşılmaktadır.

“Bir aralık, yemek salonunun yanındaki yazı odasında beyaz marokenden koltuklar Adnan’ın gözüne çarptı: Bu deriyi beyaz olarak ilk defa gören Adnan şaşı; hayretini göstermemek için alay etti: “Bunlar da Hidayet’in mezatından mı Moiz?” Raşel, Adnan’ın istihzasına kızdı. “Hayır, Adnan Bey” dedi; “bu takımı kocam, muharebeden evvel Amerika’dan getirtti. Zaten bütün eşyalarımız Avrupa’dan, Amerika’dan... Yalnız Şark odasını İstanbul’da aldık. Buna da şark odası denmez ya! Neyse!.. Siz, Şark salonunu gidin de Paris’te Kamanto’nun (Komando) evindeki hususi müzesinde görün.” (Kuntay, 1938: 410- 411).

Bu noktada toplumun Türkiye yerine Batı’da üretilen ürünlere daha iyi bir gözle baktığı ve değerli gördüğü anlaşılabilmektedir. Batılı eşyaların pahalı ve lüks olmasının ise bireye sınıfsal bir kimlik yüklediği söylenebilmektedir.

Tüm bu alıntılardan yola çıkarak modern mimarının zaman zaman eleştirilen, soğuk ve kimliksizlik ile ilişkilendirilen bir kavram olsa bile toplum tarafından gösteriş ve üst sınıf kimlik nesnesi olarak görüldüğü anlaşılabilmektedir.

3.3. Dergiler

Endüstrileşme ile her alanda değişim gerçekleşmiş ve bu değişim mimari yazını büyük bir oranda etkilemiştir. Bu noktada modernleşme sürecindeki kaotik ortamda birçok fikir üretilmiş, büyük bir ivme ile çok geniş alanlara yayılan süreli yayınlar ortaya çıkmıştır. Bu yayınlar dönemin ana akımına zemin hazırlarken popülerleşme ile ana akım kültürü belirlemeye başlamıştır (Özgüven, 2020: 198- 200). Vanlı dergi ve mimarlık ilişkisine değinirken, mimarın eskiden yaşadığı çevre ve meslektaşları tarafından yapım tekniği ve stili öğrendiğini, yayınlanan dergiler sayesinde ise farklı ülkelerde uygulanan

yapıları görebilme imkanı olduğunu söylemiştir. Bunlara ek olarak Vanlı, dergilerin çok yönlendirici olduğunu ve bu durumun mimarın özgün tasarım yapma yetisini körelttiğini savunmuştur (Vanlı, 2006: 43). Cumhuriyet döneminde Arkitekt dışında hem modern yapıları hem de bu yapıların nasıl kullanılacağını aktaran Muhit ve Yedigün Dergisi gibi bazı süreli yayınlar bulunmaktadır (Kaya ve Eti Proto, 2016: 67).

Şekil 3.11. Cumhuriyetin İlk Yıllarında Yayınlanan La Turquie Moderne ve Yedigün Dergileri.

Kaynak: Bozdoğan, 2002 & Kaya ve Eti Proto, 2016.

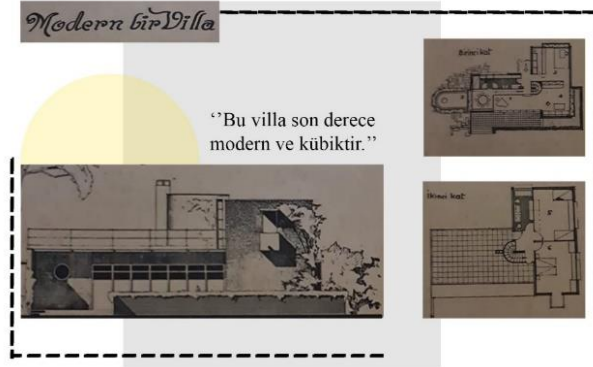
Verilen üç dergide modern şehir, ev ve iç mekan düzenlemelerine yer verildiği; topluma bu modern alanların nasıl ve ne biçimde düzenlenip, deneyimlenmesi gerektiğinin aktarıldığı söylenebilmektedir. Bu kapsamda incelenen Yedigün Dergisi'nin Ev ve Eşya adlı bölümünde birçok modern yapı, yorum ve önerilerin sunulduğu görülebilmektedir.

Şekil 3.12. Yedigün Dergisinde Mimari Bölümü.

Kaynak: Yedigün, 1937, (210).

Büyük aileler için tasarlanan bu villa 2 kat ve 7 odadan oluşmaktadır. Alt katta ıslak hacimler, kiler, salon, yemek odası, teras ve ek olarak bir kış bahçesi yer almakta; üst katta ise 3 adet yatak odası ile banyo bulunmaktadır (Yedigün, 1937: 8). Yapının kübik bir formda, düz çatılı, yalın cepheli olması doğrultusunda modern mimari kriterlerinden birçoğunu içinde barındırdığı söylenebilmektedir.

Şekil 3.13. Yedigün Dergisinde Mimari Bölümü.

Kaynak: Yedigün, 1937, (221).

Villanın modern ve birçok kütlenin bir araya geliş biçimi ile kübik tarzda, 2 katlı olarak inşa edildiği görülmektedir. Salon, mutfak gibi genel alanlardan yukarıdaki yatak odası gibi özel mekanlara ulaşıldığı anlaşılmakta; yapının düşey ve yatay ilişkisi, yuvarlak

açıklığı, bacanın yatay kütle ile birleşimi açısından, gemi estiğinden esinlendiği düşünülmektedir.

Şekil 3.14. Yedigün Dergisinde Mimari Bölümü.

Kaynak: Yedigün, 1937, (221).

Derginin mobilyalar ile ilgili çalışma yaptığı bu kısımda, çok işlevli ve az yer kaplamayan tasarımlar üzerinde durulmuştur. Ek olarak mobilyaların süslemeden arınmış, sade yapısına dikkat çekilmiştir. (Yedigün, 1937, 221: 22)

Şekil 3.15. Yedigün Dergisinde Mimari Bölümü.

Kaynak: Yedigün, 1937, (270).

Dağ evi olarak tasarlanan yapı kaliteli, ucuz ve kullanışlıdır. Yapı holün etrafında konumlanan 4 oda, kiler, tuvalet, mutfak ve teras alanlarından oluşmaktadır. (Yedigün,

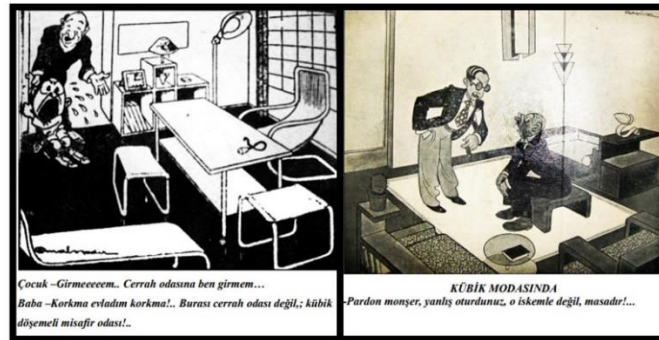
1938 270: 22). Dergilerde modern mimari örnekleri gibi karikatürlere de yer verildiği gözlemlenebilmektedir. Bu karikatürlerin de tıpkı verilen mimari örnekler gibi dönemin mimari özelliklerini ve toplumun modern mimariye dair düşüncelerini yansıttığı söylenebilmektedir.

Şekil 3.16. Karikatürlerde Modern Mimari Eleştirileri.

Kaynak: Dokgöz, 2012.

Şekil 3.16'ya göre, kübik evlerde giriş alanının tanımlanamamasının eleştirildiği anlaşılabilmektedir. Bu noktada alışlagelmiş kapı pencere boyutunun kullanıcı belleğinde yer ettiği, modern mimari ile değişen boyutların ise kullanıcı belleği tarafından algılanamadığı söylenebilmektedir.

Şekil 3.17. Karikatürlerde Modern Mimari Eleştirileri.

Kaynak: Dokgöz, 2012.

Şekil 3.17’de de benzer bir şekilde, modern iç mekanın algılanış ve kullanım biçimi eleştirilmiştir. Geleneksel yaşam pratikleri doğrultusunda oluşan eylemi yapış biçiminin (yerde yemek yeme, sedirde oturma gibi), modern iç mekanda bir karşılığının bulunmaması nedeni ile kullanıcının eşya ve eylem arasındaki doğru ilişkiyi kuramadığı söylenebilmektedir.

Tüm bu bilgiler kapsamında sinema, edebiyat, dergi ve karikatürlerin modern mimari ve mekanlara dair birçok örnek verdiği, bu örnekleri hem yaydığı hem de arşivlediği, sunduğu örneklerle dair toplumun bakış açısını yansıttığı ve tüm bu mekanların düzen ve kullanım biçimlerini aktardığı söylenebilmektedir. Bu noktada bu iletişim araçlarının toplumun belirli bir fikre yönelmesini sağladığı ve mimarların da bu doğrultuda tasarımlarını şekillendirdiği anlaşılabilmektedir.

4. ARKİTEKT VE ARCHITECTURAL FORUM DERGİLERİ’NİN TARİHÇESİ

Dergiler, içerisinde bulundurduğu görsel, belge ve söylemler aracılığı ile birçok insanın mimarlık ile tanışmasını sağlamıştır. Bu durum mimarlık mesleğinin gelişmesinde ve değer görmesinde rol oynamış, ek olarak toplumu mimari açıdan bilgilendirerek bir beğeni kriterinin oluşmasını sağlamıştır (Erten, 2015: 141).

Bu noktada dergilerin, mimari yapıyı ve toplumun mimariye bakış açısını değiştirdiği anlaşılabilmektedir. Bu durumun özellikle cumhuriyetin ilk yıllarında gelişen modern mimari alanında etkili olduğu düşünülebilmektedir. Bu kapsamda ise dergide yayınlanan modern mimari örneklerinin, mimarlara teknik ve üslup uygulamalarını aktardığı; toplumda ise modern mimari bilinci oluşturarak bu stili benimsettiği söylenebilmektedir. Türkiye’nin ilk yıllarında mimarlar ve toplumda, modern mimari bilincinin oluşmasını ise Arkitekt Dergisi sağlamıştır.

4.1. Arkitekt Dergisi’nin Kapsamı ve Tarihçesi

Arkitekt Dergisi 1931 yılında, Zeki Sayar, Sedat Hakkı Eldem, Şevki Balmumcu, Abidin Mortaş ve Apdullah Ziya’nın girişimleri ile Türkiye’nin mimari alanda ilk mesleki yayını olarak yayınlanmaya başlamıştır. Kurulduğu ilk yıllarda Mimar adı ile yayınlanan dergi, kelime kökenin Arapça olması nedeni ile Arkitekt adıyla yayınlanmaya devam etmiştir (Bozdoğan, 2002: 195).

Derginin amacı 1931 yılındaki yayında ‘‘ Gayemiz memlekette ciddi ve muasır bir ilim ve meslek mecmuası neşretmektir’’ olarak aktarılmıştır (Arkitekt Dergisi, 1931). Derginin kurulmasının altında yatan bir başka neden ise modern mimariyi uygulaması amacıyla ülkeye davet edilen yabancı mimarların çokluğudur. Bu noktada Türk mimarlar kendi aralarında iletişim kurabilmeyi, yapılarını tanıtılabilmeyi ve bilgi edinmeyi de hedefleyerek dergiyi kurmuşlardır (Özgüven, 2020: 211-214). Bu noktada Arkitekt dergisinde Türkiye’deki yabancı mimarlara yarışmalar haricinde yer verilmediği

görülmektedir. Ek olarak tıpkı yabancı mimarların dergide yer almasına getirilen kısıtlama gibi, neoklasik yaklaşımlara karşı da bir sınırlılık bulunmaktadır. Örnek olarak Koyunoğlu'nun tasarımı olan Bursa Tayyere Sineması, Balmumcu tarafından dergide yayınlanırken neoklasik eserleri olan Koyunoğlu'nun adı geçmemektedir (Erten, 2015: 141).

Bu noktada derginin yabancı mimarlara karşı bir tutumu olmasına rağmen, modern mimariyi desteklediği ve modernist bir bakış açısı olduğu söylenebilmektedir. Dergide yer alan yapıların bu kapsamda hem cumhuriyet ideolojisini hem de modernist yaklaşımın kriterlerini toplum ve mimarlara aktarıldığı anlaşılabilmektedir.

Ercanlı ve Savaşır, dergi kapaklarının da benzer bir işlevi olduğunu, kapakların dönemin ideolojilerinin yaygınlaştırılması ve benimsetilmesini sağladığını aktarmış; kapak fotoğraflarının ise hem dönemin mimari yaklaşımını anlama da hem yapının tanınmasında payı olduğunu söylemiştir (2019: 74).

Şekil 4.1. 1932- 1937 Yılları Arasında Arkitekt Dergisi Kapakları.

Kaynak: Arkitekt Dergisi Baz Alınarak Araştırmacı Tarafından Hazırlanmıştır.

Bu kapsamda Arkitekt Dergisi'nin kapak fotoğrafları incelenmiştir. Şekil 4.1'den anlaşılabileceği üzere derginin 1932 yılında, renkleri farklılık bir yüzey üzerinde mimari yapılar; 1933 yılında ise heykel fotoğrafı bulunan kapak haricinde düz, beyaz bir yüzeyin; derginin geri kalan yıllarında ise kübik evlerin, modern yapıların ve iç mekan görselinin yer aldığı kapakların bulunduğu görülmektedir. Bu noktada derginin kapak tasarımından modernist bir yaklaşımın benimsendiği anlaşılabilmektedir.

Sayı: 12	
↓ Konya şehir planı üzerinde etütler	Şahabettin 363
↓ Boluda ev	Mimar İzzet 365
↓ Roma bankası ve Amerikan konsoloshanesi	» Kemal 368
↓ Ludwigsburg ticaret mektebi projesi	» A. Sabri 372
↓ Polis jandarma mektebi projesi müsabakası	» Şevki 375
↓ münasebetile	» Z. Selâh 376
↓ Birliğin 1933 faaliyet devresi	» Sedat Hakkı 377
↓ Amca Hüseyin Paşa yalısı	» Seyfettin 382
↓ Ev projeleri	» Sedat Emin 385
↓ İlkmeç projesi	Prof. Salih Murat 387
↓ Mimari Akustığı	 389
↓ Başka memleketlerde mimari	 392
↓ Haberler	

Şekil 4.2. Arkitekt Dergisi İçindekiler Bölümü

Kaynak: Arkitekt Dergisi, 1933

Derginin içeriğinin incelenmesi sonucunda ise yarışma, sergi ve proje bazında kalan ya da uygulaması yapılmış yapıların aktarımının yapıldığı görülmektedir. Bu yapıların aktarımı sırasında görsel materyallerin kullanıldığı kadar yazarın yorumunun da bulunduğu; yapıların Türkiye ve yurt dışından seçildiği söylenebilmektedir. Ek olarak Türk mimarların bilinçlenmesi amacı ile yurtdışından çeviri yapılan birçok teknik makale ve örneğe yer verildiği; bu makale ve örneklerin ise şehircilik, modern mimari, yapım teknikleri ve iç mekan üzerinde yoğunlaştığı anlaşılabilmektedir.

4.2. Architectural Forum Dergisi'nin Kapsamı ve Tarihçesi

Architectural Forum Dergisi, 1892 yılında Brick Builder adı ile tuğla ve tuğla işçiliği hakkında bilgi veren bir dergi olarak yayınlanmaya başlamıştır. 1917 yılında ise dergi ismini Architectural Forum olarak değiştirmiştir (URL 23). Dergi sadece mimari alanda

PART I—ARCH	PART II—ARCHITECTURAL E
Cover Design: Terrace, Villa Heim, Neuilly-sur-S	Steel for Tower, Empire State Building Fr
Main Lobby, Empire State Building	ARTICLES
ARTICLES	Annual Forecast of Architecture and Building, 1931
The Empire State Building	The Empire State Building
VII. The General Design	VIII. Elevators
Policy and Opinion	Tower Bracing
Community Apartments	Contractors—Pure and Impure, But Never Simple .
Common Brick House Competition	St. Cloud Hospital, St. Cloud, Minn.
PLATE ILLUSTRATIONS	Learning the Trends from the Facts
Trustees System Service Building, Chicago . .	The Question of Size
St. Paul's Church, Chestnut Hill, Pa.	A Re-Approach to the Study of Zoning
Worcester Pressed Steel Co., Worcester, Mass.	Determining Apartment Rentals
English Cotswold Houses	The Supervision of Construction Operations . . .
House of Lockwood Barr, Esq., Pelham, N. Y. .	
Women's Club, Ridgewood, N. J.	
Sculpture for a Modern Building	
Common Brick House Competition	

Şekil 4.4. Architectural Forum Dergisi İçindekiler Bölümü.

Kaynak: Architectural Forum Dergisi, 1931.

Architectural Forum Dergisi'nin içeriği incelendiğinde ise ekonomik buhran ve şehirlerin ekonomik bir biçimde inşa edilmesi, modern mimari örnekleri ve eleştirileri, yeni yapım teknikleri, gökdelenler, endüstriyel tasarım ve mimari, yeni yapı malzemeleri, toplumsal değişimin modern mimari üzerindeki etkileri gibi birçok konunun tartışıldığı görülmektedir. Dergi makalelerin bulunduğu ilk kısım ve yapıların incelendiği ikinci kısımdan oluşarak, tıpkı Arkitekt Dergisi gibi şehir, mimari ve iç mekana dair birçok örnek sunmuştur.

Tüm bunların doğrultusunda iki derginin de dönemin mimari anlayışını, toplumun yeni mimari tarza bakış açısını, mimarların modern tarza eğilimini, meslek ortamını yansıttığı söylenebilmektedir. Bu noktada farklı ekonomik, siyasi, kültürel özelliklere sahip iki ülkenin dergilerinden modern mimarlığın uygulanma biçimine, Uluslararası Üslup özelliklerine bakış açısına ve modernliğin Batı ile Doğu'da nasıl geliştiğine ulaşmanın mümkün olduğu söylenebilmektedir.

5. DEĞERLENDİRME VE BULGULAR

Arkitekt ve Architectural Forum’da verilen inşa edilmiş yapılar, yöntem kısmında aktarıldığı üzere araştırma tabloları ile detaylı bir şekilde incelenmiştir. Bu yapılar birden fazla cephe fotoğrafı (örnek olmayan yıllarda ise birden fazla cephe fotoğrafı kriteri aranmamıştır), okunabilir ve eksiksiz verilmiş (bodrum kat hariç) kat planları ve mobilya içeren iç mekan fotoğraflarının bulunması şartı seçilmiştir. Bu kapsamda Arkitekt Dergisi’nden 12 ve Architectural Forum Dergisi’nden de 12 yapı seçilerek, 1932- 1937 yılları arasında toplam 24 adet yapı incelenmiştir. Ek olarak dönemin bakış açısının daha iyi anlaşılabilmesi için yarışma, proje ve yurt dışından alınan örneklerle de yer verilmiştir.

Tablo 5.1. Arkitekt Dergisi’nden Seçilen Örnek Grubu

Kaynak: Arkitekt Dergisi baz alınarak araştırmacı tarafından hazırlanmıştır.

Arkitekt Dergisi’nden Seçilen İnşa Edilmiş Konut Örnekleri		
Yapı Yılı ve Dergi Sayısı	Yapı Adı	Yapı Mimarı/ Mimarları
1932 – Sayı 4	İzzet Bey Evi	Mimar Saim
1932 – Sayı 6	Hüsnü B. Apartmanı	Çubukçıyan ve Hüsnü
1932 – Sayı 11-12	Melek Apartmanı	Mimar Abidin Mühendis Fikri Suntur
1933 – Sayı 6	Seza Apartmanı	Mimar Sırrı Arif
1933 – Sayı 9-10	Zingal Pavilyonu ve Evi	Sedat Emin Suat Nazım
1934 – Sayı 5	İ.E.Ha. Evi	Mimar Abidin
1935 – Sayı 5	Kira Evi	Mimar Seyfi Erkan
1936 – Sayı 3	Modada Bir Villa	Zeki Sayar
1936 – Sayı 9	Modada Bir Villa	A.Ziya Kozanoğlu
1937 – Sayı 2	Kalamışda Bir Villa	Zeki Sayar
1937 – Sayı 5-6	Kalamışda Bir Villa	Zeki Sayar
1937 – Sayı 10-11	Suadiyede Bir Villa	Zeki Sayar

Tablo 5.2. Architectural Forum Dergisi’nden Seçilen Örnek Grubu

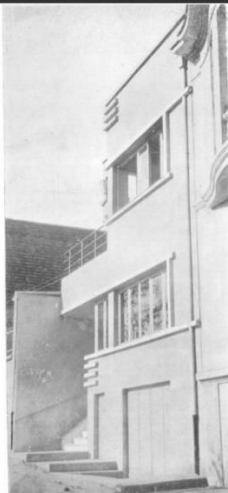
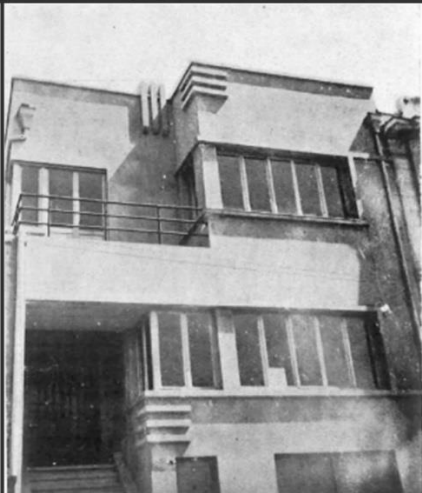
Kaynak: Architectural Forum Dergisi baz alınarak araştırmacı tarafından hazırlanmıştır.

Architectural Forum Dergisi’nden Seçilen İnşa Edilmiş Konut Örnekleri		
Yapı Yılı ve Dergi Sayısı	Yapı Adı	Yapı Mimarı/ Mimarları
1933 – Sayı 1-6	House In New Hartford	Howe and Lescaze
1934 – Sayı 10	House at Richmond Hill	Herbert Lippmann
1934 – Sayı 10	Week- End House	William B. Wiener
1934 – Sayı 11	V.D.L. Research House	Richard J. Neutra
1935 – Sayı 3	Square Shadows	George Howe
1935 – Sayı 8	House of Richard H. Mandel	Edward D. Stone
1936 – Sayı 2	House at Lake Delavan	Howard T. Fisher
1936 – Sayı 6	House For W.E. Oliver	R.M. Shindler
1936 – Sayı 8	Houses For T. W. Frech	Hays ve Simpson
1936 – Sayı 12	House For S. B. Heath	Alden B. Dow
1937 – Sayı 1	Rockefeller Apartments	Wallace K. Harrison J. Andre Fouilhoux
1937 – Sayı 5	Apartment House For Frank F. Fisher	A.N. Rebori Edgar Miller

Tablo 5.1 ve 5.2’de verilen yapılar yıllarına göre sıralanarak Modern Hareket (Uluslararası Üslup) kriterleri üzerinden değerlendirilmiş ve karşılaştırılmıştır.

Tablo 5.3. İzzet Bey Evi Cephe İnceleme Tablosu

Kaynak: Arkitekt Dergisi baz alınarak araştırmacı tarafından hazırlanmıştır.

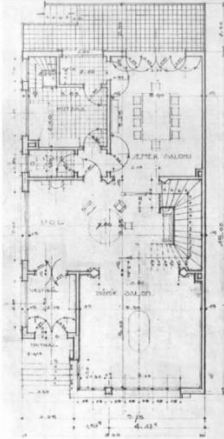
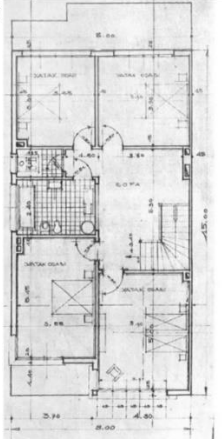
Yapı 1: İzzet Bey Evi / Cephe İncelemesi				
Dergi Bilgisi	Yapı Mimarı		Yapı Yeri	Yapı Türü
Arkitekt Dergisi 1932 - Sayı 4	Mimar Saim		İstanbul Türkiye	Villa
				
KÜTLESEL FORM	Yapı kübik hacimlerin farklı şekillerde bir araya gelmesi ile oluşmuştur. Bu form cephedeki çizgisel elemanlar ile desteklenmiştir. Balkon girintileri ise dolu boş ilişkisi kurmuştur.			
KRİTERLER	VAR	KISMEN VAR	YOK	AÇIKLAMA
YALIN CEPHE				Cephede süsleme bulunmamaktadır.
DÜZ ÇATI				Yapının üst örtüsünde modern düz çatı uygulaması bulunmaktadır.
ŞERİT AÇIKLIKLAR				Cephede şerit ve köşe açıklıkları bulunmaktadır.
PİLOTİ				Yapı piloti ile zeminden yükseltilmemiştir.

Tablo 5.3'te verilen yapının yatay açıklıkları, süslemesiz cephesi ve düz çatısıyla dönemin tasarım kriterlerinin çoğunu sağladığı söylenebilmektedir. Ek olarak yapının kübik formunun, dönemin kütle biçimleniş şeklini yansıttığı anlaşılabilmektedir.

Benzer bir şekilde yapının dergideki aktarımında da bu özelliklere dikkat çekilmiş, yatay açıklıkların dış ve iç mekan ilişkisi kurduğu söylenmiştir. Bu durumun yapının ferah olmasını sağladığının da altı çizilmiştir (Arkitekt, 1932: 99- 101).

Tablo 5.4. İzzet Bey Evi Plan İnceleme Tablosu

Kaynak: Arkitekt Dergisi baz alınarak araştırmacı tarafından hazırlanmıştır.

Yapı 1: İzzet Bey Evi / Plan İncelemesi				
Dergi Bilgisi	Yapı Mimarı		Yapı Yeri	Yapı Türü
Arkitekt 1932 - Sayı 4	Mimar Saim		İstanbul Türkiye	Villa
Zemin Kat			Birinci Kat	
PLAN KURGUSU	Plan merkezde bulunan hol etrafında şekillenmiştir. Toplu kullanım alanları zemin, özel mekanlar ise birinci katta konumlandırılmıştır. Bu noktada zemin katta daha az duvar kullanılması sağlanmıştır.			
İŞLEVLER	Zemin Katlar Salon Yemek Salonu Mutfak Wc Balkon		Birinci Kat 4 Yatak Odası Banyo Wc 2 Balkon	
KRİTERLER	VAR	KISMEN VAR	YOK	AÇIKLAMA
AÇIK PLAN				Yapının ortak kullanım alanlarını kapatan duvarlar yer almamaktadır.
İŞLEVSELLİK				İlişkili mekanlar birbirine yakın yerleştirilmiştir. Kullanıcının çalışacağı bir alan bulunmamaktadır.

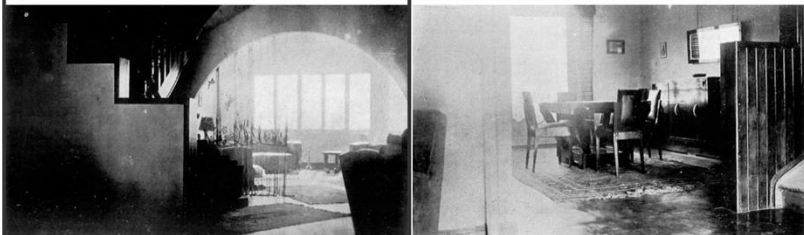
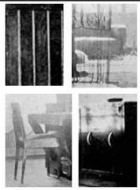
Tablo 5.4 incelendiğinde, girişte oturma alanlarının da yer aldığı bir holün bulunduğu ve bu holün yemek odası ile salonu birbirine bağladığı görülmektedir. Salonun bulunduğu alanın sürekli bir biçimde uygulanan açıklıklarla tasarlandığı; yemek odasının ise terasla ilişkili kurgulandığı anlaşılabilmektedir. Üst katta ise hol etrafında yerleştirilen yatak odalarının balkonlar ile ilişki kurduğu görülebilmektedir.

Tablo 5.4'e göre hol, yemek odası ve salonu birbirinden ayıran duvarların olmaması; birçok balkon alanının yer alması, çalışma alanının bulunmaması doğrultusunda yapının açık plan kriterinibirini tam, işlevsellik kriterini kısmen sağadığı söylenebilmektedir.

Dergideki aktarım incelendiğinde ise plandaki işlevlerin açıklanmasından sonra planın zengin yapısına işaret edildiği görülmektedir (Arkitekt, 1932: 99 - 101).

Tablo 5.5. İzzet Bey Evi İç Mekan İnceleme Tablosu

Kaynak: Arkitekt Dergisi baz alınarak araştırmacı tarafından hazırlanmıştır.

Yapı 1: İzzet Bey Evi / İç Mekan İncelemesi				
Dergi Bilgisi	Yapı Mimarı		Yapı Yeri	Yapı Türü
Arkitekt Dergisi 1932 - Sayı 4	Mimar Saim		İstanbul Türkiye	Villa
				
MALZEME KULLANIMI		İç mekanda çoğunlukla ahşap kullanılmıştır. Ahşap hem mobilyalarda hem de ayırıcı bölme yüzeylerinde uygulanmıştır. Mekanda tül perde kullanımı ile mahremiyet sağlanmak istenmiştir.		
KRİTERLER	VAR	KISMEN VAR	YOK	AÇIKLAMA
YALIN İÇ MEKAN		■		İşlevsiz ürünler kullanılmamıştır. Geleneksel motifleri olan halı tercih edilmiştir.
MODERN MOBİLYA			■	Mobilyalar dönemin hafif mobilya görüntüsünü sağlamamaktadır.

Tablo 5.5'e göre yapının modern kimliğinin iç mekana yansımadağı anlaşılabilmektedir. Bu noktada yapıda tamamı ile modern bir kimlik ve dil bütünlüğünün

kurulamadığı görülebilmektedir. Dergide ise iç mekan ile ilgili yazılı bir aktarımın yer almamasının dikkat çektiği söylenebilmektedir.

Tablo 5.6. Hüsni B. Apartmanı Cephe İnceleme Tablosu

Kaynak: Arkitekt Dergisi baz alınarak araştırmacı tarafından hazırlanmıştır.

Yapı 2: Hüsni B. Apartmanı / Cephe İncelemesi				
Dergi Bilgisi	Yapı Mimarı		Yapı Yeri	Yapı Türü
Arkitekt Dergisi 1932 - Sayı 6	Çubukçıyan ve Hüsni		İstanbul Türkiye	Apartman
				
KÜTLESEL FORM	Yapı ana kütesine yuvarlatılmış balkon alanlarının ve silindir biçimindeki formun eklenmesi ile kurgulanmıştır. Bu ekler cephede dinamik bir görünüm sağlamaktadır.			
KRİTERLER	VAR	KISMEN VAR	YOK	AÇIKLAMA
YALIN CEPHE				Cephede süsleme bulunmamaktadır.
DÜZ ÇATI				Yapının üst örtüsünde düz çatı uygulaması bulunmamaktadır.
ŞERİT AÇIKLIKLAR				Cephe boyunca devam eden şerit açıklık uygulaması bulunmamaktadır.
PİLOTİ				Yapı piloti ile zeminden yükseltilmemiştir.

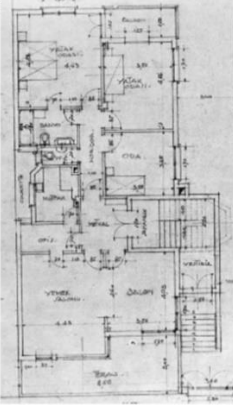
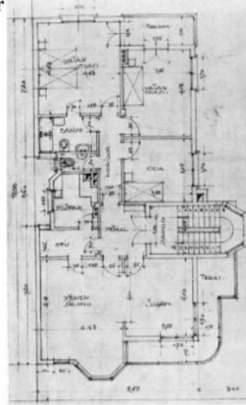
Tablo 5.6'ya göre yapının dikdörtgen ve dairesel elemanlar ile kurgulandığı görülebilmektedir. Balkonlarda bulunan yuvarlatılmış alanların ise bu dönemde sıkça kullanılan uygulamalardan biri olduğu söylenebilmektedir. Tablo 5.6' da yer alan kriterler

incelendiğinde ise yapının yalnızca yalın cephe anlayışına sahip olduğu anlaşılabilmektedir.

Dergideki aktarımlar incelendiğinde ise yapının manzaraya göre şekillendiği, yatak odalarının ise sakin bir cephede konumlandırılmasının tercih edildiği anlatılmıştır (Arkitekt, 1932: 163- 167).

Tablo 5.7. Hüsnü B. Apartmanı Plan İnceleme Tablosu

Kaynak: Arkitekt Dergisi baz alınarak araştırmacı tarafından hazırlanmıştır.

Yapı 2: Hüsnü B. Apartmanı / Plan İncelemesi				
Dergi Bilgisi	Yapı Mimarı		Yapı Yeri	Yapı Türü
Arkitekt 1932 - Sayı 6	Çubukçıyan ve Hüsnü		İstanbul Türkiye	Apartman
Zemin Kat			Diğer Katlar	
PLAN KURGUSU	Her katta bir daire olacak şekilde tasarım yapılmıştır. Plan giriş alanı etrafında şekillenmiş, özel ve genel mekanlar farklı alanlarda konumlandırılmıştır. Düşey sirkülasyon cepheden okunacak şekilde plana eklenmiştir.			
İŞLEVLER	Zemin Kat Salon Yemek Salonu Mutfak Wc Banyo	3 Yatak Odası Ofis 2 Balkon	Diğer Katlar Salon Yemek Salonu Mutfak Wc Banyo	3 Yatak Odası Ofis 2 Balkon
KRİTERLER	VAR	KISMEN VAR	YOK	AÇIKLAMA
AÇIK PLAN				Yapının ortak kullanım alanlarını kapatan duvarlar yer almamaktadır.
İŞLEVSELLİK				İlişkili mekanlar birbirine yakın yerleştirilmiştir. Kullanıcının çalışacağı bir alan yer almaktadır.

Tablo 5.7 incelendiğinde girişte bir hol alanın yer aldığı ve diğer alanlara buradan geçiş yapıldığı görülebilmektedir. Yapının giriş cephesinde salon, yemek odası gibi işlevler yer almakta, arka cepheye doğru ise yatak odaları konumlandırılmaktadır. Planda ek olarak çalışma alanı olarak bir ofisin bulunduğu görülmektedir. Ofis, mutfak ve yemek salonu ile ilişkilendirilmiştir. Salon, yemek odası ve yatak odaları ise balkonla ilişkili olacak şekilde kurgulanmıştır. Balkon ve çalışma alanının varlığı, ortak yaşam alanlarının iç içe olması noktasında ise plan kriterlerinin ikisinin de sağlandığı görülebilmektedir.

Tablo 5.8. Hüsni B. Apartmanı İç Mekan İnceleme Tablosu

Kaynak: Arkitekt Dergisi baz alınarak araştırmacı tarafından hazırlanmıştır.

Yapı 2: Hüsni B. Apartmanı / İç Mekan İncelemesi				
Dergi Bilgisi	Yapı Mimarı		Yapı Yeri	Yapı Türü
Arkitekt Dergisi 1932 - Sayı 6	Çubukçıyan ve Hüsni		İstanbul Türkiye	Apartman
				
MALZEME KULLANIMI			Mobilyalarda ahşap kullanılmıştır. Ek olarak aynı tip kullanım biçiminin, çeşitli kumaşlar ile uygulanması yansıtılmıştır.	
KRİTERLER	VAR	KISMEN VAR	YOK	AÇIKLAMA
YALIN İÇ MEKAN				İşlevsiz ürünler kullanılmamıştır. Geleneksel motifleri olan halı tercih edilmiştir.
MODERN MOBİLYA				Mobilya tasarımında eklektik bir yaklaşım söz konusudur.

Tablo 5.8'e göre iç mekanda manzaraya göre konumlandırılmış bir oturma alanı yer almaktadır. Bu alanda geleneksel motifli halı kullanımı ve desenli koltuk kumaşlarının kullanımı dikkat çekmektedir. Tabloda verilen baı dekoratif ürünlerin ise süslemeli bir yaklaşım ile tasarlandığı, genel olarak iç mekanın dönemin tasarım anlayışı ile uyuşmadığı söylenebilmektedir. Bu noktada yapı, yalın iç mekan kriterini kısmen sağlamakta, modern mobilya kriterini sağlamamaktadır. Dergide ise iç mekanla ilgili görseller haricinde bir aktarım söz konusu değildir.

Tablo 5.9. Melek Apartmanı Cephe İnceleme Tablosu

Kaynak: Arkitekt Dergisi baz alınarak araştırmacı tarafından hazırlanmıştır.

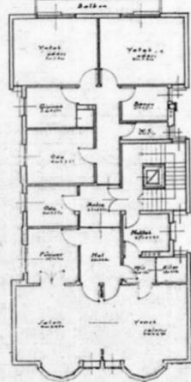
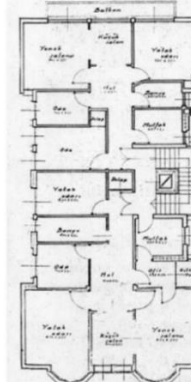
Yapı 3: Melek Apartmanı / Cephe İncelemesi				
Dergi Bilgisi	Yapı Mimarı		Yapı Yeri	Yapı Türü
Arkitekt Dergisi 1932 - Sayı 11-12	Mimar Abidin Mühendis Fikri Suntur		İstanbul Türkiye	Apartman
				
KÜTLESEL FORM	Yapı dikdörtgen bir formun cephedeki çıkıntılarla hareketlendirilmesi ile oluşmuştur. Bu dairesel çıkıntılar cephede dinamiklik iç mekanda ise özel bir alan oluşmasını sağlamıştır.			
KRİTERLER	VAR	KISMEN VAR	YOK	AÇIKLAMA
YALIN CEPHE	☒	☐	☐	Cephede süsleme bulunmamaktadır.
DÜZ ÇATI	☒	☐	☐	Yapının üst örtüsünde modern düz çatı uygulaması bulunmaktadır.
ŞERİT AÇIKLIKLAR	☒	☐	☐	Yatay bir şekilde cephe boyu uygulanan açıklıklar bulunmaktadır.
PİLOTİ	☐	☐	☒	Yapı piloti ile zeminden koparılmamıştır.

Tablo 5.9'a göre, dikdörtgen formundaki cephede şerit açıklıklar ve yalın bir yaklaşımın yer aldığı; yapının üst örtüsünde ise düz çatı uygulaması bulunduğu görülmektedir. Bu noktada yapı kriterlerinden 3 tanesinin sağlandığı söylenebilmektedir.

Dergide ise yapının ekonomik ve toplumsal koşullara göre tasarlandığının, yapının tamamen yapıldığı dönemin şartlarını yansıttığının altı çizilmiştir. Yapı için ek olarak malzeme bilgisi verilmiş, cephenin gri ve krem rengi sıva olduğu; doğramaların beyaz ve kapıların lacivert olduğu aktarılmıştır (Arkitekt, 1932: 311- 316).

Tablo 5.10. Melek Apartmanı Plan İnceleme Tablosu

Kaynak: Arkitekt Dergisi baz alınarak araştırmacı tarafından hazırlanmıştır.

Yapı 3: Melek Apartmanı / Plan İncelemesi					
Dergi Bilgisi		Yapı Mimarı		Yapı Yeri	Yapı Türü
Arkitekt 1932 - Sayı 11- 12		Mimar Abidin Mühendis Fikri Suntur		İstanbul Türkiye	Apartman
Zemin, Birinci ve İkinci Katlar			Üst Katlar		
					
PLAN KURGUSU		Plan düşey sirkülasyon alanı etrafında şekillenmiş; üst katlarda iki daire, zemin, birinci ve ikinci katlarda birer daire yer alacak şekilde tasarlanmıştır. İşlevler üst katlarda cephedeki balkon ve açıklığa göre; diğer katlarda ise genel ve özel mekanlara göre konumlandırılmıştır.			
İŞLEVLER	Zemin, Birinci ve İkinci Katlar			Üst Katlar	
	Yemek Odası	2 Oda	Yemek Odası	Oda	
	Salon	Banyo	Salon	Banyo	
	2 Yatak Odası	Wc	2 Yatak Odası	Hol	
	Ofis	Sigara Odası	Ofis		
	Mutfak ve Kiler	Giyinme Odası	Mutfak ve Kiler		
KRİTERLER	VAR	KISMEN VAR	YOK	AÇIKLAMA	
AÇIK PLAN				Yapının ortak kullanım alanları iç içe geçmiş bir biçimdedir.	
İŞLEVSELLİK				Mekanlar konum ve büyüklük olarak işlevsel olarak düzenlenmiştir. Konut, evden çalışmayı desteklemektedir.	

Tablo 5.10’a göre, daireye antreden girilmekte, buradan giriş cephesinde yer alan salon ve yemek odasına; arka cephede yer alan yatak odalarına doğru gidilmektedir. Planda konut yapılarında bulunan temel işlevlere (salon, mutfak, banyo, yatak odası) ek olarak ofis, kiler ve sigara odası yer almaktadır. Ofisin mutfak ve yemek odası ile sigara odasının ise salon ile ilişkilendirildiği görülebilmektedir. Yatak odalarının ise giyinme odasına yakın ve balkona açılacak şekilde tasarlandığı söylenebilmektedir. Planda ek olarak işlevlendirilmemiş iki alan yer almakta ve bu alanlar özel bir tanımlama ismi kullanılmadan yalnızca oda şeklinde aktarılmaktadır.

Tüm bu bilgilere ek olarak tablo 5.10’a göre, ortak yaşam alanlarının açık hacimler olması ve çalışma, depolama, balkon gibi birçok işlevin yer alması doğrultusunda planın iki kriteri de sağladığı görülmektedir.

Dergide ise planlar ile ilgili işlev bilgileri verildikten sonra yapının çatı katında hizmetçi odalarının; bodrum katında ise depo, çamaşırhane, kapıcı dairesi, mekanik odalar ve dükkan olduğu söylenmiştir (Arkitekt, 1932: 311- 316).

Tablo 5.11. Melek Apartmanı İç Mekan İnceleme Tablosu

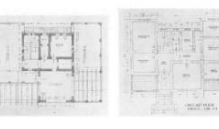
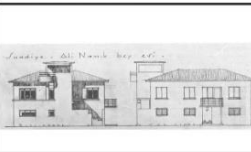
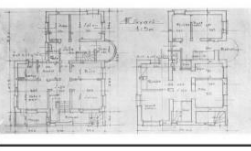
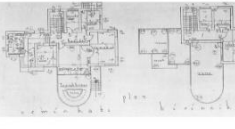
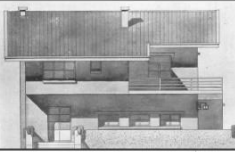
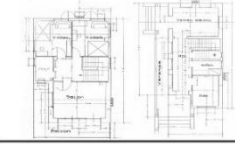
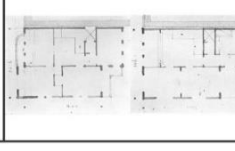
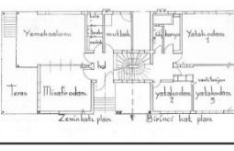
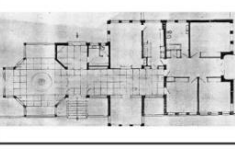
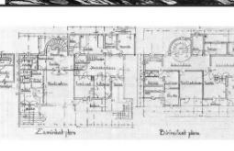
Kaynak: Arkitekt Dergisi baz alınarak araştırmacı tarafından hazırlanmıştır.

Yapı 3: Melek Apartmanı / İç Mekan İncelemesi							
Dergi Bilgisi		Yapı Mimarı		Yapı Yeri	Yapı Türü		
Arkitekt Dergisi 1932 - Sayı 11- 12		Mimar Abidin Mühendis Fikri Suntur		İstanbul Türkiye	Apartman		
							
MALZEME KULLANIMI		 		 		İç mekan ahşap ve kumaş ağırlıklı tasarlanmıştır. farklı tip kumaşların farklı oturma alanlarını işaret ettiği söylenebilmektedir. Mobilyaların kapalı formunu azaltmak için cam kullanıldığı da görülebilmektedir.	
KRİTERLER	VAR	KISMEN VAR	YOK	AÇIKLAMA			
YALIN İÇ MEKAN				Duvar ve zemin yüzeyleri sadedir ancak kullanılan ürünlerde süslemeli yüzeyler bulunmaktadır.			
MODERN MOBİLYA				Mobilyalar modern hareketin standartlaştırdığı, dönemin yaygın kullanımına uygun biçimde değildir.			

Tablo 5.11'e göre iç mekanın, yapının tümü ile uyumlu olmadığı söylenebilmektedir. Kullanılan ürün ve kumaşların içerdiği motifler nedeni ile mekan modern bir kimliğe sahip olamamaktadır. Dergide ise iç mekan ile ilgili yazılı bir aktarım söz konusu değildir.

Tablo 5.12, 5.13, 5.14. Arkitekt Dergisi'nde Yer Alan Konut Projeleri

Kaynak: Arkitekt Dergisi baz alınarak araştırmacı tarafından hazırlanmıştır.

Arkitekt Dergisi'nde Yer Alan Konut Projeleri		1932
Sayı 1 - Villa Projesi - Mimar Sedat Hakkı	Sayı 3 - Villa Projesi - Mimar B. O. Celal	
		
		
Sayı 3 - Ev Projesi - Mimar Abidin	Sayı 3 - Ev Projesi - Mimar Selim Zeki	
		
		
Arkitekt Dergisi'nde Yer Alan Konut Projeleri		1932
Sayı 3 - Beldiye Reisi Evi Projesi - Aptullah Ziya	Sayı 5 - Bir Ev Projesi - Mimar Sedat Hakkı	
		
		
Sayı 4 - Villa Projesi - Arif Hikmet	Sayı 5 - Arukat Zübür Bey Evi Projesi - Mimar Sevil	
		
		
Arkitekt Dergisi'nde Yer Alan Konut Projeleri		1932
Sayı 6 - Müsterek Evler Projesi - Aptullah Ziya	Sayı 9 - Sayfiye Projesi - Mimar Sedat Hakkı	
		
		
Sayı 9 - Nakızzade Şekip Bey Evi Projesi - Aptullah Ziya		
		
		

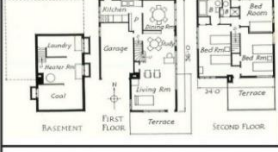
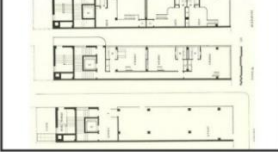
Tablo 5.12, 5.13 ve 5.14'e göre 1932 yılında verilen örnek konut projelerinde en çok Sedat Hakkı Eldem ve Aptullah Ziya'nın adının geçtiği görülmektedir. Verilen örneklerin modern olduğu kadar geleneksel referansları baz aldığı da söylenebilmektedir. Dikkat

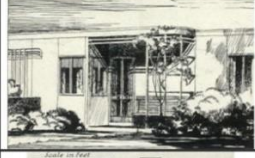
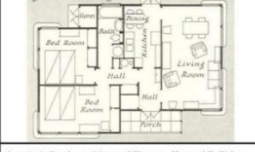
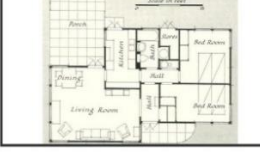
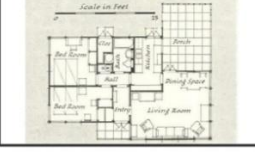
eken bir diğeri özellik ise geleneksel ya da modern yapı farkı olmadan örneklerin çoğunda çalışma alanı, hizmetçi odası gibi işlevlerin bulunmasıdır. Ek olarak verilen projelerin yaklaşım ve sunuş biçimi hakkında dönemin mimarları hakkında önemli bilgiler verdiği de söylenebilmektedir.

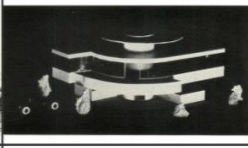
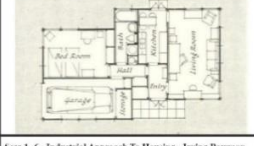
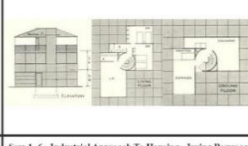
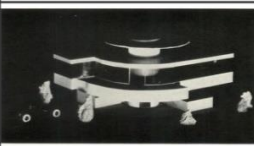
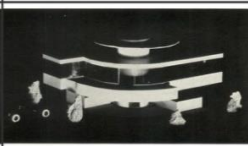
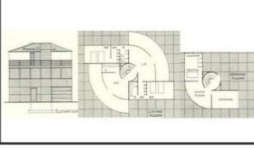
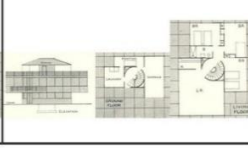
Projelerle ilgili dergideki aktarımlar incelendiğinde ise kurgusal bir alanın (sahil kenarı, bir ilçe vs...) ya da kullanıcı biçimine (bir doktor, dört kişilik aile vs...) göre oluşturulduğu görülmektedir (Arkitekt, 1932).

Tablo 5.15, 5.16, 5.17. Architectural Forum Dergisi'nde Yer Alan Konut Projeleri

Kaynak: Architectural Forum Dergisi baz alınarak araştırmacı tarafından hazırlanmıştır.

Architectural Forum Dergisi'nde Yer Alan Konut Projeleri		1932
Sayı 1-6 - Proposed Small Houses - Claus ve Daub	Sayı 1-6 - Proposed Small Houses - Claus ve Daub	
		
		
Sayı 7 - Studio Apartment Building Project - Norman N. Rice		
		
		

Architectural Forum Dergisi'nde Yer Alan Konut Projeleri		1932
Sayı 1-6 - Product of General Houses - Howard T. Fisher	Sayı 1-6 - Product of General Houses - Howard T. Fisher	
		
		
Sayı 1-6 - Product of General Houses - Howard T. Fisher	Sayı 1-6 - Product of General Houses - Howard T. Fisher	
		
		

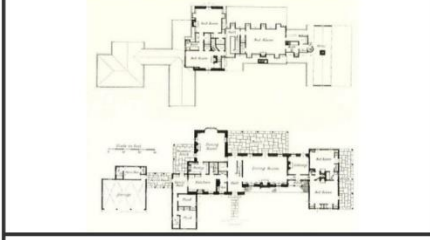
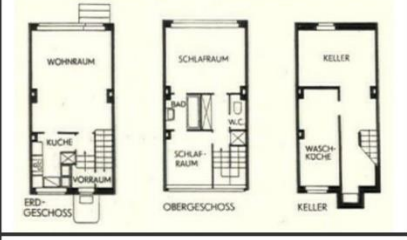
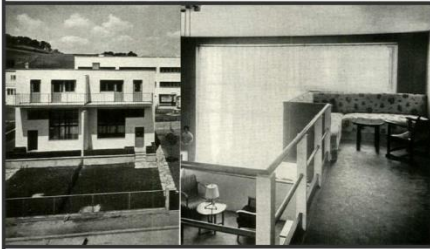
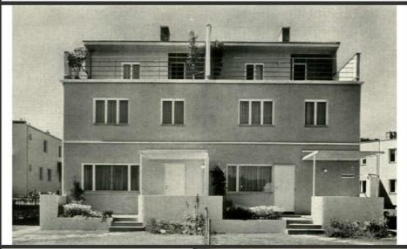
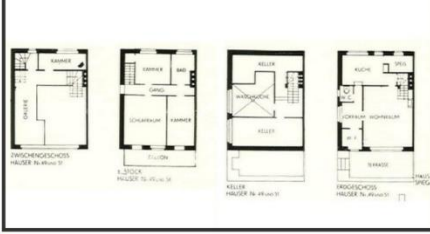
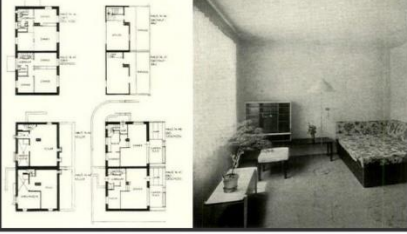
Architectural Forum Dergisi'nde Yer Alan Konut Projeleri		1932
Sayı 1-6 - Product of General Homes - Howard T. Fisher	Sayı 1-6 - Industrial Approach To Housing - Irving Bowman	
		
		
Sayı 1-6 - Industrial Approach To Housing - Irving Bowman	Sayı 1-6 - Industrial Approach To Housing - Irving Bowman	
		
		

Tablo 5.15, 5.16 ve 5.17'ye göre ise 1932 yılında verilen projelerin belirli bir konsept etrafında farklı plan tipleri ile oluşturulduğu görülebilmektedir. Verilen örneklerin ise kübik ya da dairesel formda modern yapılar olduğu söylenebilmektedir. Örneklerin incelenmesi sonucunda ise temel işlevlere ek olarak garaj ve depolama alanları bulunmakta, bir çalışma odasının tanımlanmaması ise dikkat çekmektedir. Çalışma alanları salon ya da yatak odalarının içinde çözümlenmektedir.

Projelerin dergideki aktarımları incelendiğinde ise yapıların ekonomik ve modern olması göz önünde bulundurularak tasarlandığı görülmektedir (Architectural Forum, 1932).

Architectural Forum Dergisi incelendiğinde 1932 yılında inşa edilmiş modern bir konut yapısının bulunmadığı görülmektedir. Bu yılda modern yapıların yabancı kaynaklardan alınan örneklerde ve geliştirilmesi öngörülen projelerin yayınlanması ile okuyuculara sunulduğu anlaşılmaktadır. Bu noktada derginin bu yılda modern mimarinin uygulanma ve yaklaşım biçimini yansıtarak, yeni tasarımların uygulanmasında öncülük etmeye çalıştığı söylenebilmektedir.

Tablo 5.18. Architectural Forum Dergisi’nde Yer Alan Yabancı Kaynaklı Konut Yapıları
Kaynak: Architectural Forum Dergisi baz alınarak araştırmacı tarafından hazırlanmıştır.

Architectural Forum Dergisi’nde Yer Alan Yabancı Kaynaklı Konut Yapıları		1932
Sayı 1- 6 - Electus D. Litchfield - Kanada		Sayı 10 - Walter Loos - Avusturya
		
		
Sayı 10 - Adolf Loos - Avusturya		Sayı 10 - Jacques Groag - Avusturya
		
		

Dergide verilen detaylı yabancı örnekler incelendiğinde ise (Tablo 5.18) genel olarak modern yapıların hakim olduğu görülmektedir. Yapıların yalın cepheli, düz çatılı, dikdörtgensel formda olduğu dikkat çekmektedir. Planlarda ise genel olarak bölücü duvarların az kullanıldığı görülmektedir. Modern yapıların iç mekanlarında ise çok işlevli mobilya örneği verildiği, sade bir yaklaşımın bulunduğu anlaşılmaktadır. Yabancı kaynaklardan detaylı bir inceleme ile sunulan yapıların ise en çok Avusturya’dan seçildiği görülmektedir.

Tüm bu bilgiler kapsamında 1932 yılında Arkitekt'in inşa edilen yapı alanında daha modern bir tutum sergilediği, tasarım aşamasındaki proje kapsamında ise Architectural Forum'un daha modern yapılara yer verdiği anlaşılabilmektedir. Ek olarak bu yılda Arkitekt'in içtimai, iktisadi, ferah, zengin; Architectural Forum'un ise ekonomik ve modern kavramlarını yapı tasarım sürecinde baz aldığı söylenebilmektedir.

Tablo 5.19. Seza Apartmanı Cephe İnceleme Tablosu

Kaynak: Arkitekt Dergisi baz alınarak araştırmacı tarafından hazırlanmıştır.

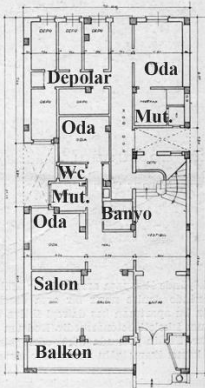
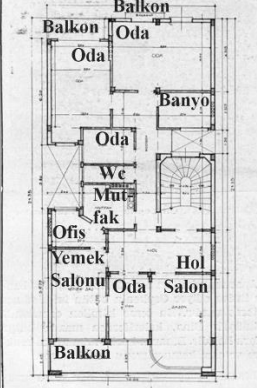
Yapı 1: Seza Apartmanı / Cephe İncelemesi					
Dergi Bilgisi		Yapı Mimarı		Yapı Yeri	Yapı Türü
Arkitekt Dergisi 1933 - Sayı 6		Mimar Sırrı Arif		İstanbul Türkiye	Apartman
					
KÜTLESEL FORM		Yapı dikdörtgen bir formdadır. Yapı cephesindeki açıklıkları ile hem dolu- boş ilişkisi kurmakta hem de çizgiselliği vurgulamaktadır.			
KRİTERLER	VAR	KISMEN VAR	YOK	AÇIKLAMA	
YALIN CEPHE				Cephede süsleme bulunmamaktadır.	
DÜZ ÇATI				Yapının üst örtüsünde düz çatı uygulaması bulunmaktadır.	
ŞERİT AÇIKLIKLAR				Cephe boyunca devam eden şerit açıklık uygulaması bulunmaktadır.	
PİLOTİ				Yapı piloti ile zeminden yükseltilmemiştir.	

Tablo 5.19’da yer alan yapı 5 kattan oluşmakta, cephe boyu süren yatay açıklıkları, sade cephesi ve düz çatısı ile dönemin tasarım kriterlerinin çoğunu içermektedir. Yapının katları belli edecek şekilde uygulanan çizgisel alanları ve açıklıkları ile dinamik bir cephe elde edilmektedir.

Derginin bu yapı ile ilgili aktarımı incelendiğinde ise bina girişinde bir bahçe alanının yaratılması amacı ile binanın geri çekildiğini ve binanın cam ile renkli sıva kompozisyonu ile kurgulandığını vurguladığı görülmektedir (Arkitekt, 1933: 165- 170).

Tablo 5.20. Seza Apartmanı Plan İnceleme Tablosu

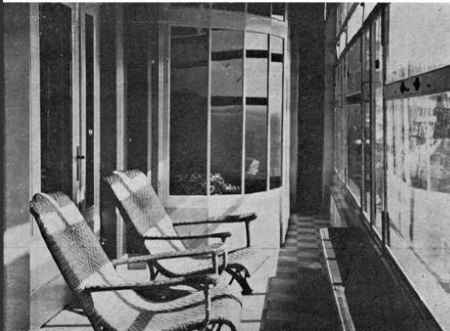
Kaynak: Arkitekt Dergisi baz alınarak araştırmacı tarafından hazırlanmıştır.

Yapı 1 : Seza Apartmanı / Plan İncelemesi					
Dergi Bilgisi		Yapı Mimarı		Yapı Yeri	Yapı Türü
Arkitekt 1933 - Sayı 6		Mimar Sırrı Arif		İstanbul Türkiye	Apartman
SEZA APARTMANI BODRUM PLANI M.52 SEZA APARTMANI KATLARI PLANI M.53 					
PLAN KURGUSU		Plan düşey sirkülasyon alanı etrafında dairenin şekillenmesi ile oluşmuştur. Planın düzgün geometrik formuna ek olarak yuvarlatılmış çizgileri dikkat çekmektedir. Genel ve özel mekan ayrımı gözetilmiştir.			
İŞLEVLER		Bodrum Kat Salon ve Balkon 2Mutfak 3 Oda 5 Depo Wc ve Banyo		Diğer Katlar Salon Yemek Odası 4 Oda Ofis Mutfak	Diğer Katlar 3 Balkon Wc ve Banyo
KRİTERLER	VAR	KISMEN VAR	YOK	AÇIKLAMA	
AÇIK PLAN	☒	☐	☐	Ortak kullanım alanları birbirleri ile ilişkilidir ve kendi aralarında geçiş yapmak mümkündür.	
İŞLEVSELLİK	☒	☐	☐	İlişkili mekanlar birbirine yakın yerleştirilmiştir. Kullanıcının çalışacağı bir alan tasarlanmıştır.	

Tablo 5.20'nin incelenmesi doğrultusunda daireye girildiğinde bir hol alanı ile karşılaşıldığı ve bu alandan ön cephede iç içe olan toplu yaşam alanları ile arka cephede bulunan odalara gidildiği görülmektedir. Yatak odalarının ve salon ile yemek odasının balkonla ilişkili olduğu anlaşılmaktadır. Planda ek olarak ofis bulunmakta ve bu alan yemek odası ile mutfak arasında konumlandırılmaktadır. Dikkat çeken bir diğer nokta ise salon, yemek salonu, mutfak haricindeki mekanlar yalnızca oda olarak tanımlanmıştır. Tüm bu bilgiler doğrultusunda ise yapı planı kriterlerin ikisini de sağlamaktadır.

Tablo 5.21. Seza Apartmanı İç Mekan İnceleme Tablosu

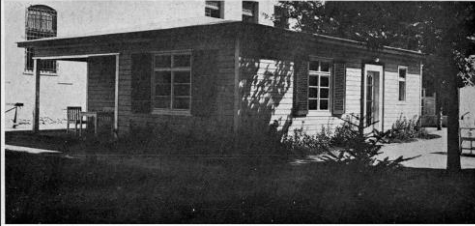
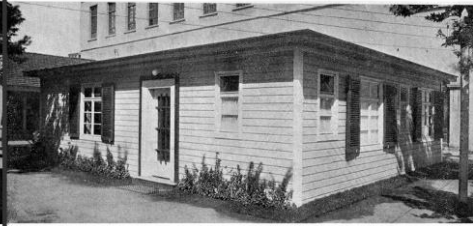
Kaynak: Arkitekt Dergisi baz alınarak araştırmacı tarafından hazırlanmıştır.

Yapı 1 : Seza Apartmanı / İç Mekan İncelemesi				
Dergi Bilgisi	Yapı Mimarı		Yapı Yeri	Yapı Türü
Arkitekt Dergisi 1933 - Sayı 6	Mimar Sırrı Arif		İstanbul Türkiye	Apartman
				
MALZEME KULLANIMI	 	İç mekanda duvar ve zemin yüzeylerinin sade olduğu görülmektedir. Mobilyalarda ise çiçek motifli deseni olan kumaşlara ek metal ve parlak cilalı yüzeylerin tasarıma dahil olduğu görülebilmektedir.		
KRİTERLER	VAR	KISMEN VAR	YOK	AÇIKLAMA
YALIN İÇ MEKAN				Çiçek motifli kumaşlar tercih edilmiştir.
MODERN MOBİLYA				Mobilya kumaşları modern değildir. Metal sehpa ve çok amaçlı kullanıma yönelik üretimler bulunmaktadır.

Tablo 5.21'e göre ise işlevsel ve modern mobilyalar kullanılmış fakat bunların kaplama malzemesi çiçek motifli seçilmiştir. Bu noktada yapı iki kriteri kısmen sağlamış ve yapının kimliğiyle bütünlük sağlayamamıştır. Dergide iç mekan ile ilgili yazılı bir aktarım bulunmamaktadır.

Tablo 5.22. Zingal Pavyonu ve Evi Cephe İnceleme Tablosu

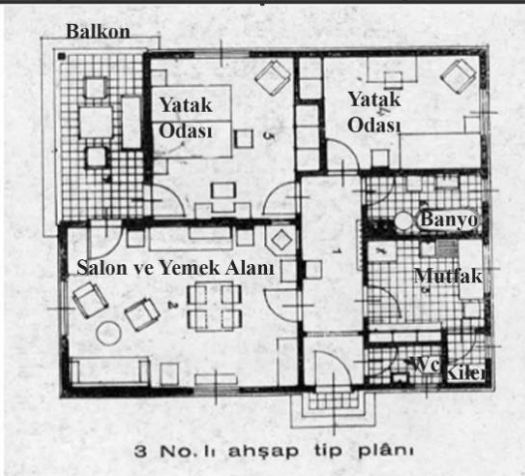
Kaynak: Arkitekt Dergisi baz alınarak araştırmacı tarafından hazırlanmıştır.

Yapı 2: Zingal Pavyonu ve Evi / Cephe İncelemesi					
Dergi Bilgisi		Yapı Mimarı		Yapı Yeri	Yapı Türü
Arkitekt Dergisi 1933 - Sayı 9- 10		Sedat Emin Suat Nazım		İstanbul Türkiye	Villa
					
KÜTLESEL FORM	Yapının kareye yakın bir formu bulunmaktadır. Balkon alanındaki hacim boşaltılarak cephede daha hafif bir görüntü elde edilmiş, dolu- boş ilişkisi kurulmuştur.				
KRİTERLER	VAR	KISMEN VAR	YOK	AÇIKLAMA	
YALIN CEPHE				Cephede süsleme bulunmamaktadır.	
DÜZ ÇATI				Yapının üst örtüsünde düz çatı uygulaması bulunmamaktadır.	
ŞERİT AÇIKLIKLAR				Cephe boyunca devam eden şerit açıklık uygulaması bulunmamaktadır.	
PİLOTİ				Yapı piloti ile zeminden yükseltilmemiştir.	

Tablo 5.22'ye göre yapı dönemin yalnızca yalın cephe anlayışına uymaktadır. Dergiye göre (1933), yapı ahşap ev sergisi için yapılmış bir prototiptir. Küçük bir aile için tasarlanmış evin ilerleyen yıllardaki yapılara örnek olmasının beklendiği aktarılmıştır (278- 282).

Tablo 5.23. Zingal Paviyonu ve Evi Plan İnceleme Tablosu

Kaynak: Arkitekt Dergisi baz alınarak araştırmacı tarafından hazırlanmıştır.

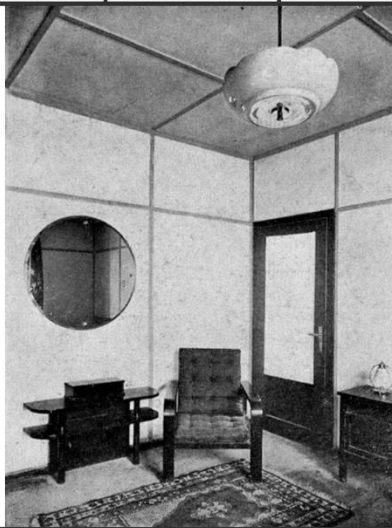
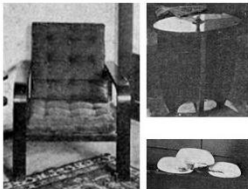
Yapı 2: Zingal Pavyonu ve Evi / Plan İncelemesi					
Dergi Bilgisi		Yapı Mimarı		Yapı Yeri	Yapı Türü
Arkitekt 1933 - Sayı 9- 10		Sedat Emin Suat Nazım		İstanbul Türkiye	Villa
					
PLAN KURGUSU	Plan hol etrafında şekillenmiştir. Islak hacimler bir küme halinde evin köşesine, yatak odaları evin arka tarafına ve genel kullanım alanları evin ön tarafında konumlandırılmıştır.				
İŞLEVLER	Kat Planı Salon ve Yemek Alanı Mutfak ve Kiler Banyo ve Wc 2 Yatak Odası Balkon				
KRİTERLER	VAR	KISMEN VAR	YOK	AÇIKLAMA	
AÇIK PLAN				Ortak kullanım alanları iç içedir.	
İŞLEVSELLİK				İlişkili mekanlar birbirine yakın yerleştirilmiştir. Çalışma alanları yatak odalarında çözümlenmiştir.	

Tablo 5.23'e göre yapının planı incelendiğinde ise daha önceki planlarda yer alan yemek odasının bu yapıda salon içerisinde küçük bir alana dönüştüğü görülmektedir. Çalışma alanlarının ise yatak odası içerisinde çözümlendiği anlaşılmaktadır. Salon ve yatak odası tıpkı diğer yapılar gibi balkon ile ilişki kurmaktadır. Mekanların iç içe olması; depolama, çalışma ve balkon alanlarının tasarlanması ile yapı iki kriteri de sağlamaktadır.

Dergide ise yemekler kolay servis edilebilmesi için mutfak ve yemek alanının karşılıklı konumlandırıldığı aktarılmıştır (Arkitekt, 1933: 278- 282). Bu doğrultuda derginin, planı işlevsellik üzerinden değerlendirdiği anlaşılabilmektedir.

Tablo 5.24. Zingal Pavyonu ve Evi İç Mekan İnceleme Tablosu

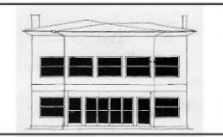
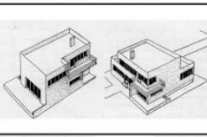
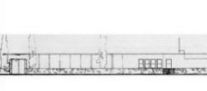
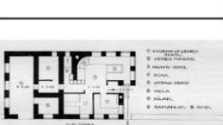
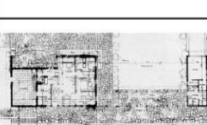
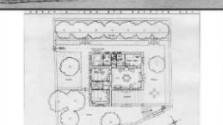
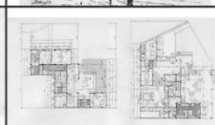
Kaynak: Arkitekt Dergisi baz alınarak araştırmacı tarafından hazırlanmıştır.

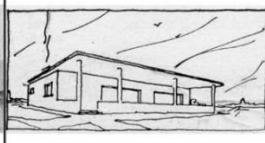
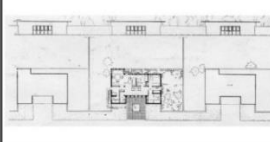
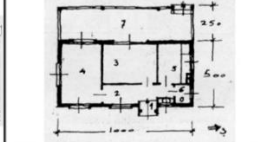
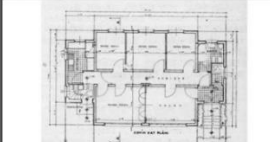
Yapı 2: Zingal Pavyonu ve Evi / İç Mekan İncelemesi				
Dergi Bilgisi		Yapı Mimarı	Yapı Yeri	Yapı Türü
Arkitekt Dergisi 1933 - Sayı 9- 10		Sedat Emin Suat Nazım	İstanbul Türkiye	Apartman
				
MALZEME KULLANIMI			İç mekanda sade ve ahşap ile çizgisellik katılmış yüzey tasarımı mevcuttur. Ahşap mobilyalarda da sıkça kullanılmıştır. Buna ek olarak cilalı parlak yüzeyler ve metal kullanımı bulunmaktadır.	
KRİTERLER	VAR	KİSMEN VAR	YOK	AÇIKLAMA
YALIN İÇ MEKAN				Mekanda işlevi olmayan mobilyalar yer almamaktadır. Seçilen halılar geleneksel motifleri içermektedir.
MODERN MOBİLYA				Bükülerek iskeleti oluşturulmuş modern mobilyalar bulunmaktadır.

Tablo 5.24'e göre iç mekanda bükülerek oluşturulan mobilyalar kullanılmış fakat geleneksel motiflere sahip halılar tercih edilmiştir. Bu noktada iç mekanın tıpkı diğer örnekler gibi modern bir kimlik edinemediğini söylemek mümkündür. Dergide iç mekan ile ilgili görseller haricinde bir aktarım bulunmamaktadır.

Tablo 5.25, 5.26, 5.27, 5.28, 5.29. Arkitekt Dergisi'nde Yer Alan Konut Projeleri

Kaynak: Arkitekt Dergisi baz alınarak araştırmacı tarafından hazırlanmıştır.

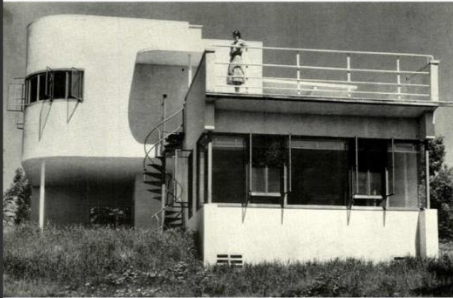
Arkitekt Dergisi'nde Yer Alan Konut Projeleri		1933
Sayı 1 - Bir Villa Projesi - Mimar Arif Hikmet	Sayı 1 - Mustafa B. Evi - Mimar Bekir İhsan	
		
		
Sayı 2 - Bir Villa Projesi - Mimar Sedat Hakkı	Sayı 2 - Kılıçlı Evi Projesi - Mimar Bekir İhsan	
		
		
Arkitekt Dergisi'nde Yer Alan Konut Projeleri		1933
Sayı 12 - Kily Evi Projesi - Arif Hikmet	Sayı 12 - Villa Projesi - Seyfettin Naib	
		
		
Sayı 12 - Yazlık Evi - Sedat Hakkı	Sayı 12 - Sıra Evi Projesi - Seyfettin Naib	
		
		
Arkitekt Dergisi'nde Yer Alan Konut Projeleri		1933
Sayı 7 - Evi Projesi - Sedat Hakkı	Sayı 7 - Evi Projesi - Behcet Sabri	
		
		
Sayı 8 - Kılıçlı Projesi - Behcet Sabri	Sayı 11 - Saki Evi Projesi - Behcet Sabri	
		
		

Arkitekt Dergisi'nde Yer Alan Konut Projeleri		1933
Sayı 6 - Uzun Aile Evi Projesi - Seyfettin Nasih	Sayı 6 - Yalı Evi - Mimar Ahlül	
		
		
Sayı 6 - Bir Ev Projesi - Nizamettin Hüsnü	Sayı 6 - Tek Katlı Ev Projesi - Nizamettin Hüsnü	
		
		

Verilen konut tasarımlarına göre bu yılda verilen projelerin bir önceki yıla göre daha modern bir kimlik taşıdığı söylenebilmektedir. Bu yılda Seyfettin Nasih, Behçet Sabri ve Arif Hikmet'in daha çok proje ürettiği görülmektedir. Yapıların genel olarak kübik bir formu olduğu söylenebilmektedir. Ek olarak Seyfettin Nasih'in projesinde yapılarda henüz uygulamasına yer verilmeyen piloti kullanımı ve Arif Hikmet'in projesinde cepheden tamamen cam bir hacmin çıkması gibi tasarım kararlarının bulunduğu görülmektedir. Bu noktada proje yapılarındaki kütle kurgusunun, inşa edilen yapılara göre daha modern bir çizgisi olduğu söylenebilmektedir. Verilen yapıların planları incelendiğinde ise çalışma, depolama ve temel alanlara ek olarak garajın da yer aldığı görülmektedir.

Tablo 5.30. House in New Hartford Cephe İncelemesi

Kaynak: Architectural Forum Dergisi baz alınarak araştırmacı tarafından hazırlanmıştır.

Yapı 1: House In New Hartford / Cephe İncelemesi					
Dergi Bilgisi		Yapı Mimarı		Yapı Yeri	Yapı Türü
Architectural Forum 1933 - Sayı 1- 6		Howe and Lescaze		Connecticut Amerika	Villa
					
KÜTLESEL FORM		Yapı iki yönde gelişen hacimlerin bir araya gelmesi ile oluşmuştur. Alt kattaki işlevler, düşey sirkülasyon alanı ve üst kattaki fonksiyonlar için farklı kütleler kurgulanmıştır.			
KRİTERLER	VAR	KISMEN VAR	YOK	AÇIKLAMA	
YALIN CEPHE				Cephede süsleme bulunmamaktadır.	
DÜZ ÇATI				Yapının üst örtüsünde düz çatı uygulaması bulunmaktadır.	
ŞERİT AÇIKLIKLAR				Cephe boyunca devam eden şerit açıklık uygulaması bulunmaktadır.	
PİLOTİ				Yapının ikinci katının bir kısmı piloti kullanımı ile zeminden koparılmıştır.	

Tablo 5.30'a göre yapı yalın cephe, düz çatı, şerit açıklık kriterlerini tamamen; ikinci katın bir kısmının piloti ile yükseltilmesi ile piloti kriterini kısmen sağlamaktadır. Pilotinin alt kısmı teras alanı olarak kullanılmıştır.

Dergideki aktarım incelendiğinde ise çimento ve çelik kullanımının yapıya esneklik kazandırdığının altı çizilmiştir. Bu doğrultuda yapının düzensiz, farklı formlara sahip olmasının sağlandığı söylenmiştir (Architectural Forum, 1933: 400- 402).

Tablo 5.31. House in New Hartford Plan İncelemesi

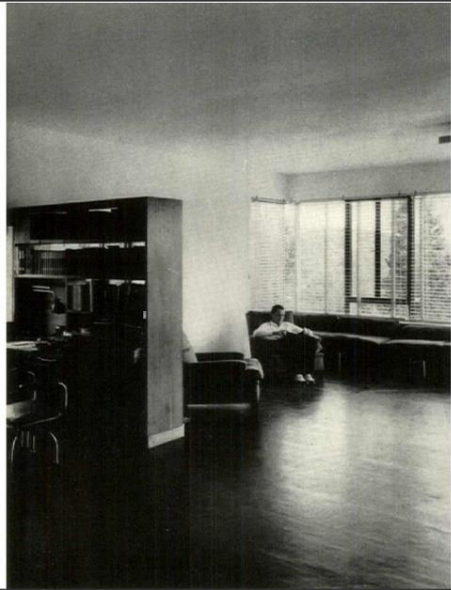
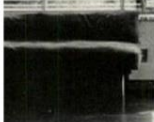
Kaynak: Architectural Forum Dergisi baz alınarak araştırmacı tarafından hazırlanmıştır.

Yapı 1: House In New Hartford/ Plan İncelemesi					
Dergi Bilgisi		Yapı Mimarı		Yapı Yeri	Yapı Türü
Architectural Forum 1933 - Sayı 1 - 6		Howe and Lescaze		Connecticut Amerika	Villa
		1. Kat	2. Kat		
					
PLAN KURGUSU		Planlar iki katta da bulundukları katın hacmine göre şekillenmiştir. Genel alanlar alt katta ve özel mekanlar üst katta olacak şekilde plan kurgusu yapılmıştır. Bu katlar içeride ve dışarıda olmak üzere iki merdiven ile birbirine bağlanmaktadır.			
İŞLEVLER		Birinci Kat Planı Salon Mutfak Kiler Wc Teras		İkinci Kat Planı Yatak Odası Misafir Odası Banyo Çatı Terası	
KRİTERLER	VAR	KISMEN VAR	YOK	AÇIKLAMA	
AÇIK PLAN				Yemek, oturma ve çalışma odaları aynı alanda çözümlenmiştir.	
İŞLEVSELLİK				Mekanlar birçok işlevi içerisinde barındırmaktadır. Kullanıcının çalışabileceği alanlar yaratılmıştır.	

Tablo 5.31 incelendiğinde ise depo, mutfak ve tuvalet gibi alanların bir kordior ile ortak yaşam alanlarından ayrıldığı, bu şekilde açık plan uygulandığı görülmektedir. Ortak yaşam alanı yemek odası, ofis gibi bölünmemekte, “living room” başlığıyla tek bir mekanda yer almaktadır. Arkitekt Dergisi’nde yer alan örnekler ile benzer bir şekilde bu yapıda da yatak odası ve salonun balkon ile ilişkilendirildiği görülmektedir. Bu noktada yapı iki kriteri de sağlamaktadır.

Tablo 5.32. House in New Hartford İç Mekan İncelemesi

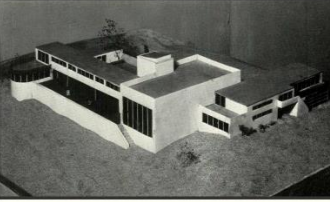
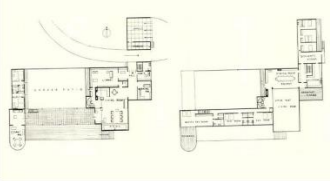
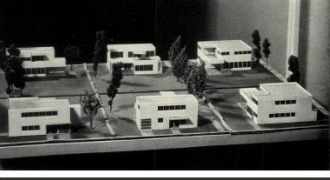
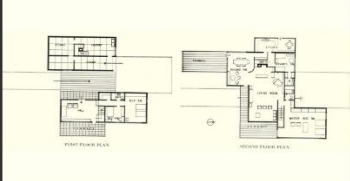
Kaynak: Architectural Forum Dergisi baz alınarak araştırmacı tarafından hazırlanmıştır.

Yapı 1: House In New Hartford / İç Mekan İncelemesi					
Dergi Bilgisi		Yapı Mimarı		Yapı Yeri	Yapı Türü
Architectural Forum 1933 - Sayı 1 - 6		Howe and Lescaze		Connecticut Amerika	Villa
					
MALZEME KULLANIMI		 		İç mekanda düz yağlı boya ve salon, hol ile merdivende mantar zemin kaplama kullanılmıştır. Geri kalan alanlarda ise zemine linolyum uygulanmıştır. Mobilyalarda ise metal ve kumaş kullanımı mevcuttur. Perdelerde ise kumaş yerine stor tercih edilmiştir.	
KRİTERLER	VAR	KISMEN VAR	YOK	AÇIKLAMA	
YALIN İÇ MEKAN				Mekanda işlevi olmayan mobilyalar ve süsleme yer almamaktadır.	
MODERN MOBİLYA				Mobilyalar hafif görünümlü, metalin bükülmesiyle elde edilen döneme uygun mobilyalardır.	

Tablo 5.32'ye göre ise iç mekanda modern bir yaklaşım söz konusudur. Mobilyalar dönemin modern mobilyalarına benzer şekilde tasarlanmış, iç mekan süslemesiz düzenlenmiştir. Dergide bu yapı ile ilgili yer verilen yazılarda ise iç mekandaki malzeme bilgisine (Tablo 5.32) değinildiği görülmektedir.

Tablo 5.33. Architectural Forum Dergisi'nde Yer Alan Konut Projeleri

Kaynak: Architectural Forum Dergisi baz alınarak araştırmacı tarafından hazırlanmıştır.

Architectural Forum Dergisi'nde Yer Alan Konut Projeleri		1933
Sayı 1-6 - Design For Living - Richard C. Wood	Sayı 1-6 - Design For Living - Richard C. Wood	
		
		
Sayı 1-6 - Design For Living - Richard C. Wood	Sayı 1-6 - Design For Living - Richard C. Wood	
		
		

Projeler genel olarak yatayda biçimlenmiş, geniş açıklıklara sahip yapılardan oluşmaktadır. Bu kapsamda verilen örneklerin piloti haricinde cephedeki tüm modern kriterleri barındırdığı söylenebilmektedir. Dergideki aktarım incelendiğinde ise bu yapıların işlevsellik, ekonomi ve Avrupa'daki modern tarz başlıkları altında geliştiği anlaşılmaktadır.

Tablo 5.34. Architectural Forum Dergisi’nde Yer Alan Konut Projeleri

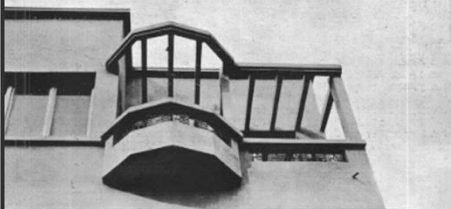
Kaynak: Architectural Forum Dergisi baz alınarak araştırmacı tarafından hazırlanmıştır.

Architectural Forum Dergisi’nde Yer Alan Yurt Dışı Örnekleri		1933
Sayı 1-6 - Portable Houses - Walter Gropius - Almanya	Sayı 1-6 - House in Devon - Howe and Lescage - İngiltere	
		
		
		
		

Tablo 5.34’e göre dergide verilen yurt dışı örneklerinde Almanya ve İngiltere’de yer alan yapıların detaylı incelemesi görülmektedir. Yapılar sade ve düzgün geometrik formlardan oluşmaktadır. Planlarda ise ekonomik evler için temel işlevler ve çalışma ile depolama alanları verilirken; büyük evler için garaj, egzersiz alanı, hizmetçi yaşam alanları, giyinme odaları, çamaşır odası, yazma odası, çalışma odası gibi birçok farklı mekan yer almaktadır. İç mekan görsellerinde ise sade bir yaklaşımın olduğu , mobilyaların ise ahşap ya da metal iskeletten oluşan hafif görünümlü ürünler olduğu görülmektedir.

Tablo 5.35. İ. E. Ha. Evi Cephe İnceleme Tablosu

Kaynak: Arkitekt Dergisi baz alınarak araştırmacı tarafından hazırlanmıştır.

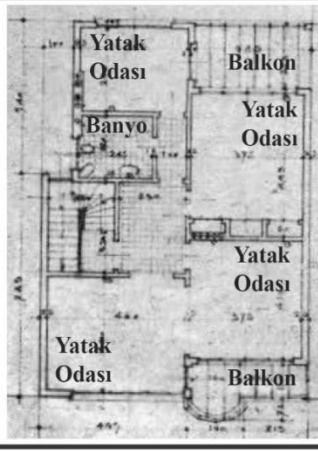
Yapı 1: İ. E. Ha. Evi / Cephe İncelemesi				
Dergi Bilgisi	Yapı Mimarı		Yapı Yeri	Yapı Türü
Arkitekt Dergisi 1934 - Sayı 5	Mimar Abidin		İstanbul Türkiye	Villa
		 		
KÜTLESEL FORM	Kübik formdaki kütlede yer alan dairesel çıkmalar ve balkon girintileri ile dinamik, dolu boş ilişkisi olan bir cephe elde edilmiştir. Balkon üzerinde yer alan çizgisel elemanlar dikkat çekmektedir.			
KRİTERLER	VAR	KISMEN VAR	YOK	AÇIKLAMA
YALIN CEPHE				Cephede süsleme bulunmamaktadır.
DÜZ ÇATI				Yapının üst örtüsünde düz çatı uygulaması bulunmaktadır.
ŞERİT AÇIKLIKLAR				Cephede şerit açıklık yer almaktadır.
PİLOTİ				Yapı piloti ile zeminden yükseltilmemiştir.

Tablo 5.35'e göre yapıda süslememe bulunmamakta, düz çatı uygulaması yer almakta ve cephe boyu uygulanan yatay açıklıklar görülmektedir. Bu noktada yapının piloti haricindeki tüm kriterleri sağladığı anlaşılmaktadır. Yapıda dikkat çeken bir diğer nokta ise balkonların cephede yarattığı girintili ve çıkıntılı alanlardır. Bu alanlar ve üzerinde bulunan çizgisel elemanlara sahip üst örtü, yapıda dolu boş ilişkisi kurmakta ve cepheye dinamik bir hareket katmaktadır.

Dergideki aktarımlara bakıldığında ise yapının Kız Kulesi'ne bakacak şekilde konumlandırıldığı ve çekirdek aile için yapıldığı aktarılmıştır(Arkitekt, 1934: 129 - 133).

Tablo 5.36. İ. E. Ha. Evi Plan İnceleme Tablosu

Kaynak: Arkitekt Dergisi baz alınarak araştırmacı tarafından hazırlanmıştır.

Yapı 1: İ. E. Ha. Evi / Plan İncelemesi				
Dergi Bilgisi	Yapı Mimarı		Yapı Yeri	Yapı Türü
Arkitekt 1934 - Sayı 5	Mimar Abidin		İstanbul Türkiye	Villa
Zemin Kat			1. Kat	
PLAN KURGUSU	Yapıya 6 basamak yukarıdan giriş yapılmaktadır. Plan giriş ve düşey sirkülasyon alanı etrafında şekillenmiştir. Genel alanlar alt katta, özel alanlar üst katta konumlandırılmıştır.			
İŞLEVLER	Zemin Kat Salon Wc Yemek Salonu Ofis Mutfak Balkon Wc Kış Bahçesi Mesai Odası		Birinci Kat 4 Yatak Odası Banyo 2 Balkon	
KRİTERLER	VAR	KISMEN VAR	YOK	AÇIKLAMA
AÇIK PLAN	■			Yapının ortak kullanım alanlarını arasında geçiş mümkündür.
İŞLEVSELLİK	■			İlişkili mekanlar birbirine yakın yerleştirilmiştir. Kullanıcının çalışacağı alanlar bulunmaktadır.

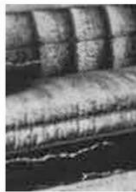
Tablo 5.36'ya göre ise alt kat tamamen ortak alanlara ayrılmış ve hol etrafında şekillenmiştir. Alt katta yemek odası, mutfak, banyo, çalışma alanları ile teras bulunmaktadır. Üst katta ise yatak odaları, balkon ve banyo yer almaktadır. Planda

çalışma alanları iki oda olarak tasarlanmış ve ofis alanı mutfak ve yemek odası ile ilişkilendirilmiştir.

Dergideki aktarımlara bakıldığında ise manzaraya göre odaların konumlandırıldığı ve özel ile genel mekan ayrımına dikkat çekildiği görülmektedir (Arkitekt, 1934: 129 - 133).

Tablo 5.37. İ. E. Ha. Evi İç Mekan İnceleme Tablosu

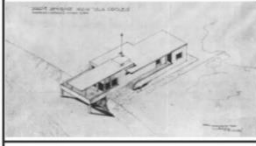
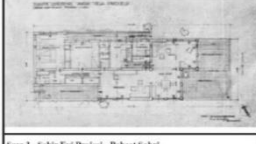
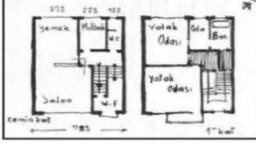
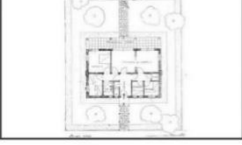
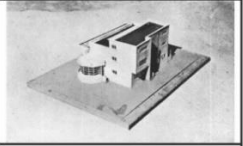
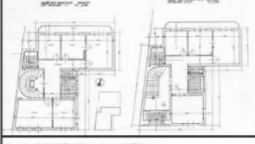
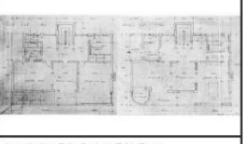
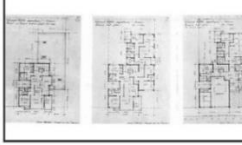
Kaynak: Arkitekt Dergisi baz alınarak araştırmacı tarafından hazırlanmıştır.

Yapı 1: İ. E. Ha. Evi / İç Mekan İncelemesi					
Dergi Bilgisi		Yapı Mimarı		Yapı Yeri	Yapı Türü
Arkitekt Dergisi 1932 - Sayı 5		Mimar Abidin		İstanbul Türkiye	Villa
					
MALZEME KULLANIMI		 		Mobilyalarda ahşap kullanıldığı görülmektedir. Koltuk ise parlak bir kumaş ile kaplanmıştır.	
KRİTERLER	VAR	KISMEN VAR	YOK	AÇIKLAMA	
YALIN İÇ MEKAN				Yemek odasında masa ve sandalyeye ek olarak işlevi olmayan bir koltuk yerleştirilmiştir. Süsleme yoktur.	
MODERN MOBİLYA				Mobilyalar standartlaştırılmaya çalıştırılan ürünlerle örtüşmemektedir.	

Tablo 5.37'ye göre ise mekanda modern olmayan mobilya ve geleneksel motiflere sahip halı kullanımı olduğu görülmektedir. Bu noktada iç mekanın, yapının bütünü ile uyum sağlamadığı söylenebilmektedir.

Tablo 5.38, 5.39, 5.40. Arkitekt Dergisi'nde Yer Alan Konut Projeleri ve Yarışmaları

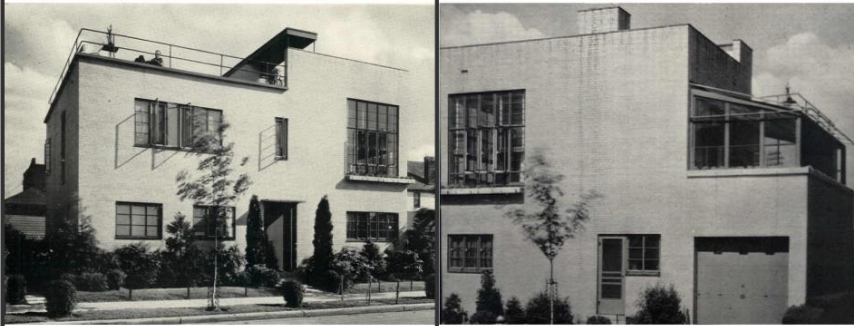
Kaynak: Arkitekt Dergisi baz alınarak araştırmacı tarafından hazırlanmıştır.

Arkitekt Dergisi'nde Yer Alan Konut Projeleri		1934
Sayı 1 - Bir Yalı Projesi - Seyferin Nasuh	Sayı 2 - Ev Projesi - Arif Hikmet	
		
		
Sayı 3 - Şehir Evi Projesi - Behçet Sabri	Sayı 3 - Sıra Dışında Bir Ev Projesi - Nizamettin Hikmet	
		
		
Arkitekt Dergisi'nde Yer Alan Konut Projeleri		1934
Sayı 5 - Küçük Apartman Projesi - Arif Hikmet	Sayı 6 - Ev Projesi - Mimar Abdül	
		
		
Sayı 8 - Çiftlik Evi Projesi - Arif Hikmet	Sayı 12 - Sıra Evi Projesi - Tahire Turan	
		
		
Arkitekt Dergisi'nde Yer Alan Apartman Projeleri Yarışması		1934
Sayı 3 - H. Hikmet	Sayı 3 - Bekir İhsan	
		
		
Sayı 3 - Mimar Abdül		
		
		

Arkitekt'te yer alan tasarım aşamasındaki projelerin 1934 yılında daha çok villa odaklı olduğu yarışma bazında ise apartman odaklı olduğu gözükmemektedir. 1934 yılında bu kapsamda verilen yapıların önceki yıllara göre daha az geleneksel yapı içerdiği anlaşılmaktadır. Verilen örneklerin ise kütle kurgusunda dolu boş ilişkisi kuran, hiyerarşik kompozisyona sahip yapılar olduğu; planlarında ise temel işlevler, çalışma ve depolama alanları, hizmetçi odası gibi işlevlerin olduğu görülmektedir.

Tablo 5.41. House at Richmond Hill Cephe İncelemesi

Kaynak: Architectural Forum Dergisi baz alınarak araştırmacı tarafından hazırlanmıştır.

Yapı 1: House at Richmond Hill / Cephe İncelemesi				
Dergi Bilgisi	Yapı Mimarı		Yapı Yeri	Yapı Türü
Architectural Forum 1934 - Sayı 10	Herbert Lippmann		Long Island Amerika	Villa
				
KÜTLESEL FORM	Yapı dikdörtgen bir formdan hacim eksiltilmesi ve çizgisel eleman eklenmesi ile oluşmuştur. Açıklıklar ise işleve göre farklı boyutlarda uygulanmıştır.			
KRİTERLER	VAR	KISMEN VAR	YOK	AÇIKLAMA
YALIN CEPHE				Cephede süsleme bulunmamaktadır.
DÜZ ÇATI				Yapının üst örtüsünde düz çatı uygulaması bulunmaktadır.
ŞERİT AÇIKLIKLAR				Şerit pencere uygulaması bulunmakta fakat cephe boyunca uygulanmamaktadır.
PİLOTİ				Yapı piloti ile zeminden koparılmamıştır.

Tablo 5.41 incelendiğinde, yapının yalın cephe ve düz çatı kriterlerini sağladığı, şerit açıklık kriterini kısmen sağladığı ve piloti kriterini sağlamadığı görülmektedir. Yapının cephesinde farklı boyutlarda ve belirli bir düzeni olmayan açıklık uygulaması dikkat çekmektedir. Bu tasarım kararının, her odanın farklı mahremiyet ve ışık ihtiyacının olması nedeni ile alındığı söylenebilmektedir.

Benzer bir şekilde dergideki aktarım incelendiğinde evin işlevselliğine dikkat çekildiği görülmektedir. Dergide yapının küçük bir arazi üzerinde konumlandırıldığı ve doktor olan ev sahibinin işiyle ilgili geniş bir mekana ihtiyacı olduğu aktarılmıştır. Bu kapsamda problemin basit ve doğru şekilde çözümlenmesi ile bu evin ‘’ gerçekten modern’’ olduğu, işlevsel olmayan hiçbir yaklaşımın bulunmadığının altı çizilmiştir (Architectural Forum, 1934: 232). Bu noktada derginin, bir yapıyı modern olarak adlandırmak için dönemin kriterlerinden bağımsız olarak işlevsel olmasını yeterli gördüğü anlaşılabilmektedir.

Tablo 5.42. House at Richmond Hill Plan İncelemesi

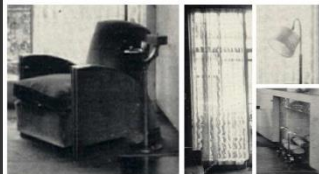
Kaynak: Architectural Forum Dergisi baz alınarak araştırmacı tarafından hazırlanmıştır.

Yapı 1: House at Richmond Hill / Plan İncelemesi				
Dergi Bilgisi	Yapı Mimarı		Yapı Yeri	Yapı Türü
Arkitekt Dergisi 1934 - Sayı 10	Herbert Lippmann		Long Island Amerika	Villa
PLAN KURGUSU	Plan hole göre şekillenmiştir. Alt kat doktor olan kullanıcının iş hayatını evden devam ettirmesini sağlayacak işlevler ile donatılmıştır. Üst kata ise kullanıcıya özel mekanlar yerleştirilmiştir.			
İŞLEVLER	Zemin Kat Yemek Odası ve Mutfak Resepsiyon Muayene Odası ve Ofis Hizmetçi Odası Wc ve Garaj		İkinci Kat 2 Yatak Odası Salon 2 Banyo Teras	
KRİTERLER	VAR	KISMEN VAR	YOK	AÇIKLAMA
AÇIK PLAN				Odalar kapalı hacimlerden oluşmaktadır.
İŞLEVSELLİK				Doktor olan kullanıcın ihtiyacına göre alt katta muayene odası ve resepsiyon alanı düzenlenmiştir.

Tablo 5.42 incelendiğinde doktor olan ev sahibinin mesleği doğrultusunda alt katta ofis, muayene odası, resepsiyon gibi alanların bulunduğu görülmektedir. Yatak odaları ve salon ise evdeki insanların mahremiyet ihtiyacını karşılamak amacıyla üst katta konumlandırılmıştır. Yemek odası ve mutfak ise diğer yapılarda da olduğu gibi çalışma alanlarına yakın yerleştirilmiştir. Bu noktada yapı işlevsellik kriterini karşılamakta fakat yapıdaki mahremiyet ihtiyacı doğrultusunda gelişen kapalı hacimlerden dolayı açık plan kriterini sağlamamaktadır.

Tablo 5.43. House at Richmond İç Mekan İncelemesi

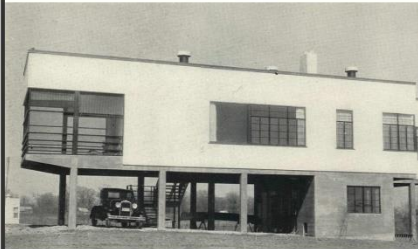
Kaynak: Architectural Forum Dergisi baz alınarak araştırmacı tarafından hazırlanmıştır.

Yapı 1: House at Richmond Hill / İç Mekan İncelemesi				
Dergi Bilgisi	Yapı Mimarı		Yapı Yeri	Yapı Türü
Arkitekt Dergisi 1934 - Sayı 10	Herbert Lippmann		Long Island Amerika	Villa
				
MALZEME KULLANIMI	 İç mekanda duvarlar tuğla üzeri sıvadır. Koltuklar kumaş kaplama, aydınlatma elemanları metaldir . Mahremiyet sağlamak amacı ile tül perde tercih edilmiştir.			
KRİTERLER	VAR	KISMEN VAR	YOK	AÇIKLAMA
YALIN İÇ MEKAN				Mekanda süsleme bulunmamaktadır.
MODERN MOBİLYA				Mobilyalar dönemin hafif görünümlü estetiği ile uyumamaktadır.

Tablo 5.43 doğrultusunda iç mekan görselleri incelendiğinde ise, mekanın süslemeden uzak ve az ürünle tasarlandığı görülmektedir. Mekanda kullanılan mobilyaların da benzer bir şekilde süslemeden uzak olduğu fakat oturma alanlarının kaplanıp geri kalan kısımların mobilya iskeletinden oluştuğu hafif görünümlü estetik yaklaşımın söz konusu olmadığı anlaşılmaktadır. Bu noktada yapı, yalın iç mekan kriterini sağlamakta; modern mobilya kriterini ise kısmen sağlamaktadır. Dergide ise yalnızca tabloda verilen malzeme bilgilerinin aktarıldığı görülmektedir.

Tablo 5.44. Week- End House Cephe İncelemesi

Kaynak: Architectural Forum Dergisi baz alınarak araştırmacı tarafından hazırlanmıştır.

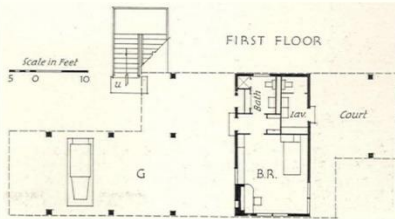
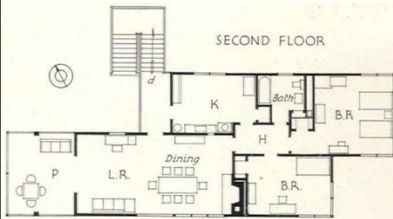
Yapı 2: Week- End House / Cephe İncelemesi					
Dergi Bilgisi		Yapı Mimarı		Yapı Yeri	Yapı Türü
Architectural Forum 1934 - Sayı 10		William B. Wiener		Los Angeles Amerika	Villa
					
KÜTLESEL FORM		Yapı iki dikdörtgen ana kütlede oluşmuş ve piloti yardımı ile zeminden yükseltilmiştir. Cephedeki yatay ve dikey açıklıklar ile çıkıntılar dolu boş ilişkisi kuran dinamik bir görüntü sağlamıştır.			
KRİTERLER	VAR	KISMEN VAR	YOK	AÇIKLAMA	
YALIN CEPHE				Cephede süsleme bulunmamaktadır.	
DÜZ ÇATI				Yapının üst örtüsünde düz çatı uygulaması bulunmaktadır.	
ŞERİT AÇIKLIKLAR				Yapıda şerit açıklık yer almakta ve yan cephede kesintisiz olarak devam etmektedir.	
PİLOTİ				Yapı piloti ile zeminden koparılmıştır.	

Tablo 5.44 incelendiğinde düz çatı, yalın cephe, şerit açıklık ve piloti uygulamasının kullanıldığı görülmektedir. Bu noktada yapı tüm kriterleri sağlamaktadır.

Dergideki aktarıma göre ise konut, Le Courbusier'in ev ve makine ilişkisi doğrultusunda tasarlanmıştır. Evin ekonomik, işlevsel ve estetik olmasının üzerinde durulmuş, iç mekandaki mobilyaların da benzer bir görüşle mimar tarafından özel olarak tasarlandığı aktarılmıştır (Architectural Forum, 1936: 234).

Tablo 5.45. Week- End House Plan İncelemesi

Kaynak: Architectural Forum Dergisi baz alınarak araştırmacı tarafından hazırlanmıştır.

Yapı 2: Week- End House / Plan İncelemesi				
Dergi Bilgisi	Yapı Mimarı		Yapı Yeri	Yapı Türü
Architectural Forum 1934 - Sayı 10	William B. Wiener		Los Angeles Amerika	Villa
				
PLAN KURGUSU	Plan hol etrafında gelişmiştir. Piloti yardımı ile zeminden koparılan yapının altı garaj ve bahçe olarak kullanılmıştır. Bu doğrultuda yaşam alanları ikinci katta konumlandırılmış, yer kazanmak amacı ile çalışma alanları yatak odalarının içerisinde çözümlenmiştir.			
İŞLEVLER	Birinci Kat Garaj Bahçe Yatak Odası Çamaşır Odası Banyo		İkinci Kat 2 Yatak Odası Banyo Salon ve Yemek Alanı Mutfak Kapalı Balkon	
KRİTERLER	VAR	KISMEN VAR	YOK	AÇIKLAMA
AÇIK PLAN				Ortak yaşam alanları iç içe tasarlanmıştır.
İŞLEVSELLİK				Yapıda balkon ve kullanıcının çalışabileceği alanlar bulunmaktadır.

Tablo 5.45 incelendiğinde, planın iç içe mekanlardan oluştuğu ve hol etrafında geliştiği görülmektedir. Piloti ile yükseltile alanın alt kısmı garaj ve bahçe ile değerlendirilmiş, bu noktada çalışma, dinlenme gibi işlevler ve balkon alanı üst katta konumlandırılmıştır. Bu doğrultuda yapı açık plan ve işlevsellik kriterlerini sağlamaktadır.

Tablo 5.46. Week- End House İç Mekan İncelemesi

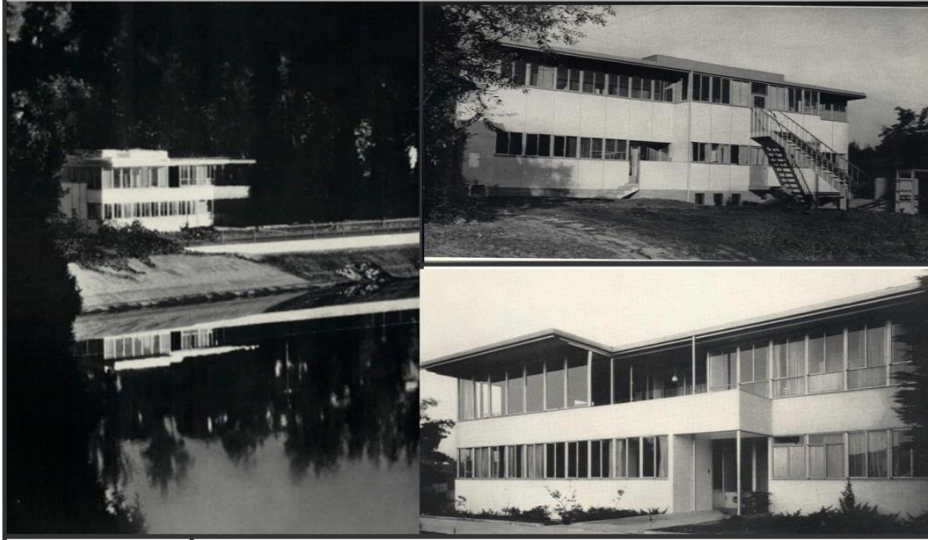
Kaynak: Architectural Forum Dergisi baz alınarak araştırmacı tarafından hazırlanmıştır.

Yapı 2: Week- End House / İç Mekan İncelemesi				
Dergi Bilgisi	Yapı Mimarı		Yapı Yeri	Yapı Türü
Architectural Forum 1934 - Sayı 10	William B. Wiener		Los Angeles Amerika	Villa
				
MALZEME KULLANIMI				
	Zeminde ahşap ve halı kullanılmıştır. Kumaşlar düz ya da geometrik desenli olarak tercih edilmiştir. Mobilya iskeletleri ise metal ya da ahşap olarak tercih edilmiştir. Mobilyaların kendi işlevi dışında depolama işlevi de bulunmaktadır.			
KRİTERLER	VAR	KISMEN VAR	YOK	AÇIKLAMA
YALIN İÇ MEKAN				Mekanda süsleme ve işlevsiz mobilyalar bulunmamaktadır.
MODERN MOBİLYA				Mobilyalar demirin bükülmesi ile oluşturulmuş, dönemin standart mobilya anlayışına uyum sağlamıştır.

Tablo 5.46 incelendiğinde düz ve geometrik desenli kumaşların kullanıldığı, hafif görünümlü, Bauhaus estetiğini yansıtan mobilyaların tercih edildiği görülmektedir. Ek olarak iç mekanın tavan, duvar ve zemin yüzeylerinde de yalın bir dilin hakim olduğu anlaşılmaktadır. Bu kapsamda yapı yalın iç mekan ve modern mobilya kriterlerini sağlamaktadır. Bu bilgilerin doğrultusunda yapının içinde ve dışında dil bütünlüğünün sağlandığı; modern bakış açısına sahip ünlü mimarların, modern yapı kriterlerinin uygulanmasında etkili bir rolü olduğu söylenebilmektedir.

Tablo 5.47. V. D. L. Research House Cephe İncelemesi

Kaynak: Architectural Forum Dergisi baz alınarak araştırmacı tarafından hazırlanmıştır.

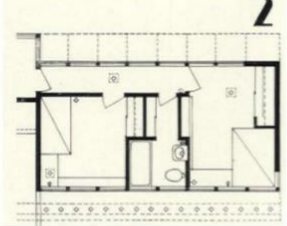
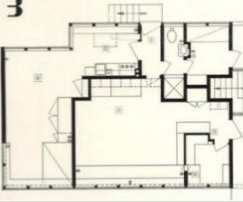
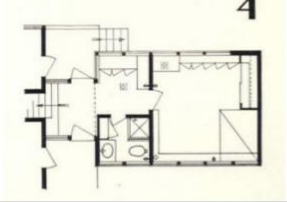
Yapı 3: V.D.L Research House / Cephe İncelemesi				
Dergi Bilgisi	Yapı Mimarı		Yapı Yeri	Yapı Türü
Architectural Forum 1934 - Sayı 11	Richard J. Neutra		Los Angeles Amerika	Villa
				
KÜTLESEL FORM	Yapı yatay olarak konumlandırılmış dikdörtgen bir forma sahiptir. Cephedeki teras alanı çıkması ile dinamik bir yapı elde edilmiştir.			
KRİTERLER	VAR	KISMEN VAR	YOK	AÇIKLAMA
YALIN CEPHE	■			Cephede süsleme bulunmamaktadır.
DÜZ ÇATI	■			Yapının üst örtüsünde modern düz çatı uygulaması bulunmaktadır.
ŞERİT AÇIKLIKLAR	■			Yapının birçok cephesinde şerit açıklıklar ve köşe pencereleri bulunmaktadır.
PİLOTİ			■	Yapı piloti ile zeminden koparılmamıştır.

Tablo 5.47'ye göre, yapının düz çatısı ve yalın cephesinde yer alan geniş ve yatay açıklıklar doğrultusunda yalın cephe, şerit açıklıklar ve düz çatı kriterleri sağlanmaktadır. Yapı zeminden yükseltilmediği için ise piloti kriteri sağlanmamaktadır. Dikkat çeken bir diğer nokta ise açıklıkların göle bakan cephede daha geniş tutularak, iç ve dış mekan ilişkisi kurmasıdır.

Dergideki aktarım incelendiğinde “...geleceğin konutları için ampirik bir temel oluşturmak amacıyla “yaşam için makine” modelleri” başlığı ile yapının sunulduğu görülmüştür. Ek olarak konutun yalnızca işlevsel tasarlanmış, ruhu olmayan bir ev olmadığına değinilmiş; modern ev uygulamalarının geleneksel evden daha ucuza mal edildiği aktarılmıştır (Architectural Forum, 1934: 359- 363).

Tablo 5.48. V. D. L. Research House Plan İncelemesi

Kaynak: Architectural Forum Dergisi baz alınarak araştırmacı tarafından hazırlanmıştır.

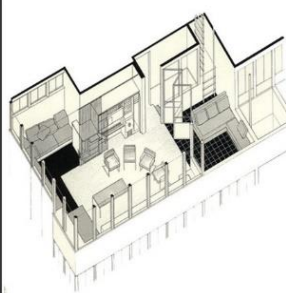
Yapı 3: V.D.L Research House / Plan İncelemesi					
Dergi Bilgisi		Yapı Mimarı		Yapı Yeri	Yapı Türü
Architectural Forum 1934 - Sayı 11		Richard J. Neutra		Los Angeles Amerika	Villa
1 			2 		
3 			4 		
PLAN KURGUSU		Plan bir yapıda iki farklı yaşam alanı sunmayı amaçlamıştır. Farklı katlara, farklı girişlerden ulaşarak ayrı yaşam alanlarında mahremiyet sağlanmıştır.			
İŞLEVLER		2 Salon 2 Mutfak 4 Yatak Odası 3 Banyo Teras Bahçe			
KRİTERLER	VAR	KISMEN VAR	YOK	AÇIKLAMA	
AÇIK PLAN				Yapının ortak kullanım alanları iç içe geçmiş bir biçimdedir.	
İŞLEVSELLİK				Yapı iki farklı kişinin mahremiyetini sağlayacağı şekilde gelişmiştir. Mekanlar esnek tasarlanmıştır.	

Tablo 5.48'e göre yapı planı incelendiğinde, temel işlevler ve depolama, çalışma gibi ek mekanlar birçok alanda bulunmakta, villa görünümlü yapının içerisinde farklı kullanıcıların yaşaması sağlanmaktadır. Bu nokta katlar kullanıcılara göre şekillenmiş, giriş alanları da mahremiyet sağlamak amacıyla farklılaştırılmıştır.

Dergideki aktarım incelendiğinde ise plan akışının her küçük detayının tasarlanarak bir yaşam alanı dolayısı ile ‘yaşam makinesi’ oluşturulduğu söylenmiştir (Architectural Forum, 1934: 359- 363).

Tablo 5.49. V. D. L. Research House İç Mekan İncelemesi

Kaynak: Architectural Forum Dergisi baz alınarak araştırmacı tarafından hazırlanmıştır.

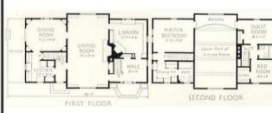
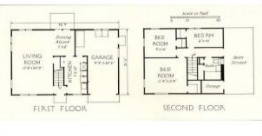
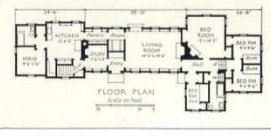
Yapı 2: V.D.L Research House / İç Mekan İncelemesi				
Dergi Bilgisi	Yapı Mimarı		Yapı Yeri	Yapı Türü
Architectural Forum 1934 - Sayı 11	Richard J. Neutra		Los Angeles Amerika	Villa
  				
  				
MALZEME KULLANIMI			İç mekanda alanları ayırıştırmak amacı ile perde ve cam gibi malzemeler tercih edilmiştir. Mobilyalar ahşap,deri, kumaş ya da çelik boruların kullanılması ile üretilmiştir.	
KRİTERLER	VAR	KISMEN VAR	YOK	AÇIKLAMA
SADELİK	■			İç mekan süslemeden uzak, yalın bir biçimde tasarlanmıştır.
MODERN MOBİLYA	■			Mobilyalar farklı oturma biçimlerine göre ve birçok işlevi bir arada bulunduracak şekilde tasarlanmıştır.

Tablo 5.49'a göre iç mekanın sade ve modern mobilyalar ile tasarlandığı; bu doğrultuda yalın iç mekan ve modern mobilya kriterlerinin sağlandığı görülmektedir. Bu noktada yapının içi ve dışında bir dil bütünlüğü bulunduğu söylenebilmektedir. Dikkat çeken bir diğer nokta ise mobilyaların çok işlevli olmasıdır. Tablonun sağ alt kısmında yer alan mobilyanın depolama alanı sağladığı ve içerisinde piyano barındırdığı görülmektedir. Salonda bulunan bu mobilya kullanılmadığı zaman ise perde ile kapatılmakta, mekanda düzenli bir görünüm elde edilmektedir.

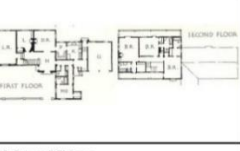
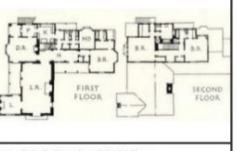
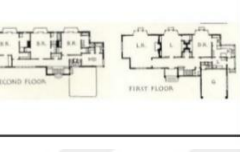
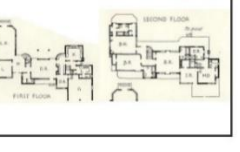
Dergideki aktarım incelendiğinde ise malzeme bilgisi açıklandığı anlaşılmaktadır. Diğer iç mekan aktarımlarına ek olarak, bu yapıda teknik malzemelerin gizlenmediği, bunların iç mekanın yeni süsleme biçimi olduğu aktarılmıştır (Architectural Forum, 1934: 359- 363). Bu noktada diğer yapılardan ayrı olarak, iç mekan ile ilgili bir tasarım kararının aktarıldığı söylenebilmektedir.

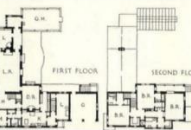
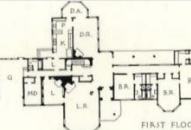
Tablo 5.50, 5.51, 5.52, 5.53. 5.54. Architectural Forum Dergisi'nde Yer Alan Yarışma Projeleri

Kaynak: Architectural Forum Dergisi baz alınarak araştırmacı tarafından hazırlanmıştır.

Architectural Forum Dergisi'nde Yer Alan Konut Projeleri Yarışması		1934
Sayı 3 - Martin L. Beck	Sayı 3 - Frank J. Forster	
		
		
Sayı 3 - Dwight James Baum	Sayı 3 - O. Kline Fulmer	
		
		
Architectural Forum Dergisi'nde Yer Alan Konut Projeleri Yarışması		1934
Sayı 3 - Roger H. Bullard	Sayı 3 - Miller ve Warnecke	
		
		
Sayı 3 - Edwin B. Goodell	Sayı 3 - Milton L. Rigg	
		
		

Architectural Forum Dergisi'nde Yer Alan Konut Projeleri Yarışması		1934
Sayı 3 - William L. Garren	Sayı 3 - Randolph Evans	
		
		
Sayı 3 - Reinhard M. Blochhoff	Sayı 3 - Royal Barry Wills	
		
		

Architectural Forum Dergisi'nde Yer Alan Konut Projeleri Yarışması		1934
Sayı 5 - James T. Narbeth	Sayı 5 - Miller ve Warnecke	
		
		
Sayı 5 - Raymond W. Jeane	Sayı 5 - Ralph E. Wastell ve John M. Evans	
		
		

Architectural Forum Dergisi'nde Yer Alan Konut Projeleri Yarışması		1934
Sayı 5 - Edward W. Kress	Sayı 5 - E. L. Condit ve J. B. Anderson	
		
		
Sayı 5 - Vladimir Oglon	Sayı 5 - Warren Charles Perry	
		
		

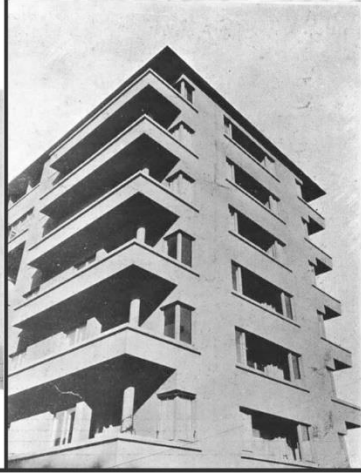
Architectural Forum Dergisi'nde verilen yarışma örneklerine göre güncel evlerin yenilendiği ve yeni ev prototiplerinin üretildiği görülmektedir. Örneklere göre 1934 yılında gerçekleşen yarışmalarda geleneksel yapıların hakim olduğu; ve örneklerde temel yaşam alanları, garaj, hizmetçi odası, depolama ve çalışma alanlarının bulunduğu söylenebilmektedir.

Tüm bu bilgilere ek olarak 1934 yılında inşa edilen yapıların Amerika'da cephe ve iç mekan kapsamında daha modern bir yaklaşımın olduğu söylenebilmektedir. Tasarlanan

proje yapıları ve yarışmalar doğrultusunda ise Türkiye'nin daha fazla modern örneğe yer verdiği görülebilmektedir.

Tablo 5.55. Kira Evi Cephe İncelemesi

Kaynak: Arkitekt Dergisi baz alınarak araştırmacı tarafından hazırlanmıştır.

Yapı 1: Kira Evi / Cephe İncelemesi				
Dergi Bilgisi	Yapı Mimarı		Yapı Yeri	Yapı Türü
Arkitekt Dergisi 1935 - Sayı 5	Mimar Seyfi Erkan		İstanbul Türkiye	Apartman
				
KÜTLESEL FORM	Dikdörtgen formlu yapının gridal yapısı dikkat çekmektedir. Yapıdaki kütleli çıkıntılar ve balkon girintileri cepheye dinamizm katmaktadır. Çatıdaki çizgisel üst örtü dolu boş ilişkisi kurmaktadır.			
KRİTERLER	VAR	KISMEN VAR	YOK	AÇIKLAMA
YALIN CEPHE				Cephede süsleme bulunmamaktadır.
DÜZ ÇATI				Yapının üst örtüsünde düz çatı uygulaması bulunmaktadır.
ŞERİT AÇIKLIKLAR				Cephede şerit açıklık yer almaktadır.
PİLOTİ				Yapı piloti ile zeminden yükseltilmemiştir.

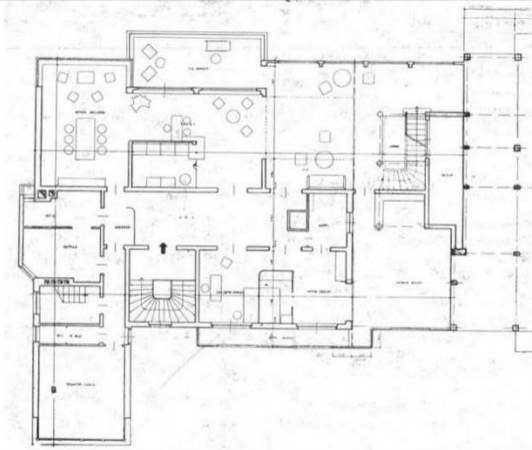
Tablo 5.55 incelendiğinde 7 katlı apartman yapısının dikdörtgen formu ve çizgisel elemanları dikkat çekmektedir. Üst örtünün yapıdan koparılması ve balkon çıkmaları cephede dolu boş ilişkisi oluşturmaktadır. Bu doğrultuda yalın cephe anlayışı, yatay açıklık

ve düz çatı uygulaması ile yapı tablodaki 3 kriteri sağlamakta, piloti bulunmaması nedeni ile bir kriteri sağlamamaktadır.

Dergideki aktarım incelendiğinde ise yapının zengin aileler için yapıldığı, konforlu olduğu, yapının zenginliği belirtmek için iç ve dış mekanda havuz, ışık gibi farklı tasarımlara sahip olduğu söylenmiştir (Arkitekt, 1935: 129- 140).

Tablo 5.56. Kira Evi Plan İncelemesi

Kaynak: Arkitekt Dergisi baz alınarak araştırmacı tarafından hazırlanmıştır.

Yapı 1: Kira Evi / Plan İncelemesi					
Dergi Bilgisi		Yapı Mimarı		Yapı Yeri	Yapı Türü
Arkitekt 1935 - Sayı 5		Mimar Seyfi Erkan		İstanbul Türkiye	Villa
					
PLAN KURGUSU		Plan giriş alanı etrafında şekillenmiştir. Özel ve genel mekan ayrımı yapılmıştır. Planda dikkat çeken bir diğer nokta ise dergide çok fazla örneğine rastlanmayan tefriş yerleşimi yapılmasıdır.			
İŞLEVLER		Farklı Oturma Alanlarının Bulunduğu Salonlar Mutfak ve Kiler Yemek Odası Çalışma Alanı Yatak Odaları Banyo ve Wc Balkonlar			
KRİTERLER	VAR	KİSMEN VAR	YOK	AÇIKLAMA	
AÇIK PLAN				Yapının ortak kullanım alanlarını arasında geçiş mümkündür.	
İŞLEVSELLİK				İlişkili mekanlar birbirine yakın yerleştirilmiştir. Kullanıcının çalışacağı alanlar bulunmaktadır.	

Tablo 5.56 incelendiğinde dairenin tüm kata yayıldığı görülmektedir. Planda temel işlevler ile çalışma, depolama alanları yer almaktadır. Yapıdaki ortak mekanlar duvar ile ayrılmamakta ve iç içe olmaktadır. Bu noktada tablodaki açık plan ve işlevsellik kriterleri sağlanmaktadır.

Tablo 5.57. Kira Evi İç Mekan İncelemesi

Kaynak: Arkitekt Dergisi baz alınarak araştırmacı tarafından hazırlanmıştır.

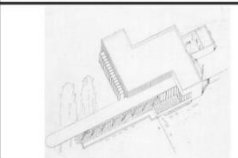
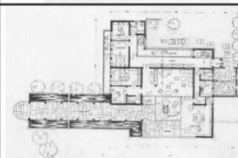
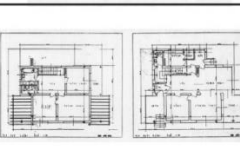
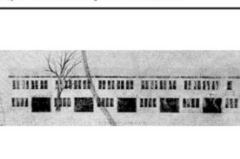
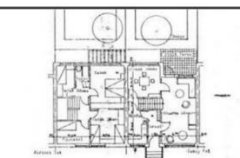
Yapı 1: Kira Evi / İç Mekan İncelemesi				
Dergi Bilgisi	Yapı Mimarı		Yapı Yeri	Yapı Türü
Arkitekt Dergisi 1935 - Sayı 5	Mimar Seyfi Erkan		İstanbul Türkiye	Apartman
				
MALZEME KULLANIMI	 İç mekanda nikel, ahşap , mermer, ksilolit kullanılmıştır. Böylece zeminde parlak ve farklı desenlere sahip uygulama yapmak mümkün olmuştur. Mobilyalarda da benzer bir şekilde nikel kullanımı görülebilmektedir.			
KRİTERLER	VAR	KISMEN VAR	YOK	AÇIKLAMA
YALIN İÇ MEKAN				Mekanda geleneksel motiflere sahip halılar kullanılmıştır.
MODERN MOBİLYA				Mobilyalar metalin bükülmesiyle elde edilen, farklı bölmeleri ile çok işlevli döneme uygun mobilyalardır.

Tablo 5.57'ye göre iç mekan sade bir yaklaşımla ele alınmıştır. Kullanılan mobilyalar işlevsel ve moderndir. Mobilyaların, dönemin mobilya tasarımına paralel olarak metal iskeletin bükülmesi ve deri ya da kumaş ile birleştirilerek üretildiği anlaşılmaktadır.

Bunlara ek olarak iç mekanda geleneksel motiflere sahip halı kullanımının olduğu görülmektedir. Bu durumda yalın iç mekan kriteri kısmen, modern mobilya kriteri ise tamamen sağlanmaktadır. Bu noktada ise iç mekan tamamen modern bir görünüme sahip olamamakta, yapıyla bütünlük kuramamaktadır. Dergideki aktarıma bakıldığında ise iç mekanda kullanılan malzemelerin açıklandığı görülmektedir.

Tablo 5.58. Arkitekt Dergisi’nde Yer Alan Konut Projeleri

Kaynak: Arkitekt Dergisi baz alınarak araştırmacı tarafından hazırlanmıştır.

Arkitekt Dergisi’nde Yer Alan Konut Projeleri		1935
Sayı 4 - Villa Projesi - Seyfi Erkan	Sayı 5 - Küçük Ev Projesi - Abdin Mortay	
		
		
Sayı 6 - Villa Projesi - Seyfi Erkan	Sayı 6 - Sıra Evler Projesi - Mimar A. Sabri	
		
		

Arkitekt Dergisi’nde yer alan konut projeleri incelendiğinde ise, genel olarak modern yapıların tasarıma hakim olduğu görülmektedir. Bu modern yapıların dikdörtgensel kütlelerin hiyerarşik olarak bir araya gelmesi ile oluştuğu söylenebilmektedir. Yapı planlarında temel işlevler, çalışma, depolama alanları ve hizmetçi odası olduğu görülmektedir. Dikkat çeken bir diğer nokta ise Arkitekt Dergisi’nde yayınlanan inşa edilmiş birçok konutta tefrişli planın bulunmaması, tasarım aşamasındaki projelerde bulunmasıdır. Bu kapsamda tasarım aşamasındaki yapıların daha detaylı düşünüldüğü söylenebilmektedir.

Tablo 5.59. Square Shadows Cephe İncelemesi

Kaynak: Architectural Forum Dergisi baz alınarak araştırmacı tarafından hazırlanmıştır.

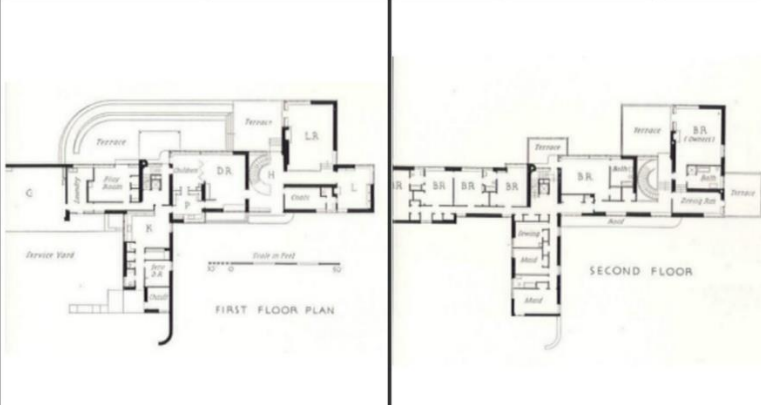
Yapı 1: Square Shadows / Cephe İncelemesi				
Dergi Bilgisi	Yapı Mimarı		Yapı Yeri	Yapı Türü
Architectural Forum 1935 - Sayı 3	George Howe		Pennsylvania Amerika	Villa
				
				
KÜTLESEL FORM	Yapı dikdörtgen kütlelerden oluşmaktadır. Buna ek olarak cephede çizgisel elemanlar yer almaktadır. Bu elemanlar balkon alanlarını oluşturmaktadır.			
KRİTERLER	VAR	KISMEN VAR	YOK	AÇIKLAMA
YALIN CEPHE				Cephede süsleme bulunmamaktadır.
DÜZ ÇATI				Yapının üst örtüsünde düz çatı uygulaması bulunmaktadır.
ŞERİT AÇIKLIKLAR				Cephe boyunca devam eden şerit açıklık uygulaması bulunmaktadır.
PİLOTİ				Yapı piloti ile zeminden yükseltilmemiştir.

Tablo 5.59'a göre yapı dikdörtgensel hacimlerin ve çizgisel elemanların bir araya gelmesi ile oluşmuştur. Yapının düz çatısı ve cephesindeki geniş, yatay açıklıklar ile sade anlayış biçimi doğrultusunda 3 kriter karşılanmaktadır. Açıklıkların geniş ve cephe boyu uygulanması, yapının iç ve dış mekan arasında ilişki kurmasını sağlamaktadır. Yapı cephesinde ise yalın bir anlayışın olduğu fakat yapının kendi bulunduğu bölge ile bağ kurması adına yerli malzeme ile kaplandığı görülmektedir. Benzer bir açıklama dergide de yer almaktadır.

Dergideki aktarıma göre yapının işlevselliği ile yerel malzemenin birleştirildiği, bu noktada Avrupa tarzı bir modernliğin değil Amerikan kimliğine uygun bir modernliğin baz alındığı söylenmiştir. Ek olarak Uluslararası Üslup kriterlerinin eleştirilmeye başlandığı görülmektedir. Yazarlar Uluslararası Üslup'un mimaride akademik kural ve katılığa neden olduğunu aktarmış, yaşamı belirli bir standarta sokmanın doğru olmadığı açıklanmıştır (Architectural Forum, 1935: 193- 204).

Tablo 5.60. Square Shadows Plan İncelemesi

Kaynak: Architectural Forum Dergisi baz alınarak araştırmacı tarafından hazırlanmıştır.

Yapı 1: Square Shadows / Plan İncelemesi					
Dergi Bilgisi		Yapı Mimarı		Yapı Yeri	Yapı Türü
Architectural Forum 1935 - Sayı 3		George Howe		Pennsylvania Amerika	Villa
					
PLAN KURGUSU		Planlar yapının formuna göre şekillenmiştir. Genel mekanlar alt, özel mekanlar ise üst katta yer almaktadır. Plandaki yuvarlatılmış alanlar dikkat çekmektedir.			
İŞLEVLER		Birinci Kat Salon ve Yemek Odası Mutfak ve Kiler Hizmetçi Yemek Odası Çalışma ve Oyun Alanı Çamaşır Odası ve Garaj		İkinci Kat 6 Yatak Odası ve 3 Teras 2 Hizmetçi Odası Dikiş Odası Giyinme Odası 5 Banyo	
KRİTERLER	VAR	KİSMEN VAR	YOK	AÇIKLAMA	
AÇIK PLAN				Ortak yaşam alanları kapalı hacimler halindedir.	
İŞLEVSELLİK				Kullanıcının eğlenebileceği ve çalışabileceği alanlar planlanmıştır.	

Yapı planı incelendiğinde (Tablo 5.60) giriş holünden sağ tarafta yer alan salon, çalışma odası ve kütüphaneye; sol tarafta yer alan mutfak, kiler, garaj, yemek, hizmetçi, oyun, çamaşır odalarına gidilmektedir. Yemek odası ve salonun birbirine olan uzaklığı, kütüphanenin kapalı olma ihtiyacı ile mekanlar kapalı hacimler olarak düzenlenmiştir. Bu nokta yapının açık plan kriterini sağlamadığı; planda yer alan balkon, çalışma ve depolama alanları ile işlevsellik kriterini sağladığı anlaşılmaktadır.

Tablo 5.61. Square Shadows İç Mekan İncelemesi

Kaynak: Architectural Forum Dergisi baz alınarak araştırmacı tarafından hazırlanmıştır.

Yapı 1: Square Shadows / İç Mekan İncelemesi				
Dergi Bilgisi	Yapı Mimarı		Yapı Yeri	Yapı Türü
Architectural Forum 1935 - Sayı 3	George Howe		Pennsylvania Amerika	Villa
				
				
MALZEME KULLANIMI			Zeminde cilalanmış mantar parkerdir. Bazı alanlarda parkenin üzerinde halı bulunmaktadır. Duvar yüzeyleri kum rengi ve mavi olarak seçilmiştir. Mobilyalarda ahşap ve kumaş kullanılmıştır. Kullanılan kumaşlar düz ya da çizgili tercih edilmiştir.	
KRİTERLER	VAR	KISMEN VAR	YOK	AÇIKLAMA
YALIN İÇ MEKAN				Mekanda süsleme ya da işlevsiz ürünler bulunmamaktadır.
MODERN MOBİLYA				Mobilyaların bir kısmı dönemin standart ürünleri ile uyum göstermemektedir.

Tablo 5.61 incelendiğinde ise, iç mekanda yalın bir yaklaşımın hakim olduğu, mobilyalardan bazılarının ise klasik bir tarza sahip olduğu görülmektedir. Bu noktada yalın

iç mekan kriteri sağlanırken, modern mobilya kriteri kısmen sağlanmaktadır. Dergide ise iç mekan ile ilgili yalnızca tabloda yer alan malzeme bilgisi verilmiştir.

Tablo 5.62. House of Richard H. Mandel Cephe İncelemesi

Kaynak: Architectural Forum Dergisi baz alınarak araştırmacı tarafından hazırlanmıştır.

Yapı 2: House of Richard H. Mandel / Cephe İncelemesi				
Dergi Bilgisi	Yapı Mimarı		Yapı Yeri	Yapı Türü
Architectural Forum 1935 - Sayı 8	Edward D. Stone		New York Amerika	Villa
				
				
KÜTLESEL FORM	Yapı dikdörtgensel formların bir araya gelmesi ile oluşmuştur. Balkon alanı cepheden çıkma yaparak, giriş alanı ise ayrı bir hacim eklenerek tanımlanmıştır.			
KRİTERLER	VAR	KISMEN VAR	YOK	AÇIKLAMA
YALIN CEPHE	■			Cephede süsleme bulunmamaktadır.
DÜZ ÇATI	■			Yapının üst örtüsünde düz çatı uygulaması bulunmaktadır.
ŞERİT AÇIKLIKLAR	■			Cephe boyunca devam eden şerit açıklık uygulaması bulunmaktadır.
PİLOTİ			■	Yapı piloti ile zeminden yükseltilmemiştir.

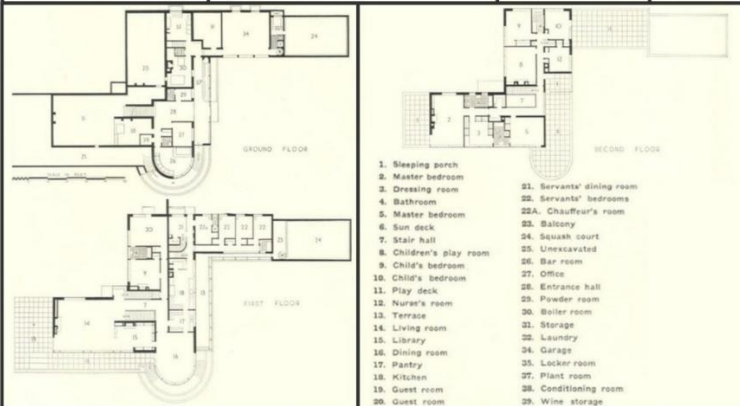
Tablo 5.62 incelendiğinde, yapının düz çatısı ve yalın cephesindeki yatay açıklıklar ile 3 kriter sağlanmaktadır. Yapı dikdörtgen ve dairesel formlara sahip bir kompozisyonndan oluşmaktadır. Görsellere göre bu kütlelerin peysaj alanlarına referans olduğu, aynı çizgiselliğin peysaj alanına da taşındığı görülmektedir.

Dergideki aktarım incelendiğinde ise, kullanıcının fiziksel ve psikolojik ihtiyaçlarına göre yapının işlevsel bir biçimde geliştirildiği açıklanmıştır. Ek olarak yapının uçak

formundan esinlendiği, doğa ile kontrast yaratarak bir uyum içinde olduğu aktarılmıştır. Dergideki aktarımlarda dikkat çeken bir diğer nokta ise Uluslararası Üslup'un eleştirilmesidir. Bu noktada üslubun kurallarına tamamı ile uyulmaması, fakat eskiden var olan kaotik süsleme dolu yaklaşıma da geri dönülmemesi gerektiği söylenmiştir (Architectural Forum, 1935: 79). Bu noktada Uluslararası Üslup'un eski referanslara olan karşıtlığının benimsenmeye devam ettiği fakat içerdiği kuralların her yapıda geçerli olmasına gerek olmadığının düşünüldüğü söylenebilmektedir.

Tablo 5.63. House of Richard H. Mandel Plan İncelemesi

Kaynak: Architectural Forum Dergisi baz alınarak araştırmacı tarafından hazırlanmıştır.

Yapı 2: House of Richard H. Mandel / Plan İncelemesi					
Dergi Bilgisi		Yapı Mimarı		Yapı Yeri	Yapı Türü
Architectural Forum 1935 - Sayı 8		Edward D. Stone		New York Amerika	Villa
					
PLAN KURGUSU		Planlar bulundukları katın hacmine göre şekillenmiştir. İlk iki kat mekanik odalar ve genel mekanlar için; üst kat ise ev sahiplerinin özel alanları için kurgulanmıştır.			
İŞLEVLER		İşlevler detaylı bir şekilde yapılar ile birlikte verilmiştir. Genel bir sınıflandırma için; Giriş katta mekanik odalar, spor ve soyunma alanı, bar ve içki deposu, çamaşır odası; birinci katta oturma ve yemek salonu, çalışma alanları, hizmetçi yaşam alanları; ikinci katta ise yatak, banyo, giyinme odalarının yer aldığı söylenebilmektedir.			
KRİTERLER	VAR	KISMEN VAR	YOK	AÇIKLAMA	
AÇIK PLAN				Ortak yaşam alanları iç içe çözümlenmiştir.	
İŞLEVSELLİK				Mekanlar birçok işlevi içerisinde barındırmaktadır. Kullanıcının çalışabileceği alanlar yaratılmıştır.	

Yapı planı incelendiğinde (Tablo 5.63) diğer yapılardan farklı olarak squash kortu, soyunma odası, içki deposu, bar gibi işlevlerin olduğu görülmektedir. Bu noktada küçük ve ekonomik ev konseptinin dışına çıkıldığı; burjuva karşıtı, standart bakış açısının zengin bireylerin evlerinde tam anlamı ile uygulanamadığı söylenebilmektedir.

Tablo 5.64. House of Richard H. Mandel İç Mekan İncelemesi

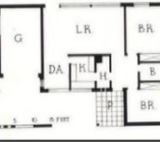
Kaynak: Architectural Forum Dergisi baz alınarak araştırmacı tarafından hazırlanmıştır.

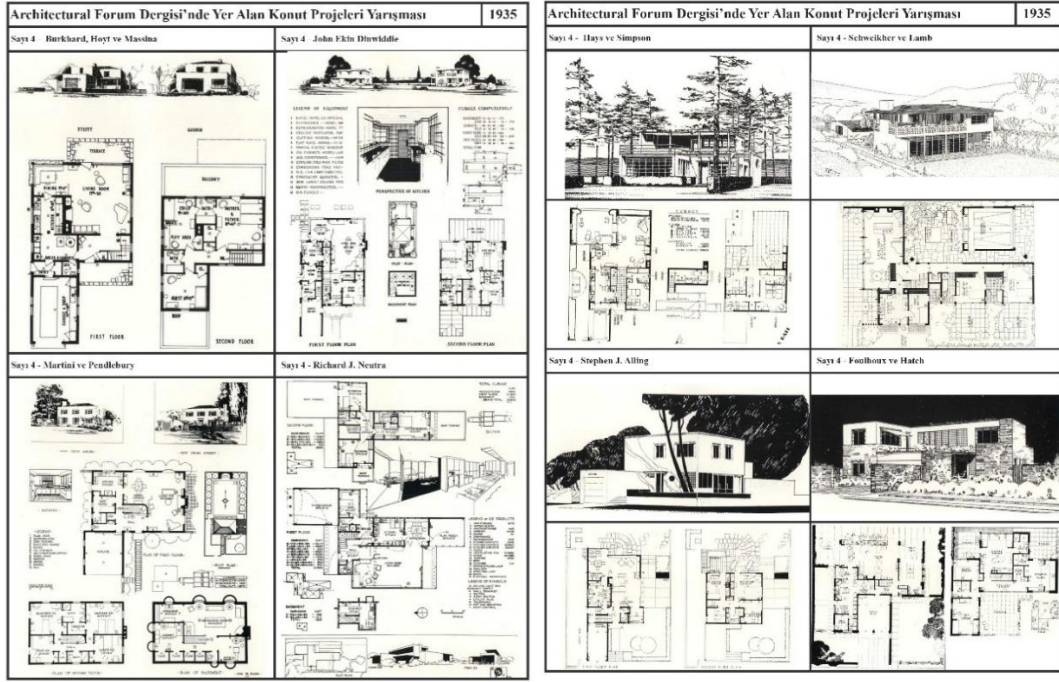
Yapı 2: House of Richard H. Mandel / İç Mekan İncelemesi				
Dergi Bilgisi	Yapı Mimarı		Yapı Yeri	Yapı Türü
Architectural Forum 1935 - Sayı 8	Edward D. Stone		New York Amerika	Villa
				
				
MALZEME KULLANIMI		İç mekanda duvar ve tavan yüzeyleri genel olarak beyaz renk tercih edilmiştir. Zeminde ise karo fayans ve mantar döşeme üzerine sade, farklı renklerde halılar kullanılmıştır. Mobilyalarda sıklıkla metal kullanılmış, metal iskeletler deri ya da kumaşla kaplanmıştır.		
KRİTERLER	VAR	KISMEN VAR	YOK	AÇIKLAMA
YALIN İÇ MEKAN				Mekanda süsleme ya da işlevsiz ürünler bulunmamaktadır.
MODERN MOBİLYA				Mobilyalar dönemin standart ürünleri ile uyum göstermektedir.

İç mekan görselleri incelendiğinde ise (Tablo 5.64), düz kumaşların ve sade bir yaklaşımın söz konusu olduğu görülmektedir. İç mekandaki ile benzer bir yaklaşımın mobilyalarda da bulunduğu; mobilyaların metal iskeletin bükülmesi, düz ya da geometrik desenli kumaşlar ile kaplandığı görülebilmektedir. Dikkat çeken bir diğer nokta ise salonda birçok farklı oturma biçimine uygun oturma alanlarının yaratılmasıdır. Bu doğrultuda manzara izlemek ya da sosyalleşmek amacıyla oturma eyleminin farklı alanlarda, farklı mobilyalar ile tanımlandığı görülebilmektedir. Genel bir değerlendirme ile yapının yalın iç mekan ve modern mobilya kriterlerini tamamen sağladığını söylemek mümkündür.

Dergideki aktarımlar incelendiğinde ise dönemin yaşam koşullarına göre, “sakin çizgiler, hoş renkler ve sempatik malzemeler” kullanıldığı söylenmiştir. İç mekandaki asıl dekorasyonun ise evin geniş açıklıklarından görülen manzara olduğu aktarılmıştır (Architectural Forum, 1935: 79).

Tablo 5.65, 5.66, 5.67, 5.68. Architectural Forum Dergisi’nde Verilen Konut Projeleri ve Yarışmaları
Kaynak: Architectural Forum Dergisi baz alınarak araştırmacı tarafından hazırlanmıştır.

Architectural Forum Dergisi’nde Yer Alan Konut Projeleri		1935	Architectural Forum Dergisi’nde Yer Alan Konut Projeleri		1935
Sayı 5- Design and Construction - William L. Drewry	Sayı 5- Design and Construction - William L. Drewry		Sayı 5- Design and Construction - William L. Drewry	Sayı 5- Design and Construction - William L. Drewry	
					
Sayı 5- Design and Construction - William L. Drewry	Sayı 5- Design and Construction - William L. Drewry				

Architectural Forum Dergisi'nde verilen yarışma ve proje örneklerine göre 1935 yılında önceki yıla göre daha modern bir anlayışın olduğu görülmektedir. Yapıların genel olarak L formunda, küçük konutlardan oluştuğu söylenebilmektedir. Yapılarda garaj, çalışma, depolama alanları ve temel işlevler bulunmaktadır. Çalışma alanlarının her yapıda bulunmaması dikkat çekmektedir.

Genel bir değerlendirme ile 1935 yılında Türkiye ve Amerika'daki örneklerin paralel bir şekilde kriterleri sağladığı görülmektedir. Verilen projelerde ise iki ülkede de daha çok modern yapılara ağırlık verildiği anlaşılmaktadır. Dikkat çeken bir diğer nokta ise Amerika'da Uluslararası Üslup ile ilgili eleştirilerin çoğalmış olmasıdır.

Tablo 5.69. Modada Bir Villa Cephe İncelemesi

Kaynak: Arkitekt Dergisi baz alınarak araştırmacı tarafından hazırlanmıştır.

Yapı 1: Modada Bir Villa / Cephe İncelemesi				
Dergi Bilgisi	Yapı Mimarı		Yapı Yeri	Yapı Türü
Arkitekt Dergisi 1936 - Sayı 3	Zeki Sayar		İstanbul Türkiye	Villa
				
				
KÜTLESEL FORM	Yapı kübik bir forma sahiptir. Yapı cephesinde yer alan eklentilerin üzeri teras alanı olarak tanımlanmıştır. Bu durum cepheye dinamik bir yapı katmıştır.			
KRİTERLER	VAR	KISMEN VAR	YOK	AÇIKLAMA
YALIN CEPHE				Cephede süsleme bulunmamaktadır.
DÜZ ÇATI				Yapının üst örtüsünde düz çatı uygulaması bulunmaktadır.
ŞERİT AÇIKLIKLAR				Cephe boyunca devam eden şerit açıklık uygulaması bulunmaktadır.
PİLOTİ				Yapı piloti ile zeminden koparılmamıştır.

Tablo 5.69'a göre kübik yapıdaki yapı cephesinin geniş yatay açıklıkları, düz çatısı ve yalın cephesi ile 3 adet modern yapı kriterini sağladığı görülmektedir. Zeminden yükseltilen bir alanın olmaması nedeni ile ise piloti kriteri sağlanmamaktadır. Bu bilgilere ek olarak açık ve kapalı balkon uygulaması dikkat çekmekte; iklimsel föktörlerin gözetildiğini göstermektedir. Bir diğer yandan ise üst örtüde saçak kullanımının mevcut olduğu, bu noktada tasarımın yerel referanslar taşımaya başladığı söylenebilmektedir.

Dergideki aktarımlar incelendiğinde ise benzer bir şekilde evin modern ve yerli olarak dengeli bir kompozisyonu bulunduğu; evin yerine ve amacına uygun olduğu aktarılmıştır (Arkitekt, 1936).

Tablo 5.70. Modada Bir Villa Plan İncelemesi

Kaynak: Arkitekt Dergisi baz alınarak araştırmacı tarafından hazırlanmıştır.

Yapı 1: Modada Bir Villa / Plan İncelemesi				
Dergi Bilgisi	Yapı Mimarı		Yapı Yeri	Yapı Türü
Arkitekt Dergisi 1936 - Sayı 3	Zeki Sayar		İstanbul Türkiye	Villa
PLAN KURGUSU		Planlar hol etrafında kare bir biçimde şekillenmiştir. Özel ve genel mekan ayrımı gözetilmiştir. Odalar balkon ile ilişkili bir biçimde kurgulanmıştır.		
İŞLEVLER	Zemin Kat Salon ve Yemek Salonu Mutfak Ofis ve Wc Kış Bahçesi Vestiyer		Birinci Kat 4 Yatak Odası Banyo 2 Balkon	
KRİTERLER	VAR	KISMEN VAR	YOK	AÇIKLAMA
AÇIK PLAN				Ortak kullanım alanları iç içe ve ilişkilidir.
İŞLEVSELLİK				Kullanıcının çalışabileceği alanlar ve balkonlar tasarlanmıştır.

Yapının planları incelendiğinde ise hol etrafında şekillenen salon, ofis ve mutfak alanları gözükmemektedir. Yemek salonu, salon ve yatak odalarının balkon ile; ofisin ise mutfak ve yemek odası ile ilişkili olduğu anlaşılmaktadır.

Dergideki aktarım incelendiğinde planın kalabalık olmayan bir aile için tasarlandığı, yapının bodrum katında ise sığınak, çamaşırılık, hizmetçi odası ve mekanik oda olduğu aktarılmıştır (Arkitekt, 1936).

Tablo 5.71. Modada Bir Villa İç Mekan İncelemesi

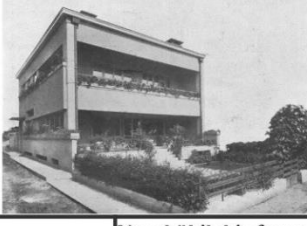
Kaynak: Arkitekt Dergisi baz alınarak araştırmacı tarafından hazırlanmıştır.

Yapı 1: Modada Bir Villa / İç Mekan İncelemesi				
Dergi Bilgisi	Yapı Mimarı		Yapı Yeri	Yapı Türü
Arkitekt Dergisi 1936 - Sayı 3	Zeki Sayar		İstanbul Türkiye	Villa
				
				
MALZEME KULLANIMI			İç mekanda karaağaçtan kapılar, ahşap ve mermer zemin kaplaması kullanılmıştır. Pencereleer demir profiller ile yapılmıştır. Mobilyalarda ahşap, çizgili kumaş ve deri tercih edilmiştir.	
KRİTERLER	VAR	KISMEN VAR	YOK	AÇIKLAMA
YALIN İÇ MEKAN				Mekan eklektik bir biçimde düzenlenmiştir.
MODERN MOBİLYA				Mobilyalar dönemin standart ürünleri ile uyum göstermemektedir.

Yapının iç mekanı incelendiğinde ise (Tablo 5.71), klasik mobilyalar ve geleneksel motifli halıların tercih edildiği görülmektedir. Bu noktada iç mekânın, yapının tümü ile uyum içinde olmadığı ve kriterleri karşılamadığı söylenebilmektedir. Dergide ise iç mekân tasarımı ile ilgili yalnızca malzeme bilgisine değinilmiştir.

Tablo 5.72. Modada Bir Villa Cephe İncelemesi

Kaynak: Arkitekt Dergisi baz alınarak araştırmacı tarafından hazırlanmıştır.

Yapı 2: Modada Bir Villa / Cephe İncelemesi				
Dergi Bilgisi		Yapı Mimarı		Yapı Yeri
Arkitekt Dergisi 1936 - Sayı 9		A. Ziya Kozanoğlu		İstanbul Türkiye
				
				
KÜTLESEL FORM	Yapı kübik bir forma sahiptir. Cephede balkon mekanlarını tanımlamak amacıyla girintili alanlar yaratılmıştır. Bu alanlar yapıda dolu- boş ilişkisi kurulmasını sağlamıştır.			
KRİTERLER	VAR	KİSMEN VAR	YOK	AÇIKLAMA
YALIN CEPHE				Cephede süsleme bulunmamaktadır.
DÜZ ÇATI				Yapının üst örtüsünde düz çatı uygulaması bulunmaktadır.
ŞERİT AÇIKLIKLAR				Cephe boyunca devam eden şerit açıklık uygulaması bulunmaktadır.
PİLOTİ				Yapı piloti ile zeminden koparılmamıştır.

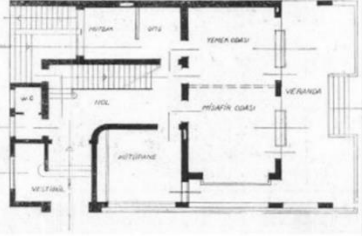
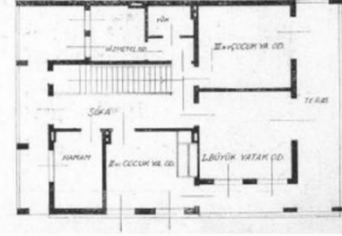
Yapının formu ve cephesi incelendiğinde (Tablo 5.72), kübik biçimli düz çatılı kütlenin, yalın bir cephe anlayışına sahip olduğu; cephe boyunca uygulanan şerit açıklıklarının bulunduğu görülmektedir. Yapı bu noktada yalın cephe, düz çatı ve şerit açıklık kriterlerini sağlamaktadır.

Dergideki aktarım incelendiğinde ise yapının manzaraya göre şekillendiği görülmektedir. Ek olarak yapının dar bir sokakta bulunması, çıkıntıları bulunan bir kütle formunun uygulanmasını engellemiş; daha düz bir kübik form olmasına neden olmuştur.

Bu noktada yapının bulunduğu alana uygun olduğu aktarılmıştır (Arkitekt, 1936: 245-248).

Tablo 5.73. Modada Bir Villa Plan İncelemesi

Kaynak: Arkitekt Dergisi baz alınarak araştırmacı tarafından hazırlanmıştır.

Yapı 2: Modada Bir Villa / Plan İncelemesi					
Dergi Bilgisi		Yapı Mimarı		Yapı Yeri	Yapı Türü
Arkitekt Dergisi 1936 - Sayı 9		A. Ziya Kozanoğlu		İstanbul Türkiye	Villa
Zemin Kat					Birinci Kat
					
PLAN KURGUSU		Planlar hol etrafında kare bir biçimde şekillenmiştir. Özel ve genel mekan ayrımı gözetilmiştir. Planda sessiz ortam ihtiyacı gözetilerek kütüphane alanı yuvarlatılmış bölme duvarla çevrilmiştir.			
İŞLEVLER		Zemin Kat Yemek ve Misafir Odası Mutfak Ofis ve Wc Kütüphane Veranda		Birinci Kat Yatak Odası Hizmetçi Odası 2 Çocuk Odası Banyo Balkon	
KRİTERLER	VAR	KISMEN VAR	YOK	AÇIKLAMA	
AÇIK PLAN				Ortak kullanım alanları iç içe ve ilişkilidir.	
İŞLEVSELLİK				Kullanıcının çalışabileceği alanlar ve balkonlar tasarlanmıştır.	

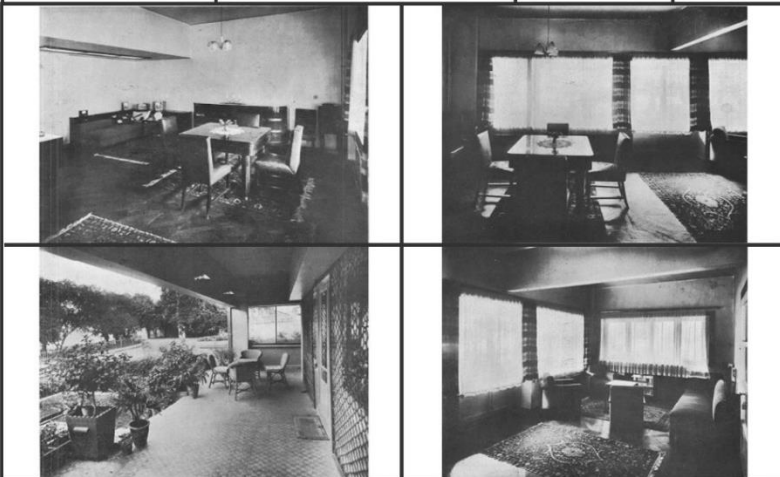
Yapı planı incelendiğinde ise (Tablo 5.73) yemek odası ve salon gibi toplu yaşam alanları arasında bir ayrımın bulunmadığı, bu noktada açık plan kriterinin sağlandığı görülmektedir. Çalışma alanlarının ses gibi faktörler dolayı daha kapalı hacimler olması gerektiği ve bu doğrultuda ofis ve kütüphane mekanları oluşturulmaktadır. Yuvarlatılan kütüphane duvarı ise iç mekanda hareket sağlamak ve girişi tanımlamaktadır. Ofisin,

yemek odası ve mutfak ile; yemek odası ve salonun ise cephe boyu uygulanmış veranda ile ilişkili olduğu görülmektedir. Benzer bir yaklaşım ise üst katta yer alan yatak odaları için söz konusu olmakta, yatak odaları balkonla ilişkili olacak şekilde konumlandırılmaktadır. Bu noktada yapı işlevsellik kriterini de sağlamaktadır.

Dergide planla ilgili, beş kişilik bir aile için tasarlandığı aktarılmıştır. Ek olarak sığınak, kalorifer, servis alanı ve depolara ayrılmış bir bodrum katı bulunduğu söylenmiştir (Arkitekt, 1936).

Tablo 5.74. Modada Bir Villa İç Mekan İncelemesi

Kaynak: Arkitekt Dergisi baz alınarak araştırmacı tarafından hazırlanmıştır.

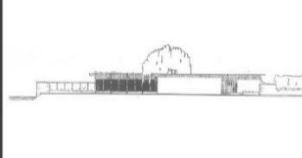
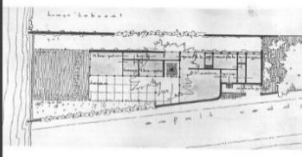
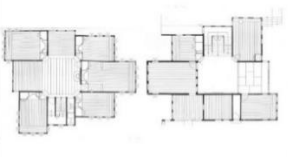
Yapı 2: Modada Bir Villa / İç Mekan İncelemesi				
Dergi Bilgisi	Yapı Mimarı		Yapı Yeri	Yapı Türü
Arkitekt Dergisi 1936 - Sayı 9	A. Ziya Kozanoğlu		İstanbul Türkiye	Villa
				
MALZEME KULLANIMI	 İç mekanda ahşap zemin kaplaması kullanılmıştır. Mobilyalarda düz kumaşlar, perdelerde ise geometrik desenli perdeler tercih edilmiştir. Merdivenler karaağaçtan yapılmıştır.			
KRİTERLER	VAR	KISMEN VAR	YOK	AÇIKLAMA
YALIN İÇ MEKAN				Mekanda geleneksel motiflere sahip halı kullanılmıştır.
MODERN MOBİLYA				Mobilyalar dönemin standart ürünleri ile uyum göstermemektedir.

İç mekan görselleri incelendiğinde ise (Tablo 5.74), duvar yüzeyleri ve tefriş kullanımında yalın bir anlayışa sahip olduğu görülmektedir. Zeminde kullanılan

geleneksel motifli halı nedeni ile ise yapı yalın iç mekan kriterini kısmen sağlamaktadır. Mobilyalar ise genel olarak düz kumaşlar ile kaplanmış fakat form olarak dönemin mobilyalarına benzer bir şekilde tasarlanmamıştır. Bu noktada modern mobilya kriteri kısmen karşılanmaktadır. Dergide ise iç mekan biçimlenişi ile ilgili yalnızca malzeme bilgisine ulaşılmaktadır.

Tablo 5.75. Arkitekt Dergisi’nde Yer Alan Konut Projeleri

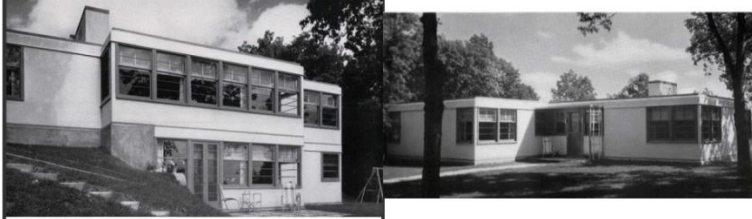
Kaynak: Arkitekt Dergisi baz alınarak araştırmacı tarafından hazırlanmıştır.

Arkitekt Dergisi’nde Yer Alan Konut Projeleri		1936
Sayı 2 - Yazlık Sahil Evi - Kemali Süylemezoglu	Sayı 4 - Bugariçinde Bir Yalı - Sedat Hakkı Eldem	
		
		
Sayı 7 - Karşıyada Bir Villa - A. Sabri ve Emin Onat		
		
		

Arkitekt Dergisi’nde verilen konut projesi örneklerine göre modern ve klasik yapıların üretildiği anlaşılmaktadır. Modern yapıların kübik ya da yatay dikdörtgen bir kütle olarak tasarlandığı ve temel işlevler, depolama, çalışma alanlarını içerisinde barındırdığı görülmektedir. Dikkat çeken bir diğer nokta ise geçen yıllara göre 1936 yılında çok az projeye yer verilmesidir.

Tablo 5.76. House at Lake Delavan Cephe İncelemesi

Kaynak: Architectural Forum Dergisi baz alınarak araştırmacı tarafından hazırlanmıştır.

Yapı 1: House at Lake Delavan / Cephe İncelemesi				
Dergi Bilgisi	Yapı Mimarı		Yapı Yeri	Yapı Türü
Architectural Forum 1936 - Sayı 2	Howard T. Fisher		Wisconsin Amerika	Villa
				
KÜTLESEL FORM	Yapının alt katı dikdörtgen ve üst katı L formundadır. Üst kat giriş alanı çizgisel elemanlarla tanımlanmıştır.			
KRİTERLER	VAR	KİSMEN VAR	YOK	AÇIKLAMA
YALIN CEPHE				Cephede süsleme bulunmamaktadır.
DÜZ ÇATI				Yapının üst örtüsünde düz çatı uygulaması bulunmaktadır.
ŞERİT AÇIKLIKLAR				Şerit açıklık bulunmakta fakat cephe boyunca uygulanmamaktadır.
PİLOTİ				Yapı piloti ile zeminden koparılmamıştır.

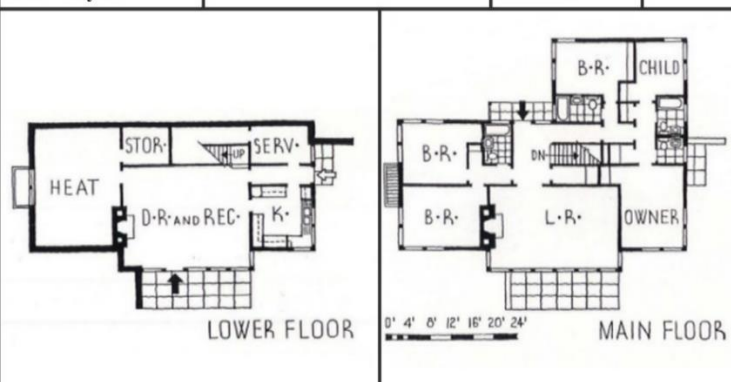
Tablo 5.76 incelendiğinde yapının yalın cephe ve düz çatı kriterini karşıladığı; cephe boyunca sürekli bir biçimde uygulanmadığı için şerit açıklık kriterini kısmen sağladığı anlaşılmaktadır. Ek olarak yapı piloti ile zeminden koparılmamakta, bu durumda piloti kriterini sağlamamaktadır. Yapının iki katta farklı biçimlerde şekillenmesi dikkat çekmektedir.

Yapının iki kattaki farklı biçimlenişi dergideki aktarıma da yansımıştır. Dergide cephede çözülmesi gereken problemin zor olduğu belirtilmiş ve bu doğrultuda iç mekanda yakalanan başarıya cephede ulaşamadığı aktarılmıştır. Ek olarak prefabrik olan evin kapı,

duvar ve pencere standartları eleştirilmiş, daha tatmin edici bir tasarım yapılması gerektiği vurgulanmıştır (Architectural Forum: 1936: 102).

Tablo 5.77. House at Lake Delavan Plan İncelemesi

Kaynak: Architectural Forum Dergisi baz alınarak araştırmacı tarafından hazırlanmıştır.

Yapı 1: House at Lake Delavan/ Plan İncelemesi					
Dergi Bilgisi		Yapı Mimarı		Yapı Yeri	Yapı Türü
Architectural Forum 1936 - Sayı 2		Howard T. Fisher		Wisconsin Amerika	Villa
					
PLAN KURGUSU		Yapı mahremiyete göre şekillenmiştir. İki katın da ayrı girişleri ve servis alanı mevcuttur. Bu durumda salondaki insanları görmeden yemek ihtiyacı karşılanabilmektedir.			
İŞLEVLER		Alt Kat Mekanik Oda Salon Mutfak ve Servis Alanı Depo Veranda			
		Ana Kat 4 Yatak Odası Çocuk Odası 3 Banyo Salon			
KRİTERLER	VAR	KISMEN VAR	YOK	AÇIKLAMA	
AÇIK PLAN				Ortak yaşam alanları kapalı hacimler halindedir.	
İŞLEVSELLİK				Veranda dışında bir balkon ve kullanıcının çalışacağı bir alan kurgulanmamıştır.	

Dergideki aktarıma göre konut devamlı ikamet edilen değil, yazlık ya da kışlık tatillerde kullanılan bir evdir. Bu noktada ailenin farklı üyelerinin kalabileceği şekilde tasarlanmış, katlara ayrı girişler verilmiştir (Architectural Forum, 1936: 107).

Bu bilgiler doğrultusunda plan incelendiğinde, yatak odalarının üst katta ve mutfakın alt katta yer aldığı fakat iki farklı salon alanının yaratıldığı görülmektedir. Bu noktada

salonda vakit geçiren insanların mahremiyetinin sağlanması amacı ile servis alanı yaratılmış, böylece mutfağa gelen kişinin salonu görmeden yemeğe ulaşması sağlanmıştır. Mahremiyet ihtiyacı doğrultusunda ise hacimler kendi içinde daha kapalı bir biçimde tasarlanmıştır. Bu bilgilere ek olarak konutta bir balkon ya da çalışma alanı bulunmamaktadır. Bu doğrultuda konut açık plan ve işlevsellik kriterlerini sağlamamaktadır.

Tablo 5.78. House at Lake Delavan İç Mekan İncelemesi

Kaynak: Architectural Forum Dergisi baz alınarak araştırmacı tarafından hazırlanmıştır.

Yapı 1: House at Lake Delavan / İç Mekan İncelemesi				
Dergi Bilgisi	Yapı Mimarı		Yapı Yeri	Yapı Türü
Arkitekt Dergisi 1936 - Sayı 2	Howard T. Fisher		Wisconsin Amerika	Villa
				
				
MALZEME KULLANIMI			Döşemeler köknar ağacından elde edilen ahşaptır. Diğer yüzeylerde yer yer kontrplak kullanılmıştır. Mobilyalarda ahşap, deri ve düz ya da geometrik desenli kumaş tercih edilmiştir. Bütünlük sağlaması için bu kumaşlar perdelerde de kullanılmıştır.	
KRİTERLER	VAR	KISMEN VAR	YOK	AÇIKLAMA
YALIN İÇ MEKAN				Mekanda geleneksel motiflere sahip halı kullanılmıştır.
MODERN MOBİLYA				Mobilyaların hafif görünümüne sahiptir. Süslemeleri yoktur.

Yapının iç mekanı incelendiğinde ise (Tablo 5.78) Türkiye'dekine benzer bir yaklaşım ile geleneksel motiflere sahip kilim kullanımı görülmektedir. Bu nokta yapı yalın iç mekan kriterini kısmen karşılamaktadır. Bu durumun aksine iç mekan modern

mobilyalarla döşenmiştir. Mobilyalar metalin bükülmesi ile elde edilen iskeletlerden oluşmuş ve kumaş ya da deri ile kaplanmıştır.

Tablo 5.79. House for W. E. Oliver Cephe İncelemesi

Kaynak: Architectural Forum Dergisi baz alınarak araştırmacı tarafından hazırlanmıştır.

Yapı 2: House for W. E. Oliver / Cephe İncelemesi					
Dergi Bilgisi		Yapı Mimarı		Yapı Yeri	Yapı Türü
Architectural Forum 1936 - Sayı 6		R. M. Shindler		Los Angeles Amerika	Villa
					
					
KÜTLESEL FORM		Yapı dikdörtgensel kütlelerin iç içe geçmesi ile oluşmuştur. Bu kütlelerden yer yer hacim eksiltilmiştir. Bu noktada hem dinamik hem dolu boş ilişkisi kuran bir cephe kurgusu elde edilmiştir.			
KRİTERLER	VAR	KISMEN VAR	YOK	AÇIKLAMA	
YALIN CEPHE	☒	☐	☐	Cephede süsleme bulunmamaktadır.	
DÜZ ÇATI	☒	☐	☐	Yapının üst örtüsünde düz çatı uygulaması bulunmaktadır.	
ŞERİT AÇIKLIKLAR	☒	☐	☐	Cephede şerit açıklıklar bulunmaktadır.	
PİLOTİ	☐	☐	☒	Yapı piloti ile zeminden koparılmamıştır.	

Tablo 5.79 incelendiğinde yalın cephe, düz çatı ve şerit açıklık kriterlerinin sağlandığı, piloti kriterinin ise karşılanmadığı görülmektedir. Yapıda dikkat çeken en önemli faktörün geniş açıklıklar olduğu söylenebilmektedir.

Dergide de benzer bir şekilde yapının geniş açıklıklarına dikkat çekilmiş, yapının birçok cephesinden manzaraya bakıldığı aktarılmıştır. Buna ek olarak yapının araziye göre açılı konumlandırıldığı, bu şekilde manzara ile daha fazla ilişki kurulduğu söylenmiştir. Bir diğer açıdan ise yapıların tipik modern yapı anlayışına uymasının zorunlu olmadığı, yapıya özel problemlerin çözülmesinin önemli olduğu vurgulanmıştır (Architectural Forum, 1936: 496)

Tablo 5.80. House for W. E. Oliver Plan İncelemesi

Kaynak: Architectural Forum Dergisi baz alınarak araştırmacı tarafından hazırlanmıştır.

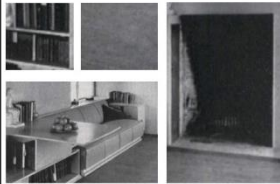
Yapı 2: House for W. E. Oliver / Plan İncelemesi				
Dergi Bilgisi	Yapı Mimarı		Yapı Yeri	Yapı Türü
Architectural Forum 1936 - Sayı 6	R. M. Shindler		Los Angeles Amerika	Villa
				
PLAN KURGUSU		Yapı iki katta farklı biçimde şekillenmiştir. Ana kat ortak ve özel yaşam alanlarını içermektedir. Bu alanlar yapının iki ucuna dağıtılarak ayrıştırılmıştır.		
İŞLEVLER		Bodrum Kat Mekanik Oda Oyun Odası Veranda Garaj Ana Kat Salon ve Yemek Odası Mutfak ve Veranda Giyinme Odası 3 Yatak Odası Banyo		
KRİTERLER	VAR	KISMEN VAR	YOK	AÇIKLAMA
AÇIK PLAN				Ortak yaşam alanları açık hacimler halindedir. Aralarında ayırıcı bir duvar bulunmamaktadır.
İŞLEVSELLİK				Veranda dışında bir balkon ve kullanıcının çalışacağı bir alan kurgulanmamıştır.

Yapının planları incelendiğinde, salon ve yemek odasının iç içe mekanlar olduğu anlaşılmakta bu doğrultuda açık plan kriterinin sağlandığı görülmektedir. Planda çalışma

alanı ya da balkon tanımlaması yer almamakta bu nedenle işlevsellik kriteri sağlanmamaktadır.

Tablo 5.81. House for W. E. Oliver İç Mekan İncelemesi

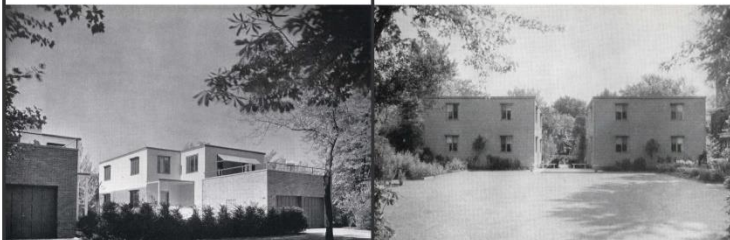
Kaynak: Architectural Forum Dergisi baz alınarak araştırmacı tarafından hazırlanmıştır.

Yapı 2: House for W. E. Oliver / İç Mekan İncelemesi				
Dergi Bilgisi	Yapı Mimarı		Yapı Yeri	Yapı Türü
Arkitekt Dergisi 1936 - Sayı 6	R. M. Shindler		Los Angeles Amerika	Villa
				
MALZEME KULLANIMI			Döşemede ahşap, halı ya da linolyum kaplaması kullanılmıştır. Duvar yüzeyinde ise boya kullanılmıştır. Mobilyada ise ahşap ve kumaş kullanılmıştır.	
KRİTERLER	VAR	KISMEN VAR	YOK	AÇIKLAMA
YALIN İÇ MEKAN				İç mekan süslemesiz ve az mobilyalıdır.
MODERN MOBİLYA				Mobilya oturma, depolama gibi birçok işlevi yerine getirecek şekilde tasarlanmıştır.

İç mekan görselinin incelenmesi ile (Tablo 5.81) mobilyanın, depolama ve oturma alanı ile masa bölmesini bir arada bulundurduğu, dolayısı ile çok işlevli olarak tasarlandığı görülmektedir. İç mekanda ise yalın bir yaklaşım söz konusudur. Bu kapsamda iç mekanın iki kriteri de sağladığı söylenebilmektedir. Dergide iç mekan ile ilgili malzemelerin açıklanması dışında bir bilgi aktarımı yer almamaktadır.

Tablo 5.82. Houses For T. W. Frech Cephe İncelemesi

Kaynak: Architectural Forum Dergisi baz alınarak araştırmacı tarafından hazırlanmıştır.

Yapı 3: Houses For T. W. Frech / Cephe İncelemesi				
Dergi Bilgisi	Yapı Mimarı		Yapı Yeri	Yapı Türü
Architectural Forum 1936 - Sayı 8	Hays ve Simpson		Ohio Amerika	Villa
				
KÜTLESEL FORM	Yapı dikdörtgensel formların bir araya gelmesi ile oluşmuştur. Cephe çıkmaları ile tanımlanan balkon alanı ile cepheye hareket kazandırılmıştır. Malzeme olarak beton ve tuğla kullanılmıştır.			
KRİTERLER	VAR	KİSMEN VAR	YOK	AÇIKLAMA
YALIN CEPHE				Cephede süsleme bulunmamaktadır.
DÜZ ÇATI				Yapının üst örtüsünde düz çatı uygulaması bulunmaktadır.
ŞERİT AÇIKLIKLAR				Yapıda şerit açıklık uygulaması bulunmaktadır.
PILOTİ				Yapı piloti ile zeminden koparılmamıştır.

Yapının detaylı cephe inceleme tablosuna bakıldığında (Tablo 5.82), beton ve tuğla malzeme kullanımı ile dikdörtgensel formların oluşturduğu bir yapı görülmektedir. Yapının süsleme bulunmayan cephesi ve düz çatı uygulaması bulunmaktadır. Yapı bu noktada yalın cephe ve düz çatı kriterleri sağlamaktadır. Yapıda şerit pencere kullanımı ve piloti uygulaması bulunmamaktadır. Bu nedenle ise şerit açıklık ile piloti kriteri sağlanmamaktadır.

Dergideki aktarım incelendiğinde ise yapının bulunduğu mahalledeki eski evlerin satılamadığı, modern olarak tasarlanan bu evin diğer konutlara oranla mülk değerini

yükselttiğinden bahsedilmiştir. Bu noktada ise sadeliği ile modern bir görünüm elde eden konutun, mahalleye itibar sağladığı aktarılmıştır (Architectural Forum, 1936: 111- 113).

Tablo 5.83. Houses For T. W. Frech Plan İncelemesi

Kaynak: Architectural Forum Dergisi baz alınarak araştırmacı tarafından hazırlanmıştır.

Yapı 3: Houses For T. W. Frech/ Plan İncelemesi					
Dergi Bilgisi		Yapı Mimarı		Yapı Yeri	Yapı Türü
Architectural Forum 1936 - Sayı 8		Hays ve Simpson		Ohio Amerika	Villa
					
PLAN KURGUSU		Plan giriş alanı etrafında şekillenmiştir. Her iki katta da özel ve toplu yaşam alanları bulunmaktadır. İlişkili mekanlar birbirlerine yakın konumlandırılmıştır.			
İŞLEVLER		Birinci Kat Garaj ve Teknik Oda Çamaşırhık ve Depo Alanı Mutfak ve Banyo Yatak Odası Yemek Odası ve Oyun Alanı İkinci Kat 2 Yatak Odası Banyo Salon Balkon			
KRİTERLER	VAR	KISMEN VAR	YOK	AÇIKLAMA	
AÇIK PLAN				Mekanlar kapalı hacimler olarak tasarlanmış ve aralarındaki geçiş hol alanı ile sağlanmıştır.	
İŞLEVSELLİK				Yapıda geniş bir balkon yer almakta fakat kullanıcının çalışabileceği bir alan bulunmamaktadır.	

Yapının kat planlarına göre, konutun iki kattan oluştuğu ve depolama, eğlenme, dinlenme alanları gibi birçok mekana sahip olduğu görülmektedir. Depolama ve çamaşır alanı olan ‘‘ Utility Room’’, garaj ve mutfakla hizmet edecek şekilde, iki mekanın arasında konumlandırılmıştır. Bu noktada depolama alanından diğer mekanlar da

yararlanabilmektedir. Üst kata bakıldığında ise balkon kısmının hem salon hem yatak odası ile ilişkili olduğu görülmektedir.

Yapıda depolama, balkon ve eğlence alanlarının bulunmasına karşı olarak çalışma alanı yer almamaktadır. Bu noktada işlevsellik kriteri kısmen sağlanmaktadır. İlişkili mekanlar ise yan yana konumlandırılmış fakat kapalı hacimler olarak tasarlanmıştır. Bu kapsamda ise yapı, açık plan kriterini sağlamamaktadır.

Tablo 5.84. Houses For T. W. Frech İç Mekan İncelemesi

Kaynak: Architectural Forum Dergisi baz alınarak araştırmacı tarafından hazırlanmıştır.

Yapı 3: Houses For T. W. Frech / İç Mekan İncelemesi				
Dergi Bilgisi	Yapı Mimarı		Yapı Yeri	Yapı Türü
Architectural Forum 1936 - Sayı 8	Hays ve Simpson		Ohio Amerika	Villa
				
				
MALZEME KULLANIMI		Zeminde ahşap ve duvar yüzeyinde duvar kağıdı kullanılmıştır. Duvar yüzeylerinde düz ve açık renklerin kullanımı hakimdir. Mobilyalarda da benzer bir şekilde düz ve açık renk kumaşlar ile malzemeler tercih edilmiştir.		
KRİTERLER	VAR	KISMEN VAR	YOK	AÇIKLAMA
YALIN İÇ MEKAN				Mekanda süsleme ve işlevsiz mobilyalar bulunmamaktadır.
MODERN MOBİLYA				Mobilyalar demirin bükülmesi ile oluşturulmuş, dönemin standart mobilya anlayışına uyum sağlamıştır.

Yapının iç mekanı incelendiğinde ise, açık renk ve düz kumaşların kullanıldığı görülmektedir. İç mekanda süsleme ya da işlevsiz eşyaların bulunmaması nedeni ile yalın iç mekan kriteri sağlanmaktadır. Mobilyaların ise demirin bükülmesi ile oluştuğu ve Bauhaus

estetliğini yansıttığı görülmektedir. Bu noktada modern mobilya kriterinin de sağlandığı anlaşılmaktadır.

Tablo 5.85. Houses For S. B. Heath Cephe İncelemesi

Kaynak: Architectural Forum Dergisi baz alınarak araştırmacı tarafından hazırlanmıştır.

Yapı 4: House For S. B. Heath / Cephe İncelemesi				
Dergi Bilgisi	Yapı Mimarı		Yapı Yeri	Yapı Türü
Architectural Forum 1936 - Sayı 12	Alden B. Dow		Michigan Amerika	Villa
				
KÜTLESEL FORM	Yapı farklı boyutlardaki dikdörtgen formlardan oluşmaktadır. Bu formlar farklı yüksekliklerde olup, planda yer alan kot farkının cepheden okunmasını sağlamaktadır.			
KRİTERLER	VAR	KISMEN VAR	YOK	AÇIKLAMA
YALIN CEPHE				Cephede süsleme bulunmamaktadır.
DÜZ ÇATI				Yapının üst örtüsünde düz çatı uygulaması bulunmaktadır.
ŞERİT AÇIKLIKLAR				Şerit açıklık bulunmakta fakat, cephe boyunca sürekli bir biçimde uygulanmamaktadır.
PİLOTİ				Yapı piloti ile zeminden koparılmamıştır.

Tablo 5.85'e göre yatayda ve dikeyde ilişki kuran dikdörtgensel formlar görülmektedir. Cephede dokulu beton kullanımı göze çarpmakta, açıklıklar ve çıkmalar ile dinamik yapılı bir cephe görüntüsü oluşturulmaktadır. Yapıda yatay ve köşe açıklıkları kullanılmıştır. Bu açıklıkların cephe boyunca kesintisiz bir biçimde uygulanmaması nedeni ile yapı şerit açıklık kriterini kısmen karşılamaktadır. Yapıda piloti kullanılmaması nedeni

ile ise piloti kriterinin sağlanmadığı görülmektedir. Yapının sahip olduğu düz çatı ve süslemesiz cephe doğrultusunda ise yalın cephe ve düz çatı kriteri sağlanmaktadır.

Dergideki aktarıma göre ise yapıda tavan penceresi bulunduğu, cephedeki dokulu malzeme kullanımı ile özgün bir görünümün elde edildiği söylenmiştir (Architectural Forum, 1936: 524).

Tablo 5.86. Houses For S. B. Heath Plan İncelemesi

Kaynak: Architectural Forum Dergisi baz alınarak araştırmacı tarafından hazırlanmıştır.

Yapı 4: House For S. B. Heath / Plan İncelemesi					
Dergi Bilgisi		Yapı Mimarı		Yapı Yeri	Yapı Türü
Architectural Forum 1936 - Sayı 12		Alden B. Dow		Michigan Amerika	Villa
					
PLAN KURGUSU		Plan giriş alanı etrafında şekillenmiştir. Yapıdaki toplu kullanım alanları ve özel mekanlar farklı kotlar ile birbirinden ayrılmıştır. Yemek odası ve mutfak gibi ilişkili mekanlar birbirlerine yakın olacak biçimde konumlandırılmıştır.			
İŞLEVLER		Bodrum Kat 2 Yatak Odası Banyo Eğlence ya da Hobi Alanı		Giriş Kat Salon ve Yemek Odası Mutfak Kütüphane 2 Yatak Odası Garaj	
KRİTERLER	VAR	KİSMEN VAR	YOK	AÇIKLAMA	
AÇIK PLAN				Ortak yaşam alanları duvarlar ile ayrılmamış, birbirleri ile ilişkili olacak şekilde tasarlanmıştır.	
İŞLEVSELLİK				Yapıda hobi ve çalışma alanı bulunmakta fakat veranda dışında bir balkon alanı bulunmamaktadır.	

Yapı planı incelendiğinde, mekanların birbirlerinden kot farkı yardımı ile ayrıldığı görülmektedir. Bu noktada mekanları ayırmak için duvar kullanılmamış ve açık plan kriteri sağlanmıştır. Planda eğlenme, hobi, çalışma, dinlenme gibi birçok mekan bulunmakta fakat bir balkon alanı tanımlanmamaktadır. Bu doğrultuda işlevsellik kriterinin sağlanmadığı görülmektedir.

Tablo 5.87. Houses For S. B. Heath İç Mekan İncelemesi

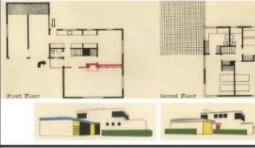
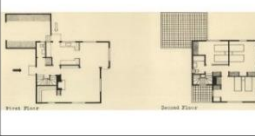
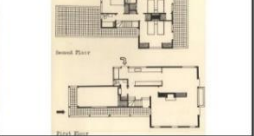
Kaynak: Architectural Forum Dergisi baz alınarak araştırmacı tarafından hazırlanmıştır.

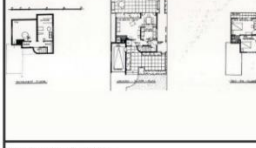
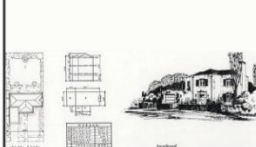
Yapı 4: House For S. B. Heath / İç Mekan İncelemesi					
Dergi Bilgisi		Yapı Mimarı		Yapı Yeri	Yapı Türü
Architectural Forum 1936 - Sayı 12		Alden B. Dow		Michigan Amerika	Villa
					
MALZEME KULLANIMI				İç mekanda dokulu ve düz yüzeyler tercih edilmiştir. Mobilyalar düz, çizgili ya da puantiyeli kumaşlarla üretilmiş, iç mekandaki bitkilerle uyum sağlaması adına bitkisel motifli perde kumaşı kullanılmıştır.	
KRİTERLER	VAR	KİSMEN VAR	YOK	AÇIKLAMA	
YALIN İÇ MEKAN				Mekanda düz ya da geometrik formlu kumaşlar yerine bitkisel motifli kumaş tercih edilmiştir.	
MODERN MOBİLYA				Sehpalarda metalin bükülmesi ile oluşan formlar diğer mobilyalarda bulunmamaktadır.	

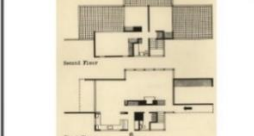
Tablo 5.87'ye göre ise bitki motifleri içeren kumaş kullanımının bulunduğu görülmektedir. İç mekandaki berjerlerin ise dönemin hafif görünümlü mobilya anlayışına zıt olarak kapalı ve ağır bir formu olduğu anlaşılmaktadır. Bunlara karşı olarak ise sehpa'nın metalin bükülmesi ile oluşturulduğu ve işlevsiz elemanların kullanılmadığı görülmektedir. Bu noktada yalın iç mekan ve modern mobilya kriterleri kısmen sağlandığı söylenebilmektedir.

Tablo 5.88, 5.89, 5.90. Architectural Forum Dergisi'nde Yer Alan Konut Projeleri ve Yarışmaları

Kaynak: Architectural Forum Dergisi baz alınarak araştırmacı tarafından hazırlanmıştır.

Architectural Forum Dergisi'nde Yer Alan Konut Projeleri		1936
Sayı 1 - Small Houses - William L. Hamby ve Allmon Fordyce	Sayı 1 - Small Houses - William L. Hamby ve Allmon Fordyce	
		
		
Sayı 1 - Small Houses - William L. Hamby ve Allmon Fordyce	Sayı 1 - Small Houses - William L. Hamby ve Allmon Fordyce	
		
		

Architectural Forum Dergisi'nde Yer Alan Konut Projeleri Yarışması		1936
Sayı 6 - W. Rolston	Sayı 6 - John Fish	
		
		
Sayı 6 - Harold Greensides		
		
		

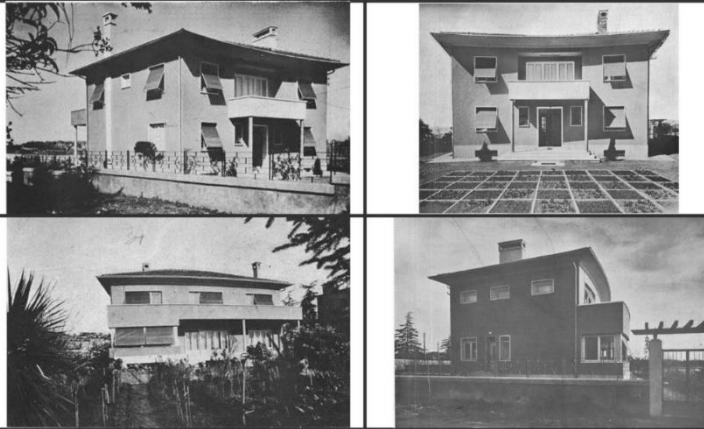
Architectural Forum Dergisi'nde Yer Alan Konut Projeleri		1936
Sayı 1 - Small Houses - William L. Hamby ve Allmon Fordyce	Sayı 5 - House - Harvey Stearnson ve Eastman Studds	
		
		

Architectural Forum Dergisi'nde verilen örneklere göre ise probleme göre çözülen işlevsel planların hem klasik hem de modern bir biçimde uygulanabileceği aktarılmıştır. Bu nokta verilen klasik evlerin alt kısımlarında modern prototiplerin de aktarıldığı görülmektedir. Verilen yarışma yapılarında da benzer bir şekilde klasik yapıların daha fazla üretildiği anlaşılmaktadır.

Bu bilgiler doğrultusunda iki ülkede de 1936 yılında geleneksel referansların yer almaya başladığı ve yapının olduğu bölge ile bağ kurmaya çalıştığı söylenebilmektedir. Bu noktada eleştirilmesine karşı olarak üslup özelliklerinin yapının çoğunda kendini gösterdiği de anlaşılabilmektedir.

Tablo 5.91. Kalamışda Bir Villa Cephe İncelemesi

Kaynak: Arkitekt Dergisi baz alınarak araştırmacı tarafından hazırlanmıştır.

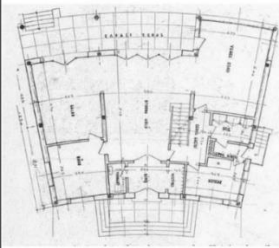
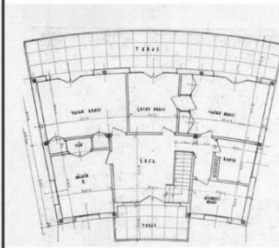
Yapı 1: Kalamışda Bir Villa / Cephe İncelemesi				
Dergi Bilgisi	Yapı Mimarı		Yapı Yeri	Yapı Türü
Arkitekt Dergisi 1937 - Sayı 2	Zeki Sayar		İstanbul Türkiye	Villa
				
KÜTLESEL FORM	Yapı açılı bir geometriye ve giriş cephesinde simetrik bir yaklaşıma sahiptir. Teras çıkıntıları cepheye hareketli bir yapı kazandırmaktadır.			
KRİTERLER	VAR	KİSMEN VAR	YOK	AÇIKLAMA
YALIN CEPHE	■			Cephede süsleme bulunmamaktadır.
DÜZ ÇATI			■	Yapının üst örtüsünde düz çatı uygulaması bulunmamaktadır.
ŞERİT AÇIKLIKLAR		■		Şerit açıklık bulunmakta fakat tüm cephe boyunca uygulanmamaktadır.
PİLOTİ			■	Yapı piloti ile zeminden koparılmamıştır.

Tablo 5.91'e göre yapının süslemeden uzak bir cephesi, geleneksel çatı uygulaması, ve cephe boyunca devam etmeyen şerit açıklıklar bulunmaktadır. Yapıda piloti ile zeminden yükseltilmiş bir alan ise yer almamaktadır. Bu noktada yapı yalın cephe kriterini sağlamakta, şerit açıklık kriterini kısmen sağlamakta ve piloti ile düz çatı kriterini sağlamamaktadır.

Dergideki aktarım incelendiğinde yapının manzaraya göre konumlandırıldığı ve yanından geçen yollar nedeniyle eğimli bir şekilde yapıldığı aktarılmıştır. Ek olarak yapının giriş cephesinde yer alan simetrik yaklaşımın, konuta klasik bir hava kattığı fakat diğer cephelerde modern bir yapının hakim olduğu söylenmiştir (Arkitekt, 1937: 33- 40).

Tablo 5.92. Kalamış'da Bir Villa Plan İncelemesi

Kaynak: Arkitekt Dergisi baz alınarak araştırmacı tarafından hazırlanmıştır.

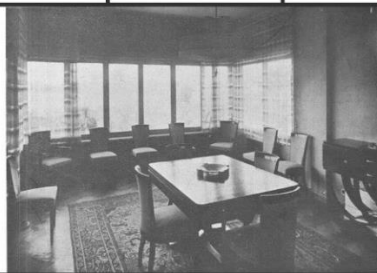
Yapı 1: Kalamışda Bir Villa / Plan İncelemesi				
Dergi Bilgisi	Yapı Mimarı		Yapı Yeri	Yapı Türü
Arkitekt Dergisi 1937 - Sayı 2	Zeki Sayar		İstanbul Türkiye	Villa
Zemin Kat		Birinci Kat		
				
PLAN KURGUSU	Plan deniz manzarasını görecektir şekilde kurgulanmış ve merkezi bir nokta etrafında şekillenmiştir. Ortak kullanım alanları alt katta, özel kullanım alanları ise üst katta konumlandırılmıştır. Yatak odaları büyük teras açılacak şekilde yerleştirilmiştir.			
İŞLEVLER	Zemin Kat Salon ve Yemek Odası Oturma Holü Mutfak ve Servis Alanı Büro ve Ofis Wc		Teras Vestiyer	Birinci Kat 2 Yatak Odası Hizmetçi Odası Misafir Odası Çocuk Odası Banyo ve 2 Teras
KRİTERLER	VAR	KISMEN VAR	YOK	AÇIKLAMA
AÇIK PLAN				Salon, oturma holü ve yemek odası arasında mekanları bölen duvarlar bulunmamaktadır.
İŞLEVSELLİK				Kullanıcı için çalışma odaları yaratılmış, açık ve kapalı teras alanları bulunmaktadır.

Yapı planları incelendiğinde ise (Tablo 5.92) giriş cephesindeki simetrik yaklaşımın iç duvarların yerleştirilmesinde de etkili olduğu görülmektedir. Zemin kattaki simetrik

etkiyi yemek odasının terasa taşan kısmı azaltmaktadır. Yapıda ofis ve büro olmak üzere iki çalışma alanının olduğu anlaşılmaktadır. Plana göre ofis bir servis alanı ile mutfak ve yemek odası ile; büro salon ile ilişki kurmaktadır. Çalışma alanları haricinde sözü geçen mekanlar arasında bölme duvar bulunmamakta, bu doğrultuda açık plan kriteri sağlanmaktadır. Salon ve yemek odası ise balkona açılacak şekilde konumlandırılmaktadır. Konutun üst katında yer alan yatak odalarının da balkon ile benzer bir ilişki kurduğu görülmektedir. Bu noktada balkon ve çalışma alanlarının varlığı ile yapının işlevsellik kriteri de sağlanmaktadır.

Tablo 5.93. Kalamışda Bir Villa İç Mekan İncelemesi

Kaynak: Arkitekt Dergisi baz alınarak araştırmacı tarafından hazırlanmıştır.

Yapı 1: Kalamışda Bir Villa / İç Mekan İncelemesi				
Dergi Bilgisi		Yapı Mimarı	Yapı Yeri	Yapı Türü
Arkitekt Dergisi 1937 - Sayı 2		Zeki Sayar	İstanbul Türkiye	Villa
				
				
MALZEME KULLANIMI		 İç mekanda zemin kaplaması olarak ahşap, antre ve merdivenlerde ise mermer tercih edilmiştir. Mobilyalarda da benzer bir şekilde ahşap kullanılmış üzerine kumaş kaplanmıştır. Perdede ise geometrik desenli kumaş kullanımı mevcuttur.		
KRİTERLER	VAR	KISMEN VAR	YOK	AÇIKLAMA
YALIN İÇ MEKAN				Mekanda geleneksel motiflere sahip kilimler kullanılmıştır.
MODERN MOBİLYA				Mobilyalar dönemin standart ürünleri ile uyum göstermemektedir.

İç mekan görselleri incelendiğinde ise (Tablo 5.93), geleneksel motiflere sahip kilim kullanımının dışında sade bir yaklaşım bulunmaktadır. Mobilyalarda ise çoğunlukla ahşap ve düz kumaşlar kullanılmakta, mobilya formu ise modern estetiğe uymamaktadır. Bu noktada yalın iç mekan ve modern mobilya kriterleri kısmen sağlanmaktadır.

Tablo 5.94. Kalamışda Bir Villa Cephe İncelemesi

Kaynak: Arkitekt Dergisi baz alınarak araştırmacı tarafından hazırlanmıştır.

Yapı 2: Kalamışda Bir Villa / Cephe İncelemesi				
Dergi Bilgisi		Yapı Mimarı	Yapı Yeri	Yapı Türü
Arkitekt Dergisi 1937 - Sayı 5- 6		Zeki Sayar	İstanbul Türkiye	Villa
				
KÜTLESEL FORM		Yapı kübik forma sahiptir. Teras alanları cepheden çıkma yapan kütleler yardımı ile tanımlanmıştır. Böylece cephede dinamik bir yapı da elde edilmiştir.		
KRİTERLER	VAR	KISMEN VAR	YOK	AÇIKLAMA
YALIN CEPHE				Cephede süsleme bulunmamaktadır.
DÜZ ÇATI				Yapının üst örtüsünde düz çatı uygulaması bulunmamaktadır.
ŞERİT AÇIKLIKLAR				Şerit açıklık bulunmakta fakat, cephe boyunca sürekli bir biçimde uygulanmamaktadır.
PİLOTİ				Yapı piloti ile zeminden koparılmamıştır.

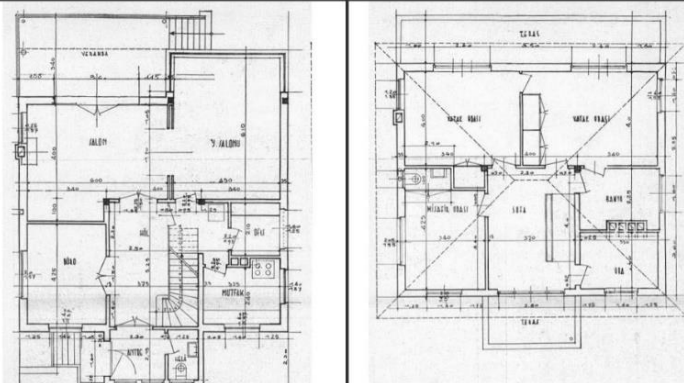
Tablo 5.94 incelendiğinde, yapının süslemesiz bir cephesi olduğu ve bu nedenle yalın cephe kriterini sağladığı görülmektedir. Yapının üst örtüsünde düz çatı uygulamasının

olmaması ve konutta piloti kullanımının bulunmaması nedeni ile düz çatı ile piloti kriterleri sağlanmamaktadır. Cephede ise şerit açıklık uygulamasının bulunduğu fakat cephe boyunca sürekli bir biçimde uygulanmadığı görülmektedir. Bu kapsamda yapı şerit açıklık kriterini kısmen sağlamaktadır.

Dergideki aktarıma göre ise, yapı sahil yolunda bulunmakta ve mahremiyete önem vermektedir. Kübik yapıllı evin mimarisinin ise “sakin” bir etki yarattığı aktarılmıştır. Dikkat çekilen bir diğer nokta ise yapının işlevsel olarak tasarlanmasıdır (Arkitekt, 1937: 129).

Tablo 5.95. Kalamışta Bir Villa Plan İncelemesi

Kaynak: Arkitekt Dergisi baz alınarak araştırmacı tarafından hazırlanmıştır.

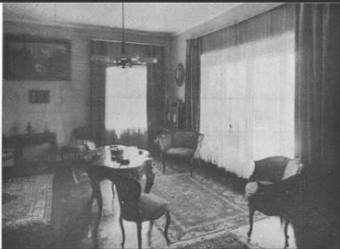
Yapı 2: Kalamışta Bir Villa / Plan İncelemesi				
Dergi Bilgisi		Yapı Mimarı	Yapı Yeri	Yapı Türü
Arkitekt Dergisi 1937 - Sayı 5- 6		Zeki Sayar	İstanbul Türkiye	Villa
				
PLAN KURGUSU		Plan hol etrafında şekillenmiştir. Ortak alanlar alt katta bulunurken, yatak odaları üst katta yer almaktadır. Sessiz ortam ihtiyacı ile ofis ve büro kapalı hacimler olarak tasarlanmış; mutfaka yakın konumlandırılmıştır.		
İŞLEVLER		Zemin Kat Salon Mutfak Yemek Odası Büro ve Ofis Wc Birinci Kat 2 Yatak Odası Misafir Odası Oda Banyo 2 Teras		
KRİTERLER	VAR	KISMEN VAR	YOK	AÇIKLAMA
AÇIK PLAN	☒	☐	☐	Ortak alanlar arasında geçiş mümkündür, aralarında taşıyıcı duvar bulunmamaktadır.
İŞLEVSELLİK	☒	☐	☐	Yapıda balkon ve kullanıcının çalışabileceği alanlar planlanmıştır.

Tablo 5.95 incelendiğinde ortak yaşam alanları olan salon ve yemek odasının iç içe olduğu, sessiz ortam ihtiyacı ile mahremiyet sağlanması gereken ofis ile büro alanının kapalı hacimler olarak tasarlandığı görülmektedir. Bu noktada yapının açık plan kriterini sağladığı anlaşılmaktadır.

Planda dikkat çeken bir diğer nokta ise balkonların, yatak odaları ile ilişkili olacak şekilde konumlandırılmasıdır. İkramların kolay bir şekilde servis edilebilmesi amacı ile ise ofis ve mutfak alanlarının ilişkili olduğu görülmektedir. Bu noktada çalışma ve balkon alanlarının varlığı ile yapı işlevsellik kriterini de sağlamaktadır.

Tablo 5.96. Kalamışda Bir Villa İç Mekan İncelemesi

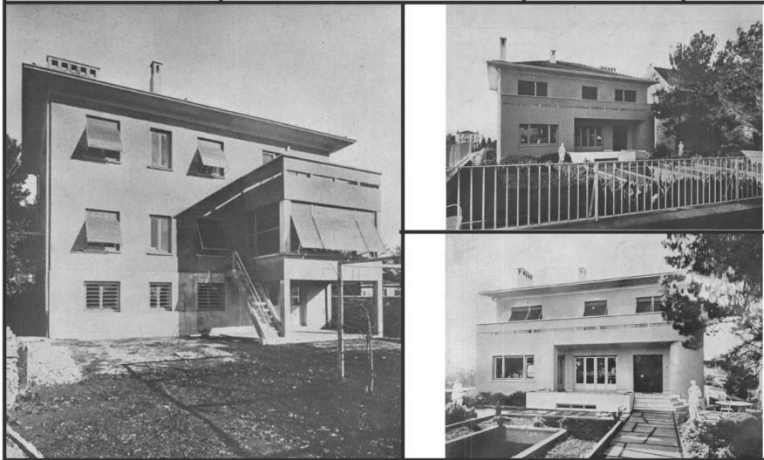
Kaynak: Arkitekt Dergisi baz alınarak araştırmacı tarafından hazırlanmıştır.

Yapı 2: Kalamışda Bir Villa / İç Mekan İncelemesi					
Dergi Bilgisi		Yapı Mimarı		Yapı Yeri	Yapı Türü
Arkitekt Dergisi 1937 - Sayı 5- 6		Zeki Sayar		İstanbul Türkiye	Villa
					
					
MALZEME KULLANIMI				İç mekanda geleneksel halılar, ahşap işlemeli mobilyalar kullanılmıştır. Mobilya kumaşlarının düz olmasına karşı, mobilya iskeletleri süsleme içermektedir.	
KRİTERLER	VAR	KISMEN VAR	YOK	AÇIKLAMA	
YALIN İÇ MEKAN				Mekanda eklettik bir yaklaşım söz konusudur.	
MODERN MOBİLYA				Kullanılan eşyalar dönemin mobilya standartlarına uymamaktadır.	

Tablo 5.96 incelendiğinde, mekanda süslemeli ve kalabalık bir görüntünün hakim olduğu görülmektedir. Benzer bir şekilde mobilyalarda da eklektik bir yaklaşım söz konusudur. Bu noktada yalın iç mekan ve modern mobilya kriterleri sağlanmamaktadır.

Tablo 5.97. Suadiyede Bir Villa Cephe İncelemesi

Kaynak: Arkitekt Dergisi baz alınarak araştırmacı tarafından hazırlanmıştır.

Yapı 3: Suadiyede Bir Villa / Cephe İncelemesi				
Dergi Bilgisi	Yapı Mimarı		Yapı Yeri	Yapı Türü
Arkitekt Dergisi 1937 - Sayı 10- 11	Zeki Sayar		İstanbul Türkiye	Villa
				
KÜTLESEL FORM	Yapı kareye yakın bir formdadır. Teras çıkıntıları ve girişi tanımlayan girintili alanı ile cephede dinamik bir form yakalanmış ve dolu- boş ilişkisi kurulmuştur.			
KRİTERLER	VAR	KİSMEN VAR	YOK	AÇIKLAMA
YALIN CEPHE	■			Cephede süsleme bulunmamaktadır.
DÜZ ÇATI			■	Yapının üst örtüsünde düz çatı uygulaması bulunmamaktadır.
ŞERİT AÇIKLIKLAR		■		Şerit açıklık bulunmakta fakat tüm cephe boyunca uygulanmamaktadır.
PİLOTİ			■	Yapı piloti ile zeminden koparılmamıştır.

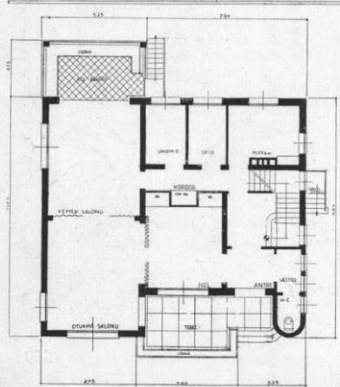
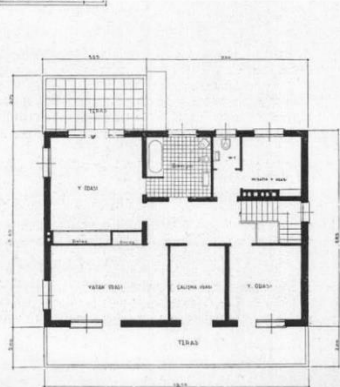
Yapı cephesi incelendiğinde ise (Tablo 5.97), süslemeden uzak cephe, geleneksel çatı uygulaması ve cephe boyunca devamlılık sağlamayan şerit açıklıklar görülmektedir. Yapıda piloti ile yükseltilecek bir alan ise yer almamaktadır. Bu noktada yapının yalın cephe kriterini sağladığı, şerit açıklık kriterini kısmen sağladığı ve piloti ile düz çatı kriterini

sağlamadığı görülmektedir. Bu bilgilere ek olarak yapıdaki saçak kullanımı dikkat çekmektedir.

Dergideki akarımlar incelendiğinde ise yapının cadde gürültüsünden uzaklaşması amacıyla arazinin tümü yerine 15 m gerisine inşa edildiği söylenmiştir. Bu durumda arazinin ön kısmında oluşan alan peysaj olarak belirlenmiş, havuz ve bitkilerle donatılmıştır. Bu noktada yapının sakin bir yapısı ve peysajla kompozisyon içinde olduğu aktarılmıştır (Arkitekt, 1937).

Tablo 5.98. Suadiyede Bir Villa Plan İncelemesi

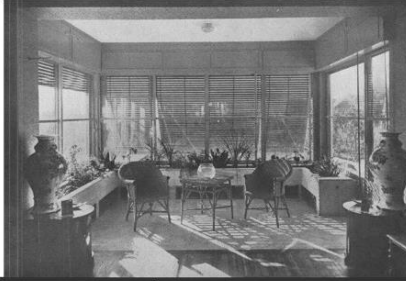
Kaynak: Arkitekt Dergisi baz alınarak araştırmacı tarafından hazırlanmıştır.

Yapı 3: Suadiyede Bir Villa / Plan İncelemesi					
Dergi Bilgisi		Yapı Mimarı		Yapı Yeri	Yapı Türü
Arkitekt Dergisi 1937 - Sayı 10- 11		Zeki Sayar		İstanbul Türkiye	Villa
Zemin Kat					Birinci Kat
					
PLAN KURGUSU		Plan hol alanının etrafında şekillenmiştir. Genel alanlar alt, özel alanlar üst katta konumlandırılmıştır. Planda yuvarlatılmış alanlar dikkat çekmektedir.			
İŞLEVLER		Zemin Kat Oturma ve Yemek Salonu Mutfak Ofis Sandık Odası Kış Köşesi		Teras Vestiyer Wc	Birinci Kat 3 Yatak Odası Çalışma Odası Misafir Odası Banyo ve Wc 2 Teras
KRİTERLER	VAR	KISMEN VAR	YOK	AÇIKLAMA	
AÇIK PLAN				Ortak kullanım alanları açık hacimler olarak tasarlanmıştır. Duvar ile kapanmamıştır.	
İŞLEVSELLİK				Kullanıcı için çalışma alanları yaratılmış, iki kata balkon yerleştirilmiştir.	

Yapı planları incelendiğinde ise (Tablo 5.98), iç içe olan toplu yaşam alanlarının perde yardımı ile ayrıldığı görülmektedir. Diğer yapılarda olduğu gibi ofis, servisin kolaylaştırılması amacıyla mutfakın yanında yer almaktadır. Diğer yapılarla benzer olarak salon, yatak odası gibi alanların balkonla ilişki kurduğu görülmektedir. Bu noktada yapı işlevsellik ve açık plan kriterini sağlamaktadır.

Tablo 5.99. Suadiyede Bir Villa İç Mekan İncelemesi

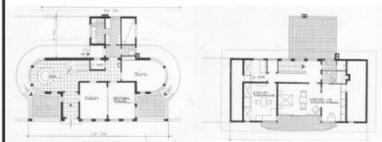
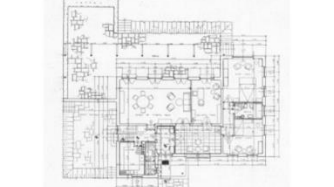
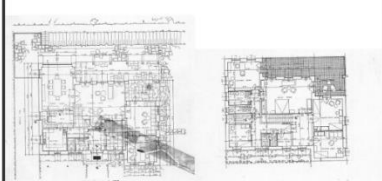
Kaynak: Arkitekt Dergisi baz alınarak araştırmacı tarafından hazırlanmıştır.

Yapı 3: Suadiyede Bir Villa / İç Mekan İncelemesi				
Dergi Bilgisi	Yapı Mimarı		Yapı Yeri	Yapı Türü
Arkitekt Dergisi 1937 - Sayı 10- 11	Zeki Sayar		İstanbul Türkiye	Villa
				
				
MALZEME KULLANIMI			İç mekan çoğunlukla ahşap ağırlıklı döşenmiştir. Zemin kaplamasında ve birçok mobilyada ahşap kullanılmış ve oyularak süslenmiştir. İç mekanda kumaş perde yerine stor perde tercih edilmiştir.	
KRİTERLER	VAR	KISMEN VAR	YOK	AÇIKLAMA
YALIN İÇ MEKAN				Mekan eklektik bir tarza sahiptir. Birçok süsleme ürünü yer almaktadır.
MODERN MOBİLYA				Mobilyalar klasik tercih edilmiştir.

İç mekan görselleri incelendiğinde ise (Tablo 5.99), kristalli avizeler, ahşap oymalı mobilyalar, vazo ve danteller ile iç mekan ve mobilyaların eklektik bir yaklaşımı olduğu, yapının modern bir kimlikle uyuşmadığı görülmektedir. Bu noktada modern mobilya ve yalın iç mekan kriterleri sağlanmamaktadır.

Tablo 5.100. Arkitekt Dergisi'nde Yer Alan Konut Projeleri

Kaynak: Arkitekt Dergisi baz alınarak araştırmacı tarafından hazırlanmıştır.

Arkitekt Dergisi'nde Yer Alan Konut Projeleri		1937
Sayı 1 - Kır Evi Projesi - Arif Hikmet Fosfor	Sayı 4 - Ev Projesi - Tomsu ve Belen	
		
		
Sayı 5- 6 - Kavaklıdere'de Bir Ev Projesi - A. Sabri ve Emin Onat	Sayı 9 - Villa Projesi - Sabri Oran	
		
		

Arkitekt Dergisi'nde verilen konut projeleri incelendiğinde ise artık Uluslararası Üslup özelliklerinin daha az uygulandığı yapıların üretildiği anlaşılmaktadır. Benzer bir şekilde sol üst konut haricindeki yapıların planlarında ise işlevsellik bulunmakta fakat açık plan yer almamaktadır.

Tablo 5.101. Rockefeller Apartments Cephe İncelemesi

Kaynak: Architectural Forum Dergisi baz alınarak araştırmacı tarafından hazırlanmıştır.

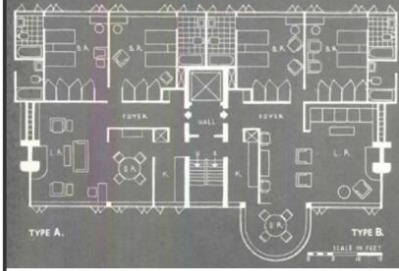
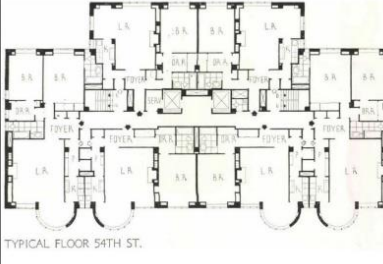
Yapı 1: Rockefeller Apartments / Cephe İncelemesi				
Dergi Bilgisi	Yapı Mimarı		Yapı Yeri	Yapı Türü
Architectural Forum 1937 - Sayı 1	Wallace K. Harrison J. Andre Fouilhoux		New York Amerika	Apartman
				
KÜTLESEL FORM	Yapı dikdörtgen ve dairesel formların bir araya gelmesi ile oluşmuştur. Cephede simetrik bir yaklaşım söz konusudur.			
KRİTERLER	VAR	KISMEN VAR	YOK	AÇIKLAMA
YALIN CEPHE				Cephede süsleme bulunmamaktadır.
DÜZ ÇATI				Yapının üst örtüsünde düz çatı uygulaması bulunmaktadır.
ŞERİT AÇIKLIKLAR				Yapıda şerit açıklık bulunmakta fakat tüm cephe boyunca devam etmemektedir.
PİLOTİ				Yapı piloti ile zeminden koparılmamıştır.

Yapı cephesinde incelendiğinde (Tablo 5.101), dikdörtgen ve dairesel formlardan oluşan bir kütle görülmektedir. Yapının ana kütlesi olan dikdörtgen formun simetrik bir yapısı olduğu ve buna simetrik bir şekilde eklenen dairesel formların cepheye hareket katarken, iç mekanda özel alan, üst kısmında ise teras alanı tanımladığı anlaşılmaktadır. Ek olarak yalın bir cepheye sahip düz çatılı yapı, cephe boyunca şerit açıklık uygulaması bulundurmaması nedeni ile şerit açıklık kriterini kısmen, cephe ve çatı kriterlerini tamamen sağlamaktadır. Yapı piloti ile zeminden koparılmadığı için ise piloti kriterini sağlamamaktadır.

Dergideki aktarım incelendiğinde ise yapının yatay ve düşey aksta bir kompozisyonun olmadığı, bu noktada geri kalan modern apartmanlardan ayrıldığı söylenmiştir. Bu durum ‘...yeni tarz adına yapılan aptallıkların hiçbiri yok’ şeklinde aktarılmış, diğer apartmanlara göre daha konforlu ve işlevsel olduğu anlatılmıştır. Apartmanın dikkat çeken bir diğer noktası ise iş yerlerine yakın olması ve dairelerin yeterli ışık, hava alması için arazinin tamamen yapı ile değil avlulu bahçe alanıyla birlikte tasarlanmasıdır (Architectural Forum, 1937: 5).

Tablo 5.102. Rockefeller Apartments Plan İncelemesi

Kaynak: Architectural Forum Dergisi baz alınarak araştırmacı tarafından hazırlanmıştır.

Yapı 1: Rockefeller Apartments / Plan İncelemesi						
Dergi Bilgisi		Yapı Mimarı		Yapı Yeri	Yapı Türü	
Architectural Forum 1937 - Sayı 1		Wallace K. Harrison J. Andre Fouilhoux		New York Amerika	Apartman	
						
PLAN KURGUSU			Planlar sirkülasyon alanı etrafında şekillenmiştir. Tipik kat planında tek kişilik ya da çekirdek aileler için farklı dairelerin bulunduğu görülebilmektedir.			
İŞLEVLER			Tipik Kat Planı İşlevleri Salon Mutfak ve Kiler Banyo Yatak Odası Giyinme Odası			
KRİTERLER			VAR	KISMEN VAR	YOK	AÇIKLAMA
AÇIK PLAN						Yatak odaları haricinde kapalı bir alan yoktur.
İŞLEVSELLİK						Kullanıcının çalışacağı alanlar yatak odası içerisinde çözümlenmiştir. Dairede balkon bulunmamaktadır.

Apartman planı incelendiğinde (Tablo 5.102) daireye salondan girildiği ve diğer mekanlara bu alandan ulaşıldığı görülmektedir. Salon bölme bir duvar ile mutfak ile kilerden ayrılmakta; salon ve mutfak ise salonda yer alan yemek alanı ile ilişki kurmaktadır. Bölme duvar ile bir cep oluşturularak salon, yatak odalarından gizlenmektedir. Dairelerdeki çalışma alanları yatak odalarının içinde çözümlenmiş fakat üst katlardaki özel daireler haricinde balkon alanı yaratılmamıştır. Bu noktada yapı, açık plan kriterini sağlamakta fakat işlevsellik kriterlerini kısmen sağlamaktadır.

Tablo 5.103. Rockefeller Apartments İç Mekan İncelemesi

Kaynak: Architectural Forum Dergisi baz alınarak araştırmacı tarafından hazırlanmıştır.

Yapı 1: Rockefeller Apartmanı / İç Mekan İncelemesi				
Dergi Bilgisi	Yapı Mimarı		Yapı Yeri	Yapı Türü
Architectural Forum 1937 - Sayı 5	A.N. Rebori Edgar Miller		Chicago Amerika	Apartman
				
				
MALZEME KULLANIMI	 		Yapı koridorları ve ev girişleri mozaik, mutfak zemini linolyum, banyo zemini fayans, çeşitli alanlarda ise halı ve ahşap zemin kaplamaları kullanılmıştır. Duvar yüzeyleri boyadır. Mobilyalarda metal, kumaş ve deri tercih edilmiştir. Açıklıklarda ise kumaş ve stor perde kullanılmıştır.	
KRİTERLER	VAR	KISMEN VAR	YOK	AÇIKLAMA
YALIN İÇ MEKAN				Mekanda süsleme ya da işlevsiz ürünler bulunmamaktadır.
MODERN MOBİLYA				Mobilyalar dönemin standart ürünleri ile uyum göstermektedir.

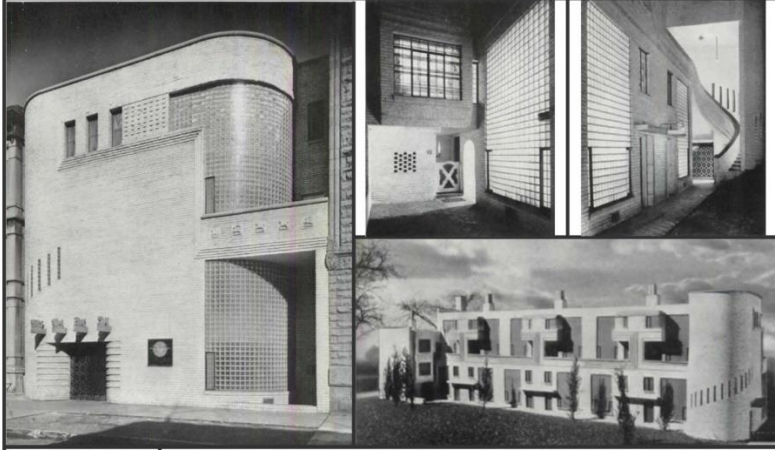
İç mekan görselleri incelendiğinde ise (Tablo 5.103), sade bir düzenlemenin söz konusu olduğu; mobilyaların ise düz kumaşlar ve bükülen taşıyıcı sistemle dönemin

modern mobilya anlayışına uyduğu görülebilmektedir. Bu noktada yapı yalın iç mekan ve modern mobilya kriterlerini sağlamaktadır. Dikkat çeken bir diğer nokta ise mekanları birbirinden ayırmak ya da mahremiyet sağlamak için bölme duvar yerine perde kullanımının mevcut olmasıdır.

Dergide ise iç mekanda kullanılan malzemeler aktarılmış; dairelerin modern döşenmek zorunda olmadığı, klasik bir biçimde de düzenlenebileceği söylenmiştir (Architectural Forum, 1937: 11).

Tablo 5.104. Apartment House For Frank F. Fisher Cephe İncelemesi

Kaynak: Architectural Forum Dergisi baz alınarak araştırmacı tarafından hazırlanmıştır.

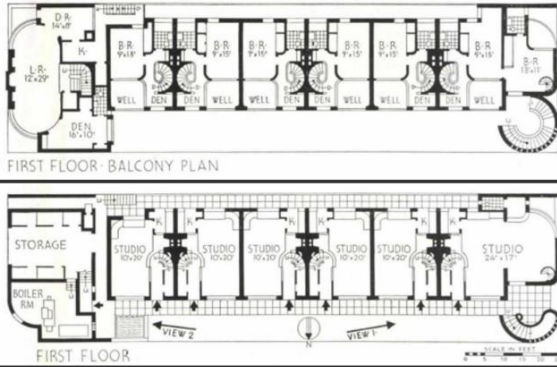
Yapı 2: Apartment House For Frank F. Fisher / Cephe İncelemesi				
Dergi Bilgisi	Yapı Mimarı		Yapı Yeri	Yapı Türü
Architectural Forum 1937 - Sayı 5	A.N. Rebori Edgar Miller		Chicago Amerika	Apartman
				
KÜTLESEL FORM	Yapı dikdörtgen formdadır ve merdiven alanı yuvarlatılmıştır. Arka cephedeki çıkıntılar ise cepheye hareket katmaktadır.			
KRİTERLER	VAR	KISMEN VAR	YOK	AÇIKLAMA
YALIN CEPHE		■		Yapının bir cephesinde bezeme ve heykel bulunmaktadır.
DÜZ ÇATI	■			Yapının üst örtüsünde düz çatı uygulaması bulunmaktadır.
ŞERİT AÇIKLIKLAR			■	Yapıda şerit açıklık bulunmamaktadır.
PİLOTİ			■	Yapı piloti ile zeminden koparılmamıştır.

Yapı cephesi incelendiğinde (Tablo 5.104) yuvarlatılmış bir formun opak cam ile özelleştirildiği, heykel ve tuğla kullanımının bulunduğu bir yapı görülmektedir. Bu noktada yapının yalnızca bir cephesinde bulunan süslemeli yaklaşım nedeni ile yalın cephe kriteri kısmen sağlanmaktadır. Yapıda zeminden piloti ile koparılmış bir alan ve şerit açıklık bulunmamakta, bu nedenle söz konusu kriterler sağlanmamaktadır. Yapının üst örtüsünde ise düz çatı uygulaması bulunmakta bu doğrultuda düz çatı kriteri sağlanmaktadır.

Dergide ise yapının Ortaçağ tarzı tuğla uygulaması ve İsveç işçiliği ahşap oymasını birleştirdiği, bu noktada diğer apartmanlardan ayırt edildiği aktarılmıştır (Architectural Forum, 1937: 404). Bu noktada modern yapım teknikleri ve geçmiş referansların bu yapıda bir araya getirildiği görülebilmektedir.

Tablo 5.105. Apartment House For Frank F. Fisher Plan İncelemesi

Kaynak: Architectural Forum Dergisi baz alınarak araştırmacı tarafından hazırlanmıştır.

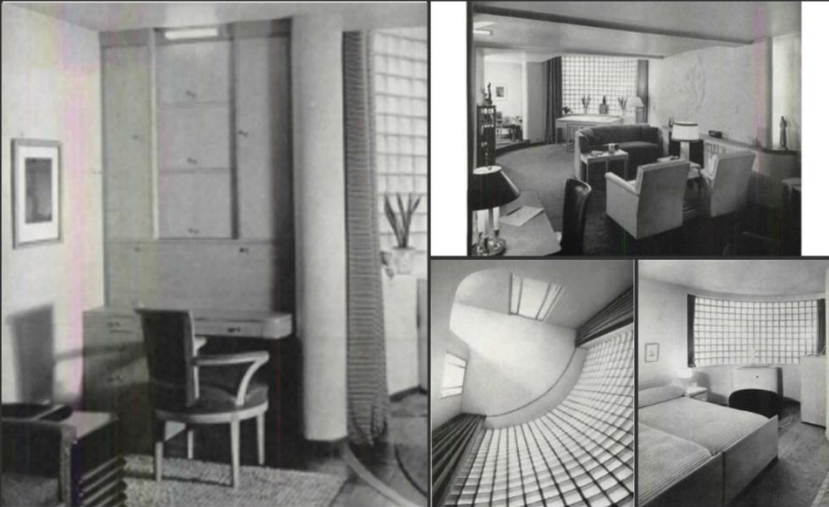
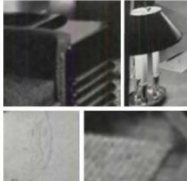
Yapı 2: Apartment House For Frank F. Fisher / Plan İncelemesi				
Dergi Bilgisi	Yapı Mimarı		Yapı Yeri	Yapı Türü
Architectural Forum 1937 - Sayı 5	A.N. Rebori Edgar Miller		Chicago Amerika	Apartman
 FIRST FLOOR BALCONY PLAN FIRST FLOOR				
PLAN KURGUSU	Plan merkezde simetrik bir anlayış ile tasarlanmış, dışa doğru gelişen mekanların farklılaşması ile simetri kırılmıştır. Yapı toplamda 4 kattan oluşmakta, her daire iki katta kurgulanmaktadır.			
İŞLEVLER	Dairelerdeki İşlevler Yaşam alanı (Stüdyo) (Salon ve yemek alanı) Yatak Odası Banyo Mutfak Çalışma Alanı			
KRİTERLER	VAR	KİSMEN VAR	YOK	AÇIKLAMA
AÇIK PLAN	■			Ortak yaşam alanları alt katta bir bölücü yardımı ile ayrılmadan kurgulanmıştır.
İŞLEVSELLİK		■		Kullanıcıya çalışacağı alan ayrılmış fakat planda balkona rastlanmamıştır.

Yapı planı incelendiğinde ise (Tablo 5.105), temel işlevleri ve çalışma alanı içeren küçük daireler görülmektedir. Yemek alanı gibi birçok işlev stüdyo olarak adlandırılan yaşam alanında gerçekleşmekte, bu mekanlar arasında bir ayırım bulunmamaktadır. Bu noktada yapı açık plan kriterini sağlamaktadır. Yapı planında çalışma alanının yer aldığı fakat balkon bulunmadığı, bu doğrultuda işlevsellik kriterinin kısmen sağlandığı görülmektedir.

Dergide ise dairelerin kalabalık aileler için tasarlanmadığı vurgulanmıştır (Architectural Forum, 1937: 404).

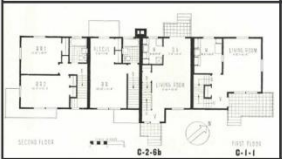
Tablo 5.106. Apartment House For Frank F. Fisher İç Mekan İncelemesi

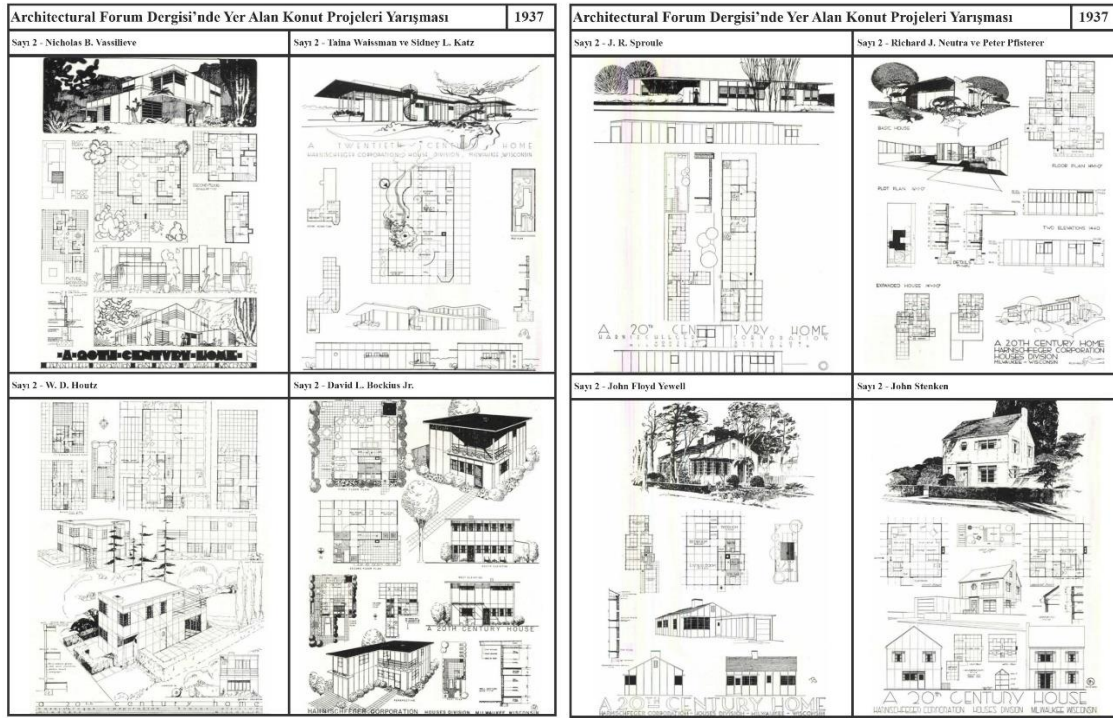
Kaynak: Architectural Forum Dergisi baz alınarak araştırmacı tarafından hazırlanmıştır.

Yapı 2: Apartment House For Frank F. Fisher/ İç Mekan İncelemesi				
Dergi Bilgisi	Yapı Mimarı		Yapı Yeri	Yapı Türü
Architectural Forum 1937 - Sayı 5	A.N. Rebori Edgar Miller		Chicago Amerika	Apartman
				
MALZEME KULLANIMI			Zeminde halı ve ahşap kullanılmaktadır. Duvar yüzeyi ise alçı ve beyaz boyadır. Çalışma alanı kumaş perde ile diğer mekanlardan ayrılmaktadır. Mobilyalarda ise ahşap, kumaş, deri kullanılmıştır.	
KRİTERLER	VAR	KISMEN VAR	YOK	AÇIKLAMA
YALIN İÇ MEKAN				Duvar yüzeyinde bezeme kullanılmıştır.
MODERN MOBİLYA				Mobilyalardan bazıları dönemin hafif görünümlü mobilya anlayışına uymamaktadır.

Yapının iç mekan görselleri incelendiğinde ise (Tablo 5.106) sade tasarlanmış mekanın bir kısmında bezeme kullanıldığı görülmekte, bu neden ile yalın iç mekan kriteri kısmen sağlanmaktadır. Mobilya tasarımları ise düz kumaşların kullanılması ile üretilmiş fakat dönemin hafif mobilya konseptine uyum sağlayamamıştır. Bu noktada modern mobilya kriteri de kısmen sağlanmaktadır. Dikkat çeken bir diğer nokta ise tıpkı Rockefeller Apartmanı'nda olduğu gibi mahremiyet ya da birbirinden ayrılmak istenen mekanlar arasında bölme duvar yerine perde kullanılmış olmasıdır. Dergide ise malzeme bilgisi dışında iç mekan tasarım sürecine değinilmemiştir.

Tablo 5.107, 5.108, 5.109, 5.110. Architectural Forum Dergisi'nde Yer Alan Konut Projeleri ve Yarışmaları
Kaynak: Architectural Forum Dergisi baz alınarak araştırmacı tarafından hazırlanmıştır.

Architectural Forum Dergisi'nde Yer Alan Konut Projeleri		1937	Architectural Forum Dergisi'nde Yer Alan Konut Projeleri Yarışması		1937
Sayı 2 - One Family House - Robert K. Thulman	Sayı 2 - Two Family House - Robert K. Thulman			Sayı 2 - Charles Henry ve Arthur Henry	Sayı 2 - Stephan J. Allag
					
					

Architectural Forum Dergisi'nde verilen yarışma örneklerine göre ise Arkitekt'e oranla daha çok modern yapının yer aldığı görülmektedir. Yapıların kübik, prefabrik yapılar olduğu anlaşılmaktadır. Tasarımlar ekonomik koşullar gözetilerek yapılmıştır.

Architectural Forum ve Arkitekt Dergileri'nde 1937 yılında verilen örneklere göre iki ülkede de Uluslararası Üslup'un katı kurallarının esnetilmesinin düşünüldüğü anlaşılabilmektedir. Bu noktada işlevsellik dışında kalan kriterlerin eskisi kadar etkili olmadığı da söylenebilmektedir.

Yukarıda takdim edilen örneklerde tasarım sürecinde, yarışma kapsamında ve yurt dışı kaynaklı örneklere ek olarak Arkitekt Dergisi'nde 1932 – 1937 yılları arasında yayınlamış 12 adet konut yapısı ile Architectural Forum Dergisi'nde 1932 – 1937 yılları arasında yayınlamış 12 adet konut yapısı incelenmiştir. Aşağıda yer alan ve incelenen tüm konut yapılarından elde edilen verileri toplu biçimde sunan tablolar, kriterlerin hangi yıl ne kadar karşılık bulduğunu göstermektedir. Bu doğrultuda en çok ya da en az uygulanan kriterler ile zaman içerisinde değişen uygulama biçimi analiz edilmiş ve iki dergide yer alan örneklerin kriterler açısından karşılaştırılması sağlanmıştır.

Tablo 5.111. Arkitekt Dergisi'nde Yer Alan Yapıların Yıllar İçindeki Gelişimi

Kaynak: Arkitekt Dergisi baz alınarak araştırmacı tarafından hazırlanmıştır.

Arkitekt Dergisi'nde 1932- 1937 Yılları Arasında Yer Alan Yapıların Kriterler Doğrultusunda Uygulanma Biçimi												
	1932- Yapı 1			1932- Yapı 2			1932- Yapı 3			1933- Yapı 1		
Kriterler	Var	Kısmen Var	Yok	Var	Kısmen Var	Yok	Var	Kısmen Var	Yok	Var	Kısmen Var	Yok
Yalın Cephe												
Düz Çatı												
Şerit Açıklık												
Piloti												
Açık Plan												
İşlevsellik												
Yalın İç Mekan												
Modern Mobilya												
	1933- Yapı 2			1934- Yapı 1			1935- Yapı 1			1936- Yapı 1		
Kriterler	Var	Kısmen Var	Yok	Var	Kısmen Var	Yok	Var	Kısmen Var	Yok	Var	Kısmen Var	Yok
Yalın Cephe												
Düz Çatı												
Şerit Açıklık												
Piloti												
Açık Plan												
İşlevsellik												
Yalın İç Mekan												
Modern Mobilya												
	1936- Yapı 2			1937- Yapı 1			1937- Yapı 2			1937- Yapı 3		
Kriterler	Var	Kısmen Var	Yok	Var	Kısmen Var	Yok	Var	Kısmen Var	Yok	Var	Kısmen Var	Yok
Yalın Cephe												
Düz Çatı												
Şerit Açıklık												
Piloti												
Açık Plan												
İşlevsellik												
Yalın İç Mekan												
Modern Mobilya												

Arkitekt Dergisi'nde 1932 ve 1937 yılları arasında yer alan 12 yapı incelenerek, kriterler doğrultusunda değerlendirilmiştir. Bu noktada;

- 12 yapının tümünün yalın cephe kriterini sağladığı
- 12 yapıdan 7 tanesinin ise düz çatı kriterini sağladığı, 5 tanesinin ise geleneksel çatı sistemi ile inşa edilerek düz çatı kriterini sağlamadığı
- 12 yapıdan 7 tanesinin şerit açıklık kriterini sağladığı, 3 tanesinin kısmen sağladığı ve 2 tanesinin ise sağlamadığı,

- 12 yapıdan hiçbirinin piloti kriterini sağlamadığı,
- 12 yapının tamamının açık plan kriterini sağladığı,
- 12 yapıdan 11 tanesinin işlevsellik kriterini sağladığı, 1 tanesinin ise kısmen sağladığı
- 12 yapıdan 9 tanesinin sadelik kriterini kısmen sağladığı, 3 tanesinin ise hiç sağlamadığı
- 12 yapıdan 2 tanesinin modern mobilya kriterini sağladığı, 3 tanesinin kısmen sağladığı ve 7 tanesinin sağlamadığı görülmektedir.

Tablo 5.112. Architectural Forum Dergisi’nde Yer Alan Yapıların Yıllar İçindeki Gelişimi

Kaynak: Architectural Forum Dergisi baz alınarak araştırmacı tarafından hazırlanmıştır.

Architectural Forum Dergisi’nde 1932- 1937 Yılları Arasında Yer Alan Yapıların Kriterler Doğrultusunda Uygulanma Biçimi												
Kriterler	1933- Yapı 1			1934- Yapı 1			1934- Yapı 2			1934- Yapı 3		
	Var	Kısmen Var	Yok	Var	Kısmen Var	Yok	Var	Kısmen Var	Yok	Var	Kısmen Var	Yok
Yalın Cephe												
Düz Çatı												
Şerit Açıklık												
Piloti												
Açık Plan												
İşlevsellik												
Yalın İç Mekan												
Modern Mobilya												
Kriterler	1935- Yapı 1			1935- Yapı 2			1936- Yapı 1			1936- Yapı 2		
	Var	Kısmen Var	Yok	Var	Kısmen Var	Yok	Var	Kısmen Var	Yok	Var	Kısmen Var	Yok
Yalın Cephe												
Düz Çatı												
Şerit Açıklık												
Piloti												
Açık Plan												
İşlevsellik												
Yalın İç Mekan												
Modern Mobilya												
Kriterler	1936- Yapı 3			1936- Yapı 4			1937- Yapı 1			1937- Yapı 2		
	Var	Kısmen Var	Yok	Var	Kısmen Var	Yok	Var	Kısmen Var	Yok	Var	Kısmen Var	Yok
Yalın Cephe												
Düz Çatı												
Şerit Açıklık												
Piloti												
Açık Plan												
İşlevsellik												
Yalın İç Mekan												
Modern Mobilya												

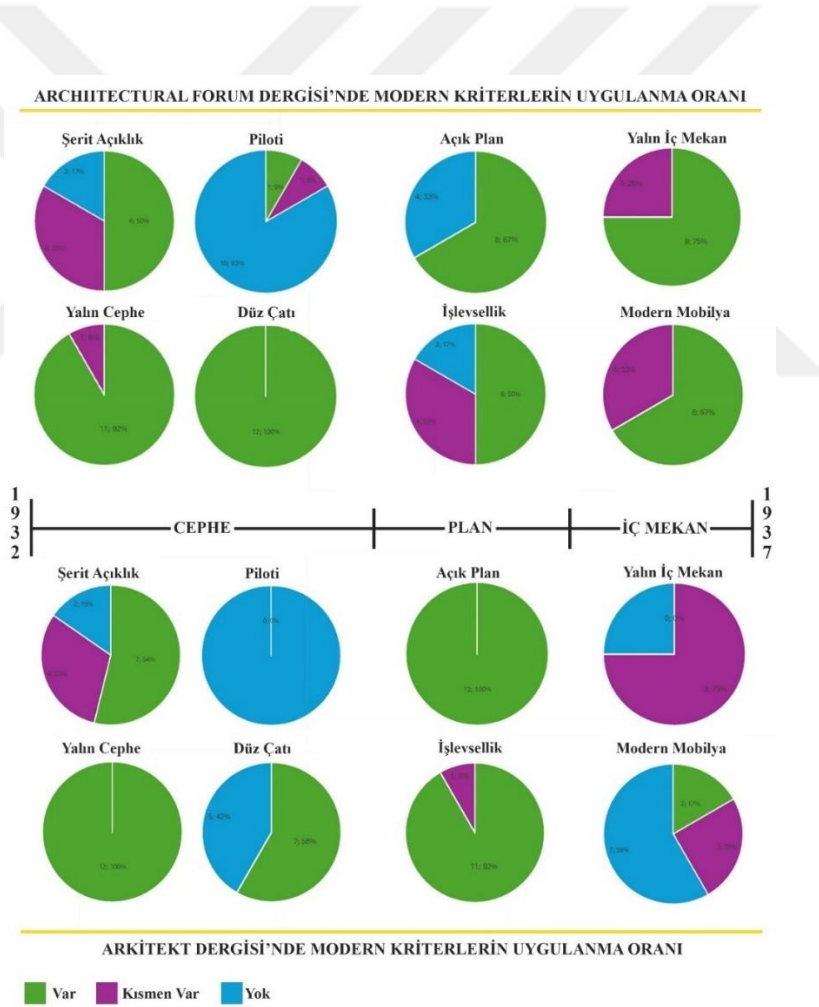
Architectural Forum Dergisi'nde 1932 ve 1937 yılları arasında yer alan 12 yapı incelenerek, kriterler doğrultusunda değerlendirilmiştir. Bu noktada;

- 12 yapıdan 11 tanesinin yalın cephe kriterini sağladığı, 1 tanesinin ise kısmen sağladığı,
- 12 yapının tamamının düz çatı kriterini sağladığı,
- 12 yapıdan 6 tanesinin şerit açıklık kriterini sağladığı, 4 tanesinin kısmen sağladığı ve 2 tanesinin ise sağlamadığı,
- 12 yapıdan 1 tanesinin piloti kriterini sağladığı, 1 tanesinin kısmen sağladığı, 10 tanesinin ise piloti kriterini sağlamadığı,
- 12 yapıdan 8 tanesinin açık plan kriterini sağladığı, 4 tanesinin ise sağlamadığı,
- 12 yapıdan 6 tanesinin işlevsellik kriterini sağladığı, 4 tanesinin kısmen sağladığı, 2 tanesinin ise sağlamadığı,
- 12 yapıdan 9 tanesinin sadelik kriterini sağladığı, 3 tanesinin ise kısmen sağladığı,
- 12 yapıdan 8 tanesinin modern mobilya kriterini sağladığı ve 4 tanesinin ise kısmen sağladığı görülmektedir.

Tablo 5.111 ve 5.112 incelendiğinde Architectural Forum Dergisi'nde modern yapı kriterlerine uygun örneklerin verildiği fakat 1937 yılına doğru modern yapı kriterlerinin daha az uygulandığı konutların yayınlandığı görülmektedir. Arkitekt ise modern yapı kriterleri konutta bir bütün olarak uygulanamamış örnekler vermiş, 1937 yılında üslup özelliklerini terk etmeye başlamıştır. Dergilerin bu benzer tutumuna paralel olarak iki ülkede de yalın cephenin en çok, pilotinin ise en az uygulanan kriter olduğu bulunmuştur.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Modernleşme süreci ile toplumda olduğu kadar, mimari yapılarda da değişim gözlenmiştir. Değişen mimari ortam ve modernleşme sürecinin oluşturduğu yeni üslup kendini en çok konut yapılarında göstermiştir. Takdim edilen çalışma bu noktada konut yapılarını incelemiş ve Amerika ile Türkiye’de konutun modernleşme sürecini karşılaştırmalı olarak analiz etmiştir. Bu analizlerden çıkan sonuçlar ile ülkelerde kriterlerin ne oranda uygulandığı ve farklı ya da benzer yanların neler olduğu aşağıdaki biçimde aktarılmıştır.

Şekil 6.1. Amerika ve Türkiye’de Modern Yapı Kriterlerinin Uygulanma Oranı

Kaynak: Arkitekt ve Architectural Forum Dergileri baz alınarak araştırmacı tarafından oluşturulmuştur.

Şekil 6.1' e göre, Arkitekt Dergisi'nin yalın cephe, şerit açıklık, açık plan ve işlevsellikte Architectural Forum Dergisine; Architectural Forum Dergisi'nin ise düz çatı, piloti, yalın iç mekan ve modern mobilya kriterlerinde Arkitekt Dergisine oranla daha fazla uygulamaya yer verdiği görülmektedir. Bir diğer açıdan iki ülkenin cephe tasarımında daha çok benzerlik gösterdiği, plan ve iç mekan tasarımında farklılaştığı görülmektedir. Bu kapsamda ise Türkiye'de yer alan örneklerin plan bazında Amerika'da yer alan örneklerle göre; Amerika'da yer alan örneklerin ise iç mekan bazında Türkiye'de yer alan örneklerle göre kriterlere daha çok uyum gösterdiği söylenebilmektedir. Bu noktada iki dergide verilen örneklerden çoğunun, modern kriterler doğrultusunda yapıda bir dil bütünlüğü sağlayamadığını fakat farklı mekansal uyarlamalarının bulunduğunu söylemek mümkündür.

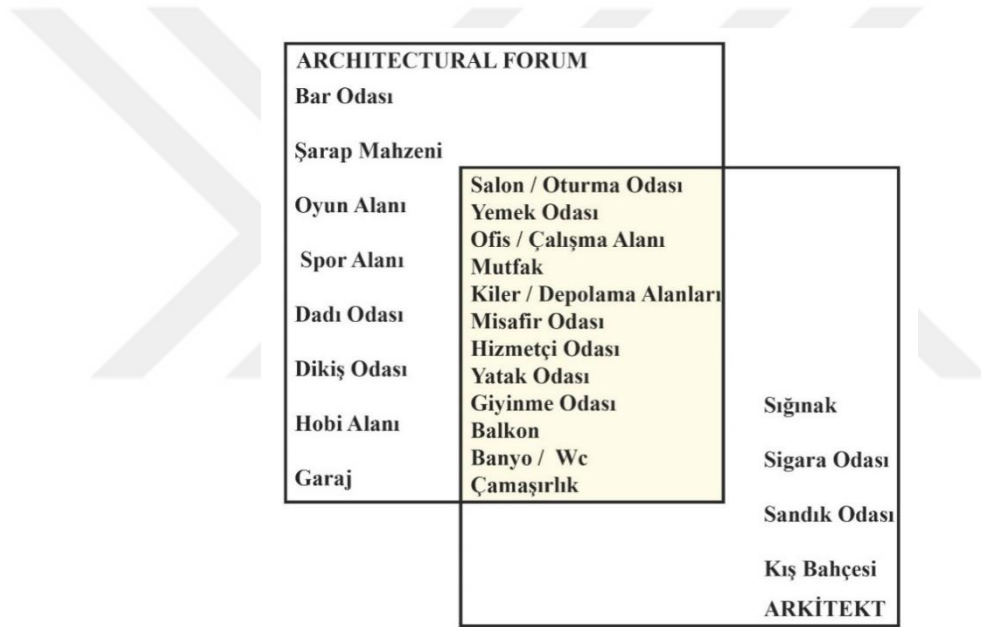

Şekil 6.2. Ülke koşullarının neden olduğu farklı uyarlamalar.

Kaynak: Arkitekt ve Architectural Forum Dergileri baz alınarak araştırmacı tarafından oluşturulmuştur.

Araştırma modernizm ile bağdaştırılan tasarım kriterlerinin, farklı koşullara sahip ülkelerde farklı biçimsel özelliklere neden olduğunu varsaymış ve bu hipotezi cevaplamayı amaçlamıştır. Bu noktada Türkiye'de geleneksel motifli halı ve klasik mobilyanın; Amerika'da ise yerel malzeme kullanımının, farklı koşullardaki ülkelerde yer alan yorumlama biçimleri olduğu söylenebilmektedir. Amerika'da kültürel yapı ve bakış açısı doğrultusunda Avrupalı değil, Amerikan tarzında bir modernlik oluşturulmaya çalışıldığı çıkarılabilmektedir. Türkiye'de ise ekonomik koşulların mekanın farklı biçimlenmesinde

en büyük faktör olduğu söylenilebilmektedir. Kullanıcıların yeni evlerine eski mobilyalarını getirmesi, malzeme pahalılığı gibi nedenler dolayısı ile iç mekan modern bir kimlik takınamamakta ve farkı bir uyarılma örneği sunulmaktadır. Bu bilgilerin doğrultusunda Türkiye'nin gelişmiş bir ülke olma amacıyla, daha gelişmiş olan Avrupa ülkelerinin mimari özelliklerini benimsediği fakat ekonomik koşullar nedeni ile tam olarak uygulayamadığı söylenebilmektedir. Bu noktada Amerika'nın ise güçlü bir ülke olması ve bu kapsamda kendini Avrupa'dan daha üstün görmesi ile Avrupalı formlar yerine yerel formlar aradığı; 2. Dünya Savaşı'nın çıkmasına yakın olan bu tarihlerde milliyetçi duygular ile hareket edildiği düşünülebilmektedir. Bu bağlamda ise farklı biçimlerin ve işlevlerin oluştuğu sonucuna varılmıştır.

Şekil 6.3. Türkiye ve Amerika'da bulunan ortak ve farklı işlevler.

Kaynak: Arkitekt ve Architectural Forum Dergileri baz alınarak araştırmacı tarafından oluşturulmuştur.

Tüm bu bilgilere ek olarak şekil 6.3 incelendiğinde sarı renk ile taranan orta kısımdaki işlevler yapılarda ortak alanlar olarak bulunmuştur. Farklı olarak ise beyaz kısımlarda yer alan işlevler belirlenmiştir. Ekonomi, alışlagelmiş yaşam biçimi, kullanıcı kimliği, konutta yaşayacak kişi sayısı gibi faktörlerin ortak ya da farklı işlevlerin oluşmasında temel bir rolü olduğu sonucuna varılmıştır.

Bir diğer fark ise çalışma alanlarının Türkiye’de daha sık yer aldığı; Türkiye’de genel olarak ayrı bir odada, Amerika’da ise yatak odası ya da salon içerisinde çözümlendiği görülmüştür. Benzer olarak ise her iki ülkedeki yapılarda da yatak odası, salon, yemek odası gibi alanların balkona yakın konumlandırıldığı, özel ve genel mekan ayrımının gözetildiği sonucuna varılmıştır.

ARCHITECTURAL FORUM DERGİSİ’NDE YAPILARLA İLİŞKİLENDİRİLEN KAVRAMLAR									
1		1	Ev ve Makine	1		1		1	
9		9	Estetik	9		9		9	
3		3	Le Corbusier	3	Yerli	3	Değerli	3	
2	Ekonomik ve Modern	4	İşlevsel	4	Bağ Kurmak	6	İtibarlı	8	
			Ucuz		Amerikan Modernizmi		İşlevsel		Klasik
							Özgün		Özgün
	Ferah		İşlevsel		Konforlu		Bağlam		Klasik ve
	Zengin Plan						Modern ve		Modern
	İktisadi	1		1			Yerli	1	Sakin
	İşlevsel	9		9				9	İşlevsel
	Ekonomik	3		3				3	
		3		5				7	
ARKİTEKT DERGİSİ’NDE YAPILARLA İLİŞKİLENDİRİLEN KAVRAMLAR									

Şekil 6.4. Türkiye ve Amerika’da yapıların ilişkilendirildiği kavramlar.

Kaynak: Arkitekt ve Architectural Forum Dergileri baz alınarak araştırmacı tarafından oluşturulmuştur.

Dergilerdeki aktarımlar incelendiğinde iki dergide de işlevsel, ekonomik, yerel ve günün koşullarına uygunluk kavramları yer almıştır. Amerika’da en çok işlevsel ve ekonomik kavramlarının; Türkiye’de ise işlevsel kavramının üzerinde durulmuştur. Bu duruma paralel olarak 1937 yılına doğru iki ülkede de yerel ve klasik kavramların üzerinde durulduğu görülmüştür.

Amerika’daki son dönem yapılarda görülen ‘‘Avrupa tarzı değil, Amerikan tarzı modern’’ ya da ‘‘ yeni tarz saçmalık’’ gibi yaklaşımlar yapının etrafında şekillendiği kavramlardan farklı olarak ortaya çıkmaktadır. Bu noktada üslup özelliklerinin 1935 yılından itibaren sert bir ifade ile Amerika’da; 1936 yılından itibaren ise bazı yerel referanslarla Türkiye’de eleştirildiği görülmüştür. Dikkat çeken bir diğer nokta ise Türkiye’nin, Uluslararası Üslup özelliklerini Amerika kadar eleştirmemesidir.

Dergilerde yer alan proje, yarışma ve yurt dışı kaynakları değerlendirildiğinde ise, her iki dergide de klasik ve modern yapıların üretildiği görülmektedir. Üretilen bu yapıların işlevleri ise benzerlik göstermektedir. Amerika’da yer alan bu örneklerin maket,

eskiz, kesit gibi paftalar halinde; Türkiye’de ise eskiz, maket ya da teknik görünüşler ile benzer bir şekilde sunulduğu görülmektedir. Yurt dışından alınan örneklerin ise Arkitekt Dergisi’nde detaylı olarak hiç incelenmediği; Architectural Forum Dergisi’nde ise 1 kere incelendiği görülmektedir. Bu noktada her iki ülkede de yeni üslubu, tasarım aşamasındaki ve yarışma dahilindeki projelerin geliştirdiği söylenebilmektedir. Yarışma örneklerinde göze çarpan farklılık ise Türkiye’de uygulanması planlanan yapılar için yarışma başlatılırken, Amerika’da buna ek olarak var olan yapıların yeniden dönüştürülmesi için de yarışma düzenlenmesidir.

Tüm bu bilgilere ek olarak çalışma kapsamında incelenen dergilerin kamusal, ticari, dini yapılar, mimarlık mesleği gelişimi ve modern mimariye bakış açısı gibi birçok yönden potansiyel taşıdığı düşünülmektedir. Bu noktada sunulan çalışmanın dışında kalan zaman aralıkları incelenerek, farklı mimari akımların doğrultusunda oluşan mekansal özelliklerin araştırılabileceği öngörülmüştür.

Dergilerde konutla ilgili daha fazla veri olması nedeni ile literatürde yaygın olarak konut gelişiminin incelendiği görülmüştür. Araştırma kapsamında incelenen dergilerde ise, kamusal, dini, ticari, sosyal, endüstriyel olmak üzere birçok yapı örneğinin yer aldığı; bu yapılarda da modern kriterlerin yakalanmaya çalışıldığı gözlemlenmiştir. Bu kapsamda tıpkı sunulan çalışmada olduğu gibi konut dışı yapıların da modern kriterler bağlamında detaylı bir biçimde incelenmesi gerektiği, böylece literatüre konut dışı yapıların gelişimi ile katkı sağlanabileceği düşünülmektedir.

Bir diğer açıdan ise dergilerde yer alan editör yazıları, yapıların alt kısımlarında verilen açıklama metinleri gibi aktarımların, hem modern mimariye hem mimarlık mesleğine karşı olan bakış açılarını yansıtmamasından dolayı önemli olduğu düşünülmektedir. Bu kapsamda dergilerdeki metinlerin analizleri ile mimarlık mesleğinin gelişimi ve toplumun ya da mimarların modern mimariyi nasıl algıladığını açıklamanın mümkün olduğu düşünülmektedir.

Tüm bunların doğrultusunda dönemin mimari tarzının birçok açıdan ele alınmasında dergilerin çok büyük bir rolü olduğu görülmektedir. Bu noktada farklı dergilerin incelenmesi ile mekanın ve mimarlığın gelişimi hakkında daha çeşitli bakış açılarının yansıtılacağı düşünülmektedir.

KAYNAKLAR

- Açıkyıldız, B. (1995). Osmanlı Mimarlığının Batılılaşma Sürecinde III. Selim Dönemi. Tarih Çevresi , 15, 44–46.
- Adivar, H. E. (1935). Sinekli Bakkal (43. Baskı). İstanbul: Can Yayınları.
- Aktaş Durmaz, S. (2019). Avrupa’nın İlk Durağı: Sirkeci Garı. Yerel Kimlik Dergisi, (59), 4- 11.
- Aktemur, A. M. (2010). Osmanlı Bankası’nın Tarihçe ve Mimarisi. Güzel Sanatlar Enstitüsü Dergisi(15), 1-20.
- Anonim (1933). Master Details Series. Architectural Forum, 1933 (1- 6), 400- 404. <https://usmodernist.org/index-af.htm> Erişim Tarihi: 26.05.2024
- Anonim (1934). Four Houses In The Modern Manner. Architectural Forum, 1934 (10), 232- 233. <https://usmodernist.org/index-af.htm> Erişim Tarihi: 26.05.2024
- Anonim (1934). Four Houses In The Modern Manner. Architectural Forum, 1934 (10), 234- 235. <https://usmodernist.org/index-af.htm> Erişim Tarihi: 26.05.2024
- Anonim (1934). Master Details Series. Architectural Forum, 1934 (11), 357- 372. <https://usmodernist.org/index-af.htm> Erişim Tarihi: 26.05.2024
- Anonim (1935). House Of Richard H. Mandel. Architectural Forum, 1935 (8), 78- 88. <https://usmodernist.org/index-af.htm> Erişim Tarihi: 26.05.2024
- Anonim (1936). House For S. B. Heath. Architectural Forum, 1936 (12), 524- 526. <https://usmodernist.org/index-af.htm> Erişim Tarihi: 26.05.2024
- Anonim (1936). House For W. E. Oliver. Architectural Forum, 1936 (6), 496- 498. <https://usmodernist.org/index-af.htm> Erişim Tarihi: 26.05.2024
- Anonim (1936). Houses For T. W. Frech. Architectural Forum, 1936 (8), 111- 113. <https://usmodernist.org/index-af.htm> Erişim Tarihi: 26.05.2024
- Anonim (1937). Apartments House For Frank F. Fisher. Architectural Forum, 1937 (5), 404 – 407. <https://usmodernist.org/index-af.htm> Erişim Tarihi: 26.05.2024

- Anonim (1937). Ev. Yedigün, 1937 (270), 22.
- Anonim (1937). Hayalinizde Yaşayan Evler. Yedigün, 1937 (210), 8.
- Anonim (1937). Hayalinizde Yaşayan Evler. Yedigün, 1937 (221), 22.
- Anonim (1937). Rockefeller Apartments. Architectural Forum, 1937 (1), 5- 12.
<https://usmodernist.org/index-af.htm> Erişim Tarihi: 26.05.2024
- Aras, L. (2016). Günümüz Mimarlık Ortamına Geçmişten Katkılar: Pessac, Cıam ve Pruitt-Igoe. Tasarım + Kuram, 11(20), 19-34.
<https://doi.org/10.23835/Tasarimkuram.239581> Erişim Tarihi: 26.05.2024
- Arif Keskiner (Yapımcı) (1934). Türkiye'nin Kalbi Ankara.
https://www.youtube.com/watch?v=orIL1_UPNgE&t=2592s Erişim Tarihi: 26.05.2024
- Arif, S. (1933). Seza Apartmanı. Arkitekt, 1933- 06 (30), 165-170.
<http://dergi.mo.org.tr/detail.php?id=2> Erişim Tarihi: 26.05.2024
- Arkan, S. (1935). Kira Evi. Arkitekt, 1935- 05 (53), 129- 140.
<http://dergi.mo.org.tr/detail.php?id=2> Erişim Tarihi: 26.05.2024
- Aslan Yaşar, G. (2011). Ortaçağdan Günümüze “Modernite”: Doğuşu ve Doğası. Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi(7), 10-26.
- Aslanoğlu, İ. (1986). Evaluation Of Architectural Developments In Turkey Within The Socio-Economic And Cultural Framework Of The 1923-38 Period. O. D. T. Ü. Mimarlık Fakültesi Dergisi, 7 (2), 15-41.
- Atatürk (1933). 10. Yıl Nutku. <https://ataturkansiklopedisi.gov.tr/bilgi/onuncu-yil-nutku/>
Erişim Tarihi: 26.05.2024
- Atina Tüzüğü. (1933). <http://www.alanbaskanligi.gov.tr/evrak/turkce/1933-Atina-tuzugu.pdf> Erişim Tarihi: 26.05.2024
- Aybars, E (1991). Ulusal, Laik, Sosyal, Hukuk Devleti Atatürkçülük ve Modernleşme. İzmir: Ercan Kitabevi.
- Aybars, E. (1994). Türkiye Cumhuriyeti Tarihi 1 (3. Baskı). Ankara: Döner Sermaye İşletmesi Yayınları.

- Bagheri, H. (2019). Tribune Tower Detail. <https://raymond-hood-exhibition.brown.edu/3a.html> Erişim Tarihi: 26.05.2024
- Barr, A. (1932). Modern Architecture. New York: Museum of Modern Art
- Batur A. (1984) Cumhuriyet Dönemi Türk Mimarlığı, Cumhuriyet Dönemi Türkiye Ansiklopedisi, İstanbul: Ayrı Basım
- Batur, A. & Yavuz, Y. (2008). Mimar Kemaleddin Yapıları Rehberi (1. Baskı). İstanbul: TMMOB Mimarlar Odası
- Bauman Z. (2000). Akışkan Modernite (5. Baskı) (S. O. Çavuş, Çev.). İstanbul Tellekt Yayınları. (Orijinal Eser 2000 Yılında Yayımlanmıştır.)
- Bektaş, R. B., & Gelgeç Bakacak, A. (2009). Modernitenin sosyal kontrol söyleminin değişen görünümüleri. Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi, 26(1).
- Berman, M. (1982). Katı Olan Her Şey Buharlaşıyor (21. Baskı) (Ü. Altuğ ve B. Peker, Çev.). İstanbul: İletişim Yayınları (Orijinal Eser 1982 Yılında Yayımlanmıştır.)
- Beşgen, A., & Köseoğlu, Ş. (2019). Sinema-Mimarlık Arakesitinde Bir Mekana Dokunmak: Sine-Tasarım Atölyesi. Sinefilozofi26-52. <https://doi.org/10.31122/Sinefilozofi.516445> Erişim Tarihi: 26.05.2024
- Beşişik, G. (2013). Sinema ve Mimarlıkta Mekan Kurgusu Ve Kavrayışı (Master's Thesis, Fen Bilimleri Enstitüsü)
- Birol, G. (2006). “Modern Mimarlığın Ortaya Çıkışı ve Gelişimi”, Megaron, Mimarlar Odası Balıkesir Şubesi Yayını, Ekim 2006, S. 3-16.
- Bozdoğan, S. (2002.) Modernizm ve Ulusun İnşası Erken Cumhuriyet Türkiye’sinde Mimari Kültür (5. Baskı). İstanbul: Metis Yayınları
- Colquhoun, A. (2002). Modern Architecture (1. Baskı). Oxford: Oxford University Press.
- Curtis, W. J. R. (1982). Modern Architecture Since 1900 (3. Baskı). London: Phaidon Press Limited.
- Çalışkan, O. Ü. (2022). Popüler Kültür ve Kitle İletişim Araçları İlişkisi. Sakarya İletişim, 2(2), 117-132.

- Çubukçıyan ve Hüsnü (1932). Hüsnü B. Apartmanı. *Arkitekt*, 1932- 06 (18), 163-167.
<http://dergi.mo.org.tr/detail.php?id=2> Erişim Tarihi: 26.05.2024
- Demirarslan, D. (2007). Osmanlı’da Modernleşme/ Batılılaşma Sürecinin İç Mekân Donanımına Etkileri. *Erdem*, 15(45-46-47), 35-66.
- Doğramacı, E. (1985). Cumhuriyet Döneminde Türk Kadını. *Erdem*, 1(1), 111-124.
- Dokgöz, G. D. (2012). Karikatürün Hedef Nesnesi Olarak Mimarlığın Kübik Ev Üzerinden Eleştirisi (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi.
- Dolmabahçe Sarayı. İstanbul: TBMM Milli Saraylar Yayınları, 2016.
- Dreller, S. M. (2015). *Architectural Forum, 1932-64: A Time Inc. Experiment In American Architecture And Journalism* (Doctoral Dissertation, University Of Illinois At Chicago).
- Emin, S. ve Nazım, S. (1933). Zingal Pavyonu ve Evi. *Arkitekt*, 1933- 9/10 (33/34), 278-282. <http://dergi.mo.org.tr/detail.php?id=2> Erişim Tarihi: 26.05.2024
- Ercanlı, Ç., & Savaşır, G. (2019). *Arkitekt Üzerinde (N)“Yeni Mimari” Nin Kimlik Fotoğrafları*. *Mimarlık*, (409), 74- 78.
- Erdoğan, D., & Begeç, H. (2021). Yüksek Yapıların Tipolojik Değişiminde Yarışma Etkisi (Evole Gökdelen Yarışması). *Eksen Dokuz Eylül Üniversitesi Mimarlık Fakültesi Dergisi*, 2(2), 37-53.
- Erjem, K. Ve Kızılçelik, S. (1994). *Açıklamalı Sosyoloji Terimler Sözlüğü*. Ankara: Atilla Kitabevi.
- Erten, E. (2015). *Arkitekt’in (1931-80) Ve Dergilerin Ömrü: Mimarlık Söyleminin Üretiminde Yayımcılığın Rolü*. A. Cengizkan, M. Cengizkan & D. İnan.(Editörler). *Zeki Sayar Ve Arkitekt: Tasarlamak, Örgütlemek, Belgelemek İçinde*, (S 141).
- Giddens, A. (1991). *Modernite ve Bireysel – Kimlik Geç Modern Çağda Benlik Ve Toplum* (1. Baskı) (Ü. Tatlıcan, Çev.). İstanbul: Say Yayınları. (Orijinal Eser 1991 Yılında Yayımlanmıştır).
- Giddens, A. (1994). *Modernliğin Sonuçları*. (E. Kuşdil, Çev.). Ayrıntı Yayınları. (Orijinal Eser 1990 Yılında Yayımlanmıştır).

- Goethe Institut (2010). Bir Başkentin Oluşumu Avusturyalı, Alman ve İsveçli Mimarların Ankara'daki İzleri. <https://www.goethe.de/ins/tr/ank/prj/urs/trindex.htm> Erişim Tarihi: 26.05.2024
- Göncü, T. C. (2015). Tanzimat'ın Temsil ve Yönetim Merkezi Olarak Dolmabahçe Sarayı. Büyük İstanbul Tarihi, (3), 141- 151.
- Gropius, W. (1927). Walter Gropius Ve Bauhaus. Boyut Yayın Grubu.
- Güler, A. F., (2021). Cumhuriyetin İlk Dönem Romanlarında Mekân Değişim Ve Modernizm. Tezkire , (78), 179-209.
- Günay, B. (1988). History Of CIAM And Team 10. O.D.T.Ü. Mimarlık Fakültesi Dergisi, 8 (1), 23- 44.
- Habermas, J. (1990). Modernlik: Tamamlanmamış Bir Proje. N. Zeka (Ed.). Postmodernizm İçinde (31- 44). İstanbul: Kıyı Yayınları.
- Hapmson. H. (1981). Aydınlanma Çağı (1. Baskı), (J. Parla, Çev.). İstanbul: Hürriyet Vakfı Yayınları.
- Harvey, D. (1990). Postmodernliğin Durumu: Kültürel Değişimin Kökenleri. (S. Savran, Çev.). Metis Yayınları. (Orijinal Eser 1990 Yılında Yayımlanmıştır).
- Heynen, H. (1999). Mimarlık ve Modernite: Bir Eleştiri,(N. Bahçekağılı, R. Ögdül, Çev.) İstanbul: Versus.Yayınları
- Hızlı Erkilic, N. Ve Aysel, N. R. (2016). 1930-1936 Güzel Sanatlar Akademisi'nde Mimarlık Eğitim Reformu ve Ernst Egli. Mimarlık, (389), 16- 21.
- Hitchcock, H. R. & Johnson, P. (1932). Modern Architecture. New York: The Museum of Modern Art.
- Jacques Tati (Yapımcı) (1958). Mon Oncle. <https://www.youtube.com/watch?v=ooDnlVj7QvM> Erişim Tarihi: 26.05.2024
- Jordy, W. H. (1965). The International Style İn The 1930s. Journal Of The Society Of Architectural Historians, 24(1), 10–14. <https://doi.org/10.2307/988273>
- Karaosmanoğlu, Y. K. (1934). Ankara (42. Baskı). İstanbul: İletişim Yayınları.

- Kartekin, E. (1973). Devrim Tarihi ve Türkiye Cumhuriyeti Rejimi (1. Baskı). İstanbul: Sinan Yayınları.
- Kaya, E., & Proto, M. E. (2016). Erken Cumhuriyet Döneminde Süreli Yayınlarda Mobilya (Asri Evin Modern Mobilyaları). İstanbul Aydın Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Dergisi, 2(3), 61-73.
- Kili, S. (1995). Atatürk Devrimi Bir Çağdaşlaşma Modeli (5. Baskı). Ankara: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- Kortan, E. (1986). XX. Yüzyıl Mimarlığına Estetik Açısından Bakış. Ankara: Yaprak Yayınları.
- Kuntay, M. C. (1938). Üç İstanbul (2. Baskı). İstanbul: Everest Yayınları.
- Kozanoğlu, A. Z. (1936). Moda'da Bir Villa. 1936 – 09 (69). 245- 248.
<http://dergi.mo.org.tr/detail.php?id=2> Erişim Tarihi: 26.05.2024
- Le Corbusier (1923). Bir Mimarlığa Doğru (3. Baskı). (S. Merzi, Çev.). İstanbul: Yapı Kredi Yayınları. (Orijinal Eser 1923 Yılında Yayımlanmıştır).
- Le Corbusier ve Jeanneret, P. (1926). Five Points Towards A New Architecture. L' Esprit Nouveau.
- Lewis, B. (1991). Modern Türkiye'nin Doğuşu (M. Kırıatlı, Çev.). Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları.
- Man Ray. (Yapımcı). (1929). Les Mysteres du Château du De.
<https://www.youtube.com/watch?v=NbkBDZQNBPY&t=2s> Erişim Tarihi: 26.05.2024
- Mardin, Ş. (1962). Yeni Osmanlı Düşüncesinin Doğuşu (6. Baskı). İstanbul: İletişim Yayınları.
- Marshall, G. (1999). Sosyoloji Sözlüğü. (O. Akınhay Ve D. Kömürcü, Çev.). Ankara: Bilim Ve Sanat Yayınları. (Orijinal Eser 1961 Yılında Yayımlanmıştır).
- Mimar Abidin (1934). İ. E. Ha. Evi. Arkitekt, 1934- 05 (41), 129- 133.
<http://dergi.mo.org.tr/detail.php?id=2> Erişim Tarihi: 26.05.2024
- Mimar Abidin ve Suntur, F. (1932). Melek Apartmanı. Arkitekt, 1932-11/ 12 (23/ 24), 311-316. <http://dergi.mo.org.tr/detail.php?id=2> Erişim Tarihi: 26.05.2024

- Mimar Saim (1932). İzzet Bey Evi. Arkitekt, 1932-04 (16), 99-101.
<http://dergi.mo.org.tr/detail.php?id=2> Erişim Tarihi: 26.05.2024
- Monnier, G. (1994). Mimarlık Tarihi. (İ. Yerguz, Çev.). Ankara: Dost Kitabevi Yayınları.
(Orijinal Eser 1994 Yılında Yayımlanmıştır).
- Munch, A. V. (2021). Conspicuously Quotidian: Poul Henningsen On Bauhaus And The Art Of Promoting Danish Modern. Tahiti, 11(1), 7-19.
- Mutlu, B. (1996). Mimarlık Tarihi 1 Ders Notları (3. Baskı). İstanbul: Mimarlık Vakfı İktisadi İşletmesi.
- Ortaylı, İ. (2007). Batılılaşma Yolunda. İstanbul: Merkez Kitaplar.
- Ortaylı, İ. (2014). İmparatorluğun Son Nefesi Osmanlı'nın Yaşayan Mirası Cumhuriyet (6. Baskı). İstanbul: Timaş Yayınları.
- Ölçer Kanbur, E. (2022). Mimarlık Ve Sinema Etkileşimi Bağlamında Ölçek Kavramının "The Bfg" Filminin Mekân Kurgusu Üzerinden İncelenmesi. Turkish Online Journal Of Design Art And Communication, 12(1), 49-70.
- Özgüven, Y. (2020). Mimarlık Süreli Yayınlarının Tarihsel Bağlamına Dair Bir Değerlendirme: Türkiye'nin İlk Mimarlık Dergileri Ve Arkitekt. Tarih Ve Gelecek Dergisi, 6(2), 198-222. Doi: <http://Dx.Doi.Org/10.21551/Jhf.726854> Erişim Tarihi: 26.05.2024
- Platon. (1998). Philebos. (S. E. Siyavuşgil, Çev.). İstanbul: Cumhuriyet Yayınları.
- Rohe, L. M. Van Der. Kendi Metinleriyle Mies Van Der Rohe'nin Söylemi. Kuban, D., Ve Bilgin, H. (Ed.), Modern Mimarlığın Öncüleri Mies Van Der Rohe Ve Gökdelen (1. Baskı) İçinde (S. 41). İstanbul: Boyut Yayın Grubu.
- Safa, P. (1925). Canan (31. Baskı). İstanbul: Ötüken Yayınları.
- Saim, M. (1932). İzzet Bey Evi. Arkitekt Aylık Yapı Sanatı, Şehircilik Ve Dekoratif Sanatlar Dergisi, 4, 99-101.
- Sayar, Z. (1936). Moda'da Bir Villa. 1936- 03 (63), 65- 69.
<http://dergi.mo.org.tr/detail.php?id=2> Erişim Tarihi: 26.05.2024
- Sayar, Z. (1937). Kalamış'da Bir Villa. 1937 – 02 (74), 33- 40.
<http://dergi.mo.org.tr/detail.php?id=2> Erişim Tarihi: 26.05.2024

- Sayar, Z. (1937). Kalamış'da Bir Villa. 1937 – 05/ 06 (77/ 78), 129- 133.
<http://dergi.mo.org.tr/detail.php?id=2> Erişim Tarihi: 26.05.2024
- Sayar, Z. (1937). Suadiye'de Bir Villa. 1937 – 10/ 11 (82 / 83), 269- 274.
<http://dergi.mo.org.tr/detail.php?id=2> Erişim Tarihi: 26.05.2024
- Scully, V. (1980). Modern Mimarlık. (S. Batur, Çev.). İstanbul: Çevre Yayınları. (Orijinal Eser 1961 Yılında Yayımlanmıştır).
- Shaw, S. (1982). Osmanlı İmparatorluğu Ve Modern Türkiye (2. Baskı) (M. Harmancı, Çev.). İstanbul: E Yayınları. (Orijinal Eser 1982 Yılında Yayımlanmıştır.)
- Sözen, M. Ve Tanyeli, U. (1986). Sanat Kavram Ve Terimleri Sözlüğü. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Sözen, M., & Tapan, M. (1973). 50 Yılın Türk Mimarisi (Baskı 1). İstanbul: İş Bankası Kültür Yayınları.
- Sözen, M. (1984). Cumhuriyet Dönemi Türk Mimarlığı, 1923-1983 (Baskı 9). İstanbul: İş Bankası Kültür Yayınları.
- Şumnu, U. (2023). Başrolde Mimarlık: Yeşilçam Filmlerinde Mekân ve Modernite (1. Baskı). İstanbul: Everest Deneme
- Tekeli, İ. (1998). Türkiye'nin Mimarlık Tarihi Bakımından Cumhuriyet Nasıl Bir Bağlam Oluşturuyor? Toplum ve Bilim, 77, 144-167.
- Tunaya, T. Z. (1999). Batılılaşma Hareketleri 1. İstanbul: Cumhuriyet Yayınları.
- Turani, A. (1990). Dünya Sanat Tarihi (19. Baskı). İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Vanlı, Ş. (2006). Mimariden Konuşmak: Bilinmek İstenmeyen 20. Yüzyıl Türk Mimarlığı: Eleştirel Bakış. Ankara: Şevki Vanlı Mimarlık Vakfı.
- Wolfe, T. (1996). Bauhaus Ve Sonrası (2. Baskı) (F. Erpi, Çev.). Ankara: Keşif Yayınları. (Orijinal Eser 1996 Yılında Yayımlanmıştır.)
- Yavuz, Y. (2009). İmparatorluktan Cumhuriyete Mimar Kemalettin 1870- 1927 (1. Baskı). Ankara: TMMOB Mimarlar Odası.
- Yeni Mimari (1930, 25.12). Hakimiyet-İ Milliye, 2.

Yıldızoğlu, M. S., & Korkmaz, S. A. Topkapı Sarayı'ndan Dolmabahçe Sarayı'na Geçişte Osmanlı Protokol Mekânlarındaki Değişimler: Biçim ve İçerik Bağlamında Genel Bir Bakış. Milli Saraylar Sanat Tarih Mimarlık Dergisi, (23), 86-99.

Yonca Erdem, M. (2020). Gelenek İle Modern Arasında Sıkışmış Stephen Dedalus Ve Ahmet Cemil. Türk Dili, 69 (819), 94- 101.

Zürcher, E. J. (2005). Savaş, Devrim Ve Uluslaşma Türkiye Tarihinde Geçiş Dönemi (1908- 1928) (1. Baskı) (E. Aydınoglu, Çev.) İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.

İnternet Kaynakları:

URL 1: <https://devonandexeterinstitution.org/the-great-exhibition-170-years-on/> Erişim Tarihi: 26.05.2024

URL 2: <https://smarthistory.org/william-morris-and-philip-webb-red-house/> Erişim Tarihi: 26.05.2024

URL 3: https://en.wikipedia.org/wiki/H%C3%B4tel_Tassel Erişim Tarihi: 26.05.2024

URL 4: https://en.wikipedia.org/wiki/Bauhaus_Dessau Erişim Tarihi: 26.05.2024

URL5:<http://architecturehistory.org/architects/architects/GROPIUS/OBJECTS/1937,%20Gropius%20House,%20LINCOLN,%20MASSACHUSETTS,%20USA.html> Erişim Tarihi: 26.05.2024

URL 6: <https://museumfurniture.net/bauhaus/> Erişim Tarihi: 26.05.2024

URL 7: <https://www.gotobno.cz/en/place/tugendhat-villa/> Erişim Tarihi: 26.05.2024

URL 8: <https://www.archinform.net/projekte/2094.htm> Erişim Tarihi: 26.05.2024

URL9:<https://www.khanacademy.org/humanities/ap-art-history/late-europe-and-americas/modernity-ap/a/corbusier-savoye> Erişim Tarihi: 26.05.2024

URL 10: https://tr.wikipedia.org/wiki/B%C3%BCy%C3%BCk_Selimiye_Camii Erişim Tarihi: 26.05.2024

URL11:https://tr.wikipedia.org/wiki/Osmanl%C4%B1_%C4%B0mparatorlu%C4%9Fu%27nda_el%C3%A7i_kabul_t%C3%B6reni Erişim Tarihi: 26.05.2024

- URL12: https://tr.wikipedia.org/wiki/Osmanl%C4%B1_%C4%B0mparatorlu%C4%9Fu%27nda_el%C3%A7i_kabul_t%C3%B6reni Erişim Tarihi: 26.05.2024
- URL 13: <https://ataturkansiklopedisi.gov.tr/bilgi/ataturk-ilkeleri/> Erişim Tarihi: 26.05.2024
- URL 14: <https://ataturkansiklopedisi.gov.tr/bilgi/ataturk-devrimleri/> Erişim Tarihi: 26.05.2024
- URL 15: <https://www.gzt.com/arkitekt/iletisim-tarihine-taniklik-eden-yapi-buyuk-postane-3660689> Erişim Tarihi: 26.05.2024
- URL16: <https://kulturenvanteri.com/tr/yer/ii-evkaf-apartmani/#17.1/39.938477/32.853119> Erişim Tarihi: 26.05.2024
- URL 17: <https://www.gzt.com/skyroad/zamanda-sakli-bir-mekan-sirkeci-gari-3530796> Erişim Tarihi: 26.05.2024
- URL 18: <https://kulturenvanteri.com/tr/yer/sirkeci-gari/#18.63/41.0150124/28.9763565> Erişim Tarihi: 26.05.2024
- URL 19: <https://www.art-his.com/mimari-bir-bakis-ataturk-evleri/> Erişim Tarihi: 26.05.2024
- URL 20: <https://www.kulturportali.gov.tr/turkiye/istanbul/gezilecekyer/florya-ataturk-denz-kosku> Erişim Tarihi: 26.05.2024
- URL 21: <https://saltonline.org/tr/2560/ankara-sergi-evi> Erişim Tarihi: 26.05.2024
- URL 22: <https://www.gzt.com/arkitekt/egitimde-yeni-bir-donem-ismet-pasa-kiz-enstitusu-3709965> Erişim Tarihi: 26.05.2024
- URL 23: <https://usmodernist.org/index-af.htm> Erişim Tarihi: 26.05.2024